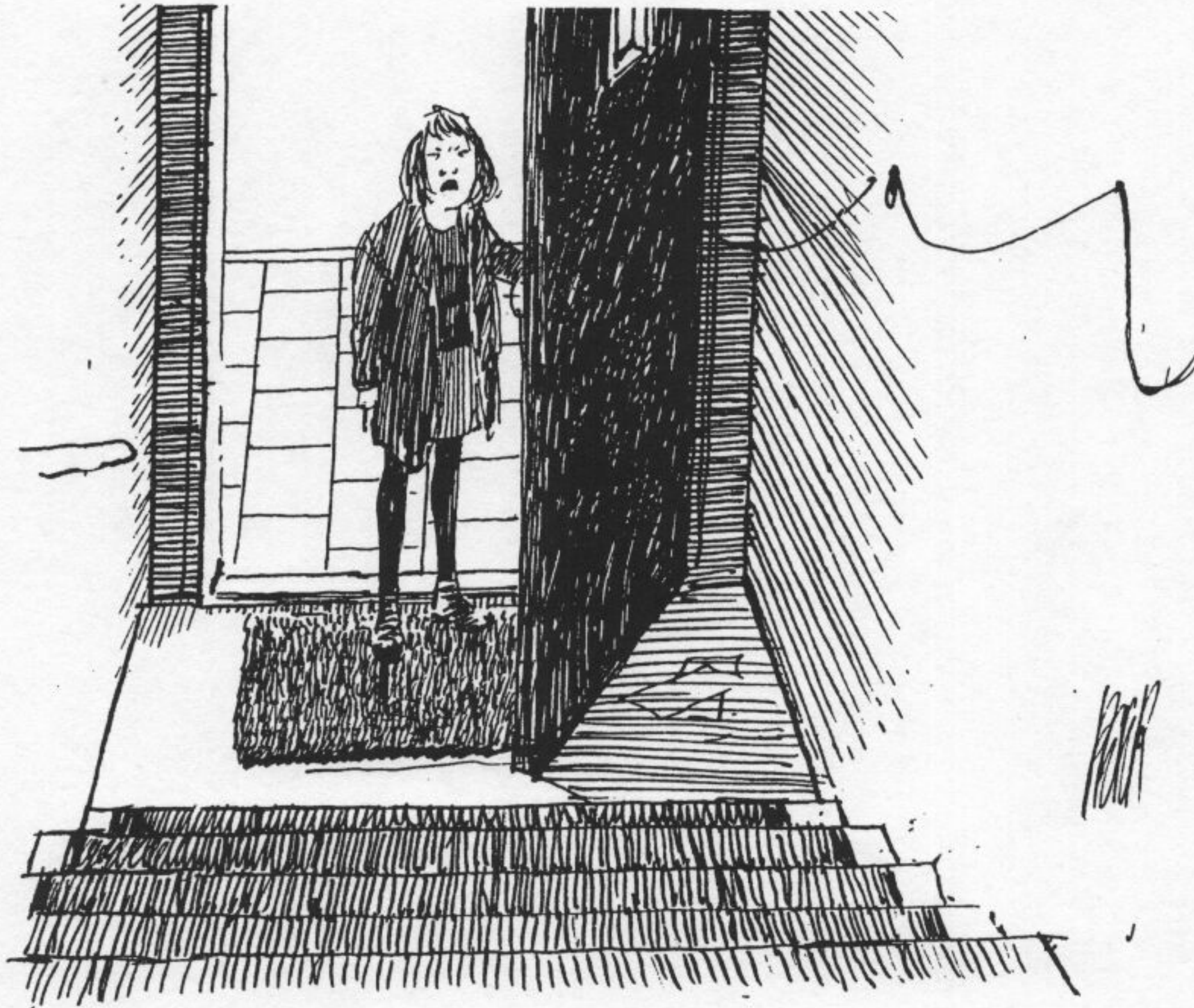

Ver. MARTIJN
6-12-01

PERSFOCUS

ZEVENTIENDE JAARGANG NUMMER 10 - OKTOBER 2001

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

"MEYROUV! EDDY ZIT AAN ME."

In dit nummer:

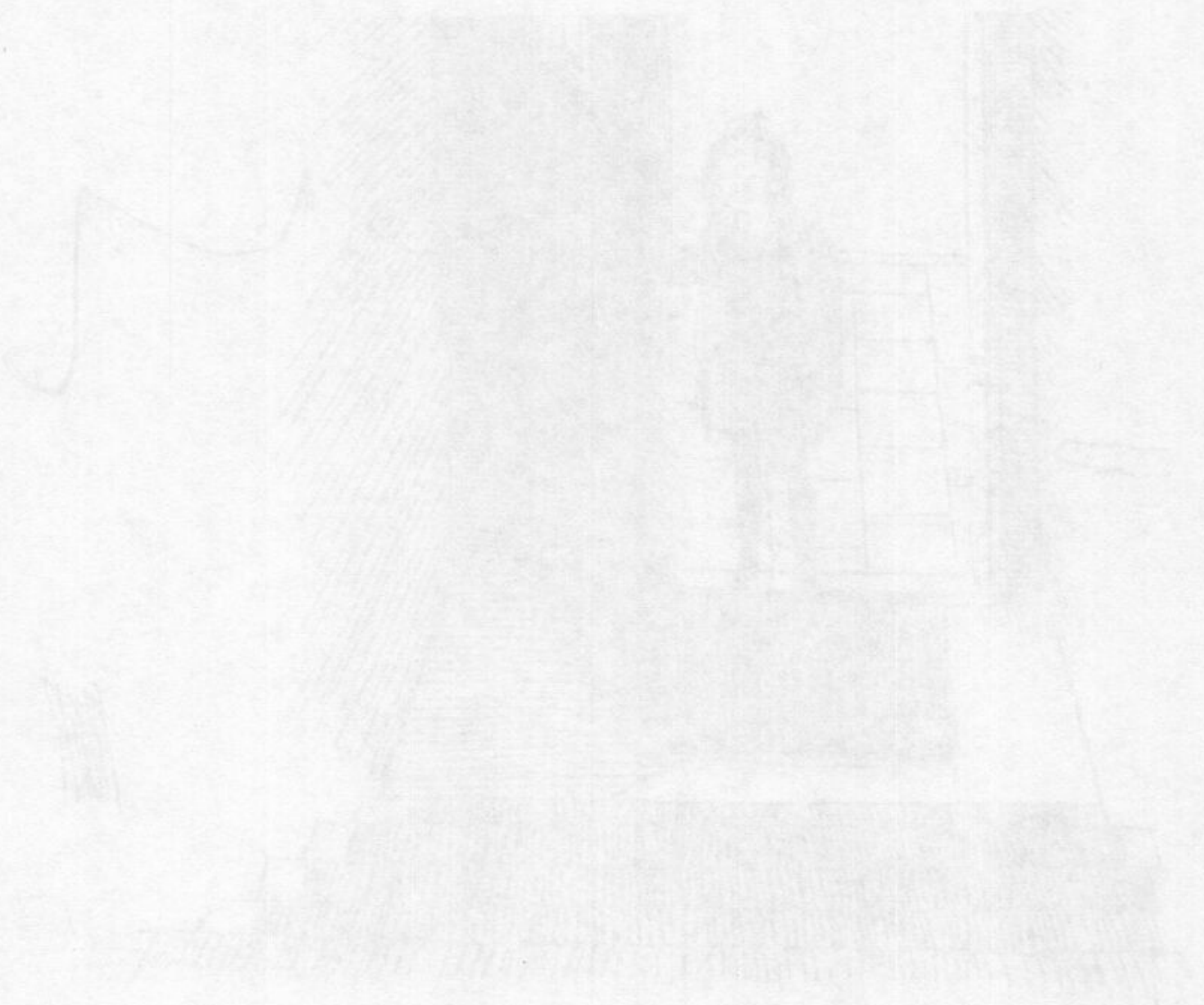
Han Israëls bekritiseerd
In memoriam Frits Wafelbakker
Excuses voor de fabels van de NCRV
Eigenrichting in Rijswijk, Waddinxveen en elders
Slachtoffers...
...en die verrekte pedo's!
Cyberval/Hoogbegaafde ontucht/Ontucht van de maand
De wereld na 11 september 2001
Nulde en andere kindermoord
Kinderprostitutie volgen ChildRight Worldwide/Jeugd en seks; 't blijft tobben...
De schone kunsten
Achtergrond

pag. 2
pag. 7
pag. 8
pag. 10
pag. 14
pag. 17
pag. 19
pag. 23
pag. 33
pag. 35
pag. 37
pag. 38

W. H. A. M. V.
10-15-3

PERSTFOCUS

SEVENTH YEAR JOURNAL NUMBER 10 - OCTOBER 1930
KNITTING AND KNITTING MACHINES
OVER THE MOUNTAINS - 1930 - 1931

THE PERSTFOCUS

1930-1931

PERSTFOCUS
SEVENTH YEAR JOURNAL
NUMBER 10 - OCTOBER 1930
KNITTING AND KNITTING MACHINES
OVER THE MOUNTAINS - 1930 - 1931

PERSFOCUS, ZEVENTIENDE JAARGANG, NUMMER 10, OKTOBER 2001

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Sp!ts	
Metro	
Reformatorisch Dagblad	Ref D
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Apeldoornse courant	Ap. C.
Gooi en Eemlander	G+E
Deventer Dagblad	DD
Opzij	
Groene Amsterdammer	GA
Elsevier	ELS
Goois Weekblad	GW
VPRO-gids	VPRO
NCRV Gids	
Schorer.nl	
Naturisme	Nat
Psychologie Magazine	
0/25	
De Journalist	
Zorg+Welzijn	Z+W
Tijdschrift Gezondheidsvoorlichting	TGV
Gay News	
Uit Duitsland:	
Trierischer Volksstimme	TV

Abonnementen op Persfocus kosten f 95,-- per jaar.
Losse nummers f 10,--.

(abonnementen vanaf 1 januari 2002: 43 Euro)

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

De pedante leek leest de deskundige de les

De vooroordelen en frustraties van Han Israëls

In *Heilige verontwaardiging* haalt socioloog Han Israëls uit naar feministen, die 'altijd hebben beweerd dat incest het allerergste was wat je kon overkomen, alleen maar om aan te tonen dat mannen niet deugen'. In het bijzonder onderzoekster Nel Draijer krijgt ervan langs. Zij doet Israëls' boek af als 'een malicieus pamflet' (zie interview op blz. 30). Hoe kon dit krakkemikkige werkje ontstaan? En wat heeft Freud er eigenlijk mee te maken?

José Rijnaarts

Goed nieuws van het incestfront! Seksueel kindermisbruik door verwanten is helemaal niet zo erg als alom wordt beweerd. De gevolgen voor de slachtoffers zijn nagenoeg nihil. En ze willen het vaak zelf. Tegenwoordig gaat iedereen ervan uit dat kinderen onschuldig zijn, maar veel slachtoffers verlenen wel degelijk medewerking. En ook al zou het contact niet helemaal vrijwillig zijn, de reacties van de omgeving wanneer incest aan het licht komt, berokkenen het kind hoe dan ook meer schade dan de incest zelf.

Herkent u de melodie? Een gouwe ouwe, ten gehore gebracht door socioloog Han Israëls in zijn pas verschenen boek *Heilige verontwaardiging*, waarin hij de feministische incestliteratuur op de korrel neemt. Dat die literatuur bol staat van de onjuistheden, is nog tot daaraan toe. Het ergste is dat Nederland zich massaal door die feministen in de luren heeft laten leggen.

Wie zijn die giganten wier opvattingen al jaren de meningsvorming over incest domineren? Een paar buitenlandse namen: Linda Gordon, Judith Herman, Diana Russell. In Nederland: Francine Albach, Pety de Vries, José Rijnaarts, en vooral: Nel Draijer. Allemaal vrouwen. Seksuoloog Jos Frenken mag denken dat hij met al zijn boeken en artikelen, zijn werk als getuige-deskundige, zijn optredens in de media een stempel heeft

De link is Freuds 'verleidingstheorie'. Deze theorie bestaat uit drie artikelen over de oorzaken van hysterie, indertijd een voorbij vrouwen vaak voorkomende ziekte die we tegenwoordig 'psychische problemen' zouden noemen. Volgens Freud kwamen die problemen voort uit verdrongen herinneringen aan seksueel misbruik door verwanten in de vroegste jeugd. Israëls nu stelt dat incestdeskundigen het aspect van de verdringing hardnekkig verzwijgen in het standaardverhaal dat zij over Freuds verleidingstheorie hebben verspreid.

Grote lijn van dit verhaal: als jonge arts kreeg Freud regelmatig vrouwen op zijn spreekuur die hem vertelden dat ze als kind door hun vader waren verleid. Freud nam hen serieus en ontwikkelde op grond van hun ervaringen de verleidingstheorie. Onder druk van collega's, die niet geloofden dat zoveel kinderen thuis werden misbruikt, verving hij deze theorie al spoedig door de theorie van het Oedipuscomplex, die zegt dat kleine meisjes fantasieren over seks met hun vader. Daarna schreef hij verhalen van vrouwen over seksueel misbruik toe aan fantasieën, niet aan werkelijke gebeurtenissen.

Onzin, zegt Israëls over het eerste deel van dit verhaal. Er waren helemaal geen vrouwen die Freud uit zichzelf over seksueel misbruik vertelden. Hij praatte het ze aan. Kijk maar naar zijn artikel 'Over de etiologie van de hysterie' (1896), waarin hij beschrijft dat het hem de grootste moeite kostte zijn hysterische patiënten ervan te overtuigen dat zij als kind moesten zijn misbruikt.

Israëls heeft in zekere zin gelijk. Te oordelen naar zijn teksten moet Freud inderdaad geprobeerd hebben bij sommige patiënten herinneringen op te roepen aan gebeurtenissen die nooit hadden plaatsgevonden. Maar hij heeft ongelijk met zijn conclusie dat seksueel kindermisbruik een verzinzel van Freud was waar geen vrouw ooit uit zichzelf over vertaalde. Op diverse plaatsen in Freuds werk, ook in de verleidingstheorie zelf, staan duidelijke voorbeelden van vrouwen die dat wel degelijk deden. Juist die spontaan vertelde ervaringen moeten Freud, al dan niet terecht, op het idee hebben gebracht dat zijn hysterische patiënten soortgelijke trauma's hadden verdrongen.

Israëls verwijt niet alleen feministen dat ze Freuds ideeën verkeerd weergeven. Freud zou dat ook zelf hebben gedaan. Aan het eind van zijn carrière schrijft hij, terugblikkend, dat hij vrouwen die hem vroeger vertelden over seksueel misbruik door hun vader, vóór de ontwikkeling van zijn Oedipustheorie had geloofd. Volgens Israëls, die immers meent dat er nooit zulke verhalen zijn geweest, liegt Freud op dat moment bewust. Volgens mij denkt hij inderdaad aan wat vrouwen hem uit zichzelf hebben verteld.

Het zal mijn opponent niet overtuigen. Voor hem was Freud een charlatan, die systematisch loog en bedroog en zijn eigen beweringen achteraf verdraaide. Hij heeft die gedachte al eerder uiteengezet in *Her geval Freud* (1993). Hij vond toen weinig gehoor. Dat die miskenning hem dwarszit, blijkt uit

de klacht in zijn nieuwe boek: als 'Freud-geleerde' zou hij de 'feministische collega's' herhaaldelijk op hun fouten hebben gewezen, maar dat heeft nooit geleid 'tot een correcte weergave van Freuds verleidingstheorie'. En als zij al volhardden in hun ongelijk over Freud, redeneert hij vervolgens, zullen hun andere beweringen ook wel niet kloppen. 'Mijn twijfel over de geloofwaardigheid van de feministische incestliteratuur', schrijft hij, 'is niet het gevolg van mijn kennismaking met het psychiatrisch archief van de Amsterdamse GG&GD. Die twijfel was er al eerder en heeft te maken met mijn eigenlijke specialisatie: historisch onderzoek naar Freud.'

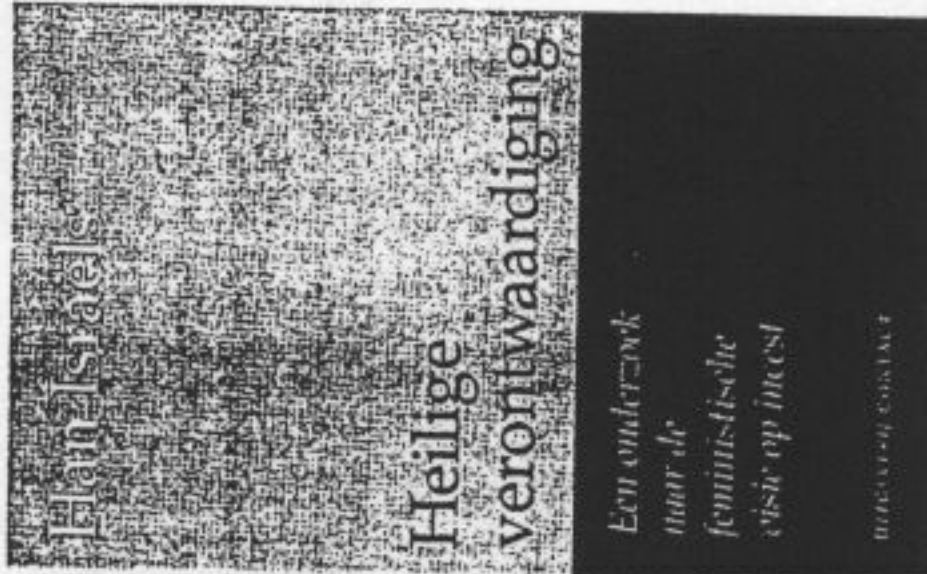
Kortom, de Freud-geleerde die midden jaren negentig toegang kreeg tot de archieven van de Amsterdamse GG&GD, was niet vrij van vooroordelen en frustraties. Wat moest hij in die archieven? Dat wist hij eerst zelf ook niet. Er lagen enkele honderdduizenden dossiers uit de periode 1930-1980 van de ambulante psychiatrische dienst (nu overgenomen door de Riaggs). Een groepje onderzoekers zou daarmee aan de slag gaan. De onderzoeksvraag was nog open.

Door tweespalt in het team ging Israëls al snel alleen verder. Blijkens een vraaggesprek met *Her Parool* zat hij met de handen in het haar. 'Het materiaal was zeer gefragmenteerd, dus ik dacht: wat te doen? Het incestthema was, eerlijk gezegd, een noodsprong. Ik dacht: kan ik mooi een aantal veronderstellingen uit de tweede feministische golf eens toetsen.' Geweldige motivering.

Het resultaat is ernaar. Wat Israëls in *Heilige verontwaardiging* als onderzoek presenteert, is een lachwekkend samenvatting van simpele staafdiagrammetjes, onduidelijke cijfers en uit de dossiers geplukte citaten. Israëls bekeek tweeduizend dossiers van meisjes op vragen als: hoe vaak wordt seksueel misbruik gemeld? Hoe vaak gaat het om incest? Hoe vaak werd het meisje geloofd?

De getallen die hij vond, waren minimaal. Dat was ook te verwachten. Incestslachtoffers kwamen vroeger nu eenmaal niet bij de GG&GD of welke instantie ook. Toch bestaat Israëls het uit die geringe cijfers de conclusie te trekken dat incest, anders dan incestdeskundigen beweren, vroeger helemaal niet in de doofpot werd gestopt, sterker nog: dat meisjes in de jaren vijftig juist eerder werden geloofd dan in de jaren tachtig. In de jaren vijftig vond hij namelijk vijf geloofwaardig geachte meldingen, in de jaren tachtig drie. Reden genoeg om de door hem gewraakte auteurs te verwijzen dat ze 'het verleden dommer en slechter voorstelden dan het in werkelijkheid was'.

Je vraagt je af waar iemand die zelf zuik krakkemikkig werk aflevert de moed vandaan haalt om de vloer aan te vegen met zo'n complex, gedetailleerd en genuanceerd onderzoek als dat van Nel Draijer, die in de jaren tachtig in opdracht van de overheid onderzoek deed naar seksueel misbruik van meis-

INCEST

jes door verwanten. Misschien zat Israël om stof verlegen toen de oogst van zijn eigen speurwerk zo maager bleek. Ondanks de grootspraak in zijn conclusies moet dat voor hem een teleurstelling zijn geweest.

Ironisch genoeg schrijft hij die teleurstelling over eigen onderzoeksresultaten nu juist toe aan Draijer – een geval van projectie? Uit haar tabellen zou blijken dat de zelfstandige bijdrage van incest aan psychische klachten in het latere leven gering is. Omdat zij nu juist wilde aantonen dat incest ernstige gevolgen heeft, zou zij die bevinding uit teleurstelling in haar tekst hebben verzwegen.

Wat nog het meest stoort is de suggestie dat incest als zodanig geen kwaad kan

Dat is aantoonbaar onwaar. Niet één maar wel tien keer vind je zowel in haar onderzoeksrapport (1988) als in haar profefschrift (1990) uitspraken als: 'Doordat affectieve verwaarlozing inherent is aan seksueel misbruik, is de afzonderlijke invloed van de misbruikervaringen zelf naar verhouding gering' (1988, p. 345). Telkens weer hamert ze erop dat de affectieve band met de ouders door incest wordt aangetast, of verder aangetast als hij al slecht was, en dat niet de incest als zodanig (de seksuele handelingen), maar de onvermijdelijk daarmee verbonden affectieve verwaarlozing van het kind de belangrijkste factor is in de ontwikkeling van latere klachten.

haar slecht uitkwamen, weggemoffeld. Haar reactie: 'Het gaat Israëls niet om de wetenschap, maar om de relatie. Hij is een querulant, altijd gericht op een schandaal.'

Psychologe Nel Draijer (51) is wel wat gewend. Direct al na haar grote onderzoek naar de gevolgen van misbruik bij meisjes – waarop ze later, in 1990, cum laude promoveerde – ontstond er

En wat doet Israël's? Hij negeert de vele passages in Draijers werk die hierover gaan, om haar vervolgens onder de neus te wrijven dat incestslachtoffers later meer last hebben van die slechte band met de ouders dan van de incest op zich. *Heer, leer*, de pedante leek die een deskundige omstandig uitlegt wat deze allang weet en zelf al honderd keer heeft verteld.

Wat mij bij Israël's nog het meest stoort is de suggestie dat incest als zodanig geen kwaad kan. Draijer onderzoekt de schade op lange termijn, maar dat is maar één aspect. Zoals ik jaren geleden al schreef in mijn boek *Dochters van Lot* (1987), gaat het niet aan 'de ernst van een ervaring slechts te beoordelen in het licht van de gevolgen, alsof de ervaring zelf niet telt. Ook al zou incest absoluut geen gevolgen hebben voor je volwassen leven, dan nog is je jeugd verpest.' Na de constatering dat incest vooral voorkomt in gezinnen waarin toch al van alles mis is, schrijft Israël's: 'Of daar nu wel of niet incest bij zat, maakt niet veel uit.' Dat is zo'n cynische opmerking, dat hij hiermee alleen al zijn hele boek diskwalificeert.

■ Han Israëls, *Heilige verontwaardiging*, uitgeverij Contact, f 49,90

Onderzoeker na rel boek onderzoeker af

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

Socioloog H. Israël's, die twee maanden geleden het vermaarde incestonderzoek van Nel Draijer bekritiseerde, is na de rel rond zijn boek niet meer welkom als onderzoeker bij het Trimbos-instituut. Van zijn uitkeringsinstantie heeft hij te horen gekregen dat hij niet op advertenties van wetenschappelijke instellingen hoeft te reageren omdat hij 'te beschadigd' is.

Israël's beweert in *Heilige Verontwaardiging* dat psychologe Draijer in haar onderzoek met opzet verkeerde conclusies heeft getrokken. Het verband tussen seksueel misbruik en latere psychische klachten is volgens hem gering. In zijn voorwoord bedankt hij de begeleidingscommissie, bestaande uit A. de Swaan, socioloog aan de Amsterdamse UvA, P. Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau en J. Fransman, voormalig directeur

gang met relaties en commissies', schreef dr. J. Kroon, programma-hoofd reïntegratie. 'Op basis van de recente gebeurtenissen rond uw publicatie Heilige Verontwaardiging zijn thans twijfels gerezen of u aan onze eisen in deze kunt voldoen.'

Israël's voelt zich beschadigd door een 'onzinrel'. De commissie was wel degelijk op de hoogte van zijn onderzoek, zegt hij. De Swaan erkent dat er 'enig contact' was.

Volgens De Swaan is ook hij door het besluit van het Trimbos-instituut geraakt. 'Dit tast mijn vrijheid aan om het met een wetenschappelijke collega niet eens te zijn. Als iemand na kritiek van mijn kant zijn baan kwijtraakt, kijk ik voortaan wel twee keer uit. En dat lijkt me voor de academische discussie niet zinvol.'

De Swaan heeft nog gepoogd het Trimbos-instituut op andere gedachten te brengen. Tevergeefs. Eind vorige maand heeft hij Israël's, ook namens Schnabel en Fransman, een brief gestuurd: 'In krantenpublicaties is de indruk gewekt dat je ons als begeleidingscommissie niet zorgvuldig bejegend zou hebben. Dat was ten onrechte.'

Het erratum in het boek is er niet gekomen. Israël's werkt nog een dag in de week als docent aan de UvA en is verder werkloos. De Swaan roemt zijn kwaliteiten als onderzoeker. 'Hij schuwt alleen de controverse niet. Maar dat mag niet tegen hem worden gebruikt.'

'Feministisch onderzoek bestaat niet, alleen goed en slecht onderzoek'

De neutraliteit van psychologe Nel Draijer

Elisabeth Lockhorn

Je werd na de publicatie van je onderzoek, in 1988, geconfronteerd met een merkwaardige beeldvorming. In scheldbrieven werd je uitgemakt voor een hysterische, lesbische, frigide onderzoeker, schreef je destijds in een column.

'Mijn onderzoek is door sommigen ontvangen als een aanval op de verworvenheden van de seksuele revolutie. Ik kreeg inderdaad scheldbrieven, gelukkig geen schoenendozen vol; soms kwam de kritiek ook in keurig verpakte vorm, zoals van de mediasocioloog professor M. Brouwer, die in *Elsevier* schreef: "Mevrouw Draijer brengt de seksuele moral terug naar de duistere jaren vijftig..." Er kwamen verongelijkte commentaren als: goh, je kan niet eens meer met je dochter onder de douche, je mag haar niet eens meer bij je op schoot nemen. Terwijl als er iets uit het onderzoek blijkt, is het dat je juist wél je dochter op schoot moet nemen.

Incest is geen uit de hand gelopen knuffelpartij. Misbruik staat haaks op knuffelen, heeft juist met een mentaliteit te maken waarbij je die ander vergeet. Het feit dat bepaalde ervaringen in het onderzoek als pijnlijk beschreven werden, is door een aantal mensen opgevat als: o, er mag dus een heleboel niet meer. Ik werd de boze moeder die dat verbod, de vrijheid beknotte. Het rare is: ik ben helemaal niet zo iemand. Ik heb vaak de neiging gehad – nu, na alle beschuldigingen van Han Israël's, nog veel sterker – te zeggen wat ik ook tegen mijn patiënten zeg: er zijn hier drie mensen: u, ik, en degene die u van mij maakt...

Drie weken na het onderzoek schreef je in het Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid: 'De vraag die me het meest bezighoudt, is of en in hoeverre ik had kunnen voorkomen dat er een idiole ratonaille aan percentages in de krantenkoppen verscheen die geen recht deed aan het onderzoek.'

'Het persbericht was opgesteld door het ministerie van Sociale Zaken, de opdrachtgever van mijn onderzoek. Echt fout was

het niet, maar je moest wel het rapport lezen om er nuanceringen bij aan te brengen. Ik had een uur de tijd om fouten of verkeerd gelede accenten uit het persbericht te halen, uiteindelijk heb ik besloten die percentages te laten staan. Achteraf heb ik daar spijt van. Ik vertrouwde erop dat mensen het rapport zouden lezen en vanzelf de juiste conclusies zouden trekken. Dat was naïef. De nuance is voor de media niet interessant. Die houden van de grote lijn, niet van enerzijds, anderzijds, want dan zien ze het nieuws tussen de regels door wegglekken. Ik heb me daarom wel verantwoordelijk gevoeld dat er in weerwil van mijn gegevens zo'n ongenueanceerd idee ontstond van: misbruik, dát is pas erg. Ik heb daarna in lezingen en artikelen dan ook altijd benadrukt dat de ene ervaring de andere niet is en je niet overall iets aan overhoudt. Het is ook de affectieve verwaarlozing die een rol speelt.

Twee jaar geleden kreeg ik ineens mailtjes van de socioloog Han Israël's waarin hij vragen stelde over mijn onderzoek. Dat werd een ware correspondentie. Ik heb overal ruimhartig aan meegewerkt, alle vragen naar eer en geweten beantwoord, maar heb al vrij vroeg gezegd dat ik zijn vragen niet bepaald vond getuigen van historisch besef. Hij leek geen idee te hebben welke ideeën in de jaren zeventig dominant waren. Met de decriminalisering van pedoseksualiteit was men ervan overtuigd geraakt dat seksualiteit met kinderen niet erg was, maar de negatieve reactie erop wel.

Kort daarna nodigde hij me uit zijn concept hoofdstuk over mijn onderzoek te bespreken op het sociologisch instituut. Ten overstaan van zijn collega's heb ik punt voor punt zijn inhoudelijke kritiek weerlegd. Zijn collega's adviseerden hem verder van het project af te zien. Groot was mijn verbazing toen ik de afgelopen maand de drukproeven onder ogen kreeg van een compleet boek hierover. In dat boek, dat meer weg heeft van

rechtszaak tegen programmamaker Tom Verheul van de NCRV, die aangeklaagd is door een dominee die er in de uitzending van beschuldigd wordt tot twee keer toe zijn dochter zwanger te hebben gemaakt en tot abortus gedwongen.

'Ik heb niet het hele programma gezien, viel er midden in, maar vroeg me wel af of het een authentiek verhaal was. Toen de maker een proces aan zijn broek had gekregen, belde hij mij om te vragen of ik wilde helpen met een onderzoek. Ik heb hem gezegd: "Bedenk wel, ik ben neutraal. Dat zou kunnen betekenen dat wat ik vind, niet ondersteunend is." Ik heb nooit meer iets gehoord.'

Het Fiom gaf als officiële reactie op het programma: het gaat niet om de waarheid, maar om de pijn.

'Dat is schandelijk. Het is wel degelijk belangrijk of het fantasie is of herinnering. Naast ernstig getraumatiseerde patiënten komen er steeds vaker patiënten die zich een traumatische voorgeschiedenis inbeelden. Tegenwoordig levert dat aandacht op. Maar het inbeelden zelf is van alle tijden. Een nagebootste stroomis komt voort uit een intens gevoel van miskenning, niet gezien worden. Mensen lijden daar erg onder. Ze kunnen heel ver gaan in het genereren van aandacht. Bij mevrouw Singh Varma, het Kamerlid, lijkt iets soortgelijks aan de hand te zijn.

Ik betreur het dat het krachtenveld rond misbruik zo gepolariseerd is; het is of waar of niet waar. Ik heb me altijd tegen die tweespalt verzet. Die karikatuur van hulpverleners die alles maar geloven, klopt niet. Ik word vaak gedoodverfd als iemand die het hoe dan ook voor het vermeende slachtoffer opneemt. Alsof ik alles geloof. Terwijl ik van huis uit geen "gelovige" instelling heb. Ik wil alles eerst zelf zien.

Verzonnen misbruik fungeert als een soort stok om de hond te slaan. Mensen zijn boos over iets wat ze niet onder woorden kunnen brengen. Willen voor hun onbehagen een concreet feit: toen heb jij dat en dat gedaan, terwijl het vaak gaat om heel subtiele gevoelens als niet gezien worden, niet welkom zijn, niet genoeg gevoeld hebben dat de wereld om jou draait op een leeftijd dat je dat nodig had. Vaak speelt jaloezie

wat er precies bij ernstige traumatisering gebeurt met het geheugen. Recent neurologisch onderzoek heeft uitgewezen dat extreme stress, waaronder seksueel misbruik, leidt tot veranderingen in het gebied van de hippocampus, het gebied in de hersenen dat cruciaal is voor de herinnering.

Ze zwijgt even, zegt dan: 'Ik zou graag nog wat willen zeggen over justitie. Ik weet dat het 't laatste station is voor veel slachtoffers, maar naarmate ik bij meer gevallen betrokken word, twijfel ik meer over de gang van zaken. Er zijn behandelaren die de onmacht niet kunnen verdragen en hun cliënten adviëren naar justitie te stappen. Dat is ongezond, dat is een fout. Je ziet die mensen vaak alleen maar slechter worden, op het suïcidale af in conflict raken. De relatie met de belangrijkste mensen in hun leven wordt ruw opengescheurd, intieme zaken worden aan de openbaarheid blootgesteld en er ontstaat een botte welles-nieteskwestie. Een onzalige weg.'

Jij zou vrouwen aanraden op een andere manier genoegdoening te zoeken?

'Niet alleen vrouwen, maar ook mannen. Veel mensen komen van de regen in de drup, zeker als er ook nog eens een schadeclaimprocedure op volgt. Nu in Nederland de mogelijkheid

schap is gebaseerd op integriteit, op doorzichtigheid, waarom zou je iets anders opschrijven dan er uitkomt?'

Kun je, behalve die maritieme achtergrond, nog iets meer vertellen over het gezin waar je uit komt?

'Ik ben in een zeer liberaal gezin opgegroeid. Mijn ouders zijn veelzijdige mensen. Ik ben geboren in Den Haag. Toen ik veertien was, werd mijn vader hoogleraar werktuigbouwkunde en zijn we naar Twente verhuisd. In zijn vrije tijd schilderde hij, maakte gedichten, zat in het bestuur van de kunstacademie, zat in de Eerste Kamer voor D66. Hij is geïnterdig als rector magnificus.

Ik heb een nauwe band met hem, hoewel het geen makkelijke man is om een band mee te hebben. Hij voerde nogal de boventoon, terwijl mijn moeder feitelijk ons gezin organiseerde. Ze is heel slim, goed in wiskunde, had graag naar Delft gewild om architect te worden, maar werd geweigerd omdat ze geen vrouwen wilden. Op haar vijftigste, toen de jongste van haar vijf kinderen naar de lagere school ging, is ze psychologie gaan studeren. Ze heeft haar studie snel en efficiënt afgerond, veel sneller dan ik, want ik moest ook nog het leven ontdekken. Tot haar pensioen heeft ze bij een schooladviesdienst gewerkt.

Kortom: een liberaal, intellectueel en vooral creatief gezin. Mijn moeder maakte van Vogue-patronen de mooiste jurken en mijn vader ontwierp en bouwde schepen in zijn vrije tijd. Tot een jaar of vijf, zes geleden voeren ze samen elk jaar om Engeland heen. Ze zijn in hun levenshouding beïnvloed door het existentialisme, werden als tieners in de oorlog indringend geconfronteerd met morele vragen. De oratie van mijn vader ging over verantwoordelijkheid. Ik heb daar, denk ik, wel iets van meegekregen.'

Vriendelijk maar gedecideerd wimpelt ze verdere persoonlijke vragen af. 'Ik geef analytische psychotherapieën waar overdracht een grote rol in speelt. Ik moet daarom blanco zijn; als mensen alles van mij weten, ontnemen ik hen de kans over mij te fantaseren en van mij te maken wat ze willen. Dat is het goud van een behandeling. Mijn cliënten zijn niet gebaat bij openbaarheid.'

Na je promotieonderzoek ben je samen met Suzette Boon een onderzoek begonnen naar dissociatieve stoornissen.

'Ja, dat was in de tijd dat het nog meervoudige persoonlijkheidsstoornis heette. De vraag was: bestaat het nu wel of niet? De een zei: het gaat gewoon om schizofrenie, de ander zei: nee, het zijn hysterici, en weer een ander riep: de hele diagnose is onzin, het is de creatie van een overbetrokken behandelaar. Dat onderzoek, waarop Suzette gepromoveerd is, heeft inmiddels veel internationale waardering gekregen. Tijdens die studie stuitten we ook op patiënten die die stoornis nabootsen. Die er dus zelf van overtuigd zijn dat ze lijden aan MPS – tegenwoordig DIS (dissociatieve identiteitsstoornis) geheten – terwijl dat in werkelijkheid niet zo is. Als je die groepen namelijk helder kunt onderscheiden, help je dat debat erover ook een stuk verder. Op grond van dat onderzoek hebben we een heel praktisch boek geschreven over screening en diagnostiek van dissociatieve stoornissen, bestemd voor behandelaars.'

DIS is, net als het verschijnsel van hervonden herinneringen, inmiddels een zeer actueel thema. Momenteel speelt de

'Mijn rapport over seksueel misbruik is niet echt bevorderlijk geweest voor mijn carrière'

een malicieus pamflet dan van een serieuze wetenschappelijk werk, beweert hij dat een stellerie feministen de schadelijke effecten van seksueel misbruik schromelijk hebben overdreven. Hij lijkt niet gehinderd door enige kennis van de internationale wetenschappelijke literatuur. Daar gaat het hem ook niet om, het gaat hem om de rel. Hij is een querulant, altijd gericht op een schandaal. Hij heeft zich in het verleden gespecialiseerd in de aanval op Freud. Maar ja, Freud was dood en kon zich niet verdedigen, ik kan dat wel.'

'Incest kan, zeker in feministische kringen, statusverhogend werken,' schrijft Israël in zijn boekje.

'Hij doet het voorkomen alsof het een soort feministische samenzwering is, maar vergeet dat psycholoog Wim Wolters als eerste aan de bel heeft getrokken met een onderzoek in het Maandblad voor Geestelijke Gezondheid. Jos Frenken, Bram van Stolk en Theo Sandfort hebben daarna studies gepubliceerd. Ik geloof trouwens helemaal niet in feministisch onderzoek, alleen in goed en slecht onderzoek.

Ik heb weleens de indruk dat mijn rapport over seksueel misbruik niet echt bevorderlijk geweest is voor mijn wetenschappelijke carrière. Toen ik eind jaren tachtig gevraagd werd te solliciteren bij de VU, vroeg iemand uit de sollicitatiecommissie: "En, bent u van plan hier ook zo aan de weg te gaan timmeren?" Ik werd kennelijk niet gezien als wetenschapper, maar als een soort activist. Ik realiseerde me: wie zich als onderzoeker met een omstreden onderwerp bezighoudt, loopt het risico zelf omstreden te worden.'

Wat vind je nu het meest grievend aan de beschuldigingen van Israël's?

'Wat ik erg vind, is dat hij het begrip integriteit niet kent. Mijn voorvaders van beide kanten waren gezagvoerders op de grote zee. Ik ben opgevoed met zeezelden. Bij wedstrijden op zee is er niemand bij om te controleren. Maar je rondt een boei zoals je hem moet ronden. Je kunt geen wedstrijd zelden als je de boei zit te belazeren, dan valt het hele spel ineen. Wet-

zie een rol, een zusje of broertje dat alle aandacht kreeg. Kennelijk hebben ze daar als kind heel erg onder geleden. Hebben ze destijds niks kunnen verzinnen, geen trucje, geen talent of iets anders om de aandacht naar zich toe te trekken. Ik moet zeggen: ik voel veel compassie voor mensen die misbruik ondergaan hebben, maar ook met deze mensen die niet de waarheid spreken, want mensen met een ingebeeld trauma lijden erg. Dan heb ik het even niet over de verwoestende werking van hun valse beschuldiging.'

Je hebt als een van de weinigen een tegengeluid laten horen in het debat over verdrongen herinneringen.

'Veel mensen zijn geïntimideerd geraakt door dat populair wetenschappelijke boek van Merckelbach en Crombag. Dat domineert nu de publieke opinie. Ten onrechte, ze hebben in feite niet veel meer gedaan dan nóg eens het verhaal te vertellen van de Amerikaanse psychologe Elizabeth Loftus, die zegt dat verdrongen herinneringen niet bestaan. Ik denk daar anders over. In plaats van het te hebben over het fenomeen van het "wegmaken" en "hervinden" van herinneringen, verdragen Merckelbach en Crombag in een emotioneel betoog over de gevolgen van ongefundeerde beschuldigingen. Loftus is volkomen opgeslokt door de beweging van False Memory, zij doet veel zaken voor justitie. Ik vind dat je als wetenschapper niet in kunt graven aan één kant van de zaak. Ik denk niet Crombag en Merckelbach beseffen wat hun boek voor schade heeft toegebracht.'

Op welke schade doel je dan?

'Er zijn zaken niet sericus genomen waarbij dat absoluut wel had moeten gebeuren. Ik vind dat experimenteel psychologen hun hand totaal overspeeld hebben door te zeggen: dit klopt niet met wat wij weten van het geheugen, dus is het aangepraat door behandelaars. Ik denk dan: wat raar, die mensen zijn helemaal niet nieuwsgierig. Die willen zich niet eens verwonderen over wat zich hier voor mijn neus afspeelt. Zij lossen het probleem op door simpelweg te zeggen: het bestaat niet. Terwijl we in feite helemaal niet weten

geschapen is voor het no cure, no pay-systeem waarbij de advocaat zich alleen laat betalen als het slachtoffer wint, moeten we helemaal uitkijken. Advocaten beseffen niet altijd in wat voor psychologische en psychiatrische molen hun cliënten terecht komen. De schade moet aangetoond worden en hun hele ziel en zaligheid komt op straat te liggen.

Zolang men hiervoor naar de rechter kan gaan, vind ik eigenlijk dat rechters op morele gronden onderling bedragen zouden moeten afspreken. Onzedelijke betasting door een arts: zoveel; betasting door iemand van wie je afhankelijk bent: zoveel. Laat maar duidelijk zijn wat de prijs is. Ik vind dat mensen die eerst een strafrechtelijke procedure hebben doorstaan en hebben moeten aantonen dat het gebeurd is, niet nóg eens de machinerie doorgejaagd mogen worden. Ik koester steeds meer twijfel aan het nut van dit soort procedures. Ik begrijp het verlangen naar genoegdoening, maar misschien is het soms beter het verleden af te sluiten in het besef dat het verschrikkelijk is geweest.

Mijn onmachtig pleidooi is eigenlijk: er zijn dingen gebeurd die nooit hadden mogen gebeuren, dingen die vreselijk zijn, maar probeer die in jezelf op te lossen met hulp van anderen. Ik weet dat ik hiermee een geluid verkondig dat ingaat tegen

alle heersende opinies, maar ik heb te veel leed gezien dat door die justitiële onderzoeken wordt opgeroepen.

Je was eerst alleen onderzoekster, sinds een aantal jaren ben je ook behandelaar. Wat veroorzaakte die omslag?

'Ik ben zelf eind jaren tachtig in psychoanalyse gegaan. Die analyse heeft de weg vrijgemaakt waardoor ik voor het eerst dacht: behandelen is wel iets voor mij. Als onderzoeker sta je eigenlijk overal buiten, nu kom ik veel dicht bij mijn belangstellingsgebied. Nu kan ik ook wat dóén. Het brengt ook onderzoek naar behandelingen dichtbij: ik bereid nu samen met anderen een studie voor naar een korte groeps-therapie voor patiënten met complexe posttraumatische klachten. Mijn wezenlijkste belangstelling gaat uit naar de vraag: hoe beleef je als kind een trauma, affectieve verwaarlozing of verlating? Hoe houd je je daarin staande?

Seksueel misbruik is als thema toevallig op mijn weg gekomen, maar ik heb me vaak afgevraagd wat mij daarna bewogen heeft zo lang met trauma's bezig te blijven. Wellicht heeft het te maken met het feit dat mijn moeder in haar jeugd door een groot en onbespreekbaar verdriet getroffen is. Misschien speelt ook mee dat ik zelf ondervonden heb hoe belangrijk het kan zijn om gevoelens onder woorden te brengen, alsof je dan pas begint te bestaan. Dit is een prachtig vak. Getuige mogen zijn van een proces waarin mensen schoorvoetend belangstelling krijgen voor hun binnen-

wereld om die met dezeitde interesse en mildheid te gaan volgen als ik dat doe, is een eer en ontroerend.

Eigenlijk doe je als analytisch georiënteerde psychotherapeut bijna niks. Dat is overigens wel moeilijk, want je moet veel laten. Mensen doen het zelf. Je helpt hoogstens met het verwijderen van obstakels, met het ruimte geven, maar het water zoekt verder zelf zijn weg.'

Wat is het waardevolste dat je zelf ontdekt hebt in analyse?

'Dat een mens in het diepst een relationeel wezen is, dat een ander nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen. Een helse kwelling en tegelijkertijd de mooiste ontdekking die er is, was de ontdekking dat ik zelf verantwoordelijk ben voor alle gevoelens in mij. Als iemand mij boos maakt is dat mijn woede. Ik moet mijn verlangens en woede dus in eigen beheer nemen. Nee, daarmee bedoel ik niet: wie is de baas? Niemand is de baas over zijn gevoelens, dat is een illusie. Ik denk vaak: als baby's geboren worden, maken ze op een cruciaal moment een draai om eruit te komen. Zo'n draai maak je, als het goed is, ook in een psychotherapie. Op zekere dag moet je denken: dit ben ik. Ik kan wel zeuren over alles wat er niet is geweest, maar dit is het begin van de rest van mijn leven. Neem het heft maar in handen. Neem de verantwoordelijkheid voor je eigen geluk.'

Nel Draijer is universitair hoofddocent en maakt als psychologe deel uit van de vakgroep psychiatrie van de Vrije Universiteit in Amsterdam

ISRAËLS, H. (2001).

Heilige verontwaardiging. Een onderzoek naar de feministische visie op incest.

Amsterdam/Antwerpen: Contact, 173 p., f 49,90.

Mc v 11/Nov '01

Een legende uit de dertiende eeuw verhaalt van Dymphna, dochter van een heidense Ierse koning die haar na de dood van zijn vrouw wilde dwingen hem te huwen. Het meisje weigerde standvastig, vluchtte en bekeerde zich tot het christendom. Haar vader wist haar evenwel te vinden en toen zij hem bleef weigeren, doodde hij haar. Een trieste geschiedenis waarvan de waarheid echter niet door officiële bronnen kan worden bevestigd: er zijn geen documenten over Dymphna nagelaten, en misschien heeft ze wel nooit bestaan. Dat heeft het gewone volk er echter niet van weerhouden om haar te vereren. Later moest de kerk, zij het schoorvoetend, haar wel opnemen in de rangen der heiligen.

Deze legende dient als opmaat voor een van de bekendste studies naar incest: *Father-Daughter Incest* van Judith Herman (Cambridge, Mass. / London, 1981). Herman schrijft de populariteit van Dymphna toe aan het feit dat veel naamloze vrouwen zich moeten hebben herkend in haar lot. Zij draagt haar boek dan ook op aan de hedendaagse 'Saint Dymphnas, who have been victims of incest'.

In zijn boek *Heilige verontwaardiging* maakt Han Israëls ook gewag van de legende. Je zou kunnen zeggen dat Dymphna bij hem eveneens model staat voor de hedendaagse incestproblematiek, met dien verstande dat Israëls het accent legt op het gegeven dat Dymphna's geschiedenis niet bevestigd kan worden door de feiten. De verontwaardiging over haar lot is gebaseerd op een mythe. In het verlengde daarvan zet Israëls vraagtekens bij de courante opvattingen over incest. De strekking van zijn boek is kort gezegd: evenmin als er bewijzen zijn voor Dymphna's bestaan, zijn er bewijzen voor schadelijke lange termijn gevolgen van incest. Een boude stelling waarmee hij tegen de algemene opinie ingaat. De meeste mensen zijn er immers van overtuigd dat incest slecht is en dat de effecten ervan wel negatief móeten zijn. Het boek zet bovendien de reputatie van een aantal onderzoekers op het spel. Israëls bekritiseert wat hij wel erg kort

door de bocht typeert als de 'feministische literatuur' of de 'feministische onderzoekers', maar vooral Nel Draijer moet het ontgelden.

Allervriendelijkst

Het onderzoek van Draijer heeft ruim tien jaar geleden grote invloed gehad op de meningsvorming rond incest. In 1988 verscheen het rapport over haar onderzoek naar seksueel misbruik, dat ze verrichtte in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken. In 1990 promoveerde ze op een dissertatie over hetzelfde onderzoek, *Seksuele traumatisering in de jeugd: Gevolgen op lange termijn van het seksueel misbruik van meisjes door verwanten*.

In de inleiding rechtvaardigt Israëls de keuze voor Draijers onderzoek: volgens hem is dit 'de beste en meest gezaghebbende Nederlandse studie'. Hij karakteriseert het als 'een poging om via grondig empirisch onderzoek aan te tonen dat incest veel voorkomt en ook op lange termijn schadelijk is' (p. 9) en in het derde hoofdstuk voegt hij er nog eens aan toe dat haar werk 'de meningsvorming terecht heeft gedomineerd' (p. 99v). Dat klinkt allervriendelijkst, maar het is meteen het laatste positieve dat Israëls over Draijer te melden heeft. Verderop in de tekst moet haar onderzoek het zo ontgelden dat zijn lovende woorden iets vileins krijgen. Het onderzoek naar incest is volgens hem in de feministische visie zo vertekend geraakt dat ze in feite een mythe in het leven heeft geroepen. In drie stappen en evenveel hoofdstukken spant Israëls zich in om die mythe aan barrellen te schieten.

In het eerste hoofdstuk richt hij zich op de mythe van het zwarte verleden: de stelling of veronderstelling dat incest vóór de jaren zeventig niet zou zijn opgemerkt, en dat – voorzover dat wél gebeurde – de ernst ervan werd onderschat. Die gedachte is, zo blijkt, veeleer gebaseerd op overtuigingen dan op feiten want er zijn amper cijfers over. Op basis van zijn onderzoek in het psychiatrisch archief van de Amsterdamse GG&GD over de periode 1940-1990 laat Israëls echter zien dat in de jaren vijftig incestmeldingen wel degelijk werden onderkend. Er werden geen pogingen gedaan om ze onder het kleed te vegen en juist in de jaren tachtig werden incestmeldingen vaker ongeloofwaardig geacht.

Goed beschouwd is Israëls dossieron-

derzoek te beperkt om er veel aan op te hangen, maar een nuancering van de stelling dat er vroeger geen oog was voor incest geeft het wel. Een onpartijdig onderzoeker had hier waarschijnlijk gezegd dat het de moeite waard is om meer archiefonderzoek te doen om zo met meer zekerheid uitspraken over het verleden te kunnen doen, maar Israëls ziet het als een (eerste) bewijs dat de opvattingen van feministen over incest niet deugen.

Een slechte hand

In het tweede hoofdstuk krijgen we Israëls in een vertrouwde rol te zien: die van Freud-criticus. Hij stelt dat incestonderzoekers zich ten onrechte hebben vastgeklampt aan Freuds verleidingstheorie. Zij meenden dat Freud in deze theorie het relaas van vrouwen over seksueel misbruik serieus nam. Israëls laat zien dat die gedachte gebaseerd is op een slechte lezing van Freud, want deze schrijft nadrukkelijk dat het *niet* om het relaas van vrouwen zelf ging, maar om zijn *interpretatie* van hun hysterie. Freud veronderstelde dat die hysterie het gevolg was van een incestervaring. Door verdringing zouden echter herinneringen aan die gebeurtenis ontbreken, zodat vrouwen het zelf nooit te berde konden brengen en er eigenlijk dus geen enkel bewijs voor bestond. Met het laten vallen van deze 'verleidingstheorie' is Freud niet plotseling het relaas van vrouwen ongehoorwaardig gaan vinden – (zoals feministen hem verwijten) – maar veeleer zijn eigen theorie.

Een vergelijkbare misinterpretatie constateert hij ten aanzien van het werk van Robert Fliess, psychoanalyticus, zoon van Freuds voormalige boezemvriend Wilhelm Fliess en erfelijk belast met een hang naar bizarre ideeën. Fliess streefde voor de erkenning van incestslachtoffers; vandaar dat Draijer hem opvoert als een van de weinigen die de ernst van incest inzagen. Wat haar kennelijk is ontgaan is dat Fliess vooral de moeders verdacht van incest. Dat verandert de zaak ingrijpend. In het incestonderzoek gaat het immers uitdrukkelijk om het seksuele misbruik van meisjes door mannelijke verwanten en het is dan bijna ridicul om Fliess als medestander op te voeren. Feministen, zo meent Israëls, hebben niet alleen een vertekende kijk op het verleden, ze hebben ook een slechte hand in het zoeken van hun medestanders.

Beide hoofdstukken zijn prikkelend en geven aanleiding tot kritische kanttekeningen bij het incestonderzoek. In Israëls visie lijken ze vooral de opmaat naar het derde en laatste hoofdstuk. Daarin staat de studie van Draijer centraal.

Ondubbelzinnig

Draijer wilde met haar onderzoek aantonen dat incestervaringen schadelijke gevolgen hebben die lang doorwerken in het leven van vrouwen. Israëls heeft de gegevens van Draijers onderzoek op deze veronderstelling geanalyseerd en komt tot de conclusie dat haar data nauwelijks in staat zijn de traumatische effecten van een incestervaring aan te tonen. Het verrassendste is misschien wel dat Draijer dat in haar onderzoek zelf in feite ook zegt. Israëls citeert haar waar ze schrijft dat ervaringen met seksueel misbruik relatief weinig aan de ernst van de klachten van vrouwen toevoegen (zie p. 111). Ze worden grotendeels bepaald door een algemener beeld van affectieve verwaarlozing, een strenge vader en een nerveuze, depressieve moeder.

Israëls laat zien dat, ondanks nuancering van haar eigen bevindingen, Draijer zich hier en daar – in haar boek of in interviews naar aanleiding van haar onderzoek – heeft laten verleiden tot stellige uitspraken over de schadelijke effecten van incest. Ook wordt er naar haar onderzoek verwezen als ondubbelzinnig bewijs voor die effecten. 'Dat seksueel misbruik voor het slachtoffer ernstige en blijvende gevolgen kan hebben, blijkt uit het onderzoek van Nel Draijer overduidelijk,' schreef Paul Schnabel in *NRC Handelsblad* van 25 oktober 1988. Maar als er nu iets niet overduidelijk is dan is het die conclusie, aldus Israëls. Hij heeft daarmee een belangrijk punt en daar had hij het bij kunnen laten, maar hij wil niet winnen op punten: hij wil een *knock-out*. Dan begint hij zijn hand te overspelen.

Sherlock Holmes

Nadat hij heeft laten zien dat incest op zichzelf niet zomaar verantwoordelijk kan worden gehouden voor langetermijngevolgen, begint hij Draijers onderzoek op andere punten aan te vallen. Hij ondergraaft haar definitie van misbruik, weet één voorbeeld te vinden waarin Draijer *gewenste* seksuele ervaringen als misbruik accepteert, bekritiseert haar manier van interviewen, suggereert dat haar gegevens misschien wel gestoeld zijn op hervonden herinneringen, zodat je je meer en meer afvraagt wat Israëls in hemelsnaam bedoelt met 'grondig empirisch onderzoek'. Zijn argumenten worden echter minder overtuigend. Hij ontleent ze soms aan andere literatuur, en meent dan dat Draijer de mist in gaat omdat zij ook naar die literatuur verwijst ('maar Draijer was toch slecht in haar verwijzingen?', denk je dan onwillekeurig, 'dus wat maakt het uit?'). Het is magertjes en in zekere zin ook overbodig, want als je al geconstateerd hebt dat de statistisch aantoonbare effecten van incest vrijwel nihil zijn, doet het er niet toe dat die incest niet eens hard te maken valt. Sterker nog, je zou dan zelfs kunnen verdedigen dat Draijer zo weinig negatieve effecten van incest vond, juist omdat haar

incestgevallen niet ernstig genoeg of betrouwbaar waren.

Het is een wat absurde gedachtegang, maar wel een waar Israël's je toe aanzet. Zijn pogingen om Draijer en consorten te ontmaskeren krijgt op den duur iets bizars. Zijn boek is aanvankelijk vooral een spannende zoektocht, maar tegen het eind ont-popt Israël's zich als een Sherlock Holmes met een drankprobleem: hij ziet net even te veel verbanden, en dat keert zich tegen hem.

Allerakeligst

Inmiddels zijn de gemoederen zo verhit geraakt dat de betrokken partijen in de media elkaars integriteit in twijfel zijn gaan trekken. In *De Volkskrant* van 7 september beschuldigt Draijer Israël's ervan dat hij een karikatuur van haar werk maakt, en dat hij een slecht statisticus is (zonder dat ze overigens duidelijk maakt waarom). Draijer verdedigt zich verder met citaten uit haar onderzoeksverslag, waarin staat dat de afzonderlijke invloed van incest niet erg groot is. Dat is echter wel een merkwaardige verdediging, want ze zal toch niet willen volhouden dat haar autoriteit is gebaseerd op het inzicht dat incestervaringen nauwelijks aantoonbaar schadelijk zijn.

De door Israël's opgevoerde begeleidingscommissie blijkt naar eigen zeggen niet te bestaan of kampt met selectief geheugenverlies. In *Vrij Nederland* van 5 september wordt de persoon van Israël's neergesabeld, zonder dat er inhoudelijk ook maar een woord wordt gewijd aan zijn boek. Besprekingen in *De Volkskrant* en *NRC Handelsblad* zijn overwegend negatief en zetten vraagtekens bij Israël's eigen wetenschappelijke integriteit.

Israël's op zijn beurt vindt de commotie rond zijn boek (volgens een interview in *Trouw* van 8 september), 'allerakeligst', vooral omdat zijn persoon het zo moet ontgelden. Dat is wel een beetje naïef want zijn boek kan ook opgevat worden als een stevige kritiek op het *establishment* van de geestelijke gezondheidszorg – en dat laat dat niet zomaar over zijn kant gaan. Hij herhaalt nog eens zijn ambivalentie over Draijers onderzoek, met als argument dat zij zich later is gaan ontwikkelen in een richting van de psychologie waar hij sceptisch over is (die van de meervoudige persoonlijkheidsstoornis, de dissociatie en hervonden herinneringen). Die scepsis is begrijpelijk, maar het heeft geen zin een oudere studie af te keuren op grond van wat een onderzoeker later is gaan doen.

En zo wordt het steeds moeilijker om een onbevagen oordeel over dit boek te vormen, om niet op voorhand mee te zingen in het koor van voor- of tegenstanders. Dat is jammer, want het boek is om heel wat redenen de moeite waard en bij tijd en wijle fascinerend om te lezen. Als Israël's wat ingetogener van toon was geweest, zou het stukken eenvoudiger zijn geweest om zijn studie op waarde te schatten.

Oude en nieuwe mythes

Op zichzelf valt het te waarderen dat iemand eens de moeite neemt om ouder onderzoek tegen het licht te houden. In hun hang naar data zijn psychologen maar al te vaak, bij het kinderachtige af, blij met de meest minuscule resultaten, als ze maar statistisch significant zijn. Al te vaak komt

het er niet van om die resultaten eens nader te bekijken. Israël's doet dat wel, en dat valt te prijzen.

Ook illustreert zijn studie dat het moeilijk is voor sociaal-wetenschappelijk onderzoekers om op genuanceerde wijze met hun data om te gaan, zeker waar het een maatschappelijk gevoelig onderwerp betreft. Vrijwel altijd stoelt het onderzoek op statistische bevindingen. Iedere uitspraak die een onderzoeker daarover doet, zou vergezeld moeten gaan van een toelichting op de condities waaronder ze zijn verworven en over hun beperkte geldigheid. De meeste verbanden zijn zwak, en zelfs het toverwoord significant betekent in de meeste gevallen niet meer dan dat een bepaalde factor in bescheiden mate bijdraagt aan een effect.

Israël's dossieronderzoek is, hoe beperkt ook, instructief. Het betekent niet een radicale herziening van ons beeld van het verleden, maar wel een indicatie dat al te stellige uitspraken daarover vaker gebaseerd zijn op overtuiging dan op onderzoek. Psychologen zijn geen historici, maar als zij uitspraken willen doen over het verleden, moeten ze kennis nemen van anderen historisch onderzoek of daar zelf werk van te maken. Juist psychologen zouden dat moeten weten.

Ook Israël's analyse van de verwijzingen naar Freud en Fliess is interessant. Het illustreert hoe gemakzuchtig referenties vaak worden gebruikt: uit de tweede hand, zonder de moeite te nemen om de originele bron te achterhalen. Israël's geeft het voorbeeld van een verwijzing naar een studie van Kirson Weinberg, waarin zou staan dat de prevalentie van incest net iets boven de één op de miljoen ligt. Door vriend en vijand wordt dit cijfer ongeloofwaardig, of zelfs kwalijk genoemd: iedereen is er van overtuigd dat incest vaker voorkomt. Israël's laat zien dat er niets mis is met het getal. Het heeft alleen niet betrekking op het aantal incestslachtoffers, maar op het aantal keren dat het per jaar tot een veroordeling komt. De verontwaardiging over het cijfer is dus misplaatst en een zelfgecreëerde mythe.

Sociologie is wel eens getypeerd als het ontmaskeren van mythes. Israël's heeft bewezen dat hij in die traditie past. Met dit boek lijkt hij echter ook nieuwe mythes in het leven te roepen. Hij wekt de suggestie dat de 'ontdekking' van incest een ideologische manoeuvre van het feminisme is geweest. Israël's gaat er aan voorbij dat het incesttaboe zo oud is als de mensheid. Overtreding daarvan zal vrijwel altijd gepaard gaan met negatieve effecten voor de betrokkenen, ook waar het wordt weg-gemoffeld.

Boosaardige ontheiliging

Incest is misschien niet meer dan een druppel die de emmer van gezinsellende doet overlopen, maar dat betekent niet dat slachtoffers er om die reden laconiek over zullen doen. Israël's lijkt te willen bewijzen dat de druppel van de incest niets voorstelt: immers, als je hem in een lege emmer laat lopen merk je er vrijwel niets van. Ik denk dat het in concrete gevallen echter heel wat pijnlijker is voor vrouwen om te zeggen dat ze in hun kinderjaren zijn misbruikt dan toe te moeten geven dat hun vader een agressieve man en hun moeder

een depressieve vrouw is geweest. Ook als dat statistisch gezien de grootste bijdrage levert aan hun actuele klachten.

Het is trouwens mogelijk dat de incestervaring niet veel bijdraagt juist omdat het bijna per definitie plaatsvindt in een situatie waar al veel andere ellende voorkomt. Anders gezegd, incest zal nu eenmaal niet vaak voorkomen in een verder harmonieus gezin. Het geïsoleerde effect van incest valt dan ook vrijwel nooit vast te stellen. Dat wijst ons op ernstige beperkingen in de interpretatie van statistische gegevens, waar incestonderzoekers rekening mee moeten houden. Ze gelden echter ook voor Israël's zelf. Zijn conclusie 'dat de schadelijke gevolgen van incest juist opvallend gering zijn is' is dan ook niet hard te maken op grond van zijn onderzoek. Als Draijers onderzoek op alle fronten zo slecht is als Israël's beweert, is dat een reden te meer om voorzichtig te zijn bij het trekken van conclusies. Met een slecht onderzoek kun je niet de ernst van incestervaringen bewijzen, maar ook niet het tegendeel.

Zo is het boek ook een gemiste kans. Door de toon, die soms ronduit boosaardig is, heeft hij zijn opponenten de gelegenheid geboden de controversie te verenigen tot een strijd tussen personen, waarbij Israël's al snel alleen is komen te staan. De auteur mag zich dat aanrekenen. Hij heeft zijn boek tenslotte geschreven en hij heeft gekozen voor zijn stijl. Dat neemt niet weg dat iedereen die nu beledigd doet, zichzelf eens zou moeten afvragen hoeveel van de kritiek van Israël's kan worden weerlegd als we zijn persoon en stijl even vergeten. Als niemand daar meer toe in staat is, heeft Israël's misschien toch nog gelijk met zijn vermoeden 'dat het nog wel even [zal] duren voordat de psychologie een serieuze wetenschap is.'

GERRIT BREEUWSMA

Ontwikkelingspsycholoog, Rijksuniversiteit Groningen

Dokter Frits is niet meer. Dokter Frits oogste bekendheid bij generaties homo's en lesbo's door de openhartige en ondersteunende antwoorden die hij gaf op vragen in *Sekstant* en voor de *VPRO*-radio.

SCHEIDRAK.NL SEP

Jeugd en opvoeding waren de specialismen van de arts-seksuoloog dr. Frits Wafelbakker, maar aidsbestrijding en homo-emancipatie waren voor hem zeker zo belangrijk. Ook na zijn pensionering – hij was de laatste inspecteur jeugdgezondheidszorg – zette Wafelbakker zich voor deze zaken in. Hij stond aan de wieg van het Aids Fonds, maar ook aan die van de Stichting Aanvullende Dienstverlening, de SAD, fusiepartner van de Schorerstichting. Wafelbakker maakte zich verdienstelijk als bestuurslid van de Stichting Aids Info, uitgever van het later bij de SAD-Schorer-stichting geïncorporeerde gelijknamige informatieblad over aids. In *Aids Info*, dat was gericht op jongens en mannen met homoseksuele contacten, had Wafelbakker ook lange tijd een rubriek onder de naam 'dokter Frits' waarin hij vragen van lezers beantwoordde. Hij was echter op vele fronten actief. In 1993 werd hij beleidsmedewerker van het Nisso, tevens was hij adviseur van de NVSH. Wafelbakker adviseerde de minister over richtlijnen hoe te handelen bij seksueel misbruik door beroepsbeoefenaars, waarbij hij aanraade de pers buiten dit soort affaires te houden. Bekendheid verwierf Wafelbakker ook met zijn genuanceerde meningen over vermeende kinderporno en pedofilie: "Praten, rolschaatsen en wiskunde leren kinderen van ouderen. Waarom dan geen seks?" Ik oktober wordt ter nagedachtenis aan het vele goede werk van Frits Wafelbakker een symposium gehouden. Frits Wafelbakker is 76 jaar geworden ■

Voorlichtende dok-

76 V O K T O B

Jeugdarts Frits Wafelbakker is op 12 augustus 2001 overleden. Hij werd 76 jaar. We moeten hem in onze herinnering koesteren als een unieke voorlichtende dokter. Frits Wafelbakker maakte vanaf de jaren zestig seksualiteit bespreekbaar. Hij deed dat nadrukkelijk als dokter en gebruikte het gezag dat van die functie uitstraalde.

Frits sprak en schreef over seks alsof alles heel gewoon, alledaags en gezond was. Ook over problemen, angsten en misverstanden sprak hij feitelijk, zakelijk en in begrijpelijke taal. Hij gaf eenvoudige oplossingen, stelde gerust, moedigde aan en kon aanvaardbaar relativeren. De toon was immer positief, tolerant en vaak olijk. Je kon hem niet betrappen op betutteling en morele verontwaardiging.

Als Frits sprak en schreef, was herkenbaar een dokter aan het woord. Maar dan zonder onbegrijpelijke terminologie. Hij besprak taboederwerpen in heldere taal, nam geen blad voor de mond en toonde altijd interesse en respect voor de ontvanger van de boodschap. Seksuele voorlichting is in ons land een succesverhaal. Dat wordt niet

Foto Erik Den Oude

'Als zo'n hondje het nou heerlijk vindt met zijn baas of bazin?'

'Frits noemt een lul gewoon een lul.' Die opmerking van een van zijn collega's is de meest kernachtige typering van de in augustus overleden Frits Wafelbakker. De inspecteur jeugdgezondheidszorg was een man die nimmer een blad voor de mond nam, al zou men dat op grond van zijn gedistingeerde uitstraling misschien verwachten. Maar als dokter Frits zei dat homoseksualiteit echt heel gewoon was, dan moest dat wel zo zijn.

Frits Wafelbakker speelde een doorslaggevende rol op de weg naar een toleranter houding van de maatschappij tegenover zaken als drugsgebruik, seksualiteit bij kinderen en homoseksualiteit. In 1970 – hij was als medisch vrijwilliger actief bij het popfestival Kralingen – merkte hij voor het oog van de tv-camera op dat het met de drugs allemaal wel meeviel. Dat was in die tijd een onduidelbaar standpunt. Zeker voor iemand in zijn positie: Wafelbakker was als sociaal-geneeskundige in dienst van de overheid en verantwoordelijk voor de jeugdgezondheidszorg. Maar hij maakte zo'n opmerking alleen maar omdat hij het oprecht meende en niet om te provoceren. Dat is meteen ook een van de grote kwaliteiten van Wafelbakker: kijken naar de feiten en onbevagen zeggen hoe je die interpreteert. los van wat je daar als gerespecteerd lid van de maatschappij en overheidsfunctionaris eigenlijk van geacht wordt te vinden.

Onbesproken gedrag

In zijn persoonlijke leven bleek het lastiger om conventies te tarten. De in 1925 in Indonesië geboren Wafelbakker verhuisde al toen hij een half jaar oud was met zijn net gescheiden moeder naar Heemstede. Als jongetje merkte hij dat hij vooral seksgegoten aantrekkelijk vond, maar dat gevoel kon hij maar moeilijk uiten. Ook als student bleef homoseksualiteit iets dat alleen in zijn verlangens een rol speelde. Zelfs toen hij in Amsterdam vlakbij het Vondelpark kwam te wonen – destijds al een bekende homo-ontmoetingsplaats – kwam het niet verder dan één weinig succesrijk avontuurtje. Dus deed hij in 1960 wat een homo in die tijd meestal deed: hij trouwde en kreeg kinderen, vier dochters. Pas ten tijde van de Maagdenhuisbezetting begon hij zijn eerste echte affaire, met een twintigjarige Vlaming. De LAT-relatie duurde tien jaar. Aanvankelijk lijkt zijn vrouw zich neer te kunnen leggen bij het gegeven dat Frits homo is.

ter

door alle gezondheidsvoorlichters goed herkend. Het heeft een traditie, een mate van professionaliteit en een impact, die je bij geen enkel ander gezondheidsthema aantreft.

Frits Wafelbakker heeft een belangrijke invloed gehad op de kwaliteit van de seksuele voorlichting. Hij is er, zeker in de jaren zestig en zeventig, een boegbeeld van geweest.

Zijn manier van voorlichten verdient het de gezondheidsvoorlichters in het algemeen tot inspiratiebron en voorbeeld te zijn.

En de dokters, want in die kringen waren zijn voorlichtingswerk en zijn attitude uniek. Jammer.

Willem de Regt

Samen gaan ze naar het zojuist opgerichte Orpheus, de organisatie voor getrouwde homo's en hun partners. Die kunnen best bij elkaar blijven, was in de jaren zeventig nog het idee. Zoals de meeste huwelijken waarbij een van de partners homo is, bleek echter ook het huwelijk van Wafelbakker niet bestand tegen zijn liefde voor mannen. Bij de scheiding bepaalde de rechter dat er geen andere man bij mocht zijn als hij zijn kinderen in zijn huisje in Friesland ontving. Volgens Wafelbakker was deze uitspraak, gedaan in 1971, onmogelijk geweest als hij heteroseksueel was. Veel seksuele ervaring heeft de man die Nederland leerde wat normaler om te gaan met seks, niet, merkte hij zelf eens op. 'Ik ben van onbesproken gedrag. Ik schrijf er alleen maar over.' Behoeft aan vluchtige seks heeft hij ook niet: 'Zomaar met iemand de koffer induiken is niets voor mij. De sporadische keren dat er wat gebeurde, wilde ik eerst praten wat de ander dan weer vreemd vond.' De contacten die hij legde vond hij vooral via advertenties. 'Ik meende dat ik in Nederland als inspecteur niet in darkrooms of sauna's kon verkeren.' Wafelbakker viel vooral op jongere partners. 'De vraag is of je het een jonger mens wel aan kan doen om een relatie met een oudere te hebben.' Toch hoort hij dat die er zat zijn. Zelf vindt hij ze maar niet. 'Ik heb een aantal keren geschreven aan iemand die zei een ouder iemand te zoeken en ben zo al drie keer bij dezelfde kapper in Hilversum terecht gekomen.'

Genitale hygiëne

Dat ontbreken van een wachtende partner thuis maakte wel dat hij volop tijd had zich in allerlei functies te storten. Hij was naast zijn baan als inspecteur actief bij diverse radio- en tv-programma's. Hij werkte onder andere mee aan diverse VPRO-programma's over seksualiteit. Daar noemde hij het beestje bij zijn naam. Toen duidelijk was dat baarmoederhalskanker verband hield met ziekteverwekkers die overgebracht werden via de penis, drong het ministerie aan op 'genitale hygiëne'. Frits maakte daar in een radio-uitzending van: 'Jongeman was jij je jongeheer wel eens?' Zijn partner fungeerde als model toen Catherine Keyl, destijds nog werkzaam voor de AVRO, op tv wilde laten zien hoe dat precies moest, de voorhuid terugstropen om de pik te wassen. In het begin van de aids-epidemie was hij ook degene die het op tv simpelweg had over kontneuken, waar anderen nog spraken over 'anale seks'. Landelijke bekendheid kreeg hij als 'dokter Frits' in het Avro-jongerenprogramma Praatpaal.

Regelmatig zei hij dingen die tot ophef leidden. 'Ik ben een tegendraadse, wat omstreden figuur. Dat brengt de functie ook met zich mee, maar niemand kan me verwijten dat ik onzin verkondig of mijn werk te licht opvat. (...) Mijn baas stormde wel af en toe mijn kamer binnen als ik weer iets vreselijks had gezegd, maar ik heb pas bij mijn afscheid te horen gekregen dat ze mijn uitlatingen soms nog wel eerst in de ministersstaf hadden moeten bespreken.' Die baas, Huisman, plaatsvervangend hoofdinspecteur, was vooral lovend over zijn eigengereide werknemer: 'Hij is bijzonder inspirerend, krijgt mensen altijd weer gemobiliseerd, maar ik ben wat blij dat we hier niet een hele serie van die figuren hebben.'

Soms werden hem ook wel opinies toegedicht die hij echt niet verkondigd had. Hij zou bijvoorbeeld, aldus een krantenartikel, hebben gepleit voor seks met dieren. In werkelijkheid had hij niet meer gezegd dan dat dit onderwerp wat beter bespreekbaar moest worden. Maar, zo merkte hij later op: 'Nu zouden we zeggen dat een dier geen toestemming kan geven en dat het daarom niet kan. Maar als zo'n hondje het nou heerlijk vindt met zijn baas of bazin!'

Rolschaatsen

Frits Wafelbakker zal herinnerd worden als de man die verkondigt wat ieder weldenkend mens vindt, alleen dan twintig jaar eerder. Althans, meestal. Op één punt heeft hij het gelijk (tot nu toe?) nooit aan zijn zijde gekregen: pedofilie. Eigenlijk kreeg hij in de jaren zeventig, 'toen alles kon', nog het minste weerwoord als hij stelde dat seks tussen volwassenen en kinderen niet per se taboe hoefde te zijn. Jonge mensen zijn misschien wel zo aantrekkelijk om te voorkomen dat ouderen agressief tegen ze zijn, veronderstelde Wafelbakker. 'De stap naar seksualiteit is dan niet groot, maar dat wil niet zeggen dat je dat moet toestaan. Het gaat erom dat je probeert het gesprek zo open mogelijk te houden.' Later sprak hij zich wat minder onomwonden uit: 'Rolschaatsen en wiskunde leren kinderen van ouderen, waarom geen seks?' Ook zijn eigen voorliefde voor adolescenten stak hij niet onder stoelen of banken. 'Ik vind jongeren vanaf een jaar of zestien bloot op de foto heel mooi.' Het verbieden daarvan was volgens hem onzin. Zoals er met de enorme aandacht voor kinderporno volgens hem ook een schijnprobleem was gecreëerd. 'Ik denk dat het allemaal zo'n omvang niet heeft, al wil niemand me geloven. Het is allemaal heel oud materiaal dat eindeloos wordt gerecycled.' Van grootschalige professionele productie van kinderporno was volgens Wafelbakker geen sprake.

Na de affaire Dutroux werd Wafelbakker voorgesteld als lid van 'de pedo-lobby'. De actualiteitenrubriek NOVA bracht hem op suggestieve wijze in verband met een dubieuze club van pomobazen die, na berichten over handel in kinderporno, de seksvideo-industrie een meer respectabel aanzien moest geven. Niet iedereen kon als Wafelbakker bij zo'n gevoelig onderwerp nuchter blijven kijken naar de feiten. Wafelbakker: 'De affaire Dutroux heeft mensen waakzaam gemaakt. Zulke excessen vertroebelen soms het denken over seksualiteit.' Die vertroebeling maakt een minder door emoties geleide discussie over pedofilie nog steeds onmogelijk. Met het overlijden van Frits Wafelbakker lijkt het geluid van de laatste persoon die in de openbaarheid een afwijkende opinie over dit onderwerp verkondigde te zijn verstomd. ♦

Matthieu klein Tank

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het interview met Wafelbakker in het boek *Gevoelsgenoten van zekere leeftijd*, geschreven door Judith Schuyf. (Schorer Boeken Amsterdam 1997)

NCRV maakt excuses voor omstreden documentaire

Van onze redactie media
HILVERSUM - De NCRV biedt de domineesfamilie Broere uit 't Harde excuses aan voor de omstreden documentaire 'Verborgten Moeders'. De familie neemt hiermee genoegen.

In de documentaire, van vorig jaar juni, beschuldigde dominees-

dochter Jacqueline haar vader van incest en gedwongen abortus. De omroep pleegde geen wederhoor en verdiepte zich niet in de achtergrond van Jacqueline, die wel vaker ongeloofwaardige verhalen vertelde. De boze familie eiste schadevergoeding bij de rechter. Nog voordat deze uitspraak heeft kunnen doen, is de

omroep omgegaan. In de NCRV-gids schrijft de omroep: „Bewijs van incest en abortussen heeft de NCRV niet kunnen leveren. Evenmin heeft zij de voorvallen aannemelijk kunnen maken. Ook een aantal feiten in de uitzending is achteraf onjuist gebleken.”

Volgens NCRV-woordvoerder Boverhoff zijn de excuses vooral

het gevolg van 'voortschrijdend inzicht'. „We hebben intern veel gesprekken gevoerd, over de gevolgd procedures en de werkwijze, en zijn vervolgens bij onszelf te rade gegaan.” De maker van de omstreden documentaire, Thom Verheul, blijft in ieder geval wel in dienst. De NCRV heeft verder de familie Broere een financiële

vergoeding toegezegd. Over de hoogte zwijgen beide partijen.

De excuses gelden niet voor het tweede deel van Verheuls documentaire. Daarin beschuldigde Annemarie Kok haar familie van incest en moord. Ook hiervoor pleegde Verheul geen wederhoor.

* DE ONDERKRANT

Rectificatie

NCRV-6103

28/10/01

Op 19 juni en 20 juni 2000 werd in *Dokument* onder de titel 'Verborgten Moeders' een documentaire uitgezonden waarvan de bedoeling was aan te geven wat incest en daaruit voortvloeiende zwangerschappen in het verleden en nog in het heden kunnen aanrichten.

In deze documentaire heeft de NCRV beelden vertoond van 'Laura' (in werkelijkheid Jacqueline Broere), de 41-jarige dochter van een dominee die, naar haar zeggen, incest bij haar zou hebben gepleegd en haar daarna gedwongen zou hebben tot abortussen. Bewijs voor incest en abortussen heeft de NCRV niet kunnen leveren. Evenmin heeft zij die voorvallen aannemelijk kunnen maken. Ook een aantal feiten in de uitzending is achteraf onjuist gebleken.

Door Kees van Oosten

Rvd. 25/10

Elburg - Domineesdochter Jacqueline Broere beschuldigde haar vader in het NCRV-programma van incest en gedwongen abortus. In een rectificatie zegt de omroep 'dat de NCRV het bewijs voor incest en abortussen niet heeft kunnen leveren.' Evenmin heeft zij die voorvallen aannemelijk kunnen maken. Ook wordt toegegeven dat 'een aantal feiten in de uitzending achteraf onjuist is gebleken'. De eer en goede naam van dominee Broere en zijn gezin zijn daardoor 'ernstig beschadigd'.

Met de openlijke excuses is voor het gezin Broere een einde gekomen aan onoverzichtelijke affaire. Dominee G. Broere (69) diende jarenlang de hervormde kerk van 't Harde en is in gereformeerde bondskringen een alom gerespecteerd predikant. Sinds z'n emeritaat woont Broere met zijn vrouw in Elburg. Tot voor kort ging hij nog kerkdiensten voor. Ook is hij politiek actief. Zo stond

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

De NCRV biedt in de omroepgids van deze week openlijk excuses aan voor de omstreden documentaire *Verborgten Moeders* van juni vorig jaar. In de documentaire van Thom Verheul beschuldigde domineesdochter Jacqueline Broere haar vader van incest en gedwongen abortussen. De familie stapte naar de rechter en spande een civiele procedure aan, omdat de vrouw alles verzonnen zou hebben.

Volgens de NCRV is een aantal feiten in de uitzending achteraf onjuist gebleken. Zo heeft de NCRV geen bewijs kunnen leveren voor abortussen en incest, en heeft ze dit ook niet aannemelijk kunnen maken. Hoewel het niet de bedoeling was, kwam de dochter herkenbaar voor haar omgeving in beeld. Daardoor 'werd de eer en goede naam van dominee Broere en zijn gezin ernstig beschadigd', aldus de rectificatie.

Daarvoor betoogde de NCRV steeds dat het maatschappelijk belang van de documentaire boven de herkenbaarheid in kleine kring zou gaan. Ook maker Thom Verheul beweerde dat het hem niet om de waarheid ging, maar om de manier waarop een misbruikte vrouw met haar ervaringen om-

Hoewel dat niet de bedoeling was, kon uit de uitzending worden opgemaakt wie de vader van 'Laura' was. Op die manier is de documentaire haar doel voorbij geschoten en is het van belang geworden of de aangewezen incest en abortussen werkelijk hebben plaatsgevonden. Zoals gezegd, de NCRV heeft dat bewezen noch aannemelijk kunnen maken. Door de herkenbaarheid werd de eer en goede naam van dominee Broere en zijn gezin ernstig beschadigd.

De NCRV betreurt het gebeurde en biedt dominee Broere en zijn gezin haar verontschuldiging daarvoor aan.

HILVERSUM, 24 OKT. De NCRV biedt in de omroepgids van deze week openlijk excuses aan voor het uitzenden van de omstreden documentaire *Verborgten Moeders* in juni 2000. In de documentaire van programmamaker Thom Verheul beschuldigde de domineesdochter Jacqueline Broere haar vader van incest en gedwongen abortus. De familie stapte daarop naar de rechter, omdat de vrouw alles verzonnen zou hebben.

Volgens de NCRV is achteraf gebleken dat een aantal feiten onjuist was. De dochter - in de uitzending Laura genoemd, maar voor haar omgeving duidelijk herkenbaar - kon de voorvallen niet aannemelijk maken, aldus de omroep. Ook de NCRV heeft geen

TERUGBLIK / Incest-documentaire was altijd al omstreden

TA 25/10

* Al in aanloop naar de uitzending van Thom Verheuls documentaire 'Verborgten moeders' gaat het fout. Een vooraankondiging op de televisie van het schokkende verhaal van Jacqueline Broere alarmeert haar familie. Pogingen de NCRV-documentaire van tevoren te mogen bekijken, of weerwoord te mogen geven op Jacqueline's incestbeschuldigingen, stranden. In een persbericht houdt de NCRV het erop dat „de familie niet kan aantonen dat de verhalen van Jacqueline Broere op onwaarheden zouden berusten”.

Maar volgens NCRV-voorzitter Brink draait het hier niet om de waarheid: de documentaire gaat namelijk over een 'abstacter niveau dan de triviale zoektocht naar Waarheid en Onwaarheid'. Verheul, die een therapeutische achtergrond heeft, voegt eraan toe dat hij 'geloof' in Jacqueline. Hij wil vrouwen hun *coming out* laten beleven op de televisie en „de pijn tonen van incest en zwangerschap door incest”.

De familie Broere laat het er niet bij zitten en start een juridische procedure. De NCRV weigert vervolgens elk commentaar. April dit jaar doorbreekt een

boze 'Dokument'-eindredacteur Ger van Dongen het stilzwijgen: volgens hem wordt zijn omroep door de familie als onfatsoenlijk te kijk gezet. Volgens Van Dongen is een documentaire iets anders dan een journalistiek product en is wederhoor niet nodig. Wel erkent hij dat het 'anoniem' had gemoeten en dat duidelijker had moeten zijn dat het 'hervonden herinneringen' van Jacqueline betroffen.

Nieuwe perspublicaties over Jacqueline (zij gaf zich in haar woonplaats ondermeer uit voor dochter van een alcoholist en een prostituee), tasten de geloof-

waardigheid van de documentaires verder aan. Toch beschuldigt afgelopen zomer vertrekkend NCRV-voorzitter Frits Brink domineesfamilie Broere ervan een 'hetze' te voeren tegen zijn omroep. „Als zij de pers niet hadden opgezocht, waren zij slechts bekend gebleven in kleine kring.”

Maar veertien maanden na de gewraakte uitzending, met een uitspraak van de rechter in het verschiet, erkent de NCRV nu dat 'Verborgten moeders' van Thom Verheul 'de eer en goede naam van dominee Broere en zijn gezin ernstig beschadigd heeft'.

redactie media

NCRV zuivert dominee eindelijk van alle blaam

hij aan de wieg van de RPF, de partij die nu is opgegaan in de ChristenUnie. De beschuldigingen over incest en abortus sloegen op de Veluwe in als een bom, vooral omdat de hervormde kerk in Elburg herkenbaar in beeld was gebracht. Gezinsleden hadden daarvoor tevergeefs geprobeerd om de omstreden uitzending te voorkomen. Ze wezen de omroep erop dat Jacqueline onder behandeling was geweest voor verzonnen seksueel misbruik. De smeebedes bleven zonder succes. De NCRV hield vol dat de documentaire de toets der kritiek ruimschoots kon doorstaan. Ds. Broere schakelde de Arnhemse advocaat Wil Hendriks in, die een civiele pro-

cedure tegen de NCRV en programmamaker Thom Verheul begon. In het kader daarvan had een getuigenverhoor plaats. Tijdens die verhoren zou duidelijk zijn geworden dat de documentaire op drijfzand was gebaseerd. Desondanks wilde de NCRV bij monde van toenmalig voorzitter Frits Brink van geen wijken weten. De zaak leek zich eindeloos voort te slepen, maar kwam na het vertrek van Brink en de komst van Jan Peter Balkenende als waarnemend voorzitter - nu de partijleider van het CDA - in een stroomversnelling. De NCRV nam contact op met de familie Broere en dat leidde tot een aantal gesprekken bij Hendriks. Beide partijen bereikten vervol-

gens overeenstemming over vorm en inhoud van een rectificatie.

Op de vraag of de wisseling van de wacht de NCRV tot bezinning heeft gebracht, wil Hendriks niet ingaan, al is 'het wel frappant dat we nu ineens in een goede sfeer tot elkaar konden komen.'

De familie Broere gaat overigens wel door met de procedure tegen de inmiddels 43-jarige dochter Jacqueline, onderwijzeres aan een protestants-christelijke basisschool in Lunteren. Ook met haar probeert Wil Hendriks tot een vergelijk te komen. „We zijn met haar in gesprek. Het zou fijn als ze ook tot het inzicht komt dat ze in de fout is gegaan. Maar dat ligt moeilijk omdat ze zelf heilig geloof dat ze is misbruikt, al is er geen enkel bewijs voorhanden.”

De NCRV likt ondertussen haar wonden. „Dat is hopelijk eens, maar nooit weer.” zegt woordvoerder Peter Bovenhof. Met programmamaker Thom Verheul en eindredacteur Ger van Dongen is een hartig woordje gesproken, zo laat hij doorschemeren. Vooralsnog heeft de zaak voor Verheul en Van Dongen geen gevolgen.

De kans is trouwens levensgroot aanwezig dat de NCRV nogmaals door het stof moet gaan. Naast Jacqueline Broere - Laura in de documentaire - portretteerde Thom Verheul in *Verborgten Moeders* Annemarie Kok uit West-Friesland. Zij vertelt over vier zwangerschappen - waaronder een tweelingzwangerschap - tussen haar twaalfde en zestiende jaar.

NCRV biedt excuses aan voor incest-film

ging. Later gaf de NCRV toe dat de documentaire anoniemer had moeten zijn.

Advocaat W. Hendriks van de familie Broere zegt dat de familie genoegen neemt met het excuus en de rechtszaken heeft stopgezet. Volgens hem is de NCRV zelf met een voorstel gekomen. Of er een geldbedrag is betaald, weigeren beide partijen te vertellen. Eerder werd echter zowel rectificatie als schadevergoeding geëist. De fami-

lie Broere voert nog een civiele procedure tegen de dochter.

In *Verborgten moeders* kwam een tweede vrouw aan het woord die haar vader beschuldigde van incest en kindermoorden, Annemarie K. Ook haar familie protesteerde, maar wil een strafrechtelijke procedure. Advocaat C. Ver-aart zegt geen voorstel tot schikking te hebben ontvangen, en heeft daar weinig behoefte aan. 'De NCRV moet zich bij de rech-

ter verantwoord voor smaad. Het leed dat mijn cliënten is aangedaan, is niet goed te maken door een excuusbriefje in de NCRV-gids.'

Drie van haar baby's zouden zijn gedood; één verkocht. De laatste zwangerschap eindigde in een miskraam. Ook dit verhaal zou van a tot z zijn verzonnen, reden waarom de familie Kok eveneens naar de rechter is gestapt en genoegdoening eist.

Het voortsjokkend inzicht van de NCRV

De NCRV ruïneerde de goede naam van twee families, rectificeerde de helft en stelde toen nog eisen.

NRC 25/10

Door MARGRIET OOSTVEEN
De NCRV spreekt nu van „voortschrijdend inzicht” en de vrucht daarvan is, diep weggedrukt achterin de omroepgids, op een hoekje van pagina 87 te lezen. ‘Rectificatie’ staat erboven. De omroep erkent daar dat in het programma *Verborgene Moeders* van televisiemaker Thom Verheul een dominee uit Elburg door zijn dochter is beschuldigd van incest en gedwongen abortussen, terwijl dat in het geheel niet bewezen was.

„We zijn heel opgelucht”, zegt Janny Broere aan de telefoon. „Mijn man is inmiddels erg ziek en we zijn heel dankbaar dat zijn naam nog bij leven gezuiverd is.” Dominee Broere is op dat moment niet thuis. In april werd ontdekt dat hij kanker in een gevorderd stadium heeft. Toen smeekte hij de NCRV al bijna een jaar om rectificatie. De omroep liet hem nog een half jaar doorknoken.

Met hun dochter Jacqueline had de familie al vóór de uitzending nauwelijks nog contact. Hun kind is al jaren ziekelijk op zoek naar aandacht, vertelde de familie eerder beschroomd. Er waren meer beschuldigingen - die overigens nooit hard genoeg waren om tot enig contact met de politie te leiden. Maar bij de NCRV mocht Jacqueline het onder de schuilnaam 'Laura' allemaal kwijt. Nooit is de familie gevraagd of er iets van klopte. „In Srebrenica werd ook geen wederhoor toegepast”, zei maker Verheul vorig jaar in deze krant. „Ik heb gezegd: weerlegt u het maar.” Janny Groen nu: „Wij zijn nu opgelucht, maar voor Jacqueline is het allemaal vreselijk.”

Hoe ruimhartig moet een rectificatie eigenlijk zijn? De familie Broere noch hun advocaat W. Hendriks mogen daarover iets zeggen. Dat heeft de NCRV bedongen. Anders ging de rectificatie niet door. Nee, zegt Hendriks, zijn mening daarover kan hij daarom nu ook niet meer geven. NCRV-woordvoerder Peter Boverhoff wil evenmin toelichten hoe het hoekje in de gids tot stand kwam.

Zeker is, blijkt na enkele telefoontjes, dat de NCRV ook een schadevergoedinkje heeft betaald - de kosten van de advocaat van de familie, meer niet. Waarom treuzelde de omroep nu zo lang? Op initiatief van advocaat Hendriks zijn Verheul, dochter Jacqueline en enkele anderen voor de rechter-commissaris gehoord om vast te stellen tegen wie een eventueel smaadproces kon worden gericht. Daar begon het „voortschrijdend inzicht”, zegt woordvoerder Boverhoff, die er eigenlijk geen enkel ander woord over kwijt wil. Voelt programmamaker Verheul, toen zo zeker van zijn zaak en nu niet te spreken, zich door zijn werkgever in zijn hemd gezet? Nee hoor, zegt Boverhoff. Ook bij Verheul is sprake van „voortschrijdend inzicht”.

Aldus sjokt het inzicht van de omroep voort. Want er was nog een aflevering van *Verborgene moeders*. Daarin werd een familie door een dochter beschuldigd van incest en vier ritueel vermoorde baby's. Deze familie heeft de tijd en laat zich niet afschepen met een regeling. Justitie onderzoekt hun aangifte van smaad.

NCRV haalde niet alleen ds. Broere maar ook Noord-Hollandse familie door het slijk „Onze wereld was al vóór 11 september veranderd”

K.F.O. 27/10

De uitzending kwam voor de familie Kok als een donderslag bij heldere hemel. Een van de gezinsleden zou volgens de documentaire „Verborgene Moeders” ernstig zijn misbruikt. Nu, anderhalf jaar later, achtervolgt het programma hen nog steeds. Rob Kok: „Er is gezegd dat de wereld na 11 september niet meer hetzelfde is. Maar onze wereld was al eerder veranderd.”

Door J. van Klinken

De NCRV bood deze week ds. G. Broere en zijn gezin excuses aan voor de documentaire „Verborgene Moeders”, die vorig jaar juni op de buis was te zien. Een dochter van de hervormde predikant vertelde in die uitzending dat haar vader haar zwanger had gemaakt en tot abortus had gedwongen. Anderhalf jaar na de uitzending moest de omroep erkennen dat de beschuldigingen onterecht waren.

De Noord-Hollandse familie Kok nam met gemengde gevoelens kennis van het bericht. De 45-jarige Rob Kok: „Natuurlijk zijn we blij voor ds. Broere dat hij eerherstel heeft gekregen. Wij weten als geen ander wat hij heeft meegemaakt. Dat de NCRV heeft gerectificeerd, is een belangrijke stap. Maar wij hebben nog niets gehoord. De omroep doet half werk. Waar blijft onze rehabilitatie?”

Medium

Tien jaar geleden hoorde Kok voor het eerst dat zijn zus Annemarie naar

haar zegen was misbruikt. Nadat ze was getrouwd en zich in Friesland had gevestigd, kreeg ze psychische klachten. Ze consulteerde de ene therapeut na de andere, onder wie een paranoïmaal medium en iemand die met hypnose werkte.

De uitkomst van deze sessies was dat Annemarie de oorzaak van haar lijden moest zoeken in seksueel misbruik tijdens haar jeugd. Ze zou haar herinneringen hebben verdrongen. Met de therapeuten haalde ze de vermeende trauma's naar de oppervlakte. Het was buitengewoon schokkend. Annemarie zou vanaf haar twaalfde jaar vier keer zwanger zijn geweest. Haar kinderen zouden ritueel zijn gedood of aan onbekenden verkocht. Vooral haar vader zou hierin de hand hebben gehad, maar ook haar broers hadden meegedaan.

Eerst stuurde ze haar familie brieven waarin ze zich beklagde over het liefdeloze gezin waarin ze was opgegroeid. Spoedig volgden veel ernstiger beschuldigingen. De familie reageerde verbijsterd. Het kon eenvoudig niet waar zijn. Zelfs als ze maar één keer zwanger was geweest, moest iemand dat hebben opgemerkt. Niemand had haar ooit met een dikke buik gezien. Ook zou het de leraren op school moeten zijn opgevallen. Maar niets van dat alles. Er ontstond een niet meer te dichten kloof. Jarenlang hoorde de familie niets meer van Annemarie.

Het was vorig jaar zomer dat Rob Kok een telefoontje kreeg van zijn broer. Die had op de televisie de stem

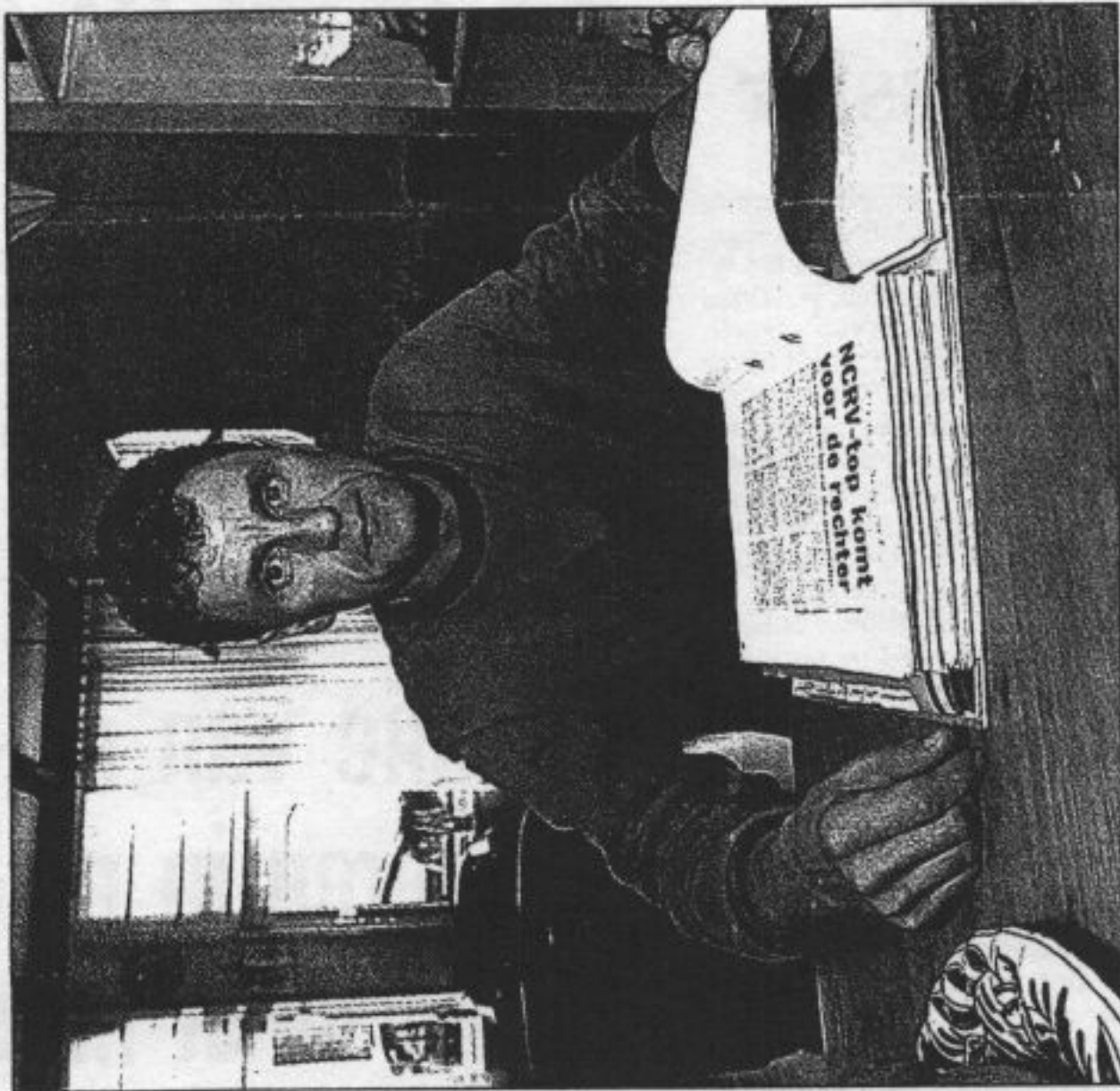

Foto: T. Groen

● R. Kok: „Waar blijft onze rehabilitatie?”

van Annemarie gehoord in de aankondiging van de documentaire „Verborgene Moeders”. Recht voor de camera vertelde Annemarie dat ze moeder was van vijf kinderen.

Nietsvermoedend

In „Verborgene Moeders” was de achterzijde van het huis te zien waarin

gifte had gedaan. Zij gaven aan dat ze geloof hechtten aan haar verhaal.

Rob Kok was met stomheid geslagen. „Ik trilde over mijn hele lichaam”, herinnert hij zich die momenten. „Dat mijn zus die beschuldigingen zomaar voor de televisie mocht uiten zonder dat er onderzoek was gedaan en zonder dat ons om commentaar was gevraagd, dat kon toch niet waar zijn? En dan te bedenken dat mijn moeder van 76 nietsvermoedend voor de buis zat. Het is niet in woorden uit te drukken hoe hard die uitzending aankwam.”

Vanaf die dag is hun leven veranderd. „Er is gezegd dat de wereld na 11 september niet meer hetzelfde is. Maar onze wereld was al eerder veranderd, namelijk op 26 juni vorig jaar.”

Aangifte

De uitzending over Annemarie Kok maakte deel uit van een tweeluik waarin ook Jacqueline Broere haar verhaal deed. Op de NCRV daalde vanuit de media een regen van kritiek neer. Als journalistiek product rammelde „Verborgene Moeders” aan alle kanten, zo was de algemene conclusie. Maar daarmee hadden de betrokken families nog geen eerherstel. Voor ds. Broere kwam dat pas deze week, de familie Kok moet nog geduld hebben.

Anders dan ds. Broere begon de familie Kok geen civiel proces, maar deed ze aangifte wegens smaad, zowel tegen Annemarie als tegen de NCRV. Dat gebeurde op aanraden van de Alkmaarse advocaat mr. C. Veraart. Hij is gespecialiseerd in valse beschul-

digingen, met name op het gebied van incest.

De justitiële procedure had heel wat voeten in de aarde. Probleem was dat Annemarie in de uitzending in het midden liet wie de schuldigen waren. Daardoor kon de recherche in eerste instantie weinig uitrichten. Dat veranderde toen duidelijk werd dat haar vader wel degelijk was genoemd, namelijk in de aankondiging van de uitzending en in een zogeheten promo na afloop van het eerste deel van de documentaire.

Vanaf dat moment kwam justitie in actie. Zowel documentairemaker Verheul als NCRV-stafleden moesten zich melden voor verhoor. Het dossier ligt nu bij het openbaar ministerie, dat volgende week vrijdag bekendmaakt of er vervolging zal worden ingesteld.

Door het slijk

Het zijn voor Rob Kok en zijn familie spannende dagen. „Justitie beloofde dat ze al eerder een beslissing zouden nemen, maar de zaak is al enkele keren uitgesteld. Dat vreet aan ons, iedere keer is er toch weer die spanning. We komen uit een klein dorp, waar iedereen elkaar kent. De meeste mensen geloven er niets van wat mijn zus heeft beweerd, maar er zijn er altijd die zoiets serieus nemen. Je hoopt natuurlijk dat de smet die op ons is geworpen, voor eens en voor altijd wordt weggenomen. Het is verschrikkelijk wat er met ons is gebeurd. Mijn vader leeft weliswaar niet meer, maar wij zijn niet minder door het slijk gehaald dan ds. Broere en zijn familie.”

Daarom steekt het hem dat de NCRV wel het boekjeleed heeft aange-trokken in de zaak-Broere, maar niet in die van hen. De omroep zegt eerst de beslissing van justitie te willen af-wachten. „Dat begrijp ik niet”, zegt Kok. „Als de NCRV betreurt dat ze ons heeft beschuldigd, kan ze dat toch gewoon zeggen? Dat staat toch los van wat justitie gaat doen? De hele zaak heeft al lang genoeg geduurd.”

Als er geen bevestigend vervolg komt, zal zijn familie niet aarzelen om net als ds. Broere een civiel proces te-genen de NCRV te beginnen. Ook met de recherche in Alkmaar, die het voor-Annemarie opnam, hebben Kok en zijn familie nog een appeltje te schil-len. „Die agenten hebben ook nog heel wat uit te leggen.”

Het paranormaal medium, dat Kok ziet als oorzaak van alle ellende, zal hij evenmin met rust laten. „Ik heb haar al eens een bezoek gebracht om haar aan de tand te voelen. Of het allemaal waar was wat Annemarie zei, wist ze niet, maar haar emoties waren in ieder geval echt. Ik was sprakeloos. De waarheid deed er voor haar dus niet toe. Zonder blikken of blozen rekende ze 50 gulden voor het gesprek, want ze beschouwde het als een gewoon con-sult. Het draait gewoon om geld bij zulke mensen.”

Sommigen hebben hem aangeraden de zaak te laten rusten, maar dat kan hij niet. „Mijn ouders hebben hun he-le leven zichzelf weggecijferd; ze wa-ren er altijd voor mij en mijn zeven broers en zussen. Dit hebben ze niet verdiend.”

Op de vlucht voor boze tongen

Van onze verslaggeefster
Ellen de Visser

AMSTERDAM

Het begon in 1994 met een boze buurvrouw in Leiderdorp. Zij pakte een bal van zijn kinderen af, hij tikte bij haar een ruitje in, zij deed aangifte van een schouderduw. 'Ik maak je leven kapot', zei ze, hij dacht er verder niet bij na. Toen kwamen de roddels, over vieze foto's die hij van kinderen zou maken. Onbevestigde verhalen dat hij pedofiel zou zijn. De politie adviseerde hem vanwege de spanningen in de buurt te verhuizen. Hij ging akkoord.

Zes jaar later is de 40-jarige G. de W. opgejaagd wild. Eind 1999 moest hij met zijn gezin onder politiebegeleiding vertrekken uit Rijswijk, waar een volksgericht ontstond toen de buurt lucht kreeg van zijn 'verleden'.

Donderdag kreeg hij in zijn nieuwe woonplaats Waddinxveen een poederbrief met dreigementen. Hij dook onder. 'In Rijswijk hebben buurtbewoners tegen de politie gezegd dat ze me dood wilden hebben', zegt hij. 'Als ze nu terugkomen, willen ze niet falen.' Hij vreest dat hij opnieuw moet verhuizen.

Vier uur lang vertelt hij in een restaurant langs de snelweg over de hetze die hem blijft achtervolgen. Er is geen enkele aanwijzing voor de beschuldigingen van pe-

dofilie. En toch wordt hij keer op keer weggepest.

Zijn gedrag, beseft hij, wekt wrevel bij anderen. 'Je bent te direct', zegt zijn vrouw. 'Jij kunt mensen vragen stellen op een manier dat ze denken: wat moet die man van mij?' En hij zoekt zijn gelijk, op het fanatieke af. In Leiderdorp had hij al een vaste contactpersoon bij de politie, voor als hij weer eens langskwam met een klacht. De agenten vonden hem lastig, een querulant. Achterin de auto liggen dikke dossiers, van rechtszaken, civiele procedures, correspondentie met politie en justitie.

Toen De W. in juli 1998 met zijn vrouw en twee dochters naar de nieuwbouwwijk Ypenburg in Rijswijk verhuisde, hoopte hij op een nieuwe start. Na vijf maanden kreeg hij ruzie over een snoepje met een vrouw verderop in de straat. Zij deed aangifte van belediging. Hij merkte tot zijn verbijstering hoe de geschiedenis zich herhaalde. Buurtbewoners stopten met groeten, de kinderen mochten niet meer naar partijtjes, op het schoolplein gaf hij een roddelzieke moeder een onbedoelde klap. 'Jij hebt in Leiderdorp ook al voor problemen gezorgd', beet ze hem toe.

Na de grote vakantie begon het najouwen: kinderlokker, pedofiel. Zijn oudste dochter viel met haar kruis op het klimrek, kwam thuis

met een bebloede onderbroek en moest naar het ziekenhuis. Zie je wel, zei de buurt, hij vergriipt zich ook al aan zijn eigen kinderen. In de speeltuin stond permanent een moeder op wacht.

Toen hij op een middag in oktober opnieuw werd uitgejouwd en verhaal wilde halen, werd hij voor de ogen van zijn vrouw in elkaar geslagen. Hij vluchtte naar binnen, voor de deur verzamelde zich een woedende menigte. De ramen werden ingegooid. De politie

politie en justitie, of ze hem alsjeblift wilden helpen, want hij zag het fout gaan. Er kwamen brieven terug met de strekking: Wij zijn geen woningbouwvereniging, gaat u maar verhuizen.

De dreigbrief van vorige week heeft hem volledig in het nauw gebracht. Hij laat een foto van de post zien. Het origineel ligt nog bij ID-Lelystad; het meegestuurd poeder bleek ongevaarlijk. Het allergergste, zegt zijn advocaat, is dat justitie kennelijk niet in staat is hem te beschermen.

De W.'s dochters van 8 en 10 krijgen deskundige begeleiding. Hij huult als hij vertelt wat ze allemaal hebben moeten doorstaan. Stukje bij beetje komen hun verhalen los. Zijn oudste dochter zei dat ze op school was nagewezen, dat niemand meer met haar wilde spelen. 'Kinderen gingen in de klas op tafel staan en zeiden: wij spelen niet meer met jou want jouw papa is een kinderlokker. En de juf deed niets.'

Nu worden ze opnieuw geconfronteerd met dreigementen. Ze spelen niet meer buiten; hij is bang dat hun iets overkomt. 'Papa, jij bent helemaal geen kinderlokker', zei zijn dochter laatst. Hij belt iedere dag, soms spreken ze af op neutraal terrein. Ze vragen steeds wanneer hij terugkomt. 'Ik vind het te gevaarlijk', zegt hij. 'Als er iets gebeurt, zal niemand me helpen.'

Roddels over pedofilie jagen man land door

moest het gezin ontzetten. Vijf weken zaten ze bij vrienden op een kleine zolderkamer. Toen konden ze in een huurhuis in Waddinxveen terecht.

Op een emotionele buurtbijeenkomst die enige tijd later door politie en justitie werd georganiseerd, bleek dat agenten bewoners voor de man hadden gewaarschuwd. Ze moesten hun kinderen er weghouden. De buurt had daarop conclusies getrokken.

In Waddinxveen begon het gepraat na een jaar opnieuw. Hij raakte zijn baan kwijt, zijn huwelijk leed onder de spanningen. Hij werd bang, schreef brieven naar

Vermeende pedofiel krijgt poederbrief

WADDINXVEEN ^{Mfrc 19-10} Een man die twee jaar geleden met zijn gezin uit de wijk Ypenburg in Rijswijk is verjaagd omdat hij pedofiel zou zijn, heeft in zijn nieuwe woonplaats Waddinxveen een dreigbrief met poeder ontvangen. In de brief wordt hij voor een geestelijk zieke pedofiel uitgemaakt. De politie bevestigde gisteravond dat de brief van de Waddinxveener in onderzoek is. Het poeder is opgestuurd naar instituut ID in Lelystad waar de inhoud nader wordt onderzocht. (ANP)

Vermeende pedofiel ontvangt poederbrief

WADDINXVEEN - Een man die twee jaar geleden met zijn gezin uit Rijswijk is verjaagd, omdat hij pedofiel zou zijn, heeft in zijn nieuwe woonplaats Waddinxveen een dreigbrief met poeder ontvangen. In de brief wordt hij uitgemaakt voor een geestelijk zieke pedofiel. Het poeder is opgestuurd naar instituut ID in Lelystad. (ANP)

Vermeende pedofiel in problemen door onjuist politiedossier

Van onze verslaggeefster
Ellen de Visser

AMSTERDAM

De man uit Waddinxveen die vorige week een poederbrief kreeg toegestuurd omdat hij pedofiel zou zijn, is door toedoen van de politie in de problemen gebracht. De man heeft geen strafblad op het gebied van zedenzaken, zegt zijn advocaat J. Knoester. Justitie bevestigt dat. Maar in zijn politiedossier staan 'aantoonbaar onjuiste' gegevens die hem hardnekkig achtervolgen, aldus Knoester.

Zo staat ten onrechte vermeld dat de man een vrouw heeft verkracht. Om onduidelijke redenen, zegt de advocaat, is de naam van zijn cliënt daarna in verband gebracht met kindermisbruik.

De 40-jarige G. de W. vertrok vier jaar geleden op advies van de politie uit Leiderdorp na problemen met de buurt. Twee jaar geleden moest de politie hem ontzetten uit zijn huis in Rijswijk toen hij in elkaar werd geslagen en een volksgericht ontstond.

Later bleek dat agenten buurtbewoners hadden gewaarschuwd dat ze hun kinderen niet bij hem moesten laten spelen. Hoe zij daarbij kwamen, is onduidelijk. Een strafrechtelijk onderzoek tegen de agenten leidde niet tot maatregelen. Minister Korthals van Justitie zei vorig jaar in antwoord op Kamervragen dat zij 'uit bezorgdheid' handelden.

De man heeft de politie in Waddinxveen aangeklaagd omdat ook

zij volgens hem onjuiste informatie over hem naar buiten heeft gebracht. Buurtbewoners die De W. van pedofilie betichtten, vertelden dat zij de informatie van agenten hadden. Onderzocht wordt of die beschuldiging klopt.

Zolang het dossier niet wordt geschoond, zegt advocaat Knoester, krijgt zijn cliënt overal dezelfde problemen. In de rechtszaak tegen de man die De W. in Rijswijk mishandelde, vergeleek de officier van justitie onlangs De W.'s situatie met de onrust in Groot-Britannië. Toen daar een krant vorig jaar de namen van (vermeende) pedofielen noemde, leidde dit tot heksenjachten: mensen werden belaagd omdat ze op een foto in de krant leken.

De W. kreeg donderdag een dreigbrief die volgens hem komt uit de buurt die hij twee jaar geleden ontvluchtte: 'Hé geestelijk zieke pedofiel wat hebben wij gehoord, ben jij in jouw nieuwe buurt ook al ziekelijk bezig! Wij komen jou eendaags verblijden met een bezoek nu wij weten waar jij woont.' Hij is ondergedoken.

Omdat ook in zijn nieuwe woonplaats de situatie dreigde te escaleren, had hij politie en justitie al om hulp gevraagd. Hij kreeg nul op het rekest. Zijn advocaat probeert justitie te bewegen de man te beschermen. Deze overweegt opnieuw te verhuizen.

Pagina 2: 'De buurtbewoners zeggen dat ze me dood willen'

De man heeft zich vrijwillig laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis. Politie en justitie hebben afgesproken de man niet aan te houden zolang hij daar verblijft. De ouders schrokken toen de man dit weekend onverwacht opdook. Hij had verlof.

Vermeende pedofiel dient aanklacht in tegen politie

Een 40-jarige man uit Waddinxveen heeft een klacht ingediend tegen de politie. Volgens de man, die van pedofilie beschuldigd wordt, hebben agenten onjuiste informatie verstrekt tegenover buurtbewoners. Mfrc 24/10

Advocaat J. Knoester zegt dat de man geen strafblad heeft op het gebied van zedenzaken. Volgens de buurtbewoners hebben agenten tegenover hen beweerd dat dit zo is. De man is al eerder na problemen met de buurt gedwongen te verhuizen. Vier jaar geleden vertrok de man op advies van

de politie uit Leiderdorp. In zijn nieuwe woonplaats Rijswijk keerde de buurt zich opnieuw tegen hem.

Dreigementen

Twee jaar geleden werd de man in elkaar geslagen, nadat een school-directeur door een rechercheur was gewaarschuwd voor de man. De politie is hier niet voor vervolgd. Daarna verhuisde de man met zijn gezin naar Waddinxveen. Vorige week heeft hij een poederbrief met dreigementen gekregen. Omdat de situatie in de wijk dreigt te escaleren, is de man vol-

gens zijn advocaat ondergedoken.

Een woordvoerder van de regiopolitie Hollands Midden bevestigt dat er een onderzoek loopt naar de klacht van de man. Volgens raadsman Knoester wordt in dit onderzoek ook gekeken naar het lekken van informatie uit het politiedossier in Leiderdorp en Rijswijk.

De informatie in het politiedossier is volgens Knoester gedeeltelijk onjuist. Dat heeft de man na inzage zelf vastgesteld. In het dossier zou onder meer ten onrechte staan dat hij een vrouw heeft verkracht. (ANP)

Familie van misbruikte kinderen in rechtszaal op de vuist met politie

Van onze Rotterdamse redactie

DORDRECHT, zaterdag

Zo'n twintig familieleden van misbruikte kinderen zijn gistermiddag in de rechtszaal op de vuist gegaan met agenten van de politie en de parketpolitie.

De heethoofdigheid ontstond, toen de politierechter aan een verdachte van kindermisbruik een straf oplegde die in de ogen van ouders en familieleden te laag was.

Woedend

De knokpartij deed zich voor in een van de rechtszalen van het gerechtshof van Rotterdam. Daar moest A. van W. (40) uit Leerdam terechtstaan op verdenking van misbruik van twee kinderen uit zijn woonomgeving.

Toen politierechter mr. J. Jofriet de verdachte veroordeelde tot 240 uur dienstverlening, twee maanden voorwaardelijke celstraf en 4.000 gulden schadevergoeding lokte dat woedende reacties uit

van de familie van de kinderen. Zij eisten dat de man voor enige tijd in het gevang zou verdwijnen.

De moeder van een van de kinderen stapte in de rechtszaal na de veroordeling linea recta op W. af en wilde hem te lijf gaan. Ze werd 'opgevangen' door de parketpolitie. Toen daarna ook kennissen en familieleden zich in de strijd mengden, vielen gedurende vijf minuten rake klappen.

Extra politie

De veldslag in de rechtszaal kon vrij snel worden gesmoord, omdat er extra parketpolitie aanwezig was en omdat er extra politieagenten

Vechtpartij in rechtbank

Dordrecht - In de Dordtse rechtbank is gistermiddag een massale vechtpartij uitgebroken. Zo'n twintig familieleden en vrienden van twee misbruikte kinderen konden de in hun ogen lage straf - 240 uur dienstverlening, twee maanden voorwaardelijke celstraf en 4.000 gulden boete - voor de dader niet verkroppen en gingen op de vuist met de parketpolitie. De 40-jarige Leerdammer A. van W. stond terecht wegens ontucht met twee buurkinderen op 28 januari van dit jaar. (ANP)

achter de hand werden gehouden. Er werd bonje verwacht.

Dat de spanning tussen de verdachte enerzijds en de familie van de misbruikte kinderen anderzijds in de afgelopen maanden hoog was opgelopen, was genoegzaam bekend bij de politie.

De rechter en de officier van de justitie liepen geen klappen op. Evenals de verdachte werden ze met politiebepoering door de achterdeur 'afgevoerd'.

Jacht van ouders op 'pedoseksueel'

BERGEN OP ZOOM - Ouders uit Bergen op Zoom zijn razend omdat een vermeende pedoseksueel vrij rondloopt. Zij hebben aangifte gedaan van seksueel misbruik van drie kinderen.

G+E 24/10

Mfrc 13-10
A/V/K

Ontuchtpleger mag Deventer niet in

DO 11/9
van onze correspondent
DEVENTER - De 40-jarige Jochem K. die vorig jaar zoveel onrust veroorzaakte in de Deventer wijk het Roessink (Colmschate) omdat hij met zeker 28 kinderen ontucht had gepleegd, mag zich voorlopig niet in Deventer vestigen of zelfs maar vertonen.

Dat vonniste de Zwolse rechtbank gisteren, in aanwezigheid van een groot aantal ouders, bij een door het Openbaar Ministerie aangespannen spoedprocedure. K. werd vorig jaar tot twee jaar cel veroordeeld, maar komt donderdag al vrij. Officier van justitie J. van IJzen-

doorn zei signalen te hebben opgevangen over plannen van K. om toch weer in Deventer te gaan wonen en er zijn familie te bezoeken. Volgens de officier van justitie is de maatregel ook nodig om te voorkomen dat de ouders dingen gaan doen waarvan ze later spijt krijgen. K. werd vorig jaar ook veroordeeld tot een voorwaardelijke ter beschikking stelling. Voorwaarde was dat hij zich onder behandeling zou stellen. Daar is nu de voorwaarde aan toegevoegd dat hij zich de komende jaren niet meer in Deventer mag ophouden. Dat betekent in de praktijk dat K. binnen een dag weer in de gevangenis kan

zitten als hij zich toch in de gemeente Deventer laat zien. Het OM vroeg hierom mede op verzoek van de ouders van de kinderen, met wie K. destijds ontucht heeft gepleegd. Zij waren gisteren en masse naar de Zwolse rechtbank gekomen. K. moet zich na zijn vrijlating donderdag onder behandeling stellen bij een psychiatrische kliniek in Utrecht. Aanvankelijk zou hij in het kader van zijn tbs onder voorwaarden behandeld worden in een kliniek in Assen. Die achtte hem evenwel niet geschikt voor behandeling in deze kliniek. De Deventer ontuchtpleger, die vorig jaar tegenover de rechters verklaarde graag be-

handeld te willen worden, kan nu in Utrecht terecht. De volgens de rechtbank 'pedofiel-perversen daden' van de supermarktmedewerker veroorzaakten vorig jaar grote onrust in zijn woonomgeving het Roessink, basisschool De Dol-Fijn en de Volle Evangelische Gemeente De Bazuin. K. recruteerde zijn slachtoffertjes namelijk vooral uit de mede door hem geleide crèche van zijn kerkgenootschap en de kring van schoolvriendjes van zijn zoon. De ontucht werd gepleegd in de periode tussen 1993 en dit voorjaar. Maar in 1988 was K. al eens op ontucht met een zontje van een kerkklid betrapt.

Meisje verzon verkrachting

Van onze correspondent
TEL HAABSBERGEN, 10-10 donderdag
Het vijftienjarige meisje uit het Twentse Haaksbergen dat afgelopen weekende aangifte deed dat ze zou zijn verkracht, blijkt dat misdrijf te hebben verzonnen. Volgens de Twentse politie gaat het om een uit de hand gelopen vrijpartij. De jongen die was aangehouden voor de vermeende verkrachting, is inmiddels weer op vrije voeten gesteld.

Ontuchtpleger Colmschate vogelvrij

DO 15/9
door Peter ten Cate
COLMSCHATE - „Hij heeft zestien maanden gezeten en al die tijd niets met kinderen kunnen doen. Een tijdbom dus. Als hij de kans krijgt pakt-ie straks weer een kind, want die vent is volkomen gestoord en blijft een gevaar voor de maatschappij. Eens een pedofiel, altijd een pedofiel. Een black-out en het kan zo weer gebeuren.”

Aan het woord is een verbolgen Colmschater ouderpaar. Al hun drie kinderen, toen 3, 5 en 7 jaar, behoorden tot de slachtoffertjes van ontuchtpleger Jochem K. (40), die zich in de perio-

de tussen 1993 en voorjaar 2000 aan minimaal 28 vaak erg jonge kinderen heeft vergrepen. In de week van de vrijlating van K., die zich van de rechter in heel Deventer niet meer mag laten zien, vertelt een ouderpaar voor het eerst over zijn woede, emoties en grote bezorgheid. Nee, hun namen mogen (voor de kinderen) absoluut niet in de krant.

„Als ouders de kans krijgen zullen ze die zedenmisdadiger te pakken nemen. Ik weet wel dat je geen eigen rechter mag spelen. Maar ik zou echt geen gas terugnemen, als ik hem voor de auto kreeg”, zegt de vader.

„Een meevaller nog dat die zieke geest van de rechter niet meer in Deventer mag komen. Maar wie garandeert ons dat? Zijn hele familie woont hier. Als z'n moeder ziek wordt krijgt hij misschien wel permissie om hier te komen. En wat stelt dat toezicht op zijn voorwaardelijke tbs voor? De politie heeft tegenwoordig wel wat anders te doen dan zulke mensen dag en nacht in de gaten te houden”.

Dat ze de politie of hun advocaat mogen bellen als de ex-supermarktmedewerker onverhoopt toch in Deventer mocht opduiken, stelt de ouders niet gerust. „Voordat de politie ter

plaatse is, is K. alweer weg. Bovendien moet je ook nog een mobieltje op zak hebben om te kunnen bellen”.

Volgens de vader en moeder van het ernstig misbruikte drieling („K. was agressief en ging erg ver, tot penetratie aan toe” is het enige wat ze over kwijt willen) verplaatst het gevaar van herhaling zich nu naar Utrecht, waar de volgens de rechtbank 'perverse-pedofiel' behandeld zal worden. „Maar als de samenleving er achter komt weet waar-ie woont, heeft hij echt geen leven meer”, klinkt het verbitterd en dreigend.

► zie verder dit katern

Onterecht vast voor verkrachting

ZAANDAM - De politie heeft een 59-jarige man vrijgelaten, die sinds 21 augustus vastzat op verdenking van verkrachting van een 11-jarig meisje. Uit DNA-onderzoek is gebleken dat de man onschuldig is, zo heeft de politie gisteren medegedeeld. Het meisje werd zeven weken geleden in haar woonplaats verkracht, toen zij's morgens vroeg haar hond uitliet.

'Er zit nog zoveel woede bij de ouders'

► vervolg van eerste regiopagina

door Peter ten Cate

DEVENTER - Ouders van door K. misbruikte kinderen in Colmschate vinden de vorig jaar opgelegde celstraf van twee jaar met voorwaardelijke tbs absurd laag. „Zeker omdat K. zo'n massa kinderen heeft misbruikt. De daders zijn ook beter af dan hun kwetsbare slachtoffers, de kinderen en hun ouders. Voor daders doet de

overheid van alles; ons laten ze in de steek.”

Het Colmschater paar met de drie kinderen voelt zich achtergesteld. „Wij mogen in de rechtszaal als gedupeerden ook helemaal niets zeggen, krijgen geen verdere begeleiding en je moet alles maar zelf zien te regelen. Zo ontdekten we via-via zelf dat K. snel vrij zou komen, wat pas veel later door het Openbaar Ministerie werd toegegeven. Onze advocaat heeft een schadeclaim jegens de dader in-

gediend. In dat potje voor de kinderen, voor later als ze groot zijn, zit echter nog maar 50 gulden smartengeld! Belachelijk toch”.

NACHTMERRIES

Hoewel het nu met de kinderen 'redelijk tussen aanhalingstekens' gaat, hebben ze volgens beide ouders zware tijden achter de rug. „Nachtmerries, bedplassen, concentratieproblemen op school en erg wantrouwend, vooral tegenover mannen. Eerst wilden ze ook niet on-

der de douche, omdat ze dat met pijn associeerden. 'Ga weg viezerik, riepen ze dan. Maar ik ben toch je moeder...”, vertelt de moeder van het trio. Gelukkig gaat het nu wat beter met ze. „We hebben het advies van mijn ouders opgevolgd: je kunt het beter laten slijten, dan therapieën volgen. We zijn daar bij het Riagg mee gestopt, omdat je voortdurend weer met die ellende en pijn wordt geconfronteerd. We wilden 2001 met een schone lei beginnen. We doen nu vooral leuke dingen met de kinderen; zijn ook weer op vakantie met ze geweest. We voelen ons happy sinds we niet meer bij het Riagg lopen. Maar er zijn ook ouders met kinderen die er anders over denken en nog steeds in therapie zijn.” De band tussen de ouders van de slachtoffertjes, die in het begin vrij sterk was, is na ruim een jaar ook verslapt. „Het is nu meer ieder voor zich.”

Nooit zullen de ouders van de drie vergeten dat ze vorig jaar op 5 juni door de Deventer politie werden opgebeld of ze naar het bureau wilden komen. „Waarvoor kunnen jullie niet

bij ons komen, als je ons nodig hebt. Maar dat wilden ze niet. Met een gevoel alsof we criminel waren gingen we naar het politiebureau. Zelfs toen we bij de zedenpolitie zaten drong 't nog steeds niet tot ons door. Totdat die rechercheur zei: Er is iets met jullie zoon... Later bleek dat ze alledrie regelmatig door K. zijn misbruikt. Onder meer in het Borgelerbad en bij hem thuis. Verschrikkelijk. Dat hij nu na zo'n korte tijd alweer vrij is maakt ons dan ook ontzettend kwaad, bezorgd en verdrietig”.

Vertellen ze hun kinderen later wat de ontuchtpleger ze heeft aangedaan? „Als ze zelf vragen gaan stellen zullen we die eerbij beantwoorden. Maar ze hebben inmiddels zelf alles wel verteld; ook dat die man erg agressief was. Ze weten nog niet dat hij deze week is vrijgekomen. Zolang ze er niet zelf over beginnen zeggen we niets, om ze niet bang te maken”. Volgens het ouderpaar hebben hun kinderen trouwens meer verteld over K.'s wandaden, dan hij vorig jaar bij politie en justitie heeft toegegeven. Na zijn ver-

Indringende documentaire over een jeugdtrauma

Familiegeheim. Regie: Jaap van Hoewijk. Man/kind. Regie: David Blitz. In: Rialto, Amsterdam (vanaf za).

DOOR HANS BEEREKAMP

Het documentaire tweeluik *Het zwijgen* bestaat uit twee geheel verschillende films, die weinig baat hebben bij een gezamenlijke vertoning. *Man/kind* van David Blitz (36 minuten) en *Familiegeheim* van Jaap van Hoewijk (54 minuten) hebben slechts het opgraven van een jeugdtrauma gemeen.

De hoofdpersoon van *Man/kind*, popzanger Tobias Breekveldt, schreeuwt om wraak jegens de man die hem als kind seksueel heeft misbruikt, maar ontrafelt niet de toedracht van een zorgvuldig verzwegen episode. Dat laatste bepaalt wel de structuur van *Familiegeheim*, een eveneens woedende,

maar desondanks veel exacter analyserende documentaire van Jaap van Hoewijk. Het grote verschil tussen beide films is dat Van Hoewijk het direct over zichzelf heeft, over de dood van zijn vader in 1974 en de pogingen van zijn moeder om de ware toedracht in de doofpot te stoppen.

Ik ken niet veel documentaires waarin de filmmaker zichzelf zo blootgeeft. Het ten onrechte door de documentairejury van het Ne-

derlands Filmfestival geheel negerde *Familiegeheim* laat Van Hoewijk sterk geëmotioneerd zien, wanneer hij praat met burens, familieleden, getuigen, die stuk voor stuk meer weten dan hem ooit verteld is.

Hoogtepunt vormen de confrontaties met zijn moeder, die alle foto's van vader heeft verstopt en nog veel meer achter blijkt te houden. Zeer knap laat Van Hoewijk haar, ondanks zijn boosheid en verdriet, geheel in haar waarde en krijg je bijna sympathie voor de moeder, wanneer ze zegt dat haar zoon nu eenmaal niet kan weten of ze de waarheid tegen hem spreekt en dat het haar recht is om alleen te vertellen wat ze kwijt wil.

Aan het slot van de heel knap geconstrueerde documentaire (montage: Emile Bensdorp) blijft er toch nog een klein mysterie onopgehelderd.

Zo hoort het ook in een tragedie, die in alle knulligheid door geen scenarioschrijver bedacht had kunnen worden. Van Hoewijk moest dit rotsblok uit de weg ruimen voor hij zijn met *Procedure 769: Witnesses to an Execution* (1995) al aangekondigde talent verder kon ontplooien. Dat hij daarbij een pincet hanteert in plaats van dynamiet maakt hem tot een meester in het genre van de documentaire die de onderste steen boven haalt.

oordeling vorig jaar zijn later nog zes nieuwe aangiften tegen K. gedaan. „De zaak kon heropend worden, maar dan zouden alle slachtoffertjes opnieuw verhoord moeten worden. Daar deinsden de meeste ouders echter voor terug. Hij heeft dus nog veel meer op zijn geweten. Anders had hij ook wel hoger beroep tegen zijn straf aangetekend”.

BEROUW

Wat de ouders vooral ook steekt is dat K. nooit echt berouw heeft getoond voor het leed dat hij

niet alleen in Colmschate, maar ook elders in Deventer heeft aangericht. „Geen woord of brief, geen sorry. Helemaal niks. Ook daarom zit er nog zoveel woede bij de ouders. Wij proberen onze kinderen zo goed mogelijk op te voeden, terwijl een ander ze kapot maakt. De straffen voor dit soort mensen zijn veel te laag. Als justitie ze veel zwaarder straft zouden ze veel minder snel in de fout durven te gaan. K. heeft de celstraf er alweer opzitten. De kinderen en wij moeten de door hem aangerichte ellende ons hele leven meedragen.”

Bijna ten onder aan afpersing

Imago van Twellose makelaar Bieze loopt forse deuk op

door Francisca Muller en Rudi Hofman

TWELLO/DEVENTER - Toen ze elkaar een paar jaar geleden leerden kennen, voelden ze zich 'op magische wijze' tot elkaar aangetrokken. De succesvolle makelaar Hans Bieze uit Twello en de jonge ondernemer V. B. (29) uit Deventer, die al een faillissement achter de rug had. Samen wilden ze in de automatenhandel veel geld verdienen. Inmiddels zit B. al ruim acht maanden in de cel op verdenking van afpersing van 'zijn vriend' Bieze en is de makelaar niet alleen miljoenen gulden kwijt, maar heeft ook zijn imago een forse deuk opgelopen.

De drang om geld te verdienen, bracht de twee enkele jaren geleden bij elkaar en Bieze peuterde miljoenen los uit zijn bedrijven om de speelautomatenhandel van B. te financieren. Toen de zaken niet het geld opbrachten waar de makelaar op hoopte en hij er mee wilde stoppen, werd hij volgens eigen zeggen het slachtoffer van dreigefoon-tjes, intimidatie en afpersing. B. slaagde er volgens justitie in een waar 'schrikbewind' te voeren bij de firma Bieze. Biezes medewerkers waren doodsbang voor de Deventenaar en zijn mededirecteur A. Bruil zou zelfs enkele bodyguards aangesteld hebben. Bieze zelf ontving bij nacht en ontij telefoontjes waarin B. geld eiste. Deed hij dat niet, dan zou B. de op video opgenomen escapades met prostituees en minderjarige meisjes op een groot scherm in het centrum van Twello laten zien, zo beloofde hij hem.

Dergelijke banden zijn in het politieonderzoek overigens nooit boven water gekomen en B. zou later hebben gezegd dat de opna-

De advocaat van verdachte B. twijfelt aan de onschuld van makelaar Bieze, hier als debater in het VARA-programma Lagerhuis. (Foto Ron Nagtzaam)

mes überhaupt niet bestonden, maar kennelijk joeg de bedreiging Bieze zoveel schrik aan dat hij aan de wensen van B. bleef voldoen. Ook had B. een brief opgesteld aan politie, FIOD en de Nederlandse Vereniging van Makelaars waarin hij een boekje open deed over Biezes praktijken. Die brief verstuurde hij weliswaar niet, maar hij liet wel blijken dat het schrijven klaar lag

om verstuurd te worden.

„B. heeft Bieze keihard en onverbiddelijk op zijn kwetsbaarste kanten gepakt”, zo zei officier van justitie mr. A. Poerink gisteren. Zo erg zelfs, dat de makelaar bijna ten onder ging. Zo staat in een van de verklaringen in het dossier dat hij heeft overwogen 'met de auto de IJssel in te rijden of mezelf een kogel door de kop te schieten. Dan

was het tenminste in een keer voorbij geweest'. Saillant detail is overigens dat 'dader' en 'slachtoffer' na de arrestatie van B. contact hebben gehouden en B. de makelaar ondanks de aanpak nog steeds als 'zijn vriend' ziet. De officier noemde de relatie tussen de twee 'onbegrijpelijk en bizar' en stelde vast dat zowel Bieze als B. mensen zijn die „zich niet volgens onze normen en waarden gedragen.” Om te stellen dat het daarom 'eigen schuld dikke bult' is voor de Twellose makelaar, die zich immers vrijwillig had ingelaten met duistere praktijken, vond de officier te kort door de bocht. Hij houdt er terdege rekening mee dat ook B. in opdracht van anderen handelde. „Achter B. staan ongetwijfeld mensen die hem naar voren hebben geschoven om Bieze als melkkoe te gebruiken.” Hij kondigde een nader onderzoek naar deze opdrachtgevers aan. Advocaat mr. Van Boom van B. zette twijfels bij de 'onschuld' van de Twellose makelaar. Hij wees op tips die bij de politie zijn binnengekomen over duistere praktijken waar Bieze bij betrokken zou zijn, zoals kinderporno en wietkwekerijen. Volgens de officier is voor dergelijke beschuldigingen geen bewijs en worden ze door Bieze zelf ten stelligste ontkend. Niet duidelijk is of er nog een officieel onderzoek komt naar deze beschuldigingen.

De vraag waar de miljoenen van Bieze gebleven zijn, bleef gisteren onbeantwoord. Getuigen hebben verklaard dat B. het geld vergokte en naar familie in Turkije stuurde voor bouwprojecten, maar de verdachte zelf ontkent dat. Volgens hem is het geld nog steeds waar het hoort; geïnvesteerd in speelautomaten in de horeca.

na de verkrachting van en moord op de zevenjarige Megan Kanka uit New Jersey door een tweemaal veroordeelde pedofiel die in haar straat woonde. Megan's Law was een aanvulling op de Jacob Wetterling Act, die alle vijfde staten verplicht om veroordeelde verkrachters en pedofielen - samen een vijfde van de gevangenispopulatie - te registreren. Zodra een van hen zich in een gemeenschap vestigt, zo gebiedt Megan's Law, moeten de bewoners worden ingelicht. Hoeveel mensen op de hoogte worden gesteld, kan variëren van politie en scholen tot alle buurtbewoners. Dit hangt af van het gevaar dat de persoon oplevert. Wetten van de afzonderlijke staten omschrijven dat risico, anders bepaalt de politie of een psychologische test het.

Bewoners kunnen de informatie gebruiken om hun kinderen te beschermen. Daarnaast zou Megan's Law het de politie makkelijker maken om gevallen van misbruik te onderzoeken. Het lijkt er echter niet op dat de wet die verwachting waarmaakt. In Washington, de eerste staat die, al in 1990, begon met registreren en informeren, voerde het Institute for Public Policy een van de weinige onderzoeken uit naar het effect. Er bleek nauwelijks verschil met de tijd voordat de wet in werking trad: bijna evenveel vrijgelaten pedofielen en verkrachters bleken te recidiveren - ongeveer 20 procent, een veelgenoemd getal voor deze groep. De mannen die in herhaling vielen, waren vooral de gewelddadige.

FAMILIELEDEN

Onderzoek in andere gebieden toont evenmin overtuigend aan dat Megan's Law recidive voorkomt of terugdringt. Er zijn genoeg redenen te bedenken waarom dat zo is. Kindermisbruik wordt voor het overgrote deel gepleegd door familieleden en bekenden. Zij worden doorgaans niet aangegeven. 'Kinderen lopen meer gevaar bij mensen die ze kennen dan bij mensen die ze niet kennen,' zegt Deborah Jacobs van de American Civil Liberties Union (ACLU). Megan's Law is ook makkelijk te omzeilen: de dader zoekt, desnoods met een veranderd uiterlijk, in andere buurten of steden een nieuw slachtoffer. Bovendien kwam er met de verplichting om de wet in te voeren geen extra geld van de federale overheid. Veel staten hebben niet de middelen om adressen te controleren die veroordeelden opgeven. Ze zijn vaak verouderd of kloppen anderszins niet.

De wet heeft eerder een tegengesteld effect. Kindermisbruikers ontkomen aan registratie door *plea bargains*. De aanklager legt de verdachte een minder zwaar delict ten laste, omdat hij het seksueel misbruik moeilijk kan bewijzen, maar zo de offender toch achter de tralies krijgt. De verdachte accepteert de deal en zegt toe dat hij zal bekennen, omdat hij zo niet langer het risico loopt dat een jury hem (ondanks zwak bewijs) toch schuldig acht, hij misbruik op zijn strafblad krijgt en levenslang door Megan's Law zal worden achtervolgd. Tegelijkertijd geven sociaal werkers en de Kinderbescherming jonge pedofielen minder snel aan vanwege de ernstige gevolgen die Megan's Law heeft voor het leven van een veroordeelde.

ZWAKBEGAAFD

Hoe ingrijpend die gevolgen zijn, blijkt uit de recente, nog lopende rechtszaak tegen

Illusie van veiligheid

AMERIKAANSE PEDOFIELEN ZIJN VOGELVRIJ DOOR MEGAN'S LAW, EEN WET DIE KINDEREN MOET BESCHERMEN MAAR NIET WERKT

De angst voor kindermisbruik is zo groot dat een Texaanse rechter mannen dwong een bord in hun tuin te zetten: 'GEVAAR: hier woont een geregistreerde pedofiel.' De harde regels dringen de recidive niet terug: kinderen zijn niet veiliger. Therapie en groepscontrole helpen wel. 'Waarom krijgen we dit niet uit de taboesfeer?'

In een appartement van het Stevenson-complex, een droevig gebouw midden in Seattle's industriegebied, zit een groepje buurtbewoners in een kring. Eén stoel is leeg voor de opmerkelijke gasten van het gezelschap. Tim is vanavond de eerste. Met zijn gypsen, korte broek en blonde haar ziet hij eruit als de doorsnee-Amerikaan. Breed glinzend vertelt Tim - niet zijn echte naam - hoe hij een nieuwe baan heeft gevonden, terwijl hij niet eens wist dat zijn huidige werkgever hem ging ontslaan. Iedereen in het kleine kamertje schaterd het uit. Met Tim is het altijd lachen.

Dat is juist zo schokkend. Want Tim is veroordeeld voor het seksueel betasten van zijn stiefdochter. Nadat hij is vertrokken met het advies naar de pijn in zijn rug te laten kijken, knikken de buurtbewoners tevreden. 'Ondanks de druk waar hij onder staat, zit hij nog grappen te maken,' oordeelt Christie Neal, coördinator van de reclassering. 'Dat is een goed teken - dat hij niet aan het terugvallen is.'

Tim is een van de 27 veroordeelde pedofielen die in het Stevenson-complex in de wijk Georgetown wonen. Nergens in Seattle, dat in totaal 1212 geregistreerde *sex offenders* (pedofielen en vrouwenverkrachters) telt, is er zo'n hoge concentratie. Toen de bewoners van het kinderrijke Georgetown anderhalf jaar geleden het nieuws vernamen van de politie, brak de hel los. Ze dreigden de mannen de buurt uit te schieten en het gebouw plat te branden. 'Ik was bang voor mijn burens dan voor de pedofielen,' griezelt Ann McMahon. Op advies van de reclassering richtte de gepensioneerde antropologe met een paar anderen *The Guardians* (beschermers) op. Dergelijke buurtinitiatieven worden aangemoedigd door een nieuwe wet in de staat Washington, die samenwerking tussen bewoners en de reclassering probeert te bevorderen. Zo moet het gevaar worden vermindert dat vrij-

HÉLÈNE SCHILDERS in Seattle

gelaten criminelen opnieuw in de fout gaan. 'Geheimhouding en isolatie zijn de groot-

ste risicofactoren voor kindermisbruikers,' zegt Neal van de reclassering. 'Zij zijn, net als de wijk, gebaat bij openheid.' Pedofielen misbruiken een kind niet vanuit het niets. Daar gaat altijd een terugval aan vooraf. De mannen leggen de Guardians daarom tijdens de eerste ontmoeting uit waaraan je kunt zien dat ze afglijden, bijvoorbeeld als ze hun haar niet meer kammen of zich terugtrekken. De reclassering traint de Guardians in het herkennen van pedofiel en manipulatief gedrag. Buiten de tweemaandelijks bijeenkomsten die onder leiding staan van de reclassering, houden de Guardians de mannen ook in de gaten. Volgen ze de eisen van de rechter, zoals geen alcohol en drugs en geen contact met kinderen? 'Wat de buurt doet, zouden wij nooit kunnen,' zegt Neal. 'Zij zijn onze ogen en oren.'

Wat te doen met pedofielen die hun straf hebben uitgezeten, is in veel landen een probleem waar niemand raad mee weet. De Verenigde Staten dachten vijf jaar geleden het antwoord te hebben gevonden met een federale wet, *Megan's Law*. Deze werd opgesteld

'Woont er een pedofiel in mijn buurt?' De overheid helpt zoeken

een zwakbegaafde jongen, die als tienjarige meisjes misbruikte. Zijn advocaten voerden voor het Hoogerechtshof in New Jersey aan dat Megan's Law niet op de jongen van toepassing mag zijn. Kinderen worden nu niet ontzien. Zelfs een tiener die als grap het schoolhoofd zijn blote billen toedraaide, belandde op een lijst. Hoewel de staten niet verplicht zijn jongeren te registreren, doet meer dan de helft dat wel. Sommige maken de informatie ook publiek.

De maatregel geniet desondanks onder de bevolking overweldigende steun. Mensen zeggen veel meer te weten over sex offenders. 'Een geïnformeerde gemeenschap is een veiliger gemeenschap,' vat Stephanie Coleman van de Sex and Kidnapping Offender-politieafdeling in Seattle de voordelen van de wet samen. Met Megan's Law in de hand worden pedofielen dan ook steeds meer vogelvrij verklaard. Ruim de helft van alle staten zet de gegevens, soms ook over jeugdpedofielen, op internet. Andere beproefde middelen zijn cd-roms, informatielijnen, advertenties en flyers. In Texas veroordeelde een rechter eerder dit jaar 21 mannen tot het plaatsen van borden bij hun huis en het plakken van bumperstickers op hun auto: 'GEVAAR: hier woont een geregistreerde pedofiel.'

In vrijwel elke staat hebben kindermisbruikers Megan's Law inmiddels aangevochten. De wet overleefde alle rechts-

zaken, maar delen ervan werden wel aangescherpt of juist afgezwakt. In minstens tien staten mogen de veroordeelden nu protest aantekenen tegen de beslissing hun naam bekend te maken. Andere staten sloten hun website.

Volgens therapeut Robert Freeman-Longo, die al 23 jaar pedofielen behandelt, biedt Megan's Law slechts een illusie van veiligheid. 'Als pedofielen een slachtoffer zoeken, is er geen wet op deze godvergeten planeet die ze tegenhoudt.' Het verspreiden van informatie zou juist de kans vergroten dat ze opnieuw toeslaan. 'Als ze hun baan verliezen, uit hun huis worden gegooid en aangevallen, staan ze onder stress. Daardoor vallen ze eerder in hun oude gedrag terug.' Freeman-Longo maakt zich net als steeds meer collega's en reclasseringsambtenaren sterk voor preventie: de bevolking moet pedofiel gedrag en misbruik leren herkennen, de sex offender moet worden behandeld en indien nodig levenslang onder toezicht gesteld.

Lang niet alle pedofielen zijn zelf seksueel misbruikt, maar ze voldoen wel allemaal aan hetzelfde profiel: ze zijn angstig, kunnen hun woede slecht beheersen, hebben weinig vertrouwen in anderen en zichzelf, voelen zich afgewezen en zijn geïsoleerd omdat ze sociale en communicatieve vaardigheden missen. 'Eens een pedo, altijd een pedo' gaat echter niet op. Therapie, mits de persoon in kwestie de volledige verantwoordelijkheid voor zijn daad neemt, kan een groot verschil maken. Onderzoek wijst uit dat zo'n 80 procent van de behandelde geen nieuwe misdrijven pleegt. Dan moeten ze wel worden opgenomen in een gemeenschap. 'Want relaties zijn hun achilleshiel,' zegt therapeut Freeman-Longo.

Her en der ontluiken initiatieven die deze 'herstellend-recht-gedachte' ondersteunen. De religieuze mennonieten in Canada vormden jaren geleden al vriendengroepen rond gevaarlijke pedofielen. Vermont en Oost-Washington stellen getrainde teams van vrijwilligers samen om kindermisbruikers te hel-

GEEN 'OPGEJAAGD WILD' IN NEDERLAND

Maar burgers krijgen na uitbarsting van volkswoede wel 'actiever' informatie over vrijgekomen zedendelinquenten

De kritiek in Amerika op Megan's Law, die pedofiele delinquenten na hun vrijlating al hun privacy afneemt, was er in Nederland altijd al. Minister Benk Korthals van Justitie (VVD) heeft regelmatig gezegd geen 'Amerikaanse toestanden' te willen. De angst om van ex-delinquenten 'opgejaagd wild' te maken, speelt hierin een grote rol. Slachtoffers of hun nabestaanden hadden alleen een passief recht op informatie: bevestiging achteraf, als ze daar nadrukkelijk om vroegen, dat 'hun' delinquent was vrijgelaten. Verder niks.

Een jaar of twee geleden - na een aantal gewelddadige incidenten met in hun oude buurt teruggekeerde kinderverkrachters - nam een deel van de bevolking hier geen genoegen meer mee. De volkswoede riep om méér Amerikaanse toestanden. Begin 2000 richtten boze burgers in Enschede de Stichting Registratie Opgespoorde Pedofielen op, wat de weinig

pen integreren. In Texas kiezen mannen uit hun naaste omgeving begeleiders, die ze vergezellen wanneer er kinderen in de buurt zijn.

In deze staten geldt dat verdachte handelingen meteen moeten worden gemeld. Cijfers zijn niet voorhanden, maar volgens de reclassering heeft geen van de mannen onder toezicht nieuwe slachtoffers gemaakt. 'Wij beschouwen pedofilie als alcoholisme,' zegt Ellen Sklar van de reclassering in Vermont. 'Er is geen genezing, maar je kunt leren het onder controle te houden.' Ondanks het succes zijn de vrijwilligersprojecten voor buurtbewoners

geen makkelijke oplossing. Eerder het minste van twee kwaden. 'Niet iedereen kan dit werk aan,' zegt Guardian Ann McMahon. 'Er worden beelden in je hoofd geprojecteerd die je er moeilijk uit krijgt. Het kan je beschadigen.'

BARBECUEN

Zij en de andere Guardians gaan met de pedofielen bowlen en barbecuen. Er is zelfs een huwelijk uit voortgekomen. Voor de meeste Guardians is het werk evenwel een kwestie van zelfbehoud, niet van mededogen. 'Je kunt nooit vergeten

plaats van 'hun' delinquent.

Die databank heeft nooit gefunctioneerd en is nu ter ziele. Officieel, meldt de STROP-site, omdat 'onze overheid is overgegaan tot het nemen van diverse maatregelen, waar het gaat om de veiligheid van onze kinderen'. Inderdaad heeft Korthals burgers meer recht op informatie gegeven. Als ze daar om hebben gevraagd, worden betrokkenen door het Openbaar Ministerie sinds deze maand actief gewaarschuwd als 'hun' delinquent vrijkomt. Meer informatie krijgen burgers ook nu niet.

Een verhuisplicht voor vrijgelaten delinquenten bleek wettelijk niet haalbaar. Wel kunnen lokale autoriteiten - die ook door het Openbaar Ministerie worden geïnformeerd over een vrijlating - een delinquent proberen te bewegen te verhuizen. Korthals werkt verder aan een wetswijziging om de periode waarin vrijgelaten zedendelinquenten onder toezicht staan, met jaren te verlengen. Ook worden de behandelingsmogelijkheden in gevangenissen uitgebreid.

Gertjan van Schoonhoven

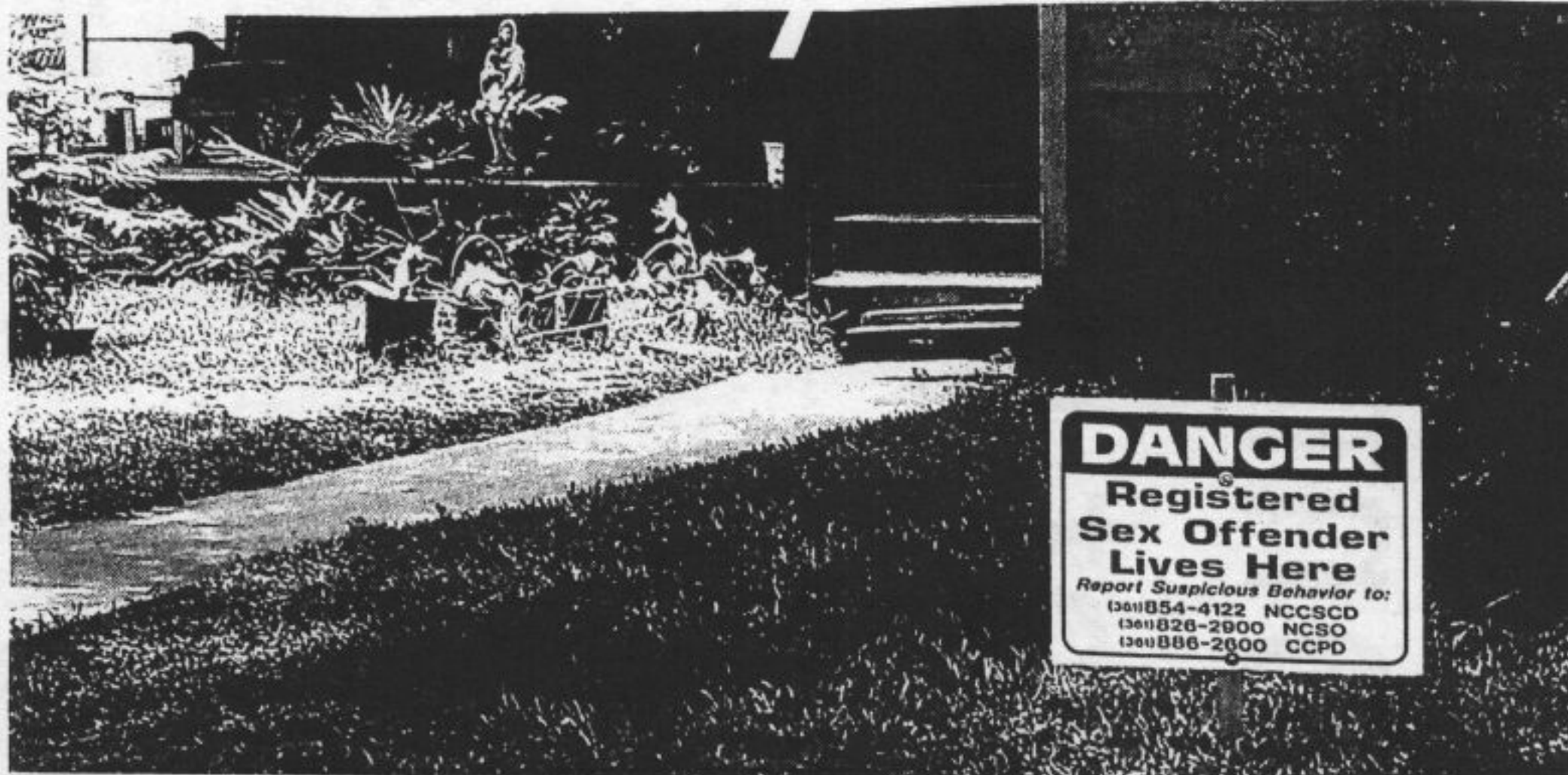
wat ze hebben gedaan,' zegt McMahon.

De mannen komen over het algemeen graag naar de bijeenkomsten. 'Tony' ook, zegt hij, al zit hij er met zijn zwarte, glimmend gepoetste laarzen en

donkere brillenglazen defensief bij. 'Hier kan ik mezelf zijn,' mompelt Tony, die een kind heeft verkracht. Zijn blik ontwijkt de anderen. 'Het probleem is dat wij altijd dingen proberen te verbergen. We hebben iemand nodig die ons gedrag in de gaten houdt.' De Guardians maken zich zorgen om hem. Hij werkt zeven dagen per week in de avonddienst en zondert zich af, bang dat iemand naar zijn verleden vraagt. 'Het is eng,' zucht Tony. 'Mensen beseffen niet dat degenen die zijn gepakt niet het probleem zijn.'

Tot nu toe heeft zich, voor zover bekend, nog maar één incident voorgedaan in de wijk. Een man die een meisje achterna zat. Hij is verhuisd. 'De enige manier waarop Megan's Law werkt, is in combinatie met zoiets als de Guardians,' zegt Ann McMahon. Buurtparticipatie is wat haar betreft geen keuze. Zowel financieel - ze heeft berekend dat een gemiddeld slachtoffer de samenleving een half miljoen gulden (208.000 euro) kost - als moreel. 'Waarom krijgen we dit niet uit de taboesfeer?' vraagt ze zich af. 'Zolang we niet open over pedofilie praten, staan we toe dat het gebeurt. Terwijl je als groep veel macht hebt om normaal gedrag af te dwingen.'

Clinton tekende Megan's Law met familie van vermoorde Megan

Als een vrijgelaten sex offender in Texas de maatschappij weer in wil, moet hij een bord in de tuin zetten: 'Hier woont een geregistreerde pedofiel'

Een weerzien met de dader kan slachtoffers van een misdrijf helpen bij het verwerken van de traumatische gebeurtenis. Ze krijgen de kans verhaal te halen en afstand te nemen van het verleden.

TEKST: INGE RUIGROK • BEELD: TON BOON

Confrontatie met de dader

Zeven jaar was Paul Gomes toen die priester, een vriend van zijn ouders, hem veelvuldig misbruikte. 'In het begin had ik er geen gedachte over. Ik was nog maar een kind. Pas toen ik me op een dag moest uitkleeden en hij me vastbond aan touwen in de klokkentoren realiseerde ik me dat het niet in de haak was. Elke keer dat ik naar beneden kwam, stak hij een vinger of een kaars in mijn anus, of likte hij me. Maar ik zat gemengd in zijn systeem en wist niet hoe ik eruit moest komen. Ik voelde dat ik er helemaal alleen in stond. En ik schaamde me natuurlijk ook.'

Pas vijf jaar later wist hij de brute verkrachtingen te stoppen. 'Hij nam me mee naar een sloot en ging op me zitten. Ik had een appelgroen shirt aan. Ik moest hem oraal bevredigen. Er stonden bomen in het weiland waarvan de bladeren door de zon leken te twinkelen. Ik raakte erdoor gefascineerd. Ik dacht: die zon schijnt ook op mijn moeder, vriendjes, de jufvrouw van school. Als ik me op die zon richt, heb ik met hen contact. Het was een manier om mijn gevoel uit te schakelen. Toen kwam hij klaar en kon ik onder hem uitkruipen. Ik ben gaan rennen, voor het eerst. Ik denk dat hij daar heel erg van schrok. Hij was bang dat ik ging praten.'

De priester verdween met de noorderzon. Maar in het hoofd van Paul Gomes dwaalde hij decennia later nog steeds rond. 'Ik durfde tien jaar lang niet in de spiegel te kijken, want dan zag ik de gestalte van die man. Ik dacht: ik kan ook een erectie krijgen, ik heb ook haargroei, de geur. Met

harde borsvols ging ik alle plekken waar hij vaak klaarkwam, zoals mijn sleutelbenen en bilnaad, afboenen totdat de vellen erbij hingen. Ik kwam hem nog heel vaak tegen in mijn dromen. Als iemand met zo'n kruisje en vreselijke enge bruine ribbroek tegenover me in de trein kwam zitten, verstijfde ik. Ik had zijn gezicht, zijn geur, zijn hele viezigheid nog altijd bij me.'

De drang om de dader op te zoeken werd steeds sterker. 'Ik dacht eerst: ik ga gewoon ergens achterin in zo'n kerk zitten, dan zie ik die kop en ga ik weer weg. Najef natuurlijk. Maar ik wilde zijn beeltenis wassen. Na een lange zoektocht vond ik hem in een klein dorp in Zeeland. Hij was rector van een bejaardenhuis voor religieuzen. Een vriend ging mee als getuige, op een zondagmiddag. Ik vond het heel akelig om zijn naam terug te zien. In mijn herinnering was hij heel groot, maar toen ik zijn kamer binnenliep, zat daar een klein wrak. Ik riep heel nonchalant over mijn schouder: "Ja, hij is het." Ik moest mijn zenuwen kwijt. Toen werd ik serieus, gaf hem keurig een hand en keek of hij mij herkende.'

Meer dan genoegdoening

De confrontatie met de dader wordt de laatste jaren door justitie en de hulpverlening aan slachtoffers van zware misdrijven gestimuleerd. Het komt voort uit het idee van 'restorative justice', oftewel herstelrecht, en past in de tendens binnen het Nederlandse rechtssysteem geleidelijk meer ruimte

te geven aan slachtoffers. Want er is meer dan genoegdoening en bestraffing. Een ontmoeting tussen dader en slachtoffer kan de negatieve gevolgen van een traumatische gebeurtenis voor de toekomst beperken, zo is de gedachtegang.

'Slachtoffers hebben vaak de behoefte vast te stellen dat de dader niet zo slecht is als hij is geweest', zegt Berthold Gersons, hoofdleraar psychiatrie bij het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam. 'De meeste mensen zien zichzelf als redelijk beschaafd en hebben de verwachting dat anderen dat ook zijn. Als je dan geconfronteerd wordt met een overval, beroving, of als je naaste wordt vermoord, komt dat mensbeeld ontzettend in het gedrang. Slachtoffers voelen vaak niet alleen woede over het gebeurd, maar ook over het verlies van het beeld van die vrouwelijke wereld waarin slechts af en toe iets misgaat. Ze zijn de wereld eigenlijk een beetje gaan haten en geloven niet meer dat mensen aardig kunnen zijn.'

Door een gesprek aan te gaan met de dader, krijgen slachtoffers de kans verhaal te halen. Soms komt het initiatief ook van de dader, die spijt wil betuigen. 'We zijn in de therapie

Door een gesprek aan te gaan met de dader, krijgen slachtoffers de kans verhaal te halen

veel met het slachtoffer bezig', zegt Jan Kruit, psychotherapeut bij de forensische kliniek De Grote Beek in Eindhoven. 'Daders voelen zich meestal niet happy na een delict en hebben zelf al het idee dat het niet oké is wat ze doen. Achteraf zeggen ze vaak dat ze er nooit bij stil hebben gestaan dat hun daden zulke verstrekkende gevolgen hebben. Ze voelen een opluchting als het delict in de openbaarheid komt. Vaak schamen ze zich en spelen er gevoelens van ongelooft. Ze vragen zich af: hoe heb ik dit kunnen doen en zo lang kunnen volhouden?'

Woede en angst

Toch bestaat er geen lange waslijst van succesvolle bemiddelingen. Sterker nog: meestal mislukt het, zo blijkt uit de in juli vorig jaar verschenen evaluatie van het project Herstelbemiddeling van het ministerie van Justitie, dat er op gericht is daders en slachtoffers van ernstige misdrijven met elkaar in gesprek te brengen. Sinds 1998 is ruim tachtig procent van de bemiddelingsaanvragen onderweg gestrand, meestal omdat een van beide partijen voortijdig afhaakte. Vaak koestert het slachtoffer te veel wraakgevoelens of zijn de motieven van de dader niet oprecht.

Bij zware misdrijven is verzoening tussen dader en slachtoffer daarom volgens Gersons nauwelijks mogelijk. 'Men gaat ervan uit dat mensen graag controle hebben, zelfstandig zijn en in een tweegesprek onderling iets kunnen regelen. Er zit een soort wens in dat als je de dader nu maar in de ogen kijkt, hij zegt: ik heb dit nooit zo bedoeld. Maar de heftigheid van emoties wordt onderschat. De woede en de angst van het slachtoffer zijn vaak ontzettend groot, juist in de lijfelijke aanwezigheid van iemand die je iets heeft aangedaan. Daders zijn vaak verwaarloosde mensen die bijna geen gevoelsrelatie kunnen aangaan. Slachtoffers moeten

hun emoties beheersen. En dat kan vreselijk misgaan.'

Vaak zijn incestgevalen een uitzondering op de regel, omdat de familierelatie bijna altijd nog een rol speelt. Het delict wordt daardoor gemakkelijker onderwerp wordt van bespreking en begrip. Gersons: 'De behoefte aan excuses, boete, verontschuldiging en het proberen te begrijpen waarom het is gebeurd, is veel groter dan bij een overval waarbij geen relatie bestond tussen dader en slachtoffer. Maar ook bij incest geldt dat hoe gewelddadiger het misdrijf was en hoe vaker het voorkwam, hoe beperkter de herstel mogelijkheden zijn. Ook als er sprake was van bedreiging, beland je in die complexe situaties. Herstel van de relatie, of zelfs maar contact, is vrijwel onmogelijk.'

Een heilzaam proces

Toch noemt justitie het experiment met de confrontatie-gesprekken ondanks het lage succespercentage bemoedigend. Volgens het evaluatierapport heeft een positief resultaat niet per se te worden afgemeten aan het aantal daadwerkelijke bemiddelingen. Slachtoffers zouden al gebaat zijn bij het proces van voorbereiden en contact zoeken, of het nu tot een gesprek komt of niet. Ze hebben het gevoel er alles aan te hebben gedaan om de gebeurtenissen achter zich te kunnen laten, zo meldt het rapport.

Ook vanuit de hulpverlening aan slachtoffers klinken positieve geluiden. Mits er goede begeleiding is, draagt een ontmoeting volgens Jan Kruit wel degelijk bij aan de verwerking van zware misdrijven. 'Maar van tevoren moet wel duidelijk zijn dat het gesprek positief zal verlopen. We moeten het idee hebben dat de dader het werkelijk meent en geen zoete broodjes bakt.' Slachtoffers doen er goed aan hooggespannen verwachtingen te laten varen om teleurstellingen te voorkomen en een duidelijk gespreksonderwerp te bedenken.

'Voor mij was het heel belangrijk om de verantwoordelijkheid uit te spreken: door wie is dit gebeurd waardoor het effect bij mij zo is', zegt Paul Gomes. 'Ik hoefde geen relatie te helen, want die was bij aanvang al kapot. Ik gaf mezelf ook maar kort de tijd om daar te zijn, alles was meegenomen. Uiteindelijk heb ik er een uur en tien minuten gezeten. Ik schrok van wat hij allemaal nog wist, bij wijze van spreken nog de kleur van ons bankstel. Ik dacht: aha, nu ga je voor de bijl. Ik voelde woede, maar wilde correct blijven. Dat had ik van tevoren geoefend. Ik vroeg hem wie zijn bievader was. Een belangrijke vraag, want ik moest altijd bij hem biechten. Hij gaf me cadeautjes en zei: als je erover spreekt, doe je jouw moeder heel veel kwaad. Vervolgens legde hij uit wat het kwaad inhield. Hij haalde er altijd Jezus bij, dat hij met hem had gesproken en dat ik vrij was van zonde. Daarin zat het vuile. Hij leerde me liegen tegen mijn ouders. Ik voelde me heel slecht en vies.'

'Hij vertelde dat hij bij een collega biechte. Ik vroeg of hij alles had verteld. Hij antwoordde niet, maar stond op om de televisie uit te zetten. Terwijl hij vlak langs me heen liep, liet ik automatisch mijn hoofd zakken. Die vuilak heeft nog even op mijn hoofd, mijn lijf, staan kijken. Ik hoefde nergens bang voor te zijn, maar opeens was er hetzelfde sfeertje. Hij ging weer zitten. Ik vertelde hem hoe het gegaan is in mijn leven, de hele handel.'

Halverwege merkte Paul Gomes bij zijn verkrachter een

Slachtoffers aan het woord

Wat doet het gerechtshof in Nederland om de gevoelens van slachtoffers een plaats te geven? Het antwoord daarop is meestal: niets. Behalve in Roermond waar in 1999 een project is begonnen om slachtoffers meer aandacht te geven.

Je laat in het bos je hond uit met een vriend. Halverwege de wandeling begint hij je te zoeken en voor je het weet probeert hij je te verkrachten. Met moeite duw je een knie in zijn kruis en weet je je los te scheuren. Je rent tot je denkt dat je longen barsten en bereikt je auto vlak voor je belager je kan grijpen. De tranen op je gezicht vermengen zich met snot en bloed. Op je armen en benen zitten grote blauwe plekken. Je 'vriend' bonkt op het dak van de auto. Maar goddank zitten de autoportieren stevig vergrendeld.

Later beweert dezelfde man in de rechtszaal doodkalm dat je net zoveel zin had in seks als hij. Halverwege tegen jullie ruzie en nu probeer je hem gewoon een hak te zetten. Jij weet wel beter. Sinds jullie wandeling heb je geen nacht meer ononderbroken kunnen slapen. Je bent angstig, maar ook woedend. Je zou wel willen opspringen om de waarheid uit te schreeuwen tegen de rechter. Maar dat is niet de bedoeling. Anders dan verdachten, krijgen slachtoffers tijdens de rechtszitting geen gelegenheid hun verhaal te doen. Geen wonder dat veel slachtoffers van ernstige misdrijven ervoor kiezen om thuis te blijven bij de behandeling van hun zaak. Je belager horen liegen is moeilijk te verknopen. Zeker als je zelf geen gelegenheid hebt iets terug te zeggen. Dat er in Nederland geen plaats is voor de gevoelens van slachtoffers in de rechtszaal, is niet voor niets. 'Strafrecht is de macht van de staat, de macht van het zwaard. Op het moment dat je de macht van de staat te veel in het teken zet van het slachtoffer, kan dat tot behoorlijke repressie leiden', legde Hans Boutellier onlangs uit in de *Volkskrant*. Boutellier is verbonden aan het ministerie van Justitie en promoveerde op een

proefschrift over solidariteit en slachtofferschap. De angst voor de wraakgevoelens van het slachtoffer en voor draconische straffen zit er goed in bij de rechterlijke macht. Boutellier wijst daarom liever op de mogelijkheden die Bureau's Slachtofferhulp een getroffen bieden. En op *mediation*: bemiddeling bij een eventuele ontmoeting tussen een (berouwvolle en veroordeelde) dader en het slachtoffer. Maar sommige slachtoffers gaan dat niet ver genoeg. Ze willen niet onomdringd gehouden worden en hebben bovendien behoefte aan genoegdoening. De meeste slachtoffers weten wel dat het recht in Nederland dadergericht is. Maar toch vinden ze het vaak moeilijk te verteren dat zij in de rechtszaal hun mond moeten houden.

In 1999 begon de arrondissementsrechtbank van Roermond daarom met een nieuw en voor Nederland uniek project. Dit 'Project Slachtofferbejegenaar' heeft als doel niet alleen de dader zijn zegje te laten doen, maar ook het slachtoffer - indirect - spreekrecht te geven. Slachtoffers van ernstige misdrijven, zoals een verkrachting of een poging tot moord, moeten het gevoel krijgen dat er in de rechtszaal aandacht voor hen is. Om dat te bereiken, krijgen ze tegenwoordig voorafgaand aan de rechtszitting de mogelijkheid te vertellen wat hen is overkomen. Wat is er precies gebeurd en hoe gaat het nu met ze? Wat zijn voor hen de gevolgen van het misdrijf? Het gesprek hebben ze samen met een beroepskracht van Bureau Slachtofferhulp en met de officier van justitie die hun zaak behandelt. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt waaruit de officier passages voorleest tijdens de rechtszaak. Oliviera Jennekens en Maaikje Oude Hengel, studenten van de Hogeschool Zuyd, rondden

DAPHNE SCHEIBERLICH

vervloortte hij het. Ik ben naar buiten gegaan en heb de hele boel bij elkaar gehuild. Een paar dagen later kreeg ik een kort briefje, dat analoog was aan die uitspraak op het eind. Het was nog zotter van tekst, heel akelig.

Toch noemt Paul Gomes de confrontatie met zijn verkrachter het sluitstuk van zijn helingsproces. 'Achteraf vond ik het veel belangrijker dat hij mij erkenning heeft gegeven. Ik wilde dat er een getuigenis kwam. Een kind kan misbruik niet bedenken. Toch voelde ik al die jaren: ik heb dit gedaan, ik ben de aanleiding geweest. Ik heb die verantwoordelijkheid bij hem teruggelegd. Dat was een ongelooftelijke opluchting. Voor mijn part stopt hij het weer weg, pleegt hij zelfmoord, gaat hij een boek schrijven. Dat kan me niet schelen. Na dat gesprek gingen we voor het eerst echt uit elkaar.'

Paul Gomes heet in werkelijkheid anders

opluchting dat het misbruik eindelijk werd benoemd. 'Als dader en slachtoffer deel je een gemeenschappelijk geheim', beredeneert Gomes. 'Zo'n man loopt daar ook al jaren mee rond. Op een gegeven moment zei hij: "Ik zou alles wel willen terugdraaien." Dat was de enige keer dat ik echt uit mijn rol viel en heel fel zei: "Daar heb ik weinig aan." Aanvaarding betekent dat je de hoop op verbetering van het verleden opgeeft. Als je het verleden wilt verbeteren, wil je het eigenlijk uitgummen, net doen alsof het niet is gebeurd. Maar het is wel gebeurd.'

Tot een expliciete verontschuldiging kwam het echter niet. En hoewel de priester alle gebeurtenissen erkende, legde hij aan het eind van het gesprek de schuld alsnog bij het slachtoffer. 'Het was schokkend. Bij het afscheid zei hij: "Meneer Gomes, ik ben blij dat u naar mij toe bent gekomen om het met mij en God weer goed te maken." Met die opmerking

Politie niet deskundig in zedenzaak

(Van een verslaggever) DEN HAAG - Politie en justitie zijn vaak niet deskundig genoeg om aangiften van ingewikkelde zeden delicten te behandelen. Soms loopt het onderzoek bij het eerste verhoor spaak, waardoor zaken mogelijk ten onrechte worden geseponneerd. Dit stelt de expertisegroep bijzondere zedenzaken. Het gaat vaak om misdrijven die lang geleden werden gepleegd of waar bij zeer jonge kinderen betrokken waren.

Herinneringen van getuigen zijn dan niet zonder meer betrouwbaar, waardoor veel mis kan gaan tijdens de verhoren. Te vaak stelt de politie de verkeerde vragen, zijn agenten niet kritisch genoeg in hun vraagstelling of is de benadering quasi-therapeutisch, stelt de expertisegroep in een evaluatie. Ook komt het voor dat twee kinderen tegelijk worden gehoord of dat er derden bij aanwezig zijn.

Volgens de expertisegroep is het eerste verhoor cruciaal, omdat fouten niet meer kunnen worden hersteld. 'Het gaat om zeer kwetsbare mensen. Als je die vele verhoren achter elkaar afneemt, bestaat het risico dat suggestie onderdeel wordt van de herinnering,' aldus de Leidse geheugendeskundige W. Wagenaar vanochtend bij het *Radio 1* ook door ons werk.

De expertisegroep is ingesteld om hulp te bieden bij bijzondere zedenzaken. De politie is sinds twee jaar verplicht de verhoren en aangiften in de zaken voor te leggen aan de expertisegroep. Het gaat vooral om delicten die zijn gepleegd toen de slachtoffers jonger dan drie jaar waren.

'Het ingewikkelde aan de zaken is dat het bewijs altijd afhangt van getuigen,' aldus Wagenaar.

'Verhoren slachtoffers moet beter'

Zedenzaken vaak onjuist aangepakt door rechercheurs

TR 2/10

Van onze verslaggever DEN HAAG - Slachtoffers van een ingewikkelde zedenzaak worden vaak op de verkeerde manier verhoord, waardoor daders niet altijd worden vervolgd. Dat blijkt uit een eerste evaluatie van de landelijke expertisegroep bijzondere zedenzaken van het openbaar ministerie (OM).

In ruim 60 procent van de tot nu toe 26 bestudeerde zedenzaken hebben de deskundigen van de expertisegroep kritiek op de verhoren. Ze zijn vaak te slachtoffergericht: de rechercheur is te weinig rekening mee zoudend houden. Fouten die bij het eerste verhoor zijn gemaakt, kunnen niet worden hersteld.

Het college van procureurs-generaal bespreekt vandaag het rapport. De politie neemt de bevindingen van het rapport zeer serieus, zegt C. den Bakker van de raad van hoofdcommissarissen. 'We erkennen dat er verbeteringen mogelijk zijn, zeker in de verhoorkamers.'

Politie 'quasi-therapeutisch' bezig bij bijzondere zedenzaken

Bij ingewikkelde zedenzaken zijn politie en justitie vaak niet deskundig genoeg. Hierdoor lopen zaken al bij het eerste verhoor van het slachtoffer onnodig stuk. Dat blijkt uit het evaluatierapport van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken van het Openbaar Ministerie.

In het rapport staat dat bij veel verhoren niet goed wordt doorgevraagd en dat er quasi-therapeutisch wordt gewerkt. Ook bieden ze te weinig juridische aanknopingspunten. Hierdoor bestaat volgens de onderzoekers het risico dat deze zaken uiteindelijk worden geseponneerd. Zij stellen dat het eerste verhoor cruciaal is, omdat er maar één kans is om het goed te doen. Volgens de expertisegroep kunnen in de verklaringen van zedenmisdrijven, die lang geleden plaatsvonden, twijfelachtige elementen zitten. Toch blijkt een groot deel van deze verklaringen wel waar te zijn en vinden de deskundigen dat er altijd goed naar moet worden gekeken.

Volgens een woordvoerder gaat het OM de aanpak van bijzondere zedenzaken verder verbeteren naar aanleiding van het rapport. 'Het College van procureurs-generaal gaat nauwkeuriger kijken naar de behandeling van zaken. Ook zal aan de politiekorpsen gevraagd worden nadrukkelijker aandacht te besteden aan de manier van horen van aangevers en verdachten in dergelijke zaken. Ook in de opleiding moet hier aandacht voor komen.'/EM

Politie: Jonge zedenslachtoffers alleen door specialisten verhoord

NVHN 2/16

Groningen/Assen - De politie in Groningen en Drenthe kan zich absoluut niet vinden in de kritiek van prof.dr. Wagenaar, die gisteren als lid van de expertisegroep Bijzondere Zedenzaken van het Openbaar Ministerie stelde dat politie en justitie in ingewikkelde zedenzaken - zoals met jonge kinderen - vaak onvoldoende deskundig zijn. "Bij ons worden jeugdige zedenslachtoffers alleen door speciaal opgeleide mensen in een speciale studio verhoord," zegt de Groninger politiewoordvoerder J. Reitsema. In bepaalde gevallen roept de politie de hulp in van de groep van Wagenaar.

Dat onbekwame politiemensen zich met deze verhoren bezighouden, is volgens Reitsema uit den boze. "In tegenstelling tot veel andere korpsen hebben wij de afdeling Zeden en Jeugd recht overeind gehouden. Die afdeling is 24 uur

per dag, zeven dagen per week bereikbaar. Daar werken alleen specialisten. Die collega's zijn een schaars goed. Zij verhoren ook wel slachtoffertjes uit Drenthe en Friesland."

Twee specialisten

De Drentse politiewoordvoerder B. Peters onderschrijft zijn Groninger collega. "Deze zedenzaken komen gelukkig niet dagelijks voor, maar als we krap zitten, kunnen we altijd een beroep doen op onze collega's in Groningen. In Drenthe hebben we twee specialisten in dienst. Onze stelling is dat kinderen jonger dan vier jaar worden verhoord door externe deskundigen. De kinderen van vier tot 12 jaar worden door onze specialisten verhoord. Dit gebeurt altijd in een speciale verhoorstudio. De ene keer in Groningen, de andere keer in Nijverdal," aldus Peters. Ook in Groningen worden

kinderen tot vier jaar verhoord door externe deskundigen. "Bij zogeheten bijzondere verhoren, bijvoorbeeld als het gaat om ritueel misbruik of de hervonden zedenherinnering, worden zelfs mensen van de expertisegroep van professor Wagenaar ingeschakeld. Wij gaan heel zorgvuldig met deze kwetsbare groep om, en de verhoren zijn met alle mogelijke waarborgen omkleed," zegt Reitsema.

Dat neemt niet weg dat het toch wel eens fout gaat. Zo gelastte de rechtbank in Groningen onlangs nog dat het onderzoek naar mogelijke ontucht met kinderen in een gezin in Hoogezand-Sappemeer moet worden overgedaan. Het dochtertje was door 'gewone' politiemensen verhoord. In die zaak gaf de officier van justitie toe dat het politieonderzoek geen schoonheidsprijs verdient.

maakt, staat dat hij elk scheurtje in zijn relaties compenseert met seks."

Tijdens de rechtszitting werd ook duidelijk dat de vader dreigde dat hij zou scheiden als Petra hun geheim zou verklappen. Maar Petra kon niet leven met die last. Ze deed een poging tot zelfmoord. Daarna vertelde ze het aan een vertrouwenspersoon op school. „Iemand van het Riagg belde me. Mijn wereld stortte in één klap in elkaar. Het is verschrikkelijk wat je dan doormaakt. Op advies van het Riagg heb ik toen nog niets tegen hem verteld. Haar leven stond op het spel. Ik moest 24 uur per dag oppassen dat hij niet met haar alleen was. Kun je je dat voorstellen? Het was vreselijk.

Ze was zo'n lief kind. Ze werkte altijd hard. Met een acht was ze nog niet tevreden. Ze ging nooit uit. Petra lag op de bank met boeken. Zo was ze, dat was haar leven. En nu kan ze niet eens meer twee pagina's in de Donald Duck lezen."

Petra kwam er ogenschijnlijk bovenop. Ging vier jaar geleden geneeskunde studeren aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Maar het ging niet. Ze deed weer een poging tot zelfmoord. En weer een. „Ze had een parkietje. Daar was ze gek mee. Ik had zoiets van: dan heeft ze iets om voor te blijven leven. Maar op een gegeven moment lag dat parkietje dood in de kooi." De dochter deed vorig jaar aangifte bij de politie. „Al eerder had een politieagent tegen mij gezegd dat het goed zou zijn als Petra dat zou doen. Dan konden ze er pas werk van maken. Na de vijfde poging tot zelfmoord heb ik tegen haar gezegd: Als je dan echt niet meer wil leven: oké. Maar doe het dan voor mij. Doe aangifte." Dat deed ze dan uiteindelijk, omdat hij haar de schuld gaf. Dat was september vorig jaar. In oktober heeft hij drie dagen vastgezeten."

De Huizense had zich toen al laten scheiden van haar man. Toch liet ze hem nog haar nieuwe woning schilderen. Overdag, als zij er niet was. Ik had hem ook geholpen met zijn nieuwe woning. Dit was hij aan me verplicht. Hoe eerder zijn huis klaar was, hoe sneller ik van hem af was, daarom," zegt ze.

Toen stond ze alleen met de brokstukken. „Niet alleen mijn leven en dat van Petra, maar ook dat van Peter is kapot. 'Mijn kleine zusje' noemde hij haar altijd. En zij noemde hem haar grote broer. Terwijl hij vier jaar jonger is. Hij zag haar niet meer in haar normale doen. Ze was er niet meer voor hem. Na mijn scheiding verhuisden we naar een huurwoning. Komt hij een meisje van tien op straat tegen die zegt: je vader doet vies met meisjes. Moet je je voorstellen. Ik heb het eerste half jaar verzwegen dat hij aan Petra had gezeten. Toen heb ik gezegd dat zijn vader incest had gepleegd. Zonder details. Ik kon het hem gewoon niet vertellen. Ik vond dat hij nog kind moest kunnen zijn. Dat hij daar recht op had. Dat hij een leuk vriendinnetje moest kunnen hebben zonder angst en pijn.

Ik vond het goed dat hij mee naar de zitting wilde. Hij is al 18. Weet van de hoed en de rand. Maar ik wist niet dat hij daar alle details zou horen. Dat hij Petra niet penetreerde, maar wel met zijn vingers bij haar naar binnen ging, bijvoorbeeld. Ik was er een beetje op voorbereid en een informatiebijeenkomst voor slachtoffers, een paar dagen eerder bij justitie

De Amsterdamse

rechtbank veroordeelde

vorige week een 51-jarige

Huizer tot een jaar cel,

waarvan de helft

voorwaardelijk, wegens

incest. De man heeft

tussen 1993 en 1997 zijn

dochter misbruikt. Die

deed vorig jaar aangifte.

De rechtbank wilde niets

weten van een

werkstraf. Met name het

feit dat het nu 22-jarige

slachtoffer nog altijd

psychische problemen

heeft, telde zwaar. De

Huizer gaf de

in Amsterdam. Maar dat het zo zou gaan, nee." Peter heeft er sinds die tijd niet meer met zijn moeder over gepraat. Hij zwijgt.

Inzinking

Petra kon niet aanwezig zijn bij de rechtszitting. Zij kreeg een paar dagen tevoren weer een inzinking. Ze moest weer naar de psychiatrische kliniek. „Tweeëntwintig pillen per dag moet ze slikken. De verwachting is dat ze altijd in een psychose kan blijven terugvallen. Ze had al aanleg voor schizofrenie. Door wat met haar is gebeurd, is dat manifest geworden, is me verteld. Er zit geen lijn meer in haar leven."

Ze laat een pasfotoetje zien. Een aardige meid met een gezonde, blozende kop. „Ze dronk jarenlang magere melk, om niet dik te worden. Ze is nu 40 kilo aangekomen, van die medicijnen. Ze heeft van die Parkinson-achtige verschijnselen. Ze trilt helemaal." Ze zit bijna demonstratief sterk te wezen op de bank in haar vrolijk lichte huiskamer. Praat beheerst, argumenteert, lacht zelfs nu en dan. „Maar ook ik slik pillen", bekent ze. En de lamellen voor het raam aan de straatzijde zijn gesloten; de telefoon staat op het antwoordapparaat.

Het toeval wil dat de dochter van de mensen die voor haar in dit huis woonden, op dezelfde school zat als Petra. Die wisten wat er aan de hand was. En dus weet de hele buurt het nu. Ze herhaalt de anekdote over dat tienjarig meisje, dat aan Peter zei dat zijn vader aan kleine meisjes zat. „Zo'n snottaap. Dat is toch schandalig. Natuurlijk moet zij dat van haar ouders hebben gehoord."

„Ik hoop dat het goed komt met Peter. Hij zakete voor zijn mavo-diploma. Voor zijn herexamen nu twee jaar geleden, kwam Marco Borsato langs. Peter had contact met hem. Hij informeerde regelmatig hoe het met ons ging. Het jammerlijke was dat we niet thuis waren. Hij kreeg een Vipkaartje voor zijn concert. Met een briefje: 'En een dikke kus voor je zus.' In haar stille, keurige Gooise buurt geldt ze als een 'vreemde'. „Vier jaar lang stopte er een taxi voor mijn deur om Petra heen en weer naar de kliniek te brengen. En dan hoor ik ze denken: waar doet ze dat van? Maar ik hoor ook opmerkingen als: 'Ga maar weer gewoon doen'. 'Ze loopt er ook als een zombie bij'. 'Ze wil alleen maar aandacht trekken'. 'Het is haar eigen schuld'. Dat raakt me."

Eigenlijk wil ze weg, verhuizen. Maar ze kan het niet. „Ik krijg een minimumuitkering en een hoge huursubsidie. Ik kan geen kant op. Terwijl hij inmiddels in een duur huis aan het Goimeer woont met een andere vrouw. Ik voel me lullig. Omdat ik hulp nodig heb van de thuiszorg, terwijl die toch beter een vrouwtje van 80 zou kunnen helpen. Ook daar heb ik verdriet van."

Samen gehuild

Is ze een beetje opgelucht, na de rechtszitting? „Na afloop heb ik staan piesen, kotsen en janken. Alles tegelijk. Een politieman die me begeleidde, zei: er is familie van je. Dat bleken een broer en twee zussen van hem te zijn. Ze waren zeer aangeslagen. We hebben samen gehuild in de rechtszaal. Ze kozen partij voor mij. Dat was zo'n steun, moet je weten... Ze vertelden hoe hij vroeger was. Dat hij toen ook

beschuldigingen toe.

Over tot de orde van de

dag? Niet voor het gezin.

De moeder wil haar

verhaal kwijt. Ter wille

van haar dochter, haar

zoon en haarzelf. De

kinderen heten in dit

verhaal Petra en Peter.

Gefingeerde namen in

een realistisch decor.

door Jos Haagmans

al zo dominant was. Dat ze toen al een beetje bang voor hem waren. Ik kon eindelijk tegen mezelf zeggen dat ik geen aandeel heb gehad in wat er met ons is gebeurd."

Ze zegt dat ze veel heeft gehad aan haar huisarts - een vrouw. En aan een vrouwelijke poli-tieagent, bij wie Petra aangifte heeft gedaan. „Ik kon haar 24 uur per dag bellen. Zij stelde Petra ook gerust. Ze vertelde haar dat er zoveel meiden zijn die dit overkomen is. Ze luisterde. Echt fantastisch." Minder tevreden is ze over de medische wereld. „Petra was en is een geval, past in een stramien. Ze is een ziekte, waar een bepaalde therapie en medicijnen bijhoren. Ze heeft in de kliniek nooit bijzonderheden verteld over wat er met haar is gebeurd. Ze vragen er ook niet naar. Petra vertelt wel alles aan de agente bij wie ze aangifte heeft gedaan. Haar vertrouwt ze. De rest van de wereld kan wat haar betreft naar de hel lopen en terug. Hoe het verder moet? Ik weet het niet. Zelf de gebeurtenissen in Afghanistan dringen niet echt tot me door. En wat mensen betreft: ik heb een muur van wantrouwen om me heen gebouwd. Ik zit in een vicieuze cirkel. Ik moet het nog steeds verwerken. Alle aandacht gaat naar mijn kinderen. Maar ik begin harder te worden. Ik begin te denken, nou ja... ik ben er ook.

Kijk, als zoiets in je omgeving gebeurt, dan is dat heel erg. Maar het is mijn kind aangedaan. Door mijn vent. Het is met mij gebeurd. Mijn hele wereld is ingestort. En het houdt niet op. Mijn kind is ziek. Wij zijn ziek. Er kan niet afgesloten worden. Ik weet het niet. Het enige wat ik weet is dat ik voorlopig geen man meer wil.

Ik hoop dat het goed gaat met Peter, dat hij meer geluk heeft. Het is zo'n lieve jongen. Hij beseft nu dat hij zijn grote zus heeft verloren. Op zijn mobieltje staat ze nog onder 'kleine zus'. Ze kan niet meer volwassen worden, volgens hem.

We willen elkaar niet kwijt. Petra kan terug naar de universiteit, is haar gezegd. Als ze gaat, zegt ze tegen me dat ze alsnog haar propedeuse wil halen. Maar dokter kan ze niet meer worden. Toch? Dat beseft ze ook wel, denk ik. Ze durft niet meer alleen op straat. Niet meer alleen in de bus of de trein stappen. Een meid van 22 die aan mijn handje loopt. Dat is toch treurig? Ze heeft nu twee keer op de isoleer-afdeling gezeten. Ik hoop dat ze nog eens in de dagbehandeling kan.

En ik? Ja, ik. Er heeft me iemand geadviseerd om vrijwilligerswerk te doen. Maar dat doe ik al. Elke avond zit ik bij mijn kind in de kliniek. Dat is mijn vrijwilligerswerk."

Ze strompelt de steile trap op. Ze wil een kopje meegeven van een briefje waarop ze de gevouwen lens van Peter en van haarzelf heeft geschreven. Via het faxapparaat dat op haar slaapkamer staat. Het lukt niet. Ze belt Peter, die geduldig uitlegt welk knopje ze moet indrukken. Er staat een keurig, opvallend smal eenpersoonsbedje in de grote ruimte. Het vertelt een zeldzame treurigheid.

Even later loopt ze mee naar buiten, steunend op haar kruk. „Bedankt voor het luisteren", zegt ze. Ze blijft even in de deur staan. Zelfs op afstand gaat het parkietje schril te keer. De nieuwe. Hij is door iemand uit de straat voor hen gekocht. Ze hebben hem Marco genoemd.

B+E 27/10

IHRE MEINUNG

Kinder nicht verunsichern

Zu „Ein Flugblatt sorgt für Wirbel, TV vom 25. August. **TV 8-9**

Wir finden es selbstverständlich nicht gut, dass jemand sich an kleinen Kindern vergreift. Ebenso nicht in Ordnung ist, dass man in Biewer die Vorkommnisse an die große Glocke hängt. Da bisher noch keine tatsächlichen Übergriffe auf Kinder stattgefunden haben, sollte man durch solche Aktionen weder die Kinder verängstigen noch die Eltern ver-

unsichern. „Kinder stark machen“, so muss die Lösung lauten. Nicht erst wenn es brennt, sondern bereits vorher sollte im Elternhaus, im Kindergarten und in der Schule Aufklärung betrieben werden. Das ist der beste Schutz.

Daniel Regnery
Franziska Felix
Klassensprecher der 9c
Stefan-Andres-Hauptschule
54338 Schweich.

IHRE MEINUNG

Vor wenigen Wochen berichtete der *Trierische Volksfreund* über ein anonymes Flugblatt in Biewer, in dem ein nicht namentlich genannter Bürger des Stadtteils als „bekennender Pädophiler“ geoutet wurde. Zu dieser Gruppe gehören Menschen, die sich für eine Legalisierung von (auch) sexuellen Beziehungen zwischen Erwachsenen und Kindern einsetzen. Die Flugblatt-Aktion und der Bericht sorgten für erhebliches Aufse-

hen und Diskussionen nicht nur innerhalb des Stadtteils. Der Elternbeirat der Grundschule lud zu einer gut besuchten Informationsveranstaltung ein, auch der Kinderschutzbund schaltete sich ein. Inzwischen haben die Beteiligten ihre Anonymität aufgegeben und Stellung genommen. Dem TV liegen Leserbriefe des Betroffenen und der Verfasser des Biewerer Schreibens vor, die wir den Lesern nicht vorenthalten wollen. (DiL)

TV 29/30-9

Großer Aufklärungsbedarf

Das in Biewer verteilte Flugblatt war ausschließlich zum Schutz der in der Region lebenden Kinder gedacht. Wir sind ausdrückliche Gegner von Gewalt und Selbstjustiz.

Das Flugblatt wurde von uns anonym verteilt, damit durch unseren Namen nicht auf den Namen und die Adresse des Betroffenen geschlossen werden konnte und es somit zu keiner Kurzschlussreaktion durch eventuell aufgebrachte oder besorgte Bürger kommt. Da er seinen Namen jetzt selbst in die Öffentlichkeit bringt, besteht für unsere Anonymität keine Grund mehr.

Wir stehen hundertprozentig zu unserer Aktion, denn wir hätten es nicht verantworten können, wenn etwas passiert wäre und wir hätten vorher unsere nachweisbaren Informationen für uns behalten. Alle Bürger und Medien, die das Flugblatt mehr oder weniger sachlich kritisiert haben, sollten

sich fragen, wie sie reagiert hätten. Auch wenn es leider zu mehr Aufregung geführt hat als beabsichtigt, so hat sich doch jeder mit diesem gern verdrängten Tabu-Thema auseinandergesetzt. Für uns und die meisten Menschen steht an erster Stelle die Sicherheit und der Schutz der Kinder. Und da besteht Aufklärungs- und Informationsbedarf. Dazu haben die vielen intensiven Eltern-Kindgespräche sicher ebenso beigetragen wie der Informationsabend mit dem Thema „Wie mache ich mein Kind stark“.

Kinder stark machen ist der richtige Weg, aber dafür muss man sich erst einmal mit dem Thema beschäftigen. Wir hoffen, dass diese Notwendigkeit erkannt worden ist und dass es noch viele weitere Aktionen, Aufklärungskampagnen und Gespräche geben wird.

Elke und Frank Bulger
54293 Trier

Friedlich zusammenleben

Die Pädophilie ist die Liebe von erwachsenen Menschen zu Kindern und/oder beiderlei Geschlechts. In einer solchen Beziehung hat das sexuelle Selbstbestimmungsrecht der Jungen oder Mädchen höchste Priorität. Pädophilie gibt es in allen gesellschaftlichen Schichten schon seit Ewigkeiten und nach vorsichtigen Schätzungen liegt der prozentuale Anteil der Pädophilen bei rund einem Prozent der Gesamtbevölkerung.

Zu dieser Gruppe gehöre ich auch. Bei den wenigen Kontakten hier waren bisher alle Menschen recht freundlich zu mir, wie ich

hoffentlich ebenso. Deshalb trifft mich der Inhalt des anonym verteilten Flugblattes mitten ins Herz und schmerzt an meinen Gefühlen.

Die Pädophilie hat eine eigenständige, auch sexuelle Identität und hat daher ein Recht auf Anerkennung in der Gesellschaft. Ich möchte mit meinen Freunden erreichen, dass pädophiliebende Menschen in der Nachbarschaft, in ihren Wohnorten und überall friedlich zusammenleben können, respektiert und akzeptiert werden.

Dieter Giesecking
54293 Trier

Pädophilie ist Missbrauch

Zum Leserbrief „Friedlich zusammenleben“ (TV vom 29/30. September): **TV 10/10**

Herrn Giesecking muss eindeutig widersprochen werden, wenn er Pädophilie mit „Liebe“, „Beziehung“ und „sexuellem Selbstbestimmungsrecht“ verbindet. Es gibt keine sexuellen Beziehungen zwischen Erwachsenen und Kindern auf einer gleichen Ebene, die von den Kindern übersehen und frei bestimmt werden könnten. Der Erwachsene ist überlegen, er hat immer die Möglichkeiten, seine Bedürfnisse und Interessen gegenüber dem Kind durchzusetzen.

Pädophilie ist sexueller Missbrauch von Kindern, auch wenn in der Regel keine offene Gewalt angewandt wird und auch wenn die sexuellen Kontakte in Bezie-

hungen oder Gefühle – die auch zweiseitig sein können – eingebunden werden.

Gerade aber diese Vermengung führt bei Kindern und Jugendlichen zu eher noch tiefer greifenden psychischen Schädigungen sowohl in seiner sexuellen - das Kind wird durch die Erwachsenensexualität überfordert - wie auch in seiner sozialen und emotionalen Entwicklung. Anders als bei offener Gewaltausübung ist es hier noch schwieriger für das Kind, sich vor sich selbst und vor anderen vom Täter und seinen Handlungen zu distanzieren. Der anfängliche Stolz, „Partner“ des Erwachsenen zu sein, weicht dem Gefühl, benutzt zu werden.

Elke Boné-Leis
Kinderschutzbund Trier
54292 Trier

Als minderheden meerderheden worden - en weer terug?

GAY NEWS DKT

seksualiteit: in de grondwet is nadrukkelijk bepaald dat deze eigenschappen geen redenen zijn om voor de wet onderscheid te maken. Elke ambtenaar dient de wet loyaal uit te voeren. Kan iemand dat om principiële redenen niet doen, dan moet hij of zij proberen de wet veranderd te krijgen. Als dat niet lukt, dan moet die persoon niet een functie vervullen waardoor hij met zijn geweten in de knoei komt.

SCHOLEN

Een ander - schrijnender - voorbeeld van het nog verre van voltooid zijn van de homo-emancipatie zijn de ontwikkelingen op scholen. Daar is tegenwoordig de coming out van homo's weer gevaarlijk. Uit recent onderzoek blijkt dat zestig procent van de jongeren niet durft uit te komen voor zijn of haar homoseksuele danwel lesbische gerichtheid. Zij die er wel voor uitkomen, moeten dat betalen met het ondergaan van scheldpartijen en meppen. Ook docenten blijven in tegenstel-

len. In één opzicht voel ik daarin mee: ik zou niet willen dat mijn huwelijk zou worden gesloten door iemand die dat absoluut niet ziet zitten. Die plechtigheid zal niet bepaald gezellig worden. Maar de weigering is en blijft gevaarlijke, foute boei. Dat iemand persoonlijk van mening is dat de officiële bevestiging van homorelaties niet kan, is iemands persoonlijke zaak. Maar mag je ook als ambtenaar van de burgerlijke stand een "homohuwelijk" weigeren? Het CDA vind het onslag uit den boze en Van Boven van D66 pleit voor een "pragmatische oplossing". Dat wil zeggen: de ambtenaar moet kunnen weigeren. Wat zou er zijn gebeurd als een ambtenaar zou weigeren een lief-witte en een witte Nederland in de echt te verbinden? Of twee mensen met een verschillend de confessionele achtergrond? Dan zou meteen ontslag volgen. Bij homohuwelijken blijikbaar niet. Zijn homo's nu wel of niet gelijk voor de wet? Geslacht, geloof, etniciteit, homo- of hetero-

gediscrimineerd zijn onvervalst aanwezig. In één opzicht zijn de homo's en lesbo's wel geïntegreerd, namelijk in het overnemen van de manieren waarop je anderen kunt discrimineren. Dat bleek vlijmscherp toen de organisatie van Roze Zaterdag meende de deelname van de "pedovereniging" Martijn aan Roze Zaterdag te moeten verbieden. En zo kon het gebeuren dat in het jaar 2001 - het jaar van het homohuwelijk - voor het eerst sinds de Roze Zaterdag bestaat Martijn de deelname aan de informatiemarkt op die dag werd verboden. Is dat het resultaat van de homo-emancipatie? Wie denken de homo's en lesbo's dat ze zijn dat ze zich die discriminatie kunnen permitteren?

AMBTEENAAR VAN DE BURGERLIJKE STAND

Eerst nog even de ambtenaren van de burgerlijke stand. Sommige homo's heb ik horen zeggen dat die inderdaad de huwelijksluiting moeten kunnen weigeren als ze dat niet wil-

DOOR JOHN LUTEIJS

In Nederland lijkt na de invoering van het zogenaamde homohuwelijk de emancipatiestrijd van homo's en lesbo's gestreden te zijn. Zij mogen met elkaar trouwen en zelfs kinderen adopteren. Daarmee lijken homo's en lesbo's te behoren tot de meerderheid. Lijkt, want als je even door de oppervlakte heen boort, zie je ook andere zaken. Het homohuwelijk heeft allerlei weerstanden opgeroepen, bijvoorbeeld bij ambtenaren van de burgerlijke stand. Een derde van alle gemeenten meent dat het mogelijk moet zijn dat zij bij gewetensbezwaren het sluiten van een homohuwelijk moeten kunnen weigeren.

In onze tijd bousissieren we verder dat na jaren van relatieve openheid homoseksuele leraren niet meer uit de kast durven komen, om van de homoseksuele leerlin- gen maar te zwijgen. De homo-emancipatie voltooid? Niet dus. De mechanismen waarmee homo's en lesbo's worden

GROOT-BRITANNIË

Hysterie

Reacties op satirische pedo-tv zijn 't leukst 'P edofielen zitten overal,' zegt een dooierstele televisiepresentator terwijl ommeuze beelden over het scherm rollen. De school op de hock? Daar zit een vermoede pedofiel die kindjes opslokt! Dat spelletje op internet? Een vehikel voor cyber-pedo's die uw kind via het net betasten. Dat T-shirt met een kinderlijke erop? Een kinderlokker met zo'n shirt aan lijkt op een kind en kan ongestoord spelen met zijn prooi.

Voilà Brass Eye, de nieuwe satirische tv-show van het commerciële station Channel 4, die draak steekt met de hysteric rond pedofilie en de gretigheid waarmee beroemdheden zich len voor anti-pedoacties. In Brass Eye figureren dan ook massa's bekende Britten, die tijdens de opnames dachten mee te werken aan een serieuze actie voor misbruikte kindjes.

Grappig? Eigenlijk wel. Vooral de reacties zijn beter dan welke satire ook. Eerst kwam de voorspelbare regen aan woedende klachten, aangevoerd door onderbuikkrant *The Sun*, die sprak van 'ziekelijke' televisie, ongetwijfeld bedacht door kindertoze, zielloze types in de trendy wijbars van Londen. Daarop zei staatssecretaris van Cultuur Tessa Jowell een 'ernstig gesprek' te willen met de tv-bonzes over fatsoensnormen. Toen richtte de volkswoede zich uiteraard op deze 'poging tot overheidsensuur'.

Maar er is ook steun. Een vrouw die als kind verkracht werd, vindt Brass Eye 'geweldig'. Deze ervaringsdeskundige zei: 'Ook ik haat de hystericen, de slechte geïnterpreteerde beroemdheden en de nadruk op veroordeelde pedofielen, terwijl ondertussen talloze vaders hun dochters in de woonkamer pakken als ma boodschappen doet.'

Sheila Stalings in Londen

Elsevier

ling tot vroeger in het nieuwe millennium liever in de kast. De reden: de bedreiging door leerlingen, veelal van allochtone komaf. Kortom: homorechten zoals het homohuwelijk en adoptierecht zijn één ding, acceptatie en angst-vrije integratie in de samenleving zijn duidelijk een ander ding.

BOTER OP HET HOOFD

Als je echter afgaat op de wijze hoe de homo's en lesbo's zich gedragen, zou je bijna gaan denken dat ze er echt helemaal zijn. Want net als elke andere minderheid die een meerderheid wordt, beschermen ook homo's en lesbo's hun verworvenheden als pitbulls. En hoe doe je dat? Door solidair te zijn, niet met andere onderdrukkers, maar met je vroegere onderdrukker. En dan verzet je je tegen een andere groep, of tegen een splintergroep uit je eigen beweging. Homowoordvoerder Jan Schwarz, de nieuwe "zwarte" uit Namibië, vertelde deze zomer dat de homobeweging in zijn land geen steun krijgt van andere minderheidsgroeperingen, "want die andere groepen willen niet dat hun strijd met homoseksualiteit wordt geassocieerd, want dat kan hun zaak schaden." Vervang het woord homo door pedo en we hebben het over Nederland anno 2001. En dus werd de pedovereniging Martijn deelname aan de Roze Zaterdag ontzegd. Niet door de wet, want Martijn is een legale organisatie, maar door homo's en lesbo's zelf. De homogroep van de politiebond eiste namelijk van de organisatie van Roze Zaterdag dat de pedogroep Martijn van de manifestatie geweerd zou worden. Een kindertoneelgroep eiste hetzelfde en de organisatie kreeg telefoontjes van burgers dat ze de mensen van Martijn met honkbalknuppels zouden bewerken. Na interne discussie is uiteindelijk besloten Martijn te weren.

Het is een nederlaag dat de organisatie van Roze Zaterdag zich heeft laten verleiden naar een middel te grijpen dat principieel ondemocratisch is. Het is het middel waarmee vroeger anderen probeerden de homo's en lesbo's monddood te maken. Het is jammer dat de homobeweging - en de homogroep van de politiebond in het bijzonder - het niet heeft opgebracht de legale pedogroep te tolereren.

WEERSTAND

Geen onderwerp roept in onze tijd zo veel weerstand op als pedofilie. Dat gold enkele decennia geleden niet veel anders voor homoseksualiteit. Gelukkig waren er toen niet-homo's die vonden dat ook homo's hun mening moesten kunnen geven, ook al waren deze niet-homo's het lang niet altijd met de voorhoede van de homobe-

Christian Schad, 'Liebende Knaben'

weging eens.

Pedofilie zou niets met homoseksualiteit te maken hebben, wordt wel eens gezegd. Dat vraag ik me af. Wat hebben travestie, transsexualiteit of SM met homoseksualiteit te maken? Er zijn genoeg homo's die als jongere hun eerste ervaringen met ouderen hebben opgedaan. Daar komt nog iets anders bij. Ook homo- en lesbojongeren onder de zestien hebben behoefte aan steun, gezelligheid, seks - en dat met mensen die ze zelf uitkiezen zonder dat de politie hen of hun partner in de nek zit. Maar de angst beschuldigd te worden van misbruik zit diep. De jongerenafdeling van de Kringen heeft daarom de minimumleeftijd voor deelname aan gesprekgroepen op zestien jaar gesteld. Waar blijven de homo- en lesbopubers die juist meer dan wie ook steun nodig hebben?

Ook al liggen seksuele relaties van volwassenen met jongeren momenteel onder vuur, eenduidigheid over deze thematiek bestaat er niet. Wat is eigenlijk schade, wat is misbruik? We zijn

tegenwoordig geneigd alles in termen van misbruik te stellen. Daarbij gaat men echter voorbij aan het onderscheid tussen ontmoeting enerzijds en misbruik anderzijds en alle tussenliggende mogelijkheden. Als je niet gelooft dat ontmoeting bestaat en dat jongeren die ontmoetingen willen zoeken - en daar zijn vele bewijzen van, zowel wetenschappelijk als (auto)biografisch - dan sluit je de ogen voor de werkelijkheid en dan houdt de discussie op. Dan gaat de vervolging van "daders" en de bevoogding van jongeren door en zullen we de minderjarigen nooit goed kunnen beschermen tegen misbruik, want we weten dan namelijk niet wat misbruik precies is. Hoe verkrampt we tegenwoordig met dit thema omgaan, blijkt wel uit de rel rondom het recente onderzoek van Han Israëls. Israëls stelt vraagtekens bij wat nou precies

in incestrelaties de schade veroorzaakt. Hij doet dat door een kritische analyse van bestaand onderzoek, onder andere van Nel Draijer. De weerstand tegen Israëls' onderzoek is enorm. In plaats van blij te zijn met de kritische kanttekeningen van de onderzoeker veroordelen zijn collega's de boodschap en de boodschapper. Zouden we Israëls' resultaten echter serieus nemen, dan kunnen we de inhoudelijke discussie met hem aangaan en zijn resultaten (gedeeltelijk) weerleggen of volgen. Daarna weten we waarschijnlijk weer iets beter dan voorheen wat nou precies ellende veroorzaakt en wat niet. En in navolging daarvan kunnen we misschien ook eens vanuit een positieve invalshoek onderzoeken waar jonge mensen schadevrij genot en vreugde bij ondervinden. De discussie over incest geldt natuurlijk ook voor de discussie over niet-familiaire seksuele relaties tussen meerderen en minderjarigen. De grenzen tussen ontmoeting en misbruik zijn door het alleen maar spreken over daders en slachtoffers misschien moeilijk waar te nemen en er zijn natuurlijk tussengebieden. Des te meer reden onze veronderstelde "kennis" eens tegen het licht te houden. Dat kan vooral door minderjarigen of ouderen die als minderjarigen seksuele relaties hadden aan het woord te laten. En ook door pedo's aan het woord te laten. Verbieden we hen te spreken, stellen we ze bloot aan volksgeweld en criminaliseren en pathologiseren we hen steeds verder, dan duiken ze onder, vereenzamen ze en wat niet meer. Met alle gevolgen van dien: hoe meer onderdrukking, des te meer wanhoop en des te meer kans op psychische wantoestanden bij pedo's. Het gevolg: grotere gevaren voor minderjarigen en in geval van misstanden - of wat "gesundes

Volksempfinden", wetgever of hulpverlening als zodanig beschouwen - nog scherpere vervolgingen. De spiraal draait verder naar beneden.

EN WEER TERUG

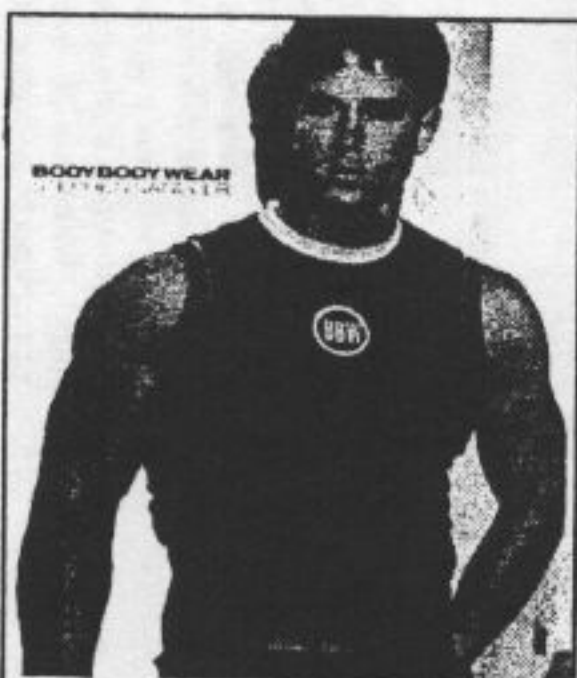
Dat wat nu voor pedo's geldt, kan in de toekomst ook voor anderen gelden. De mechanismen waarmee gediscrimineerd wordt, zijn nog steeds volop aanwezig. Die mechanismen kunnen zich ook weer tegen de homo's en lesbo's keren. Het is in de geschiedenis wel vaker voorgekomen dat bevolkingsgroepen geïntegreerd leken, maar dat het tij plotseling keerde; denk aan allerlei etnische en religieuze groepen. Het is de vraag welke voorkeur of groep in de toekomst onder vuur komt te liggen en wat de homobeweging dan doet. Nu homo's en lesbo's mogen trouwen wordt de weerstand misschien wel sterker tegen het "geflikflooi" in de bossen en op de baan. Want je kunt nu toch thuis "flikflooiën"? En kijk eens naar SM. Dat is zo gewelddadig! Dat moet eigenlijk niet mogen, want er is sprake van machtsmisbruik. Onzin? Kijk maar eens naar Engeland, waar SM-ers, die samen filmopnamen maakten - nota bene volwassenen - zijn veroordeeld wegens "misbruik" van hen die in "de boeien" lagen.

Gezien haar geschiedenis zou het de homobeweging niet misstaan op te komen voor de vrijheid van meningsuiting van andere (seksuele) minderheden. Gelukkig zijn er wel enkele clubs die daarvoor ijveren, bijvoorbeeld de homo- en lesbogroep van GroenLinks en het COC. Hun geluid moet meer gehoord worden, en dat is nodig, want de vraag of Martijn aan Roze Zaterdag mag meedoen, zal ook in 2002 en alle jaren daarna beantwoord moeten worden. Daarbij zouden we ons eigen verleden niet mogen vergeten. Voor de iets ouderen onder ons is er niet veel nodig om in herinnering te roepen hoe we pakweg dertig jaar geleden niet zelden gelijk werden gesteld met kinderverkrachters.

Maar ja, dat gebeurt nu niet meer: we hebben nu de "pedo's" die we in een hoek kunnen (laten) trappen. Dat leidt af van de homo's en lesbo's.

Ze zijn inmiddels net gewone mensen, die meerderheid van brave, geïntegreerde, soms zelfs met elkaar gehuwde "geëmancipeerde" homo's en lesbo's.

John Luteijs was hoofdredacteur van De nieuwe Sekstant, het tijdschrift van de NVSH.

de nieuwe kleren van de keizer
Runstraat 29 Amsterdam tel: 020 - 422 68 95

Ontslag wegens bezit kinderporno

Geleen - Chemieconcern DSM heeft in september een medewerker van de zogeheten ACN-vestiging in Geleen op staande voet ontslagen nadat er kinderporno op zijn bedrijfscomputer was ontdekt. Drie andere medewerkers van de fabriek werden eveneens ontslagen vanwege de inhoud van hun bedrijfscomputer. Zij hadden weliswaar geen strafbare handelingen gepleegd, maar wel hun computer voor allerlei privé-doeleinden gebruikt. (GPD)

Verdachte van cyberseks blijft in Amerikaanse cel

Chicago - Het federaal gerechtshof in de Amerikaanse stad Chicago heeft gistermiddag besloten de 23-jarige inwoner van Utrecht die wordt verdacht van cyberseks met een minderjarige, niet op vrije voeten te stellen. De rechter acht de Nederlander vluchtgevaarlijk. De Utrechter wordt ten laste gelegd dat hij de Amerikaanse (interne) staatsgrenzen zou zijn gepasseerd met de bedoeling seks te hebben met een minderjarige. Hier staat een celstraf van maximaal vijftien jaar op. De verdachte zei gisteren onschuldig te zijn. De rechter besloot daarop de zitting te verdagen tot 16 november. Dan wordt vermoedelijk bepaald wanneer de zaak wordt behan-

deld. Bovendien zal blijken of de man voor een jury moet verschijnen of dat de rechter zelf over de aanklacht oordeelt. De Nederlander werd op 24 augustus voor het Holiday Inn Plaza hotel in Chicago opgepakt na een maandenlange undercoveractie op internet. Eind maart kwam hij in een chatbox met onderwerp 'teensex' in contact met een 14-jarig 'meisje'. De chatsessies kregen al snel een seksueel getint karakter. Na enige tijd werden ook pornografische afbeeldingen verstuurd. Dena, zoals het meisje heette, nodigde de verdachte verschillende malen voor een bezoek aan Chicago uit. Dena was in feite de schuilnaam van een politieagent.

Onderzoek seksmail-kwestie

Utrecht - Het ministerie van Buitenlandse Zaken volgt de zaak rond de 23-jarige Utrechter M. B. die in Chicago vast zit met speciale aandacht. Uitzonderlijk is dat ook het ministerie van Justitie zich over de kwestie buigt. De vraag is of de Amerikanen zich schuldig hebben gemaakt aan uitlokking. De man is in augustus gearresteerd nadat hij maandenlang seksueel getinte e-mails uitwisselde met een undercoveragent die zich voordeed als een 14-jarig meisje. In Nederland zou de politie-actie waarschijnlijk niet zijn toegestaan. Buitenlandse Zaken noemt dit 'een vreemde zaak die ons niet lekker zit.' (GPD)

Verdachte cybersex blijft in cel VS

Utrecht/Chicago - Het federaal gerechtshof in de Amerikaanse stad Chicago heeft besloten de 23-jarige inwoner van Utrecht die wordt verdacht van cybersex met een minderjarige, niet op vrije voeten te stellen. De rechter acht hem vluchtgevaarlijk. De Utrechter wordt ten laste gelegd dat hij de Amerikaanse (interne) staatsgrenzen zou zijn gepasseerd met de bedoeling seks te hebben met een minderjarige. Hier staat een celstraf van maximaal 15 jaar op. (GPD)

Onderwijzer gepakt wegens misbruik van minderjarigen

ROTTERDAM (ANP) - Naar nu pas is bekend geworden, heeft justitie in Rotterdam eind september een onderwijzer opgepakt wegens seksueel misbruik van minderjarigen. Tegen de man is door vijf personen aangifte gedaan, aldus een woordvoerder van het openbaar ministerie in Rotterdam.

Het OM heeft de aanhouding van de man een tijd stilgehouden om de twee basisscholen waar hij werkt en heeft gewerkt de kans te geven ouders in te lichten. Dat is deze week tijdens twee ouderavonden gebeurd. De man was ook actief bij een aantal jeugdclubs. Die clubs hebben eveneens hun leden en de ouders geïnformeerd.

De man, een 32-jarige Rotterdammer, werkte tot er aangifte tegen hem werd gedaan, op de basisschool Het Pluspunt. De man gaf daar les aan onder anderen leerlingen van de hoogste groep. Daarvoor werkte hij als onderwijsassistent bij mytylschool De Brug. De Brug wil na de herfstvakantie nog ouderavonden beleggen voor ouders van kinderen die inmiddels de school hebben verlaten.

Het Pluspunt deed in maart aangifte tegen de man. De politie onderzocht de zaak en kwam ook bij De Brug uit. De woordvoerder van het OM en woordvoerders van de scholen willen verder niet ingaan op de zaak. Waar de man de kinderen misbruikte is nog onderwerp van onderzoek.

De man moet medio december voor de rechters verschijnen. Dat zal waarschijnlijk pro forma zijn. De zaak zal dan nog niet inhoudelijk worden behandeld.

Jongen opgepakt in ontuchtzaak op camping Driebergen

Utrechtse politie heeft woensdag een minderjarige jongen aangehouden die ervan wordt verdacht betrokken te zijn geweest bij ontuchtige handelingen, gepleegd met kinderen eind augustus/begin september.

Dat heeft de politie gisteren bekendgemaakt. Op woensdag 22 augustus werd bij de politie de melding gemaakt van ontucht met drie kinderen die verbleven op de camping Het Grote Bos in Driebergen. Een tweede melding werd gedaan op zaterdag 8 september 2001. Hierbij zouden twee kinderen het slachtoffer zijn geworden van ontuchtige handelingen.

Naar aanleiding van beide gevallen heeft de politie een rechtechtteam geformeerd dat onderzoek deed over beide zaken. Er werd een groot buurt- en passantenonderzoek gehouden en zijn een groot aantal getuigen gehoord. De jongen heeft een gedeeltelijk bekennende verklaring afgelegd.

Veroordeeld wegens ontucht
Facta-baas eiste na celstraf geld van ex-klanten

door Menzo Willems DEN HAAG, woensdag

De wegens ontucht met minderjarigen veroordeelde directeur Hans van O. van het hoogbegaafdeninstituut Facta in Nieuwkoop, heeft tevergeefs geprobeerd een deurwaarder af te sturen op twee voormalige klanten, die vanwege de ontuchtaffaire weigeren te betalen voor een gevolgde cursus.

Zodra de deurwaarder na een woedend telefoontje van één van de cliënten echter in de gaten kreeg dat er dergelijke smetten aan zijn opdrachtgever kleefden, besloot hij de opdracht pijsnel aan Van O. terug te geven.

"Wij kunnen ons de verontwaardiging van deze mensen goed voorstellen en daarom vinden wij dat Facta maar een andere deurwaarder moet zoeken", aldus J.W. van Arkel van Van Arkel gerechtsdeurwaarders in Alphen aan den Rijn.

Wanprestatie

De kwestie draait om een bedrag van bijna f 600 inclusief de deurwaarderskosten voor een cyclus van zes 'cursusdagen' *Rationele Zelfanalyse*, die ongeveer werd gegeven in de tijd dat de ontuchtaffaire naar buiten kwam.

De twee cliënten, met wier

kinderen Van O. overigens geen ontucht heeft gepleegd, weigeren het cursusgeld te betalen, omdat zij vinden dat de Facta-directeur een wanprestatie heeft geleverd.

"Hij heeft ons vertrouwen geschaad", aldus één van de twee, Germa Westdijk uit Almere. "In plaats van sterker kregen we onze kinderen nog onzekerder terug. Zij hadden natuurlijk van die ontuchtaffaire gehoord en dat is ze niet in de koude kleren gaan zitten."

De 58-jarige Hans van O. werd begin van dit jaar veroordeeld tot 15 maanden cel vanwege ontucht met twee minderjarigen en het maken van naaktfoto's van een minderjarig meisje. Hij kwam in de zomer al vrij na aftrek van voorarrest en tweederde strafvermindering. Tot verontwaardiging van de ouders ging hij weer doodleuk aan het werk in zijn instituut.

Kleuterleider bekent ontucht

GRONINGEN, 10 OKT. Een 33-jarige Groningse kleuterleider heeft bekend met verschillende kinderen ontuchtige handelingen te hebben gepleegd. Dat heeft een woordvoerder van het openbaar ministerie bevestigd. De man, die werkzaam was in een kinderdagverblijf, werd in juli aangehouden. Hij wordt ervan verdacht ernstige vormen van ontucht te hebben gepleegd, waaronder verkrachting. (ANP)

Vijftienjarig meisje seksueel misbruikt

HAAKSBERGEN Een 15-jarig meisje uit Haaksbergen is zaterdag nacht verkracht. Het meisje fietste even voor middernacht naar huis.

De dader sprong uit de bosjes en trok het meisje van de fiets. Daar werd zij seksueel misbruikt. De dader heeft geen duidelijk signalement, omdat de man een bivakmuts droeg. (ANP)

Bisschop Wales treedt af na seksschandalen

De 72-jarige rooms-katholieke bisschop van Cardiff (Wales), John Ward, is met onmiddellijke ingang afgetreden. In zijn aartsbisdom zijn de afgelopen jaren twee priesters veroordeeld wegens seksueel misbruik van kinderen, meldt de oecumenische nieuwsdienst ENI.

Ward, die al enige tijd onder druk stond, wilde aanblijven totdat hij 75 jaar was geworden, de leeftijd waarop bisschoppen de paus hun ontslag aanbieden. Maar na een gesprek met paus Johannes Paulus II koos Ward eieren voor zijn geld. Hij was sinds 1983 aartsbisschop van Cardiff.

In een verklaring, waarin hij zijn aftreden bekendmaakte, haalde de aartsbisschop uit naar de media en sommige leden van de Rooms-Katholieke Kerk die "hun uiterste best hebben gedaan om mij in een kwaad daglicht te stellen". Het BBC tv-programma Panorama had vorig

jaar enkele priesters in het aartsbisdom "onbekwaam" en "ongeschikt voor het ambt" genoemd. Drie jaar geleden werd de woordvoerder van de aartsbisschop, de priester John Lloyd, tot acht jaar celstraf veroordeeld wegens seksueel misbruik van kinderen. In hetzelfde jaar wijdde Ward, ondanks waarschuwingen van een collega-bisschop, Joe Jordan tot priester. Twee jaar later werd Jordan eveneens tot acht jaar veroordeeld wegens seksueel misbruik van twee negenjarige jongens en een jongen van twaalf. In de jaren 1995 tot 1999 werden 21 rooms-katholieke priesters, op een totaal van ongeveer 6000 in Engeland en Wales, veroordeeld wegens seksueel misbruik van kinderen. De bisschoppenconferentie heeft inmiddels strenge richtlijnen opgesteld om seksueel misbruik door geestelijken de kop in te drukken.

Enkele jaren cel geëist voor ontucht

ARNHEM, HILVERSUM - "Uit alle gebeurtenissen en verklaringen blijkt hoeveel beroering en ontzetting er is teweeggebracht, hoe het leven van de slachtoffers en hun familie is ontwricht". Zo reageerde advocaat-generaal bij het Arnhemse gerechtshof mr. E. van den Boezem gisteren op de gevolgen van de ontucht die door een 38-jarige ex-militair uit Hilversum zou zijn gepleegd. De Hilversummer wordt ervan verdacht in zijn vorige woonplaats Zeewolde jarenlang minderjarige jongens te hebben misbruikt.

Justitie eiste in hoger beroep tegen de man een celstraf van dertig maanden, waarvan tien voorwaardelijk. Daarnaast zou de Hilversummer nog eens duizenden guldens schadevergoeding moeten betalen aan de slachtoffers.

In de tweede helft van de jaren negentig beging de voormalige soldaat talloze keren onzedelijke handelingen met jongens uit de buurt. Hij nodigde de kinderen uit in zijn woning. Maar hij pleegde de ontuchtige daden ook bij de zoon van een vriendin bij wie hij regelmatig op bezoek ging. Twee jaar geleden nam de man een van de jongens mee naar Amsterdam en zette die er vervolgens toe aan seks te hebben met een prostituee. Bij een inval in de woning van de man zou de politie een grote hoeveelheid kinderporno heb-

ben aangetroffen. De militaire rechtbank in Arnhem veroordeelde de man eerder tot twee jaar cel, waarvan acht maanden voorwaardelijk. Zowel de officier van justitie als de verdachte tekenden beroep aan. Justitie vond de straf veel te laag; de Hilversummer, die een aantal van de ontuchtgevallen bekende, vond het vonnis te zwaar. De verdachte zei tegen het hof wel degelijk spijt te hebben van zijn daden. "Ik heb verschillende keren tevergeefs geprobeerd om nog contact op te nemen met de jongens en hun familie", verklaarde de 38-jarige, die op dit moment onder psychiatrische behandeling is. Raadsman mr. R. de Granada vond veel van het bewijsmateriaal tegen zijn cliënt in een verkeerde context gebruikt. Daarnaast zouden volgens de advocaat veel van de onzedelijke handelingen 'onbedoelde aantekeningen' zijn geweest. De raadsman vroeg zijn cliënt een voorwaardelijke celstraf op te leggen. De advocaat-generaal vond dat de raadsman de daden van de Hilversummer sterk 'bagatelliseerde'. "Verdachte is iemand met een seksuele afwijking die hij uitleefde ten koste van anderen."

Het hof wijst arrest op 10 oktober.

Gelukkig kwamen toen de mannen

DE MOEDER achter in de zaal wilde hem recht aankijken. Al was het maar één keer. Om te weten wie haar kind had misbruikt. En om te weten wie ze moet hebben als Mark van de B. vrijkomt. Opdat hij zijn straf niet ontloopt, kondigde ze aan. Haar kind voelt zich niet meer veilig in Zuidoost, is bang geplaagd te worden en woont nu bij oma in Suriname.

En dus keek de 42-jarige verdachte met de baard de hele zitting voor zich uit. Voor overleg met zijn advocaat durfde hij zijn hoofd amper te wenden. Een parketwachter posteerde zich naast hem om het zicht te belemmeren. En Van de B. werd na afloop van de zitting pas afgevoerd naar het celblok nadat de moeder de zaal had verlaten.

De voormalige servicemonteur werd ervan beschuldigd in Zuidoost drie meisjes en twee jongens tussen de zeven en negen jaar seksueel te hebben misbruikt.

Hij bekende de beschuldigingen 'in grote lijn'. Dat was aan het begin van de zitting. Daarna kon hij zich vooral herinneren wat er niet was gebeurd. De vervelende zaken wilde hij 'uit zijn hoofd zetten'. Maar op veel van hetgeen hem voor de voeten werd geworpen zei hij: "Zou kunnen."

Op 21 februari zagen drie mannen die in de buurt werkten een man met een meisje bij de Gaasperdammerplas in een hutje verdwijnen en gingen poolshoogte nemen. Ze zeiden overigens van de politie te zijn voordat ze echte agenten inschakelden.

Tijdens een studioverhoor vertelde het meisje dat de man haar de weg had gevraagd. Hij had haar geld geboden om uit een flesje te drinken. Hij beloofde 25 gulden maar gaf een tientje. Ze moest in het hutje op een matras zitten, dan zou de man een foto maken. Hij liet haar een foto zien van een ander meisje dat bloot op hetzelfde matras was gefotografeerd met een vibrator bij haar geslachtsdeel. Hij zei dat

Een man die kinderen dronken voerde en dan misbruikte. Tot hij in zijn hutje werd betrap door werklui. De ouders zijn nog niet klaar met hem.

ROB ROMBOUITS

de zaak van het hutje

ze mooie benen had, dat ze mooie kinderen zou krijgen en wreef over haar kleding. Ze vond het eng. Hij keek de hele tijd naar haar zodat ze niet kon weglopen. En hij likte haar gezicht en handen. Toen kwamen de mannen.

De politie nam een ademtest af; ze bleek een promillage van 0,8 te hebben - bij 0,5 mag je niet meer autorijden. In de tas van Van de B. trof de politie glijmiddel, een vibrator, dameslingerie, een mes, een vuilniszak en een polaroid-fototoestel aan. Het later opgespoorde meisje dat bloot op de foto stond, verklaarde dat de man haar drinken had gegeven 'dat vergiftigd' was.

Van de B. vroeg een ander slachtoffer op straat waar je het beste kon vissen. Lopend liet hij zijn portemonnee zien. Het kind kon wat verdienen door uit een flesje te drinken. Eerst vijf gulden voor het hele flesje met alcohol aangelengde Extran en later een gulden per slok uit een tweede flesje. Maar dan moest het wel een grote

slok zijn. Het kind, dat het maar vreemd vond dat de man geen hengel bij zich had, voelde zich gek en viel een paar keer voor het wegende.

Een ander slachtoffer was naar eigen zeggen in juli vorig jaar gedwongen tot orale seks. Ook dit kind was naar een goede visstek gevraagd. Mark van de B. bekende dit vergrijp bij de politie, maar op de zitting kwam hij met een heel ander verhaal. Zo iets was wel gebeurd, maar niet bij dit kind van zeven; het slachtoffer dat hij bedoelde, was tien. En het was niet in de zomer maar op een koude herfst dag. Het was glad door de bladeren - hij was bijna geslipt.

Psycholoog en psychiater achtten Mark van de B. volledig toerekeningsvatbaar. Zijn gedrag had wel iets van een ziekte, maar volgens hen was er geen sprake van een ziekelijke stoornis zoals pedofilie. De kans op herhaling is groot als Van de B. niet behandeld wordt.

De advocaat, B. van Tuinen, pleitte in vier van de vijf gevallen voor vrijspraak. Is het wrijven over kleding ontucht? Er waren bovendien geen (foto)confrontaties geweest tussen verdachte en kinderen en het verhoor van een van de slachtoffers was onbetrouwbaar. Dat van die orale seks klopte niet, want zijn cliënt wist zich te herinneren dat hij sperma had gemorst. Bij het kind dat op de tenlastelegging was opgevoerd, waren geen sporen gevonden. Alleen in het geval van het gefotografeerde naakte meisje stond de raadsman met zijn mond vol tanden.

Officier van justitie S. Hoogerheide sprak van het schrikbeeld van iedere ouder en eiste twee jaar cel plus een jaar voorwaardelijk plus het verplicht volgen van een behandeling.

De verdachte, die zei vroeger door een oom te zijn misbruikt, wilde niets liever dan hulp. "Ik heb kinderen heel erg benadeeld en pijn gedaan. Dit mag nooit meer gebeuren."

Strafeis van drie jaar tegen kinderlokker

door Ben Rousseau

Hij had bij de Gaasperplas in Amsterdam-Zuidoost een hutje ingericht waar hij buurtkinderen naar toe lokte. Sommige kinderen liet hij eerst een fles sterke drank drinken zodat ze amper nog wisten waar ze waren. Eenmaal in de hut betastte hij zijn slachtoffertjes en maakte foto's.

De 42-jarige M. v.d. B. uit Harderwijk stond gisteren in Amsterdam terecht voor het misbruiken van in totaal zes kinderen in de leeftijd van zeven tot tien jaar. Maar dit zijn er waarschijnlijk veel meer, zo blijkt uit het bij Van de B. gevonden fotomateriaal.

De officier van justitie eiste

daarom drie jaar gevangenisstraf tegen Van de B. en gedwongen behandeling. "Dit is de schrikbeeld van elke ouder. Hij is de bekende kinderlokker waar altijd voor gewaarschuwd wordt."

De verdachte hing vaak rond in de Bijlmer op zoek naar kinderen. Zodra hij een slachtoffer op het oog had, vroeg hij waar een goede visplek was. Toen hij de kinderen eenmaal in vertrouwen had genomen, gaf hij ze een fles sportdrank gevuld met sterke drank. Hij zei dat de kinderen een tientje zouden krijgen als ze de fles zouden leegdrinken. Daarna nam hij ze mee naar het afgelegen hutje. Daar betastte hij ze en maakte polaroidfoto's.

In februari van dit jaar werd Van de B. ontmaskerd door enkele bouwvakkers die in de buurt van het hutje aan het werk waren. Zij vertrouwden het niet toen ze hem met een klein meisje in het huisje zagen verdwijnen.

Onderwijzer verdacht van seksueel misbruik

ROTTERDAM - Justitie in Rotterdam heeft eind september een onderwijzer opgepakt wegens seksueel misbruik van minderjarigen. Tegen de man is door vijf personen aangifte gedaan, aldus het Openbaar Ministerie. Het heeft de aanhouding een tijd stilgehouden om de twee basisscholen waar hij werkte en heeft gewerkt de kans te geven ouders in

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM - Jan G. (24) uit Noord, die dreigend met een luchtdrukpistool meisjes van acht en negen jaar dwong in een lift toe te kijken hoe hij zich aftrok, moet veroordeeld worden tot tbs en dwangverpleging. De psychiater van het Pieter Baacentrum was gisteren tegen de rechtbank duidelijk: "De verdachte lijdt aan een ernstige persoonlijkheidsstoornis waartegen de maatschappij beveiligd moet worden."

De strafzaak tegen Jan G. werd gisteren voortgezet nadat officier van justitie J. Smilde in juli achttien maanden gevangenisstraf plus tbs en dwangverpleging had geëist.

De psychiater was opgeroepen omdat de advocaat van de verdachte, S. van der Woude, besproken wilde hebben of G. veroordeeld kan worden tot tbs met voorwaardelijke dwangverpleging. Hierbij zou zijn cliënt over-

Leraar na dertien jaar gestraft

HILVERSUM, LAREN - De politierechter in Amsterdam heeft gisteren een 58-jarige leraar uit Hilversum veroordeeld tot 100 uur dienstverlening wegens ontucht dertien jaar geleden met een toen 15-jarige leerlinge. De man had tijdens een feest van een school in Laren in januari 1988 de leerlinge betast. De

te lichten. Dat is deze week gebeurd. De man was ook nog actief bij een aantal jeugdclubs. Die hebben ook hun leden en de ouders geïnformeerd. De 32-jarige Rotterdammer werkte bij de basisschool Het Pluspunt. Hij gaf daar les aan leerlingen van de hoogste groep. Daarvoor werkte hij als onderwijsassistent bij mytischool De Brug. (ANP)

Harde taal psychiater over dader ontucht lift

dag therapie volgen, maar niet worden opgesloten.

Gooit G. er tijdens deze therapie met de pet naar, dan kan alsnog dwangverpleging worden opgelegd.

Volgens de psychiater is dat veel te gevaarlijk. Behandeling vergt jaren en de kans op herhaling is groot, zette hij uiteen. De persoonlijkheidsstoornis van Jan G. is in jaren opgebouwd en de uitwassen toonden een stijgende lijn.

Eerst had G. seksuele fantasieën, daarna ontpopte hij zich tot potloodventer, stal hij meis-

Werkstraf voor ontucht

ALMERE - Een 63-jarige man uit Apeldoorn moet 240 uur werk verrichten voor de gemeenschap. De man had tussen 1988 en 1993 ontucht gepleegd met het veertienjarige vriendinnetje van zijn dochter. Hij woonde toen in Almere. De voormalige Almeerder hoorde ook een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden tegen zich uitspreken. Daarnaast moet hij een dadertherapie onder toezicht van de reclassering volgen.

Anderhalf jaar voor ontucht lift

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM - De Amsterdamse rechtbank heeft de 24-jarige Jan G. veroordeeld tot achttien maanden cel plus tbs en dwangverpleging. Jan G. uit Noord dwong meisjes van acht en negen jaar in een lift toe te kijken hoe hij zich aftrok. In één geval dreigde hij met een luchtdrukpistool. Jan G. was ook een keer gesignaleerd toen hij met latex handschoenen meisjes achtervolgde. De straf is gelijk aan de eis van het OM. Volgens een psychiater van het Pieter Baacentrum lijdt Jan G. aan een ernstige persoonlijkheidsstoornis "waartegen de maatschappij beveiligd moet worden".

jesondergoed en vervolgens dwong hij meisjes in een lift toe te zien hoe hij zichzelf bevredigde. Bovendien was ook een keer gesignaleerd dat hij met latex handschoenen aan meisjes achtervolgde.

Volgens Van der Woude toont het feit dat zijn cliënt de incidenten in de lift zelf bij de politie opbiechtte, aan dat hij zijn psychische problemen erkent en behandeling wil. Hij kan ambulante worden geholpen, op voorwaarde dat hij in het weekeinde thuisblijft of zich meldt, aldus de advocaat.

De psychiater vond het risico van 'halfopen' behandeling te groot. "Moeten we eerst wachten tot de verdachte weer iets doet, waarna hij alsnog gedwongen moet worden verpleegd?" vroeg de geneeskundige zich af.

G. zit inmiddels een jaar vast. Na het uitzitten van een eventuele straf is er voor tbs met dwangverpleging een wachttijd van ongeveer anderhalf jaar.

Uitspraak over twee weken.

Leraar na dertien jaar gestraft

leraar zei meteen erg geschrokken te zijn en meer afstand tussen hem en de leerlinge te hebben gecreëerd. Officier van justitie mr. B. Broers vond een straf op zijn plaats, omdat de leraar zijn beroepscode had overtreden. Zij eiste een werkstraf van 100 uur.

De advocaat van de verdachte,

mr. A. Mohrmann, vroeg gezien de lange tijd die is verstreken geen straf op te leggen. Rechter mr. A. de Jong stelde dat de verjaringstermijn voor dit misdrijf juist is verlengd om het slachtoffer de mogelijkheid te geven ook op volwassen leeftijd aangifte te doen, en wees de eis toe.

Werkstraf drie ontuchtige mannen

Van onze verslaggever

ROERMOND - De rechtbank in Roermond heeft vrijdag drie mannen van 22, 24 en 26 jaar veroordeeld tot ieder 240 uur werkstraf voor ontuchtige handelingen met de minderjarige Elena Schepers. De officier van justitie had twee jaar cel geëist. Die strafeis vonden de advocaten 'absurd hoog'.

De rechter oordeelde aanzienlijk milder, maar gaf geen verdere motivering, omdat de verdachten

en hun raadslieden niet aanwezig waren.

De verkrachttingszaak kreeg vorig jaar in Midden-Limburg veel aandacht. De toen 14-jarige Elena was drie dagen 'verdwenen' en bevestigde gedroegde en verkracht te zijn door drie mannen.

Haar voorged geloofde haar niet, waarop de politie Elena in een gesloten jeugdinrichting liet plaatsen.

De drie mannen bekennen seks te hebben gehad met Elena, op vrijwillige basis.

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek inzake de klacht van Dr. B. Jagt tegen

de Haagsche Courant Bij brief van 8 maart 2001 met 9 bijlagen heeft B. Jagt te Voorschoten (klager) een klacht ingediend tegen de Haagsche Courant (verweerder). Hierop heeft adjunct-hoofdredacteur D.M.W. Toet gereageerd in een brief van 2 april 2001 met 1 bijlage, gevolgd door een brief van 20 april 2001 met nog een nadere bijlage.

Bij brief van 21 mei 2001 heeft klager een aanvullend pakket stukken ingebracht, gerubriceerd in vier onderdelen.

De zaak is behandeld ter zitting van de Raad van 22 juni 2001 in aanwezigheid van partijen. Klager werd vergezeld door ds. H. Blankespoor. Namens verweerder waren aanwezig D. van der Meer, R. van Leusden en mevrouw B. Elias.

Partijen hebben desgevraagd verklaard geen bezwaar te hebben tegen behandeling van de zaak door vier leden waarbij mr. A. Herstel als plaatsvervangend voorzitter is opgetreden.

Klager en verweerder hebben hun standpunten toegelicht aan de hand van pleitnotities.

DE FEITEN

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting gaat de Raad uit van de volgende feiten.

Op 29 januari 2001 diende bij het gerechtshof te 's-Gravenhage in hoger beroep een strafzaak tegen klager wegens vermeende ontucht met een destijds 17-jarige cliënt. Een verslaggeverster van verweerder heeft de

zitting bijgewoond. Op 12 februari 2001 is door het gerechtshof arrest gewezen. Klager is veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf, waarvan drie voorwaardelijk, alsmede tot betaling van fl. 7.000,- smartengeld. Deze straf is hoger dan de voordien door de rechtbank opgelegde straf.

De volgende dag is in de Haagsche Courant een artikel over de uitspraak van het hof verschenen onder de kop "Advocaat cel in wegens misbruik". In het artikel is in grote lijnen toegelicht waar, wanneer en hoe de ontucht zou zijn gepleegd.

Klager heeft naar aanleiding van de publicatie eerst telefonisch en vervolgens bij brief van 16 februari 2001 gevraagd om een rectificatie daarvan, althans om een opiniërend artikel in de krant te mogen schrijven met een ruimere context dan uitsluitend zijn eigen strafzaak. Een dergelijk artikel heeft hij bij brief van 23 februari 2001 aan verweerder toegezonden, waarna enkele malen telefonisch overleg tussen partijen heeft plaatsgevonden. Het artikel is uiteindelijk niet gepubliceerd.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager is van mening dat het rechtbankverslag van 13 februari 2001 een onvolledig, selectief en misplaatst beeld geeft van wat er op de zitting is gezegd en gebeurd. Hij stelt dat hij ten onrechte is beschuldigd en veroordeeld en meent dat in het artikel meer aandacht besteed had moeten worden aan hetgeen zijn advocaat namens hem zoal heeft aangevoerd.

Om te voorkomen dat klager een te lang artikel zou schrijven is bij voorbaat een maximum aan het aantal woorden gesteld.

Het door klager ingezonden concept-artikel vond verweerder onvoldoende. Wel zou met een reactie van het OM een tweeluik kunnen worden gevormd, waarmee het artikel aan waarde zou kunnen winnen. Het OM liet echter na herhaald overleg weten hier geen behoefte aan te hebben, waarop besloten is het artikel van klager niet te plaatsen. Daarbij is mede overwogen dat klager direct betrokkene was en wellicht nog beroep in cassatie zou instellen.

Verweerder meent dat nimmer aan klager een toezegging is gedaan dat een artikel van zijn hand geplaatst zou worden. Verweerder stelt integer en journalistiek correct te hebben gehandeld.

BEORDELING VAN DE KLACHT

Het artikel beschrijft de inhoud van het tegen klager gewezen arrest en de achtergronden daarvan. Klager heeft ter zitting desgevraagd geen concrete onjuistheden in het artikel kunnen aanwijzen, maar stelt zijn eigen standpunt en argumenten onvoldoende in het artikel terug te vinden. Verweerder was echter, anders dan klager kennelijk meent, niet gehouden het standpunt en de argumenten van klager in het verslag te vermelden. Het gewraakte artikel kan derhalve de toets der kritiek doorstaan. Het is dan ook begrijpelijk dat verweerder niet tot rectificatie van het artikel heeft willen overgaan.

Over de vraag of publicatie van het door klager geschreven opiniërende artikel door verweerder is toegezegd, verschillen partijen van mening. Uit het noemen van een maximum aantal woorden voor een eventueel te plaatsen artikel kan, hoewel dit wellicht verwarrend is geweest voor klager, een dergelijke toezegging niet worden afgeleid.

In het algemeen is gebruikelijk dat de beoordeeling door een krant of al dan niet tot plaatsing van een ingezonden artikel wordt overgegaan, mede afhankelijk van de inhoud en kwaliteit van de aangeleverde tekst.

Verweerder heeft betoogd dat bij die afweging is besloten dat het artikel alleen gepubliceerd zou worden wanneer dat in de vorm van een tweeluik met het OM zou kunnen geschieden. Opvallend is dat klager zowel in de stukken als ter zitting zelf ook heeft gesteld dat een reactie van het OM naast zijn artikel zou komen te staan. Vast staat echter dat het OM, ondanks verzoek daartoe en overleg daarover, niet aan een tweeluik heeft willen meewerken. Alles in aanmerking genomen heeft klager onvoldoende aannemelijk kunnen maken dat hem met betrekking tot plaatsing van het artikel, in afwijking van hetgeen gebruikelijk is, een concrete toezegging is gedaan.

BESLISSING

De Raad verklaart de klacht ongegrond. De Raad verzoekt verweerder deze beslissing integraal of in samenvatting

te publiceren in de Haagsche Courant. Aldus vastgesteld door de Raad op 21 augustus 2001 door mr. A. Herstel, voorzitter, H. van Gessel, mw. C.D. Smolders en prof. drs. E. van Thijn, leden, in tegenwoordigheid van mw. mr. A.R. Creutzberg, secretaris. Uitspraak 2001-35

Uitspraak: ongegrond

Trefwoorden: Journalistieke werkwijze; afspraken Feitenweergave: onjuiste berichtgeving Rectificatie/weerwoord: ingezonden brieven, weerwoord Aard van de publicatie: rechtbankverslag

www.rvdj.nl-2001/35

Vastgesteld op 21 augustus 2001 door: mr. A. Herstel, voorzitter, H. van Gessel, mw. C.D. Smolders en prof. drs. E. van Thijn, leden, in tegenwoordigheid van mw. mr. A.R. Creutzberg, secretaris.

De Haagsche Courant heeft bericht over een strafzaak tegen klager. Naar aanleiding van dit artikel heeft Jagt gevraagd om rectificatie daarvan, dan wel om een opiniërend artikel te mogen schrijven. Een dergelijk artikel heeft verweerder van Jagt ontvangen, maar niet gepubliceerd.

Ter zitting heeft Jagt geen concrete onjuistheden in het artikel kunnen aanwijzen. Verweerder was bovendien niet gehouden om het standpunt van Jagt in de publicatie te vermelden. De Raad acht het begrijpelijk dat niet is gerectificeerd. Weliswaar heeft de Haagsche Courant aan Jagt een maximum aantal woorden voor een eventueel te plaatsen artikel meegedeeld, maar daaruit kan niet worden afgeleid dat publicatie is toegezegd. In het algemeen is gebruikelijk dat de beoordeeling of tot plaatsing van een ingezonden stuk wordt overgegaan, mede afhankelijk van de inhoud en kwaliteit van de aangeleverde tekst, aldus de Raad. Jagt heeft onvoldoende aannemelijk kunnen maken dat hem met betrekking tot plaatsing van het artikel, in afwijking van hetgeen gebruikelijk is, een concrete toezegging is gedaan.

De Raad verklaart de klacht ongegrond. De Raad verzoekt verweerder deze beslissing integraal of in samenvatting

Man (19) aangehouden voor verkrachtingen in Drachten

NVH/N 27/10

Drachten - De politie heeft een 19-jarige man uit Drachten aangehouden die ervan verdacht wordt dat hij in april vorig jaar twee meisjes, van 12 en 13 jaar, bij het Drachtster Bos heeft verkracht. Ook zou hij geprobeerd hebben een 23-jarige vrouw uit Groningen te verkrachten. De man ontkent elke betrokkenheid bij de zedenmisdrijven.

De rechter-commissaris in Leeuwarden heeft zoals gisteren bekend geworden is op woensdag 17 oktober een voorlopige hechtenis van 30 dagen

gelast. De man is al op 9 oktober aangehouden. De politie is de man op het spoor gekomen aan de hand van een compositiefoto. Rechercheurs confronteerden voorbijgangers in het bos met de foto en liepen daarbij de man tegen het lijf.

Na de aanhouding is gebruik gemaakt van de zogenoemde dynamische Oslo-confrontatie, die nog maar eenmaal eerder in Nederland is gebruikt. Van de verdachte en een aantal figuranten die op hem lijken zijn video-opnamen gemaakt in het bos. Deze opnamen zijn

getoond aan de slachtoffers. Een van de slachtoffers identificeerde de 19-jarige jongen.

De reeks verkrachtingen houdt Drachten al anderhalf jaar in haar greep. Vorig jaar werden eveneens twee meisjes, van 10 en 11 jaar, in een gebied naast het Drachtster Bos verkracht. Justitie onderzoekt momenteel de betrokkenheid van de man bij deze twee verkrachtingen. De burgemeester van Smallingerland pleitte deze zomer voor het ophangen van videocamera's in het bos om de dader zo te traceren.

Deventenaar jukt over ontucht met vrouwen

13-10

van een onzer verslaggevers
ZUTPHEN/DEVENTER - „Hij jukt”, luidde de reactie van een verstandelijk gehandicapte vrouw. Verontwaardigd floepten die twee woorden er gisteren in de Zutphense rechtbank uit. Ze was slachtoffer geworden van de lusten van de 29-jarige R. B. uit Deventer.

mer. Dat bleek inderdaad van hem te zijn. B. gaf een onduidelijke reden hiervoor.

De Deventenaar had in het verleden al meer (seksuele) problemen. Eerder al werd hij veroordeeld voor exhibitionisme. Hij was er zelfs voor in behandeling, maar stopte daar vorig jaar mee. Omdat de hij vond dat hij wel was genezen. Enkele maanden later ging hij echter al weer in de fout.

„Wat gebeurt er als hij weer vrij komt?”, vroeg de officier zich af. „Ik weet het niet”. Hij bepleitte dan ook een lange gevangenisstraf. De bewijzen lagen er tenslotte: het 06-nummer, beide slachtoffers herkende de man onmiddellijk en ze konden ook haarfijn vertellen hoe de auto van de man er uit zag.

De advocate van B. vroeg gisteren om vrijspraak, vanwege onvoldoende bewijs. In haar ogen ging het bij het meisje slechts om „een gestolen zoen”. Uitspraak woensdag 26 september 2001.

B. ontkende en beweerde de vrouw zelfs nog nooit te hebben gezien. Officier van justitie mr. A. Poerink had echter geloof in de vrouw en eiste zestien maanden celstraf en nog eens vier maanden omdat B. nog in zijn proeftijd liep.

De Deventenaar betastte en zoende de vrouw op 25 mei in Apeldoorn tegen haar zin. Eerder al maakte hij nog een slachtoffer. Op 7 januari trok hij in Deventer een 13-jarig meisje van de fiets, betastte en zoende haar. Ook dit ontkende hij. „Ik heb het meisje nooit gezien”. Toch gaf hij haar z'n 06-num-

Hof eist 2,5 jaar tegen verkrachter

G+E 17-10

HILVERSUM - Advocaat-generaal mr. C. de Beaufort heeft gisteren voor het Amsterdamse gerechtshof 2,5 jaar cel geëist tegen een 31-jarige Hilversummer wegens verkrachting van een vijftienjarig meisje. Dat zou zijn gebeurd in diens woning. De man ontkent de beschuldiging en was om die reden in beroep gegaan tegen de twee jaar cel die de rechtbank hem begin dit jaar, conform de eis, had opgelegd. Snikkend vertelde het inmiddels zeventienjarige meisje haar verhaal voor het gerechtshof. Op de bewuste dag in mei was ze na een ruzie van huis weggegaan. Hoewel er voor haar een plaats was gereserveerd in het Slaaphuis van Hilversum, ging ze met de verdachte mee die ze op de kermis had ontmoet. Bij hem thuis waren twee van zijn vrienden aanwezig. Een ervan kende ze al. Er werd gegeten en tv gekeken. De meisje kon de jointjes en het bier die haar werden aangeboden moeilijk afslaan. Ze raakte versuft, zo wist ze nog, waarna ze door de verdachte en de kennis onzedelijk werd betast op de sofa.

„Waarom bent u toen niet weggegaan?” vroeg de voorzitter van het hof. „Ik kon amper meer lopen, zo moe en versuft was ik”, antwoordde ze. Rond middernacht werd ze door haar kennis op de enige matras gelegd dat het huis rijk was. Het meisje beweert dat ze ook door hem is verkracht, maar dat heeft de rechtbank niet bewezen geacht. Wel bewezen achtte de rechtbank dat ze vervolgens meerdere malen door de verdachte is verkracht. De verdachte gaf toe naast haar te hebben gelegen, maar hij zou haar niet hebben verkracht. Zijn verklaring staat haaks op die van zijn makkers. Zij hebben het meisje horen schreeuwen en huilen.

„Ik begrijp er helemaal niets van,” zei rechter mr. J. Verspyck Mijnsen. „U biedt haar een slaapplek aan, terwijl u weet dat er maar één matras is en dat er nog eens twee logés zijn. Was het van meet af aan soms al uw plan om met haar het bed te delen?” De verdachte zit reeds vijftien maanden in voorarrest. De uitspraak is op 30 oktober.

Cel en werkstraf na 'joint-ontucht'

SOEST - De rechtbank in Utrecht heeft gisteren een 46-jarige man veroordeeld tot negen maanden cel, waarvan zes maanden voorwaardelijk, en een werkstraf van 140 uur. De rechter achtte bewezen dat de verdachte in januari in Soest ontucht pleegde met een negentienjarige man die onder de in-

voed was van een joint. Het slachtoffer was met enkele anderen vanuit de kroeg met de verdachte naar diens woning in Soest getogen. Toen de rest was vertrokken, zou de man misbruik hebben gemaakt van de situatie. Hij pleegde ontuchtige handelingen met de jongen die zo onder de invloed was van een

gerookte joint dat hij zich niet kon verweren.

Bij het opleggen van de straf werd rekening gehouden met het feit dat de man al eens is veroordeeld wegens een zeden-delic. Tegen de verdachte was anderhalf jaar cel geëist, waarvan een half jaar voorwaardelijk.

Politie arresteert man uit Drachten na zedenmisdrijven

NVH/N 27/10

DRACHTEN (ANP) - De politie heeft een 19-jarige man uit Drachten aangehouden. De politie verdenkt hem ervan dat hij in april vorig jaar twee meisjes, van 12 en 13 jaar, bij het Drachtster Bos heeft verkracht. Ook zou hij geprobeerd hebben een 23-jarige vrouw uit Groningen te verkrachten. De man ontkent elke betrokkenheid bij de zedenmisdrijven.

De rechter-commissaris in Leeuwarden heeft zoals gisteren bekend geworden is op woensdag 17 oktober een voorlopige hechtenis van 30 dagen gelast. De man is al op 9 oktober aangehouden. De politie is de 19-jarige man op het spoor gekomen aan de hand van

een compositiefoto. Rechercheurs confronteerden voorbijgangers in het bos met de foto en liepen daarbij de man tegen het lijf.

Na de aanhouding is gebruikgemaakt van de zogenoemde dynamische Oslo-confrontatie, die nog maar eenmaal eerder in Nederland is gebruikt. Van de verdachte en een aantal figuranten die op hem lijken zijn video-opnames gemaakt in het bos. Deze opnames zijn getoond aan de slachtoffers. Een van de slachtoffers identificeerde de 19-jarige jongen. De reeks verkrachtingen houdt Drachten al anderhalf jaar in haar greep. Vorig jaar werden eveneens twee meisjes, van 10 en 11 jaar, in een gebied naast het Drachtster Bos verkracht. Justitie onderzoekt momenteel de betrokkenheid van de man bij deze twee verkrachtingen.

Directeur van ontucht verdacht

Sint-Anthonis - De 48-jarige directeur van een crisisopvang in het Gelderse Sint-Anthonis is gistermorgen door de politie aangehouden. Hij wordt verdacht van ontucht met twee jongens van 12 en 15 jaar oud. Zij waren tijdelijk aan zijn zorg toevertrouwd. Een derde jongen deed aangifte van mishandeling. De politie sluit niet uit dat zich nog meer jongeren zullen melden die zeggen slachtoffer te zijn geworden van de man, die afkomstig is uit Hoensbroek. (GPD)

NVH/N 30-10

Verliefd op de verpleegkundige

Is de psychiatisch verpleegkundige verliefd geworden op de patiënt, of omgekeerd? De klachtencommissie van de psychiatrische instelling heeft de patiënt in het ongelijk gesteld en mevrouw B. bevecht haar gelijk door de zaak voor te leggen aan het tuchtcollege voor de gezondheidszorg in Amsterdam.

Mevrouw B., vergezeld door haar man en haar dochter, kijkt strijdvaardig de rechtzaal rond. Zakelijk weergegeven, houdt de klacht in dat meneer F., de sociaal-psychiatisch verpleegkundige, de vrouw, seksueel heeft geïntimideerd en haar geen behandeling heeft gegeven.

F. vertelt op verzoek van de voorzitter waarom mevrouw B. verwezen werd naar de instelling waar hij werkt. Zij heeft persoonlijkheidsstoornissen die onbehandelbaar gebleken zijn. „Ik mag als verpleegkundige niet tot die conclusie komen, maar samen met de psychiater wel.” Eerst was er een medicijn-

verslaving, in combinatie met relatieproblemen. De verslaving bleek af te bouwen, de problemen bleven. Mevrouw had voortdurend conflicten met de oudste dochter, die naast haar woonde. De huisarts maakte zich zorgen over de jongste dochter, op wie de moeder erg leunde. Een strafafobie was de reden dat de verantwoordelijke psychiater haar voor wekelijkse gesprekken naar de werkkamer van de verpleegkundige liet gaan, bij haar in de buurt.

De voorzitter vraagt of hij er niet aan gedacht heeft de behandeling aan een collega over te dragen, in verband met affectieve gevoelens. De meningen in het team waren verdeeld, zegt F. „Ik heb gedacht: er is al meer therapie mislukt bij haar, ik wil het nog niet opgeven.” Dus heeft hij tegen haar gezegd: „Mevrouw, ik ben niet verliefd op u geworden, maar ik zie wel dat u voor mij zulke gevoelens hebt. Als dat niet omkeerbaar is, kunnen we deze gesprekken niet voortzetten.” Het heeft een jaar geduurd

voordat er een eind aan het contact kwam. F. vertelt dat hij erg schrok toen mevrouw hem bij het uitlaten naar zich toe trok en zei: „Eén kusje maar”. Hij begrijpt dat zij boos is: „Ik had haar afgewezen.” Na de beslissing van de klachtencommissie bleef zij proberen met hem in contact te komen, telefonisch en schriftelijk. Hij heeft 55 tot 60 kaarten en brieven van haar ontvangen.

Opnieuw de vraag waarom hij er niet eerder iets aan gedaan heeft, bijvoorbeeld door de huisarts erbij te betrekken. „De huisarts verwijst naar de psychiater omdat hij er niet uit komt. Dan geef je het niet zo snel terug.”

Mevrouw B. krijgt nu het woord. „Ik woon dus naast mijn dochter. We kunnen niet zonder elkaar en niet met elkaar. Mijn oudste twee dochters hebben zich van mij afgekeerd en dat komt door hem!” De beschuldigende vinger priemt door de lucht, richting F., het stemvolume zou toereikend zijn voor een veel grotere zaal. „Ik wilde

opgenomen worden in Zeist, om daar af te kicken. Meneer F. wilde dat niet, want dan zag hij mij elke dag en daar kon hij niet tegen.”

„Opnemen om af te kicken van medicijnverslaving doen we niet in de psychiatrische inrichting” zegt F. „Tenzij er acute psychiatrische problematiek is die behandeld moet worden.” Die was er niet. Mevrouw B. kreeg via de huisarts medicijn om van haar verslaving af te komen.

Voor het dagverblijf dat F. haar voorstelde, „om haar angst het huis uit te komen te overwinnen en om te ervaren dat er meer in de wereld is dan de strijd met die dochter in het huis naast haar”, voelde zij niets. Op de vraag van de voorzitter waarom ze wel op de afspraken met F. bleef komen: „Ik had iets om tegen aan te praten. Het was niets dan complimenten. Hij wist precies de kleur van mijn nagellak, mijn schoenen.”

Volgt een uitbarsting over het slikken van slaapmiddelen, niet eten en toch steeds dikker worden. „Ik vind het

heel erg. En mijn dochter met mij.” Het tienermeisje naast haar knikt tegen de rechtbank en pakt haar moeders hand.

De malaise van mevrouw B. blijkt inmiddels niet meer voort te komen uit het feit dat haar oudste dochter naast haar woont. Door toedoen van de psychiater heeft zij een andere woning gekregen.

„Waar bestond de seksuele intimidatie uit?”, vraagt de voorzitter. B. wijst op haar arm. „Ik heb hier een tatoeage. „Is dat echt?”, vroeg hij. En toen kwam ie er aan. Dat soort dingen. „Ik ga niet op m'n knieën voor je”, heeft hij gezegd. Toen heb ik hem op z'n kop geslagen.” Haar gouden tas zwaait plotseling door de lucht: „Met deze tas.”

Het regionaal tuchtcollege deed afgelopen dinsdag uitspraak. De verpleegkundige kreeg een waarschuwing. Hij had het contact met klagster eerder moeten verbreken en haar moeten verwijzen, bijvoorbeeld naar een instelling van maatschappelijk werk.

Ineke Jungschleger

VK 20/10

Congres geeft FBI meer bevoegdheden

Van onze correspondent

Bert Lanting

WASHINGTON

Republikeinse en Democratische kopstukken van het Amerikaanse Congres hebben een akkoord bereikt over het uitbreiden van de bevoegdheden van de FBI en de inlichtingendiensten na de terreuraanslagen van 11 september. Maar zij weigerden in te stemmen met een voorstel van minister van Justitie John Ashcroft de autoriteiten het recht te geven immigranten voor onbepaalde tijd vast te houden.

Onder het wetsvoorstel, waarover de Republikeinse en Democratische leiders van de justitiële

commissie van het Huis van Afgevaardigden het eens werden, krijgt de FBI het recht voortaan zonder een huiszoekingsbevel een lijst op te vragen van de websites die een verdachte heeft bezocht en van de e-mails die hij heeft verstuurd.

Als de wet, die de naam *Patriot Act* heeft gekregen, wordt aangenomen, mag de FBI voortaan alle communicatie van een verdachte af luisteren, in plaats van slechts een bepaald telefoonnummer. Volgens Ashcroft was die regeling achterhaald, omdat terroristen vaak van mobiele telefoon wisselen.

Maar de meest omstreden voorstellen van Ashcroft werden uit het wetsvoorstel geschrapt. Zo

mogen de autoriteiten buitenlanders die zij van terrorisme verdenken hooguit een week zonder aanklacht vasthouden. Daarna moeten de autoriteiten hen ofwel laten gaan ofwel in staat van beschuldiging stellen.

De Congresleden voelden ook niets voor het voorstel van Ashcroft dat Amerikaanse rechtbanken voortaan buitenlands bewijsmateriaal moeten toelaten, ook al is dat verkregen op een manier die in de VS tegen de grondwet indruist. In de praktijk zou dat betekenen dat bekentnissen die via marteling zijn afgedwongen, als bewijsmateriaal zouden worden geaccepteerd. Dat gaat het Congres echter te ver.

De Congresleden zijn het wel eens met Ascrofts voorstel om de straffen op terreurdaden te verzwaren en de wet zo te veranderen dat dergelijke misdaden niet verjaren.

Om te voorkomen dat de autoriteiten misbruik maken van de nieuwe bevoegdheden, moet er volgens het wetsontwerp een inspecteur-generaal bij komen op Justitie die de bevoegdheid krijgt klachten van burgers over schending van hun burgerrechten te onderzoeken.

Ook willen de commissieleden dat de nieuwe regels voor het af luisteren maar voor twee jaar gelden. Dan moet het Congres opnieuw over de regels besluiten. Op

die manier willen de Congresleden voorkomen dat de noodmaatregelen die in de emotionele sfeer na de aanslagen worden aangenomen, meteen een permanent karakter krijgen. Het Congres zal naar verwachting komende week definitief beslissen over het anti-terrorisepakket.

President Bush maakte gisteren bekend dat het Ronald Reagan National Airport middenin Washington vanaf donderdag weer opengaat.

De luchthaven, die op slechts enkele minuten of zelfs seconden vliegen ligt van het het CIA-hoofdkwartier, het Witte Huis, het Capitool en het Pentagon, was sinds de aanslagen gesloten.

Kabinet: 200 mln tegen terreur

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 6 OKT. Het kabinet trekt 150 tot 200 miljoen gulden uit voor een Actieplan Terrorisbestrijding en Veiligheid. Gisteren zijn 43 maatregelen gepresenteerd om terrorisme te beteugelen.

Inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de politie en het openbaar ministerie krijgen personeelsuitbreiding. De bewaking van „kwetsbare personen en objecten” wordt verbeterd. De Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) gaat meer werk maken van operationele zaken, opsporings-technieken en het leren van vreemde talen die bij het oprullen van terroristische netwerken nuttig kunnen zijn. De politie krijgt modernere tapapparatuur voor het af luisteren van telefoongesprekken. Bovendien zal meer worden geïnvesteerd in digitale recherche.

Het personeel van de Koninklijke Marechaussee wordt eveneens uitgebreid, om de grenscontroles te verscherpen en de vliegende brigades van het Mobiel Toezicht Vreemdelingen te versterken. De marechaussee zal ook extra controles bij de gates op Schiphol gaan uitvoeren. Voor vluchten naar de Verenigde Staten is daarmee een begin gemaakt. Nederland wil verder dat er in de toekomst 100 procent controle komt van alle ruimbagage.

Terroristische misdrijven moeten volgens het kabinet veel intensiever worden opgespoord. Het gaat om delicten die terrorisme „faciliteren”, zoals mensensmokkel en witwassen van criminele gelden. Met dat doel worden de financiële recherche en controles op ongebruikelijke transacties verscherpt en krijgt een speciaal team dat zich bezighoudt met de bestrijding van mensensmokkel eveneens meer mensen.

- VEILIGER?: pagina 3
- HOOFDARTIKEL: pagina 9

De 43 maatregelen die het kabinet tegen terrorisme neemt lijken typisch Nederlands: ze kosten nog relatief weinig en een werkgroep komt er ook.

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 6 OKT. Het heeft even geduurd, maar gisteren kon de speciale stuurgroep van het kabinet, die opmiddellijk na de aanslagen van 11 september in New York en Washington in het leven was geroepen, dan toch zijn 'actieplan terrorisbestrijding en veiligheid' presenteren.

Geflankeerd door de ministers Korthals (Justitie), De Vries (Binnenlandse Zaken) en Zalm (Financiën) maakte premier Kok 43 maatregelen en acties bekend. Op de vraag of Nederland na de realisatie hiervan veiliger zou zijn antwoordde de premier met een volmondig „ja”, al voegde hij er aan toe dat er nimmer een garantie valt te geven dat er zich op Nederlandse bodem geen terrorisme meer zal voordoen. Een prettige bijkomstigheid is dat de kosten van deze stappen vooralsnog beperkt blijven tot naar schatting 150 à 200 miljoen gulden per jaar. „We hebben nog een uitgavenreserve van 250 miljoen”, constateerde de altijd zuinige Zalm tevreden, „dus dat komt goed van pas.”

De nu voorgestelde maatregelen en

acties bestrijken een breed scala. Om te beginnen wil het kabinet meer aandacht voor de preventie van daden van terrorisme. Daartoe zullen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten extra middelen tot hun beschikking krijgen. Een deel van het extra geld zal worden aangewend voor de invoering van de zogeheten biometrie, waarbij controles geschieden aan de hand van lichaamskenmerken. Het bekendste voorbeeld hiervan is de irisscopie, die op sommige luchthavens in de wereld al wordt gehanteerd.

Minister Korthals kondigde aan dat Nederland in internationaal verband wil streven naar een volledige controle van alle bagage van reizigers. Thans wordt op veel luchthavens, inclusief Schiphol, een deel van de zogeheten ruimbagage slechts in beperkte mate gecheckt voor ze in het vliegtuig wordt geladen.

Naast de preventie wil het kabinet de opsporings- en vervolgingscapaciteit van de politie en het openbaar ministerie uitbreiden. Er zullen extra rechercheurs en analisten worden aangetrokken. De opsporingsinstanties zullen worden uitgerust met betere aftap-apparatuur om telefoongesprekken te kunnen verbeteren. Minister De Vries kondigde in dit verband aan dat er ook meer aandacht voor talenkennis zal zijn. Ook de Unit Mensensmokkel zal uitbreiding krijgen, om „een mogelijke relatie met terrorisme” te onderzoeken.

Afgemeten voorziet

„ONDANKS DE VERHEVIGDE ROEP om terrorismebestrijding en betere veiligheidsmaatregelen behoren de Nederlandse privacywetgeving en in het algemeen de burgerlijke vrijheden onverkort gehandhaafd te worden.” Deze stelling legt het Nederlands Juristenblad voor aan een aantal juristen en deskundigen uit een andere beroepsgroep voor een kort commentaar.

Het Juristenblad raakt een gevoelige snaar in deze gesprenen tijden, maar de stelling is zo algemeen dat hij onmogelijk is. Hij is zelfs gevaarlijk omdat hij de indruk kan wekken dat vrijheid een kwestie is van alles of niets. Dat is juist het grote gevaar van terrorisme. Het onttrekt zich aan alle spelregels en daagt de rechtsstaat uit het met gelijke munt te betalen en zo zichzelf te ondermijnen – tot de uiteindelijke ineenstorting aan toe. De opgave is juist dit te voorkomen.

Het gaat bij de burgerlijke vrijheden steeds om een concrete opgave die op zijn minst concrete voorstellen vergt, juist om te en op de omstandigheden gebaseerde afweging. Dat is een effect van de terreur niet in de kaart te spelen. Het kabinet geeft nu een voorzet in de vorm van een serie voornemens. De veiligheid op Schiphol is een voor de hand liggend aandachtspunt, evenals de financiële voeding van terroristische groepelingen.

HET PAKKET is omvangrijk doch ademt een toon van evenredigheid, al raakt het zeker een aantal gevoelige punten. Een voorbeeld is het EU aanhoudingsbevel dat een eind moet maken aan de rompslomp bij uitlevering. Dit is zelfs bij terroristische delicten binnen de Europese Unie al een opgave vanwege de uiteenlopende nationale accenten. Deze onderneming dreigt echter onnodig te worden belast door het grensoverschrijdende arrestatiebevel meteen van toepassing te willen verklaren op allerlei andere delicten waarbij geen sprake is van een terroristische achtergrond.

Ook bij de kabinetsvoornemens zit „the devil in the detail”. Zo is niet duidelijk wat het kabinet nu eigenlijk bedoelt met de inzet van biometrie (het gebruik van lichaamskenmerken zoals de irisscan bij identificatie van personen). Dit middel kan zowel een sterke aantasting van de privacy opleveren als deze juist ten goede komen. De uitwerking van de voornemens verdient dan ook nadere discussie. Maar het is al een hele prestatie dat het kabinet een afgemeten voorzet heeft gegeven.

Verbod op lidmaatschap terroristische organisatie

ANP

DEN HAAG

Het lidmaatschap van een terroristische organisatie moet officieel worden verboden. Een meerderheid in de Tweede Kamer wil dat een dergelijke bepaling expliciet in het Wetboek van Strafrecht wordt opgenomen.

Mensen die zich schuldig maken aan terroristische activiteiten worden nu vervolgd via onder meer een verbod op gewone criminele organisaties. PvdA, VVD en CDA denken dat de bestrijding van terrorisme gebaat is bij een striktere, aparte definitie.

De PvdA had tot nog toe reserves tegen een algemeen verbod op het lidmaatschap van bepaalde organisaties. Het CDA was daar in 1999 al voorstander van toen de Kamer debatteerde over de Koerdische Arbeiderspartij PKK.

CDA-woordvoerder Verhagen erkent dat het begrip terrorisme moeilijk te definiëren is. Wat de een ziet als terrorisme, is voor anderen politiek activisme of vrijheidsstrijd.

VVD en CDA vinden dat buitenlandse terroristen te gemakkelijk in Nederland kunnen blijven. „Het is onverkwikkelijk dat Nederland toevluchtsoord wordt voor het tuig van de wereld”, aldus Verhagen. Aanpassing van het wetboek kan uitlevering versimpelen, denken beide partijen.

Het is de bedoeling dat de lidstaten van de Europese Unie in december een algemene definitie van terrorisme formuleren, zodat dit in alle EU-landen op dezelfde wijze strafbaar kan worden gesteld.

De grootste politieke successen die Europa tot nog toe weet te boeken, liggen op het vlak van politiek- en justitiesamenwerking. En zelfs op dit terrein, waar de meest doorgewinterde diplomaten verbaasd staan over de eensgezindheid en doelbewustheid, heerst de retoriek nog over de concrete besluiten. De Unie heeft dus nog een lange weg te gaan.

Geert-Jan Bogaerts

wettelijke basis en in waarborgen tegen al te willekeurige inbreuken.

Een probleem is dat deze afweging door landen heel verschillend kan worden gemaakt. En voor een begrip als 'terrorisme' bestaat geen internationaal erkende definitie. Bovendien bestaat er onduidelijkheid of een land ook rekening dient te houden met de belangen van burgers die zich niet op hun nationale territorium bevinden. Moeten Amerikaanse inlichtingendiensten bij de inzet van Echelon (voor het aftappen telecommunicatie) of Carnivore (het FBI-systeem voor interceptie van internetcommunicatie) rekening houden met de privacyregels in Europa? Welke waarborgen hebben we eigenlijk? En hoe zullen we in Nederland invulling geven aan het beginsel van proportionaliteit?

Criminaliteitsbestrijding en staatsveiligheid zijn uiteraard belangrijke en legitieme belangen. Daarom kunnen ze dienen als grond voor beperkingen van grondrechten. De grens tussen wat naar onze mening wel en niet meer kan, verschuift geleidelijk. De directe aanleiding voor het invoeren van privacywetgeving in Nederland was de angst in de jaren zeventig voor grootschalige geautomatiseerde vastlegging van informatie over burgers door de overheid en de onduidelijkheid over wat er mee zou kunnen gebeuren. Inmiddels lijkt het koppelen van databestanden, het registreren van steeds meer gegevens en het gebruik van data door verschillende overheidsinstanties steeds meer maatschappelijk geaccepteerd te zijn. Ook een algemene identificatieplicht lijkt nu normaal te worden.

Net zo min als absolute beveiliging bestaat, bestaat de zekerheid dat terroristische aanslagen altijd kunnen worden voorkomen, als we politie en geheime diensten maar meer bevoegdheden geven.

Zelfs de beste inlichtingendiensten zullen zelfmoordaanslagen waarschijnlijk niet kunnen voorkomen.

Afgezien van de discussie over burgerrechten, is het ook zeer de vraag of goed georganiseerde terroristische en criminele organisaties beter opgespoord kunnen worden door grootschalige af luister- en aftappraktijken, invoering van een algemene identificatieplicht en beperking van encryptie. Is dit de manier om deze groeperingen op te rollen?

Bruce Schneider, een bekend internet-veiligheidsspecialist, zei op een beveiligingsconferentie in Londen dat aanvallen als op 11 september misschien wel eens eerder kunnen worden voorkomen door het beter interpreteren van reeds beschikbare informatie, in plaats van door het verzamelen van nog meer data. Nog meer registratie- en controledrang is mogelijk niet de oplossing, niet op internet en niet in de 'echte' wereld. Is er niet al te veel vertrouwd op technische hulpmiddelen, en te weinig op *human intelligence*?

Ook de verdere afstemming van rechtshulpverdragen, betere Europese samenwerking en tussen politie en geheime diensten zijn mogelijk effectiever. Berichten als zouden CIA en FBI vóór de aanslagen signalen hebben ontvangen dat er mogelijk iets ging gebeuren, maar daar onvoldoende mee hebben gedaan, geven aan dat er op het vlak van effectiviteit nog het nodige te verbeteren valt. Datzelfde zou gelden ten aanzien van Europese inlichtingendiensten. Volgens een bericht in *NRC Handelsblad* zouden inlichtingendiensten meer met elkaar concurreren dan samenwerken.

Moeten we dat niet eerst oplossen, in plaats van meer bevoegdheden uit de kast te halen?

Anne-Marie Kemna is internet jurist en als adviseur werkzaam bij eVentures Europe te Amstelveen.

BVD heeft geen nieuwe bevoegdheden nodig

De roep om maatregelen ter voorkoming van nieuwe terreuraanslagen blijft klinken. Maar in de strijd tegen het terrorisme mogen de grenzen van de Grondwet niet worden overschreden, meent Lodewijk Asscher.

De aanslagen van 11 september hebben een vloedgolf aan maatregelen teweeggebracht ter voorkoming van nieuwe aanslagen. Maar deze maatregelen kunnen de privacy en het communicatiegeheim aantasten. In een klimaat van brandende moskeeën, oorlogsretoriek en een jihad wordt praten over grondrechten echter al gauw bestempeld als 'gemekker van de zijlijn'.

De juridische maatregelen die in de Verenigde Staten zijn genomen in de dagen na de ramp lijken op het eerste gezicht draconisch. Het voorstel uit de Provide Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act om verdachte vreemdelingen (aliens) voor onbepaalde tijd vast te mogen houden, haalde het niet. Wel wordt het onderscheppen van voicemail makkelijker. De af luistermogelijkheden worden uitgebreid en een rechter krijgt minder mogelijkheden een tapverzoek te weigeren.

De Combatting Terrorism Act 2001 van 13 september is een andere nieuwe wet. De FBI mag eerder en langer aftappen. Voor het opvragen van verkeersgegevens is geen rechterlijke toestemming nodig. Deze gegevens omvatten mede de ingetoepte webadressen, en de routerings- en adresseringsgegevens van e-mail. Ook het onderwerp van de e-mails in de zogenaamde subject line zou onder de nieuwe bevoegdheid kunnen vallen. Zo kan in een oogwenk een profiel worden gemaakt van alles wat iemand online doet. Is dat overdreven of moet Nederland volgen?

De realiteit is dat deze bevoegdheden – en meer – in Nederland nu al aan de BVD zijn toegekend in de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV). De BVD krijgt onder meer de bevoegdheid 'niet-kabelgebonden communicatie' op te vangen en te analyse-

ren. Voor een telefoontap is nog maar toestemming van één minister nodig in plaats van drie onder de oude wet. Zelfs de post is niet meer heilig. Voor het eerst in de geschiedenis krijgt de BVD het recht brieven te openen. Het is echter de vraag of de WIV voldoet aan de eisen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Het bestaan van onvoldoende gecontroleerde spionagediensten is in strijd met de grondrechten. Artikel 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens beschermt van een ieder het recht op respect voor zijn privé-leven en zijn correspondentie. Dit artikel heeft grote betekenis verworven voor de bescherming van privacy in de lidstaten van de Raad van Europa. Inbreuken op dat recht zijn alleen toegestaan onder strikte voorwaarden. Het Europees Hof van de Rechten van de Mens sprak zich al eens uit over de manier waarop de

roep om *law and order* dreigt echter de vraag te overstemmen naar de effectiviteit én noodzakelijkheid van nieuwe aftapbevoegdheden.

Op 5 oktober presenteerde premier Kok het 'Actieplan Terrorismebestrijding'. Het gaat om een lijstje actiepunten dat mikt op versterking van de inlichtingendiensten. Zo wordt gepleit voor uitbreiding van de satellietinterceptiecapaciteit. Onderzoek wordt aangekondigd naar de knelpunten die de geheime diensten ondervinden bij het analyseren van verkeersgegevens. Ook het gebruik van cryptografie, software om geheimtaal te maken van je communicatie zoals e-mails en telefoongesprekken, komt aan de orde. Het kabinet wil dat alleen software gebruikt wordt waarbij de geheime dienst via een achterdeur mee kan lezen.

In dit kader is de voorgenomen wijziging van de Grondwet in het digitale tijdperk actueel. Daarin gaat het onder meer om een aanpassing van het oude briefgeheim aan de moderniteit van e-mail en fax. Het eerder (in 1997) mislukte voorstel een recht op 'vertrouwelijke communicatie' in te voeren, is weer ingediend. In de voorstellen van het kabinet vallen de verkeersgegevens ten onrechte niet onder het communicatiegeheim. Deze gegevens zeggen zoveel over de inhoud en de deelnemers van communicatie dat bescherming niet losgekoppeld kan worden van het geheim van de inhoud. Het kabinet wil het recht op het gebruik van cryptografie evenmin in de Grondwet opnemen.

De parlementaire behandeling van de grondwetswijziging en het Actieplan Terrorismebestrijding moet nog plaatsvinden. Het kabinet zal daarbij haast willen maken. Het is te hopen dat de volksvertegenwoordiging zich noch door de haast van het kabinet, noch door oorlogspsychose laat leiden. De strijd tegen het terrorisme moet gevoerd worden binnen de grenzen die de Grondwet stelt, en met de bevoegdheden die de BVD thans heeft. Volmaakte veiligheid is een mythe. Een te sterke reactie, ten koste van de privacy, vormt een bedreiging van de democratische rechtsstaat.

Mr. L.F. Asscher is onderzoeker aan het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam.

Kamer moet oorlogspsychose weerstaan

Duitse veiligheidsdiensten gecontroleerd werden. Daarbij werd bepaald dat controle door een onafhankelijk orgaan vereist is. Het Mensenrechtenhof waarschuwt heel duidelijk: *Only in a police state is the unrestricted interception of communications permitted by government authorities*. Dit voorjaar liet het Europees Parlement een onderzoek uitvoeren naar het aftapnetwerk Echelon. Dit spionageverbond tussen Engeland, de Verenigde Staten en een aantal andere Engelstalige landen is een overblijfsel uit de Koude Oorlog. Het Europees Parlement achtte het bestaan van Echelon bewezen en waarschuwde voor het gebrek aan democratische controle.

De gebeurtenissen van 11 september hebben het falen van de inlichtingendiensten overduidelijk aangetoond. Er is echter geen bewijs dat meer af luistermogelijkheden de aanslagen hadden kunnen voorkomen. Alle commentaren wijzen juist in de richting van klassieke spionage. Wellicht heeft de westerse wereld te veel vertrouwd

Terreur dreigt recherche te overbelasten

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 8 OKT. De nieuwe aanpak van terrorismebestrijding zal het rechercheapparaat in Nederland verder onder druk zetten. Die vrees spreken de Tweede Kamer en het Nederlands Politie Instituut (NPI) uit.

Een woordvoerder van het NPI bevestigt dat de maatregelen een „extra dimensie betekenen” voor het recherchewerk. Zo moet onderzocht worden of terroristen in Nederland zich bezighouden met witwaspraktijken of drugs- en wapenhandel om hun acties te financieren. Ook het financiële recherchewerk moet worden uitgebreid, al was het maar om uitvoering te geven aan internationale rechtshulpverzoeken.

Het Tweede-Kamerlid Nicolaï (VVD) noemt het „een voordeel” als de landelijke recherche voor de zware en georganiseerde criminaliteit wordt uitgebreid. „Dat betekent wel een herstructurering van de huidige recherchecapaciteit. Volgens het Kamerlid Van Heemstede (PvdA) zijn de extra taken voor de recherche in het kader van terrorismebestrijding „prioriteit nummer één, waar al het andere voor moet wijken. Het is uitbreiding en verzwaring van het werk. Dan moet de samenleving de politie daar het geld en de mogelijkheden voor geven.”

Afgelopen juni bleek uit de nota 'Criminaliteitsbeheersing' van minister Korthals (Justitie) hoezeer politie en justitie met achterstanden kampen bij het verwerken van aangiftes. Het kabinet wil 8.000 extra agenten en toezichthouders

aanstellen om ten minste 80.000 aangiftes met zogeheten opsporingsindicatie, die nu op de plank blijven liggen, alsnog te verwerken. In een aanvullende notitie van de Amsterdamse plaatsvervangend korpschef J. van Riessen wordt melding gemaakt van een miljoen aangiftes dat niet in behandeling wordt genomen, en achterstand die ook niet wordt weggewerkt met de aangekondigde capaciteitsuitbreiding.

Volgens de NPI-woordvoerder betreft de bulk van die miljoen aangiftes nauwelijks te onderzoeken zaken als fietsdiefstal, autokraken en verloren gsm-toestellen. Maar het D66-Kamerlid Dittrich zegt, zich baserend op een recent werkbezoek aan de Amsterdamse politie, dat ook zaken als inbraak, straatroof en mishandeling blijven liggen door onderbezetting. „De technische recherche moet snel en zeer fors worden uitgebreid en nieuwe onderzoeken moeten sneller worden afgehandeld.”

In de notitie van Van Riessen wordt geconstateerd dat ondanks „grote inspanningen van het opsporingsapparaat Nederland zich schijnbaar moeiteloos handhaaft als belangrijk centrum van internationale drugshandel. Nieuwe groeiers zijn financiële criminaliteit en computercriminaliteit.”

Hoofdcommissarissen: het is te vroeg voor 'Nederlandse FBI'

De Raad van Hoofdcommissarissen voelt nog niets voor de oprichting van een Nederlandse FBI. De Amsterdamse commissaris Van Riessen pleit voor een landelijke researchedienst om de toegenomen criminaliteit aan te pakken, maar de raad vindt het daarvoor te vroeg.

Op verzoek van de raad heeft een commissie onder leiding van Van Riessen een analyse gemaakt van de bestrijding van de criminaliteit in Nederland.

De geregistreerde misdaad is de afgelopen veertig jaar vertien-

voudigd, terwijl het aantal opgeloste zaken slechts is verdrievoudigd. Nederland bevindt zich met haar slachtoffercijfer aan de top. Jaarlijks wordt van de 1,3 miljoen aangiftes een miljoen niet in behandeling genomen.

Ook concludeert Van Riessen dat de internationale georganiseerde criminaliteit omvangrijker wordt en zich verhardt. Daders beginnen jonger en handelen professioneler. Nieuwe technologieën maken de misdaad ook sneller en internationaler.

Van Riessen vindt dat er een

landelijke recherche à la de Amerikaanse FBI moet komen om de misdaad beter aan te kunnen pakken. De Raad van Hoofdcommissarissen vindt het daarvoor echter te vroeg. De raad wil eerst naar andere mogelijkheden kijken om de criminaliteit aan te pakken.

CDA-Kamerlid Rietkerk wil dat de capaciteit en de kwaliteit van de recherche snel verbetert. Volgens hem laat die nu nog veel te wensen over. Hij vraagt aan minister De Vries en Korthals om 100 miljoen gulden extra voor dit doel beschikbaar te stellen. (ANP)

Punten uit het VVD-programma:

● Politie en leerplichtambtenaren dienen kinderen die zich tijdens schooluren op straat bevinden naar school te brengen

Hoofdpunten uit het conceptverkiezingsprogramma Ruimte, respect en vooruitgang dat de VVD vandaag heeft gepresenteerd:

- Het budget voor veiligheid moet met 1,75 miljard gulden worden verhoogd
- De politiestructuur moet 7.000 formatieplaatsen worden uitgebreid
- De opsporingsmethoden moeten worden verbeterd, onder meer door bredere toepassing van DNA-technieken, versterking van de financiële recherchecapaciteit
- Politiekorpsen worden afgerend aan de hand van prestatie-normen. Korpsen die onvoldoende presteren, worden onder toezicht gesteld.
- Het openbaar ministerie moet omgebouwd worden tot een slagvaardige organisatie die in staat is om de misdaad op moderne wijze te bestrijden.
- Om criminaliteit en terrorisme beter aan te pakken, moeten de mogelijkheden om over de grens aanhoudingen te verrichten, worden verruimd.
- Politie en stadsbestuur van de woonplaats van zedelinquenten worden geïnformeerd als zij gestraft zijn voor ontucht met minderjarigen. Bestuur en politie kunnen dan maatregelen nemen om maatschappelijke onrust te voorkomen

ACHTERAF REDENEREN

MAARTEN VAN ROSSEM

AL direct na de aanslagen van 11 september beweerd de jan en alleman dat het schandelijk en onbegrijpelijk was dat de Amerikaanse inlichtingen- en opsporingsdiensten de aanslagen niet hadden kunnen vermijden. Sinds die tijd zijn de verwijten alleen maar luider geworden omdat de inlichtingendiensten blijken te hebben beschikt over allerlei stukjes van de puzzel, maar er niet in geslaagd zijn die op tijd aan elkaar te passen. Twee van de kapers hadden al eerder de aandacht getrokken van de CIA, die hun namen had doorgegeven aan de immigratie-autoriteiten. Maar verder is er met die informatie niets gedaan. De grote hoeveelheid informatie die de proces tegen de plegers van de vorige aanslag op het World Trade Center en de Amerikaanse ambassades in Oost-Afrika hadden opgeleverd, is niet creatief verwerkt. De federale politie heeft wel vliëscholen bezocht, maar wist daar niets van belang te ontdekken. Colin Powell verklaarde kort geleden dat de Amerikaanse regering al enkele maanden geleden beschikte over vage aanwijzingen dat er een omvangrijke aanslag op komst was.

DE HAAGSE
MENTALITEIT
VERHARDT... **NRC**
15/10

Het politiek klimaat in de wereld is na de aanslagen van 11 september op New York en Washington drastisch veranderd. De wereldoorlog tegen het terrorisme verlaagt zich niet alleen in bombardementen op doelen in Afghanistan. Er is ook een algehele verharding van de mentaliteit voelbaar. Ook, lijkt het, op het micro-niveau van de Nederlandse politiek.

De dreiging van het terrorisme heeft de weg vrijgemaakt voor een strengheids-offensief. Opmerkelijk is wellicht dat niet zozeer de uitvoerende macht, de regering, als wel de Tweede Kamer, de medewetgever en controleur, hierbij voorop loopt. Na 11 september zijn, om maar een greep te doen, zaken als een identificatieplicht, bredere bevoegdheden voor opsporingsdiensten, uitbreiding van die diensten alsmede verscherping van de controles op Schiphol (de Europese 'buitengrens') meer dan bespreekbaar geworden.

Het gaat abstract gesproken om een inperkings van burgerrechten en vrijheden ten gunste van een, mogelijk, effectievere bestrijding van terreur. Toen een van terrorisme verdachte Algerijn, die eerder in Rotterdam was gearresteerd, wegens gebrek aan bewijs op vrije voeten kwam vorige week, werd dit van alle kanten veroordeeld. Aanvankelijk dreigde het parlement afgelopen week in spoeddebat over deze kwestie bijeen te komen, inmiddels is afgesproken dat de zaak in een overleg zal worden afgedaan.

Maar de veranderende mentaliteit weerspiegelt zich ook in het geharnaste optreden tegen nietsvermoedende burgers, onlangs van speciale terreureenheden bij tunnels in de buurt van Amsterdam, die volgens een anonieme brief het doelwit zouden zijn van

Dan zijn er natuurlijk ook nog de veel algemenere aanwijzingen. Het WTC was al eens eerder doelwit van een aanslag, naar alle waarschijnlijkheid van dezelfde of nauw verwante terreurgroepen. Het idee om een vliegtuig vol kerosine tegen een symbolisch gebouw aan te vliegen is op zijn minst al jaren oud. In de nacht van 12 september 1994 vloog een gedeprimeerde Amerikaanse veteraan met een klein vliegtuigje tegen het Witte Huis, twee verdiepingen onder de slaapkamer van de president. De klap werd opgevangen door een oude magnolia, maar de veteraan had toch overtuigend gedemonstreerd dat je ongehinderd tegen het Witte Huis aan kunt vliegen. Er was toen een wat verwarde discussie in de media over de bescherming van het Witte Huis, waaruit ik opmaakte dat de woning van de president niet beschermd werd tegen luchtaanvallen.

Kortom, het lijkt volkomen onbegrijpelijk dat de kapers op 11 september ongehinderd hun gang konden gaan. Politici en media vertoonden keurig hun drie standaardreacties in dergelijke situaties. Omdat het achteraf zo simpel lijkt het terreurpatroon te zien,

moeten er schuldigen aangewezen worden. Als die aangepakt zijn, geeft dat al een hele opluchting. Vervolgens moeten er maatregelen getroffen worden om herhaling van deze verbijsterende onachtzaamheid te voorkomen. De verschillende inlichtingendiensten moeten veel beter gaan samenwerken en de verzamelde informatie moet beter geanalyseerd worden. Er wordt meer geld ter beschikking gesteld om nog meer informatie te verzamelen en er gaan stemmen op de burgerlijke vrijheden te beperken zodat alle potentiële terroristen lang voor ze kwaad kunnen bij routinecontroles zijn opgepakt.

Het is allemaal van een aan-

doenlijk soort optimisme, dat geen oog heeft voor de fatale fout in bovenstaande redenering; het is een redenering achteraf. Natuurlijk is het patroon achteraf niet te missen. Als je weet wat er gebeurd is, krijgen al die feiten en gebeurtenissen die aanvankelijk niet opvielen in de onafzienbare massa van feiten en gebeurtenissen pas gewicht en betekenis. Ik ben er van overtuigd dat een aanslag met een of meerdere vliegtuigen in de Verenigde Staten voorlopig niet zal worden herhaald. Het patroon is nu bekend en er zal scherp op worden gelet. De vliëscholen zullen ongetwijfeld permanent in de gaten gehouden worden. Vliegen is nu veiliger dan voor 11 september. Als de terroristen intelligent zijn, zullen ze iets heel nieuws verzinnen en omdat het patroon daarvan ook pas achteraf duidelijk zal zijn, is er een goede kans dat ze opnieuw succes zullen hebben.

Kritiek op de 'schuldigen', die het niet aan hebben zien komen, is slechts een nutteloos ritueel. De schuldigen zijn ook pas achteraf schuldig geworden. Ze hadden het veel liever wel aan zien komen, dan waren ze nationale helden geweest. Wellicht zullen de

verschillende inlichtingendiensten tijdelijk beter gaan samenwerken. Ze zullen in ieder geval zeggen dat ze dat gaan doen en het zelf waarschijnlijk geloven. Het organisatorisch ethos is echter tegen intensieve samenwerking en dat zal niet een-twee-drie veranderen. Voor internationale samenwerking geldt hetzelfde.

Dat zoveel mensen bij een gebeurtenis als deze direct besluiten dat het wel wat minder kan met de burgerlijke vrijheden is verontrustend, omdat die vrijheden tot onze belangrijkste verworvenheden behoren. Bovendien is er geen enkel bewijs voor de theorie dat een identificatieplicht en andere beperkende maatregelen de terroristen tegen zullen houden. Die zullen zich ongetwijfeld weten te voorzien van uitstekend vervalste papieren en hebben al aangegevoerd dat zij zich weten te gedragen als keurige, onopvallende burgers.

We moeten af van de rare illusie dat allerlei akeelige gebeurtenissen, of het nu terroristische aanslagen zijn of rampen, met hun meestal totaal onvoorspelbare samenloop van omstandigheden, te vermijden zijn als iedereen goed zijn best doet en zich aan de regels houdt.

aanslagen. Achteraf was de algemene atmosfeer dat mensen niet zo kleinzerig moesten doen, in het licht van de terreurbestrijding. En een journaliste van een actualiteitenprogramma die ten onrechte van haar bed werd gelicht, nadat zijn gebeld had naar de Binnenlandse Veiligheidsdienst, en een nacht in een cel moest doorbrengen, kreeg een bloemetje mee.

**Duitsland:
Europese
politiemacht** **NRC**

Door onze correspondent STRAATSBURG, 3 OKT. Duitsland heeft de andere lidstaten van de Europese Unie officieel voorgesteld om gezamenlijk een Europese anti-rellen politie te vormen. De politie zou gewelddadigheden bij topbijeenkomsten van regeringsleiders moeten bestrijden.

Het voorstel is een uitwerking van plannen die de Duitse minister van Binnenlandse Zaken, Otto Schily, in augustus al heeft aangekondigd. Hij kreeg daarvoor toen steun van zijn Italiaanse collega Claudio Scajola. In de andere EU-lidstaten is over het algemeen sceptisch gereageerd op de gedachte om een Europese politiemacht te vormen.

Aanleiding voor het Duitse voorstel zijn de rellen tijdens de top van Europese regeringsleiders Gotenburger in juni en de bijeenkomst van de G-8 in Genua in juli. De EU-lidstaten zouden tegen rondreizende geweldplegers een gezamenlijke strategie moeten ontwikkelen. In alle landen zouden speciale politie-eenheden op dezelfde manier opgeleid moeten worden. Ze zouden ook dezelfde wapens en verbindingsapparatuur moeten krijgen.

De politie zou met taalcursussen geschikt moeten worden voor inzet overal in Europa. De politie van de vijftien EU-lidstaten zou gezamenlijke oefeningen moeten houden en op eenzelfde manier moeten leren optreden om gewelddadige betogers te scheiden van burgers die vreedzaam gebruik maken van het recht om hun mening te uiten.

Als alle EU-lidstaten over gelijke anti-rellen eenheden beschikken, kan een land waar een Europese top wordt gehouden gemakkelijk assistentie vragen van politie uit andere landen.

Volgens het Duitse voorstel zou de opleiding van de speciale politie-eenheden georganiseerd moeten worden door de Europese Politie Academie, die momenteel nog in het stadium van oprichting is.

S TEL, JE HEBT een moord op je geweten. Die moord heb je gepleegd in Groningen. De politie verdenkt je en vaardigt een opsporingsbevel uit. In Amsterdam word je opgepakt. De overdracht aan de Groningse justitie zal niet lang op zich laten wachten.

Maar stel nu eens dat je niet in Amsterdam, maar in Parijs wordt herkend, op basis van een algemeen Europees opsporingsverzoek. De gendarmerie pikt je op, en de volgende dag al zit je in de boeien van de E-19, op weg naar het Groningse politiebureau.

Het is nog geen realiteit, maar een verenigde Europese politiedienst en justitie-apparaat zitten er wel aan te komen. Hun voorlopers, Europol en Eurojust, bestaan al. En de aanslagen in de VS geven de voorstanders van een innige Europese samenwerking op terreinen van politie en justitie de wind in de rug. Antonio Vitorino, de verantwoordelijke eurocommissaris, bespeurt in de Brusselse machinerie een 'herontdekte dynamiek en energie'.

De mensenrechtenorganisaties houden hun

**Terreurbestrijding
brengt privacy in gevaar**

hart vast. 'De acties om de veiligheid te vergroten kunnen leiden tot serieuze inbreuken op de mensenrechten', schrijft Amnesty International. En Human Rights Watch is bang dat 'snelle maatregelen om de voorliggende voorstellen door te voeren de fundamentele vrijheden en rechten die de hoeksteen van de Europese waarden vormen, kunnen ondermijnen'.

Twee jaar geleden al spraken de regeringsleiders van de EU in het Finse Tampere af dat Europa zich moest omvormen tot één 'ruimte van vrijheid, veiligheid en gerechtigheid'. Zoals gebruikelijk ontbrak het niet aan mooie woorden, maar na Tampere liet de concrete invulling te wensen over. In slaktempo wisten de lidstaten enkele magere compromissjes te vinden.

Dat kwam Nederland overigens niet slecht uit. Want premier Kok wilde destijds slechts akkoord gaan met de afspraken over gezamenlijke criminaliteitsbestrijding als er tegelijkertijd ook een Europees beleid op het terrein van asiel en migratie tot stand zou komen.

Burgerrechten-deskundigen lieten meteen na Tampere al weten dat de nadruk wel erg op de

MEER O 16-10
Behalve over de onrust in de samenleving maakte de Tweede Kamer zich vooral zorgen over de toevlucht die Nederland te verwerken kan krijgen van "duistere types". CDA-Kamerlid Rietkerk zei te vrezen dat Nederland wel eens "de vergaarbak van het tuig van de wereld" kan worden wanneer de regels hier soepeler blijven dan in de omringende landen.

Korthals wilde niet vooruitlopen op de problemen die de aanhouding van een terrorist hier zou

kunnen opleveren. De VVD-bevindingsman moest erkennen dat het lastig is ongewenste personen aan de grens te weren. De Europese Commissie is bezig een systeem te ontwikkelen waarmee verdachten kunnen worden herkend, maar dit zal nog enkele jaren in beslag nemen. "Deze duistere types tegenhouden is makkelijker gezegd dan gedaan." Om de opsporing van verdachten te vergemakkelijken, overweegt hij verder de wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden (BOB) aan te passen. Ook De Vries beaamde dat Ne-

derland een aantrekkelijk land is, ook voor mensen met minder goede bedoelingen. Hij waarschuwde de aantrekkingskracht van Nederland niet te overdrijven en er geen reisforum voor terroristen van te maken.

De fracties zijn er verder niet van overtuigd dat Schiphol nu voldoende is beveiligd. Zij vinden dat Nederland een voorbeeld moet nemen aan de manier waarop de Israëlische luchtvaartmaatschappij via uiterst strenge maatregelen de afhandeling van zijn vliegtuigen omgeeft. **(ANP)**

**Wergroep pleit toch voor
landelijke recherche** **VKS/10**

DEN HAAG - In een alarmerend rapport over de veiligheidssituatie in Nederland pleit een werkgroep van de politie voor een landelijke recherche. Alleen op die manier kan de georganiseerde misdaad een halt worden toegevoerd. De huidige opsporingsdiensten werken te versnipperd en zijn moeilijk aan te sturen. Het concept-rapport van de werkgroep-Van Riessen (commissaris te Amsterdam) werd maandag door Binnenlandse Zaken gepubliceerd.

Privacyregels gaan te ver

Staatssecretaris De Vries gaat mee met Britten en Amerikanen

Vk 14-10
Sinds de aanslagen in de VS klinkt binnen de EU ook steeds luider de roep om de politiedienst Europool op te tuigen tot 'een Europese FBI', zoals Moscovici zegt. De Europese politiedienst beperkt zich nog tot het verzamelen en uitwisselen van informatie. De organisatie verdient volgens de Fransman opsporingsbevoegdheden, 'al kan dat niet van vandaag op morgen'.

Nederland bezint zich nog op de vraag 'hoe de rol van Europool versterkt kan worden'. Toen de voor-malige Duitse bondskanselier Kohl in 1994 de term Europese rechtsgang of transparante besluitvorming heeft het nu moeilijk. Het issue 'terrorisme' doet al het andere vergeten. Uiteraard zo ijdelijk als de emotie duurt. Maar in de vorm van verschoven budgetten, nieuwe wetten en andere spelregels duren de beleidsvolgelingen meestal langer. **Vk 2-10**

Rinus van Schendelen is hoogleraar politologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Van onze correspondent
LUXEMBURG - De balans tussen het belang van de privacy van de burger en dat van de opsporing door politie en geheime diensten "is te ver doorgeslagen naar de privacy", stelde staatssecretaris Monique de Vries van verkeer gisteren na een vergadering met haar EU-collega's. Die besloten de EU-privacyregels af te zwakken. De VVD-staatssecretaris meent

zwang gekomen en wie dat eng vindt klinken heeft, zonder enig vooroordeel mee te laten wegen, volkomen gelijk. Een Rasterfahndung betekent zoveel als een klopjacht op een bepaalde, aan enkele gemeenschappelijke kenmerken beantwoordende, groep mensen. Bijvoorbeeld: mediterrane type, 25 tot 30 jaar, man, kinderloos, technische studie, islamiet. Alle denkbare computerbestanden van overheid, het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen worden gekoppeld om alle inwoners die aan het opgestelde verdachte profiel beantwoorden eruit te vissen. In Nederland zijn 43 maatregelen voorgesteld in de anti-terrorisemenota, waarvan sommige ongetwijfeld hun nut zullen hebben voor de opsporing van verdachten, maar het merendeel is bedoeld om politie en veiligheidsdiensten meer bevoegdheden tegenover de eigen burgers te bezorgen. Deze gang van zaken wordt - zie de discussie over het alsnog invoeren van een algemene identificatieplicht - gevoerd onder het motto dat veiligheid belangrijker is dan burgerrechten. Maar wat is veiligheid? Als op één dag 2500 mensen bellen met de informatie-lijn van het ministerie van Volks-

in de oorlog tegen het terrorisme voeren ten koste van de samenleving? Ten koste van de burgerrechten, de privacy, de rechtsbescherming, de vrijheid van meningsuiting? Dat is niet alleen in Groot-Brittannië een prangende vraag. Uiteraard speelt de kwestie om te beginnen, vrijwel onmiddellijk na de terreuraanslagen in de Verenigde Staten. Vergeet niet de New York Times op de vermelding te weerstaan 'draconische wetten' aan te nemen die de vrijheden ondermijnen en die het wezen van de VS uitmaken. "De Amerikanen moeten bedenken hoe we het land kunnen beveiligen zonder de rechten en privileges van de vrije samenleving te verkwallen." Nadat de FBI en andere veiligheidsdiensten in weerwil van deze oproep vergaande nieuwe bevoegdheden hadden gekregen, konden andere landen niet achterblijven. Neem Duitsland, dat leergeld heeft betaald met de tegen de Rote Armee Fraktion gerichtte Notstandsgesetz uit de jaren zeventig, die niet meer van tafel gingen toen de Notstand eenmaal voorbij was. Ingeleverde burgerrechten krijgen niet zomaar terug. Nu is in Duitsland het woord Rasterfahndung in

Nederlanders: Veiligheid belangrijker dan privacy

ROTTERDAM - Nederlanders vinden veiligheid belangrijker dan privacy. Onderzoek van bureau Intomart, in opdracht van het Algemeen Dagblad, wijst uit dat acht op de tien Nederlanders voor invoering van een algemene legitimatieplicht zijn. Ook zou de politie zonder directe aanleiding burgers moeten mogen fouilleren en telefoons af luisteren. Intomart ondervroeg voor de enquête 500 personen. Bijna driekwart van hen gaf aan dat er weer grenscontroles moeten komen in

de Europese Unie. Het is zinvol dat asielzoekers uit islamitische landen worden geweerd, meent ruim een op de vijf ondervraagden. Nog eens ruim 20 procent twijfelt daarover. Een op de drie ondervraagden meent dat de kans op bomaanslagen en kapingen in Nederland groot is. Eenzelfde aantal mensen

is bang voor aanslagen met biologische of chemische wapens. Maar Nederlanders zijn niet bang zelf te worden getroffen door een aanslag. Bijna driekwart vindt dat onwaarschijnlijk. Zo'n 25 procent van de ondervraagden stapt voorlopig niet in een vliegtuig en bijna de helft mijdt voorlopig de VS. Het leefgedrag wordt verder nauwelijks aangepast. **Vk 14-10** (ANP)

gendiensten in de EU meer armslag te geven. Dit in navolging van de Amerikanen die de diensten vorige week al ruimere bevoegdheden gaven. Voor De Vries kwam het besluit als een verrassing. Zij was vrijdag in het buitenland. De Britten, gesteund door Frankrijk, willen dat in de EU alle gegevens over het telefoon-, fax- en e-mailverkeer voor lange tijd worden opgeslagen. De Britten spraken ooit over zeven jaar. Dat

Belangrijkste probleem is de vraag voor welke activiteiten het aanhoudingsbevel moet gaan gelden. Zaken die in de ene lidstaat strafbaar zijn, zijn dat soms in een ander land niet of veel minder. Voor Nederland liggen met name euthanasie, abortus en het softdrugsbeleid gevoelig, omdat het op deze terreinen een soepeler regime kent dan de meeste andere lidstaten. (ANP)

stelt de geheime diensten en de politie in staat ver terug te zoeken met wie is gebeld, hoe laat en hoelang, welke webpagina's zijn bezocht, welke e-mails worden verzonden. Voor december moeten voorstellen voor data-opslag op tafel komen. Het compromis dat eerder dit jaar over privacy was bereikt wordt zo opengebroken. Het benadrukte de privacy en legde geen afspraken over gegevensopslag vast. Lidstaten moesten, tot

gezonderd om te vragen wat de symptomen zijn van miltvuur, dan voelen zij zich ongetwijfeld onveilig. Helpt daar een algemene identificatieplicht tegen? Wie wil men dat wijsmaken? De boodschap van de binnenlandse anti-terrorisme-wetgeving, die past in de sfeer van angst en bedreiging, luidt dat zich in de samenleving een vijandige groep bevindt waartegen allerlei (draconische, om met de New York Times te spreken) afweertmaatregelen nodig zijn. Met hun binnenlandse reacties op het terrorisme zenden de Westerse regeringen tegenstrijdige signalen uit. Aan de ene kant demonstratief moskeebezoek, waarschuwingen tegen godsdiensthaat en tegen 'westers' superioriteitsgevoel. Aan de andere scherpere repressie, algemene identificatieplicht, rasteropsporing, elektronische razzia's, antecedentonderzoek van nieuwkomers, inperking van de burgerlijke vrijheden. Intrusien debatteren filosofen over cultuurrelativisme versus Westerse culturele superioriteit, maar de vraag wordt: wat gebeurt er met de universele normen en de alle mensen, van alle culturen, komende rechten? **Nrc 10/10**

Elisbeth Etty

verdrriet van de Britten, zelf maar besluiten of ze dat wilden en, zo ja, voor hoelang. Eurocommissaris Liikenen Internetproviders zijn fel tegen de dataopslag, vrezen dat zij voor de extra kosten moeten opdraaien. Burgerrechtenorganisaties zijn bang dat de vrijheden worden aangetast. Als bekend is welke webpagina's iemand bezoekt, dan is uit te tekenen wat zijn voorkeuren zijn. De deur staat wijd open voor misbruik van zijn persoonsgegevens, vinden zij.

Door onze correspondent
BEN VAN DER VELDEN
LUXEMBURG, 17 OKT. Bestrijding van terrorisme door de Europese Unie heeft vergaande en onverwachte gevolgen voor Nederland. Minister Korthals (Justitie) wordt gedwongen de Nederlandse opvattingen over gevoelige zaken als drugs en euthanasie op Europees niveau krachtiger te verdedigen. "Een geweldig probleem, knap ingewikkeld", noemde hij het gisteren in Luxemburg na Europees overleg, waar zijn poging de kwestie te ontlopen is mislukt. Het gaat om een gevolg van de terreuraanslagen in de VS dat zelfs Osama bin Laden niet had kunnen voorzien. In de EU is samenwerking op het gebied van justitie plotseling bovenaan de agenda gekomen. Korthals hoopt te aanvankelijk dat het alleen zou gaan om afspraken over een Europees arrestatiebevel en om vereenvoudigde uitlevering binnen de EU van verdachten van terrorisme. Maar Korthals is bezweken voor de druk om in veel meer justitiele kwesties op Europees niveau samen te werken. Daarmee zijn drugs en euthanasie hoger op de EU-agenda gekomen. Twee jaar geleden al besloten de regeringsleiders op de top in het Finse Tampere dat de EU een 'ruimte' van veiligheid en gerechtigheid moest worden. Maar sindsdien hebben de ministers van Justitie de belangrijkste zaken op de lange baan geschoven. Samenwerking in het strafrecht betekent onvermijdelijk druk tot harmonisering van de wetgeving binnen de EU. Daarvoor halen veel juristen de neus op, omdat zij het nationale strafrecht superieur vinden aan dat van de andere EU-lidstaten. Maar zowel commissaris Vitorino (Justitie) als de regeringsleiders hebben eind vorige maand het terrorisme als argument aangegrepen om de ministers van Justitie in beweging te brengen. Die hebben tot 7 december de tijd om het eens te worden over een Europees arrestatiebevel. **Vervolg JUSTITIE: pagina 2**

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 30 OKT. Nederland heeft onvoldoende invloed in de Europese Unie doordat er te weinig Nederlandse ambtenaren een relevante functie bij de Europese instellingen bekleden. De ondernemersorganisaties VNO-NCW en MKB Nederland schrijven dit in een open brief aan premier Kok. Zij bepleiten dat de regering actiever gaat proberen om meer Nederlandse ambtenaren bij de EU benoemd te krijgen. Dat is "in het belang van Nederland en de maatschappelijke organisaties", aldus de brief, "om Nederlandse ervaring en kennis in te brengen en ter ondersteuning van een goede communicatie tussen de EU en Nederland." Volgens deze organisaties is de laatste jaren de Nederlandse invloed afgenomen doordat er nog maar slechts circa 390 Nederlanders op het niveau van minimaal beleidsmedewerker een functie hebben bij een Europese instelling. Van de 390 ambtenaren werken er circa driehonderd bij de Europese Commissie. VNO-NCW en MKB Nederland vinden dat er bij vooral de secretariaten van de Raad van Ministers en bij het Europees Parlement te weinig Nederlanders een goede functie hebben. Zij pleiten er onder meer voor dat Nederlandse topambtenaren een terugkeergarantie krijgen als ze in Brussel willen werken.

Euthanasie ongewild hoger op EU-agenda

Minister Korthals is binnen de EU terug bij af

Door onze correspondent
BEN VAN DER VELDEN
LUXEMBURG, 17 OKT. Bestrijding van terrorisme door de Europese Unie heeft vergaande en onverwachte gevolgen voor Nederland. Minister Korthals (Justitie) wordt gedwongen de Nederlandse opvattingen over gevoelige zaken als drugs en euthanasie op Europees niveau krachtiger te verdedigen. "Een geweldig probleem, knap ingewikkeld", noemde hij het gisteren in Luxemburg na Europees overleg, waar zijn poging de kwestie te ontlopen is mislukt. Het gaat om een gevolg van de terreuraanslagen in de VS dat zelfs Osama bin Laden niet had kunnen voorzien. In de EU is samenwerking op het gebied van justitie plotseling bovenaan de agenda gekomen. Korthals hoopt te aanvankelijk dat het alleen zou gaan om afspraken over een Europees arrestatiebevel en om vereenvoudigde uitlevering binnen de EU van verdachten van terrorisme. Maar Korthals is bezweken voor de druk om in veel meer justitiele kwesties op Europees niveau samen te werken. Daarmee zijn drugs en euthanasie hoger op de EU-agenda gekomen. Twee jaar geleden al besloten de regeringsleiders op de top in het Finse Tampere dat de EU een 'ruimte' van veiligheid en gerechtigheid moest worden. Maar sindsdien hebben de ministers van Justitie de belangrijkste zaken op de lange baan geschoven. Samenwerking in het strafrecht betekent onvermijdelijk druk tot harmonisering van de wetgeving binnen de EU. Daarvoor halen veel juristen de neus op, omdat zij het nationale strafrecht superieur vinden aan dat van de andere EU-lidstaten. Maar zowel commissaris Vitorino (Justitie) als de regeringsleiders hebben eind vorige maand het terrorisme als argument aangegrepen om de ministers van Justitie in beweging te brengen. Die hebben tot 7 december de tijd om het eens te worden over een Europees arrestatiebevel. **Vervolg JUSTITIE: pagina 2**

politie in heel Europa die van de gelegenheid gebruik wil maken om gemakkelijker tegen verdachten te kunnen optreden. Gisteren kwam de Franse minister van Justitie, Marylise Lebranchu, tijdens een vergadering met haar EU-collega's met een nieuw voorstel. Het Europese arrestatiebevel zou alleen moeten gelden voor misdrijven waarover de EU-landen het eens zijn. Zij stelde een lijstje misdrijven voor, waarop naast terrorisme ook "illegale drugshandel" stond. Op de vraag of niet alle drugshandel illegaal is, antwoordde zij dat zij op gevoeligheden van sommige landen lette. De Nederlandse minister Korthals zei het Franse voorstel te steunen, "maar de zaken moeten wel goed gedefinieerd worden". Daarmee was hij weer bij het Nederlandse probleem aangekomen. Drugshandel is in Nederland verboden, maar coffeshops worden gedoogd. Gedogen is een woord dat bij de discussies over een Europees arrestatiebevel niet voorkomt. Moet Nederland straks mensen uitleveren die in Nederland niet vervolgd zouden worden maar in een ander Europees land wegens drugshandel achter de tralies kunnen komen? Kan Nederland straks mensen uitleveren die in een ander EU-land worden beschuldigd van moord maar in Nederland op grond van de euthanasie wetgeving vrijuit zouden gaan?

Nederland voelde daar niets voor, onder anderen omdat het niet gedwongen wilde worden te definiëren welke drugshandel het zou willen uitzonderen en in welke gevallen het iemand niet zou willen uitleveren omdat er volgens Nederland sprake is van niet strafbare euthanasie. Minister Korthals wilde dat het Europees arrestatiebevel alleen voor terrorisme zou gelden. De afgelopen dagen zag hij in dat zijn standpunt onhoudbaar was tegenover regeringsleiders en

Akkoord aanhoudingsbevel voor gehele EU blijft nog uit

LUXEMBURG - De EU-ministers van Justitie hebben gisteren in Luxemburg nog geen akkoord kunnen bereiken over een in alle lidstaten geldend aanhoudingsbevel. Wel is er volgens minister Korthals vooruitgang geboekt. Korthals gaat er van uit dat zijn collega's en hij daar begin volgende maand wel uitkomen.

Nederland voelde daar niets voor, onder anderen omdat het niet gedwongen wilde worden te definiëren welke drugshandel het zou willen uitzonderen en in welke gevallen het iemand niet zou willen uitleveren omdat er volgens Nederland sprake is van niet strafbare euthanasie. Minister Korthals wilde dat het Europees arrestatiebevel alleen voor terrorisme zou gelden. De afgelopen dagen zag hij in dat zijn standpunt onhoudbaar was tegenover regeringsleiders en

politie in heel Europa die van de gelegenheid gebruik wil maken om gemakkelijker tegen verdachten te kunnen optreden. Gisteren kwam de Franse minister van Justitie, Marylise Lebranchu, tijdens een vergadering met haar EU-collega's met een nieuw voorstel. Het Europese arrestatiebevel zou alleen moeten gelden voor misdrijven waarover de EU-landen het eens zijn. Zij stelde een lijstje misdrijven voor, waarop naast terrorisme ook "illegale drugshandel" stond. Op de vraag of niet alle drugshandel illegaal is, antwoordde zij dat zij op gevoeligheden van sommige landen lette. De Nederlandse minister Korthals zei het Franse voorstel te steunen, "maar de zaken moeten wel goed gedefinieerd worden". Daarmee was hij weer bij het Nederlandse probleem aangekomen. Drugshandel is in Nederland verboden, maar coffeshops worden gedoogd. Gedogen is een woord dat bij de discussies over een Europees arrestatiebevel niet voorkomt. Moet Nederland straks mensen uitleveren die in Nederland niet vervolgd zouden worden maar in een ander Europees land wegens drugshandel achter de tralies kunnen komen? Kan Nederland straks mensen uitleveren die in een ander EU-land worden beschuldigd van moord maar in Nederland op grond van de euthanasie wetgeving vrijuit zouden gaan?

In Duitsland neemt het verzet tegen maatregelen ter bestrijding van terrorisme toe. Rechters, advocaten en politici waarschuwen voor aantasting van de burgerrechten.

Door onze correspondent MICHEL KERRES

BERLIJN, 26 OKT. Otto Schily, minister van Binnenlandse Zaken (SPD), is sinds 11 september een man met een opdracht. Hij wil zijn land beter wapenen tegen terrorisme. Duitsland is immers ontmaskerd als veilige haven van een aantal islamitische sleepers die in New York en Washington hun verderfelijke einde zochten. Zoiets steekt de natie en de minister voor binnenlandse veiligheid in het bijzonder.

Niet meer dan acht dagen had Schily in september nodig om een eerste pakket antiterrorisme maatregelen samen te stellen. Sindsdien werkt hij aan een tweede reeks in grepen, die het werk van opsporingsambtenaren moeten vereenvoudigen, het zogenaamde Anti-Terror-Pakket II, waarover het Duitse kabinet op 7 november een beslissing hoopt te nemen.

Schily is snel en fel. Voor kritiek had hij de afgelopen weken maar weinig geduld. Vooral Groene politici die opperden dat politie en

'Sheriff' Schily gaat velen te snel

justitie in een rechtsstaat niet voor niets gebonden zijn aan strikte regels, schoof Schily terzijde. Terrorismerecht vereist daadkracht van de democratie, stelt de minister, geen eindeloze debatten. Bovendien wil hij Duitsland niet in een politiestaat veranderen, slechts een aantal belemmeringen voor rechters uit de weg ruimen, hier en daar uitwassen van privacybescherming kortwieken en identiteitsbewijzen beter beveiligen. De rechtsstaat is bij mij in goede handen, suste de oud-advocaat.

Schily vat zijn taak serieus op. In Berlijn gaat de anekdote dat de minister op de eerste avond van de luchtaanval op de Taliban persoonlijk de portier van een tv-stu-

dio naast de Rijksdag sommeerde de schijnwerpers die het gebouw verlichtten te dimmen. Ook Duitse intellectuelen die dezer dagen menen kritische vragen over de VS te mogen stellen kunnen op ministerieel ingrijpen rekenen. Günter Grass distantieerde zich van de Amerikaans/Britse aanval op Afghanistan. „Een ernstige ontsporing”, oordeelde de minister. Retoriek van de Koude Oorlog, riposteerde prompt de filosoof Peter Sloterdijk. „Als Schily als Duitse McCarthy de geschiedenis in wil gaan moet hij zo verder praten.”

Ooit gold Otto Schily als kampioen van de burgerrechten. In de jaren zeventig maakte hij als advocaat furore door RAF-terroriste

Gudrun Enslin te verdedigen. Nu moet 'Sheriff Schily' (weekblad Focus) zich vergelijkingen met communistenhater McCarthy en Franz Josef Strauss laten welgevalen.

Onvoorwaardelijke steun geniet Schily, medeoprichter van de Groenen en sinds 1989 lid van de SPD, van bondskanselier Schröder. Die rugdekking zal nog hard nodig zijn. Niet alleen intellectuelen met een neiging tot retorische overkill hebben het op hem gemunt, ook behoedzaam en genuanceerd formulerende rechters en advocaten, liberale politici en woordvoerders van de politiebonden vragen zich hardop af of Schily in zijn ijver niet te ver gaat en eigenhandig de Grondwet bijlijpt.

Gisteren kregen de critici gezelschap van prominente leden van de SPD. Vooral de gedachte dat het Bundeskriminalamt, de federale recherche, burgers in het vizier mag nemen voordat er een concrete verdenking bestaat, gaat menigmen te ver. Heide Simonis, premier in de deelstaat Sleeswijk-Holstein, noemde de nieuwe rol voor het BKA 'wrang'. Collega Kurt Beck, Rijnland-Palts, stelde dat nooit aan de rol van de officier van justitie getornd mag worden. Eerder hadden zestien organisaties voor burgerrechten Schily's plannen als onpraktisch en een aanval op de mensenrechten getypeerd.

Het voornemen om identiteitsbewijzen van een vingerafdruk te

Duitse maatregelen waartoe inmiddels is besloten:

- Meer geld. In 2002 wordt 3 miljard mark extra ter beschikking gesteld voor leger, inlichtingendiensten, politie en justitie.
- Afschaffing van het zogenaamde Religionsprivileg, waardoor religieuze verenigingen juridisch moeilijk aan te pakken waren.
- Aanpassing van wetboek van strafrecht, waardoor vervolging van terrorisme in het buitenland eenvoudiger wordt.

Duitse maatregelen

- Nieuwe opsporingsinstantie gericht op verdachte geldstromen; register voor alle Duitse bankrekeningen, inclusief naam en adres van rekeninghouder.
- Landelijke invoering Rasterfahndung, de systematische opsporing van terroristen door computerbestanden met persoonsgegevens aan elkaar te koppelen en

- vervolgens te onderzoeken op een aantal kenmerken. Om eventuele sleepers te vinden worden gegevens van onder andere bevolkingsregister, universiteiten, ziekenfondsen, energiebedrijven en politie gekoppeld.
- Telecomaanbieders moeten het afsluisteren van mobiele telefoons en het meelesen van SMS-berichten en e-mails mogelijk maken.

Ter discussie staan in Duitsland verder nog de volgende maatregelen:

- Invoering van een kroongetuige-regeling.
- Vingerafdruk en driedimensionale pasfoto in identiteitsbewijzen.
- Controle van antecedenten bij visumaanvraag, de zogenaamde Regelanfrage.
- Een uitbreiding van de bevoegdheden van de federale recherche.

Critici Duitse terrorismewet zijn bang voor 'orgie' van gesnuffel

Van onze correspondent Philippe Remarque

BERLIJN

Duitsland dreigt af te glijden naar een 'bewakingsstaat', waarin iedere burger bij voorbaat als verdacht geldt. Zo waarschuwen critici van de strenge veiligheidsmaatregelen die minister van Binnenlandse Zaken Otto Schily (SPD) wil doorvoeren.

De minister is er alles aan gelegen om 'te verhinderen dat terroristen zich in Duitsland onopgemerkt kunnen bewegen en hun identiteit versluieren'. Dat de vliegtuigkapers van de elfde september hun aanslagen in Hamburg hebben beraamd was een klap voor Schily.

Daar houdt het niet op. Vorige week plukte de politie op de luchthaven van Frankfurt een 29-jarige Turkse student uit het vliegtuig naar Iran. In zijn bagage had Harun A. een stofmasker, een beschermingspak tegen chemische en biologische wapens, materiaal om de ontsteking van een bom te maken en een cd-rom met instructies voor de 'heilige oorlog'. Hij is de zwager van de 'kalief van Keu-

len', een radicale geestelijke die in de gevangenis zit wegens aansporing tot moord.

Sommige terroristen zijn vrij blijven rondlopen doordat de Duitse rechtsregels zo voorzichtig zijn. De politie mag pas in actie komen als justitie vaststelt dat er een 'aanvankelijke verdenking' bestaat. Dat iets moet worden veranderd vinden velen in Duitsland. Maar Schily's tweede pakket veiligheidsmaatregelen zal de rechtsstaat veranderen.

In de door hem voorgestelde 'terrorisbestrijdingswet' wordt het Duitse paspoort voorzien van een vingerafdruk en driedimensionale gezichtskenmerken; de politie kan makkelijker een onderzoek instellen; de geheime dienst moet medewerkers controleren van tal van openbare instellingen en krijgt toegang tot tal van persoonlijke gegevens; buitenlanders kunnen al het land worden uitgezet als ze alleen maar worden verdacht van een misdrijf. En dat is nog maar een kleine greep.

De Groenen, coalitiepartners van Schily, klagen over een 'orgie' van veiligheidsvoorstellen, die soms de grondwet of het Europees

recht schenden. De bond van rechters en verschillende advocatenorden riepen de regering woensdag op de clause te schrappen die het Bundeskriminalamt (BKA) het recht geeft zonder controle van justitie een onderzoek te openen.

Critici klagen dat de BKA-agenten dan 'al kunnen rondsnoeffen als iemands gezicht ze niet aanstaat'. Ze waarschuwen voor de vermenging van politie- en geheime-diensttaken. In het land waar eens de Gestapo en de Stasi heersten ligt dat gevoelig. Niet alleen burgerrecht-groeperingen en de politiebond protesteren, ook specialisten van het ministerie van Justitie en van Schily's eigen SPD-fractie gaat het plan te ver.

Daarom is Schily gedwongen te onderhandelen met ambtenaren en parlementariërs die beloven de scherpste kantjes van de wet af te slijpen. De minister, zelf ooit RAF-advocaat, wijst de kritiek intussen de hand en klaagt dat de Duitse democratie te weinig weerbaar is. Vast staat: ook als maar de helft van zijn voorstellen overblijft, zal de staat in Duitsland binnenkort veel actiever kunnen optreden.

Nieuwe maatregelen tegen terrorisme

- Meer armlag voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten
- Capaciteitsuitbreiding politie en OM
- Precieze definitie terrorisme
- Lidmaatschap terroristische organisaties strafbaar
- Betere controle van de bagage van reizigers
- Mogelijk invoering biometrie bij identiteitscontrole

Het effect is onmiddellijk meetbaar: de inlichtingendiensten werken beter samen dan ooit en diverse landen maken haast met het treden van extra maatregelen tegen terrorisme.

Premier Kok presenteerde op 5 oktober het Nederlandse 'Actieplan Terrorisbestrijding', met 43 maatregelen tegen terreur. Er zal 200 miljoen gulden voor worden uitgetrokken. Minister Kort-hals van Justitie wil nog voor het einde van dit jaar terrorisme apart

- Betere aftapparaatuuur
- Preventieve productie van pokkenvaccins
- Scherpere regeling melding ongebruikelijke transacties
- Beperkte verruiming van de identificatieplicht
- Alertheid op aanslagen met nucleair of chemisch materiaal
- Aandacht voor aanslagen via voedingsmiddelen

strafbaar stellen. Daarmee kunnen terroristen aanzienlijk hogere straffen krijgen - mogelijk tot twintig jaar voor leiders van terroristorganisaties - dan nu het geval is.

Binnenkort expertisecentrum computermisdaad

Den Haag — Het Openbaar Ministerie krijgt binnenkort een expertisecentrum in de strijd tegen computercriminaliteit. Het ondersteunt het OM bij onderzoeken naar cybercrime. Een aantal specialisten komt in het expertisecentrum bijeen. Zij moeten hulp bieden bij landelijke zaken waar bij iemand bijvoorbeeld probeert in te breken in het netwerk van Defensie, de energiesector of de gezondheidszorg. Ook bij internationale zaken zal het centrum worden ingeschakeld. Locale zaken worden ook behandeld. Dit gebeurt alleen als het regionale onderzoeksteam niet de noodzakelijke expertise heeft om

het onderzoek goed te doen verlopen, meldt de woordvoerder. Naast dit expertisecentrum krijgen de 470 officieren van justitie cursussen om hun computerkennis uit te breiden. „Leidinggevend moeten weten waar een onderzoek naar cybercrime over gaat,” vertelt de woordvoerder.

Het CDA presenteerde vanochtend zijn concept-verkiezingsprogramma. Opmerkelijke punten daarin:
• Er moet een minimumstraf komen voor gewelds- en zedendelicten.

4.4.3 Om een Europese rechtsruimte te scheppen waarin grensoverschrijdende misdaad effectiever kan worden bestreden, is het nodig om in de Europese Unie overeenstemming te bereiken over definities, strafbaarstelling en straffen op het gebied van financiële criminaliteit, drugshandel, mensenhandel, exploitatie van vrouwen en kinderen, high-techcriminaliteit, milieucriminaliteit en terrorisme. In het verlengde daarvan is het CDA voorstander van een wettelijke minimumstraf voor deze delicten.

voorzien is een vergaande en overbodige inperking van grondrechten, oordeelde Volker Beck, juridisch specialist van de Groenen. Hij geeft de voorkeur aan modernere methoden, lees een driedimensionale foto van hand of gezicht in paspoort en persoonsbewijs. De vingerafdruk is bovendien niet effectief, zei de vice-voorzitter van de Duitse orde voor advocaten, Georg Passer. De terroristen die jaren in Hamburg woonden hadden geen Duitse paspoorten.

De politievakbond stoort zich vooral aan Schily's tempo. De specialisten krijgen geen tijd om de gevolgen van Schily's dadendrang in te schatten. Ook 's ministers openheid voor kritiek valt vakbondsvoorzitter Konrad Freiberg niet mee. „Schily wekt de indruk dat elke criticus een veiligheidsrisico is.”

Lof krijgt Schily van de zijde van de conservatieve oppositie. Edmund Stoiber, minister-president in Beieren (CSU), spoorde hem gisteren aan zich van kritiek in eigen kring niets aan te trekken. In Beieren is een deel van de nieuwe maatregelen al langer van kracht; in het federale stelsel hebben de deelstaten een belangrijke verantwoordelijkheid bij het waarborgen van binnenlandse veiligheid.

De dodelijke omhelzing door politieke tegenstanders en de openlijke kritiek van partijgenoten is ook de Sheriff niet ontgaan. Gisteravond liet Schily weten ook tot compromissen bereid te zijn.

kan Anonymizer (en dus elke andere server op internet) zien via welke route de bezoeker op de site komt, zodat de plaats van herkomst bij benadering is vast te stellen. Tenslotte is het IP-nummer te zien; dat is het adres van de computer van de bezoeker op internet. Wie een vaste verbinding heeft via kabel of ADSL heeft een vast IP-nummer en geeft zo vrijwel zijn identiteit prijs. Als bijvoorbeeld de laatste bezochte pagina van compromitterende aard is, kan dat moeilijkheden opleveren. Het IP-adres is voor modemegebruikers iedere sessie anders. De buitenwereld kan alleen met hulp van de provider achterhalen welke persoon er achter een IP-adres zit; de provider kan in Nederland hiertoe door justitie worden verplicht.

Een derde mogelijkheid is Crowds. De deelnemers aan Crowds vormen een gemeenschap; als een van de leden een pagina wil zien, gaat de aanvraag via een willekeurig aantal leden. Voor de bezochte site lijkt de aanvraag te komen van de laatste in de reeks. Dat is het risico van deelname: dat je de kastanjes uit het vuur haalt voor een ander. Crowds is gratis maar vereist de nodige computervaardigheden. Overigens is de website van Crowds zelf al een jaar of twee niet bijgehouden. Het lijkt erop dat het onderwerp privacy meer leeft onder ideologische scherpslijpers dan onder de bevolking van internet. Over een laatste alternatief, Freenet (niet te verwarren met Freedom), een volgende keer.

Herbert Blankesteijn

best@nrc.nl

Kabinet is voor incidenteel tonen persoonsbewijs bij dreigingen

Van onze verslaggevers
Frank Poorthuis
Frits van Veen

DEN HAAG

Het kabinet is tegen een algemene identificatieplicht, zoals België en Frankrijk kennen. Wel zullen burgers in de toekomst worden verplicht hun persoonsbewijs te tonen als sprake is van terroristische dreigingen. De huidige, beperkte identificatieplicht wordt daartoe uitgebreid, aldus kringen rond het kabinet.

Vandaag vergadert het kabinet erover. Na de aanslagen in de Verenigde Staten wordt in de Tweede Kamer aanzienlijk milder gedacht over het onderwerp, dat lange tijd taboe was.

CDA en VVD zijn voor een algemene identificatieplicht, waarbij burgers verplicht zijn altijd een persoonsbewijs bij zich te dragen. PvdA en D66 zijn daar nog steeds tegen, maar zijn bereid te praten over uitbreiding.

Enkele jaren geleden werd de identificatieplicht, die al gold voor officiële handelingen en voor bankzaken, uitgebreid tot voetbalstadions, het openbaar vervoer en de werkplek.

In deze gevallen is de burger overigens niet verplicht een persoonsbewijs bij zich te dragen. Wel moet hij, als er aanwijzingen zijn voor een strafbaar feit, alle medewerking verlenen voor identificatie. Desnoods moet hij mee naar het politiebureau. Dat gaat nu ook gelden voor terroristische dreigingen, als het aan het kabinet ligt.

Minister Korthals van Justitie had na de aanslagen al gezegd te denken aan uitbreiding van de identificatieplicht. Hij zei overigens niet de illusie te hebben dat daarmee veel terroristen kunnen worden ontdekt. Die zijn slim genoeg om een valse identiteit aan te nemen.

Korthals blijft tegen minimumstraffen
Van onze redactie politiek
Trouw, 31 oktober 2001

DEN HAAG - Minister Korthals (VVD, justitie) wil er alles aan doen om te voorkomen dat Nederland onder Europese druk minimumstraffen moet invoeren. De bewindsman maakte dat gisteren duidelijk in overleg met kamerleden over strafrechtelijke samenwerking in Europa. „Het invoeren van

minimumstraffen is voor Nederland geen optie'', hield hij hen voor.

De meeste van de vijftien lidstaten van de EU kennen in hun strafrecht bepalingen die de rechter voorschrijven bij een veroordeling minstens een bepaalde straf op te leggen. Nederland kent die niet en wil er ook niet aan. Korthals en een kamermeerderheid vinden dat dat de vrijheid van de strafrechter te veel inperkt. Die kan zo te weinig rekening houden met de

individuele omstandigheden die in een strafzaak een rol spelen.

Het CDA is wel een uitgesproken voorstander van minimumstraffen voor een aantal 'grens overschrijdende delicten.' Het gaat daarbij onder meer om mensenhandel, exploitatie van vrouwen en kinderen, milieucriminaliteit en terrorisme. De christendemocraten hebben dat ook opgenomen in hun gisteren uitgebrachte verkiezingsprogramma. Nederland is wel bereid

afspraken te maken over het invoeren van minimum-maximumstraffen. Daarbij wordt overeengekomen dat de landen op een bepaald delict minstens een bepaalde maximumstraf zetten. Het staat de rechter dan altijd vrij om als hij daar redenen voor ziet een veel lagere straf op te leggen dan het wetboek van strafrecht mogelijk maakt. Maar bij andere EU-lidstaten groeit de weerzin tegen deze halve oplossing. De PvdA opperde het te proberen langs de weg van

Landelijke recherche blijft twistpunt

Snelle maatregelen zijn nodig voor de aanpak van de georganiseerde misdaad. Daarover zijn justitie en politie het eens. Maar over de organisatie daarvan, zoals een landelijke recherche, verschillen ze hevig van mening.

Van onze verslaggever
Weert Schenk

AMSTERDAM

Minister Korthals van Justitie laat volgende week de Tweede Kamer weten hoe hij denkt over een landelijke recherche. Een centraal aangestuurd opsporingsapparaat is een kwestie die al een tijd dringend om een besluit vraagt. Er bestaan grote zorgen over de ontwikkeling van de zware georganiseerde criminaliteit. Maar tussen politie en justitie heerst onenigheid over de aanpak.

De opsporingscapaciteit van de politie heeft geen gelijke tred gehouden met de groei van de criminaliteit. In vergelijking met omliggende landen heerst in Nederland een gunstig klimaat voor zware criminelen. Zo handhaaft Neder-

land schijnbaar moeiteloos zijn positie als belangrijk centrum voor internationale drugshandel.

Uit recente rapporten blijkt dat de internationale criminaliteit omvangrijker wordt en zich verhardt.

De politie heeft echter niet genoeg mogelijkheden om aandacht te geven aan tweehonderd bekende criminele groeperingen die hier actief zijn. Voorts komt Nederland zijn verplichtingen onvoldoende na bij vragen uit het buitenland om opsporing of rechts-hulp.

Dit is een groeiend probleem omdat de verzoeken steeds complexer worden. Hier doet zich ook het gemis voelen van een landelijk aanspreekpunt van de politie. Andere landen moeten aparte afspraken maken met de regio-korpsen.

Snelle maatregelen voor de opsporing van de zware misdaad zijn nodig, daarover zijn justitie en politie het eens. Overeenstemming ontbreekt echter over de organisatie van de zeven kernteams met in totaal duizend (binnenkort tweeduizend) rechercheurs die zich met de opsporing van de georganiseerde misdaad gaan bezighouden.

De kernteams vallen onder de

verantwoordelijkheid van enkele korpschefs. Het college van procureurs-generaal, de top van het Openbaar Ministerie, wijst de opsporingsonderzoeken toe.

Dit college wil de kernteams nu rechtstreeks gaan aansturen. Dit model heet landelijke recherche. De Amerikaanse FBI, die zelfstandig functioneert en eigen bevoegdheden heeft, wordt niet gezien als voorbeeld.

Politie: centraal aanspreekpunt is niet creatief

De procureurs-generaal stellen dat met een landelijke regie vanuit het OM beter prioriteiten kunnen worden gesteld, meer mensen kunnen worden ingezet en snel van aandachtsgebied kan worden veranderd als dat nodig is, zoals nu met het terrorisme. 'Bij internationale zaken moet je niet zijn aangewezen op regionale korpsen', aldus het college.

De Raad van Hoofdcommissarissen ziet vooralsnog niets in een landelijke recherche. Het beraad van 26 korpschefs noemt deze oplossing voor de crisis in de opspo-

ring 'een negentiende-eeuwse'. De opsporing moet juist anders, 'creatiever, intelligenter', zeggen ze. Niet alle korpschefs delen dit standpunt.

Zo pleitte de Amsterdamse hoofdcommissaris J. Kuiper afgelopen zomer openlijk voor een landelijke recherche. Hij voorspelde toen al dat over dit onderwerp moeilijk te praten valt. Met de komst van een landelijke recherche zouden korpschefs bevoegdheden uit handen moeten geven.

De procureurs-generaal vermoeden dat dit een rol speelt bij het verzet van hoofdcommissarissen tegen de landelijke recherche. Het OM vindt het onbevredigend dat de politie geen leidinggevend orgaan kent, zoals de procureurs-generaal dat vormen bij het Openbaar Ministerie.

De Raad van Hoofdcommissarissen is vooral bedoeld voor de onderlinge afstemming tussen de korpschefs. Van een nieuwe reorganisatie is echter geen sprake.

Het college van procureurs-generaal krijgt dus geen gelijkwaardige tegenspeler bij de politie. Het had een besluit over een landelijke recherche waarschijnlijk wel eenvoudiger gemaakt.

Plv. korpschef J. van Riessen bepleit meer bevoegdheden recherche

Het kabinet wil de politiecapaciteit uitbreiden om de groeiende berg aangiften weg te werken. Een achterhaalde visie op het recherchewerk, vindt de Amsterdamse plaatsvervangend korpschef Joop van Riessen.

Door onze redacteur
JOS VERLAAN

AMSTERDAM, 25 OKT. Nederland geldt internationaal als de „bananenrepubliek van West-Europa". Joop van Riessen, plaatsvervangend korpschef van het regiokorps Amsterdam-Amstelland, heeft geen behoefte aan verhullend taalgebruik in het debat over de spiraal van criminaliteit en geweld in Nederland. „We kunnen het met die kwalificatie oneens zijn, maar dat is het beeld dat de ons omringende landen hebben. Dat komt door onze geografische positie in Noordwest-Europa, met onze infrastructuur die zo uitstekend faciliterend is voor drugshandel. En onze nieuwe cocaïne-lijn in aanbouw, de Betuwelijn."

Van Riessen spreekt in zijn hoedanigheid van voorzitter van de projectgroep Opsporing, die in opdracht van de Raad van Hoofdcommissarissen het rapport *Misdaad laat zich tegenhouden* opstelde. Een rapport over de berg onverwerkte aangiften en de ontoereikende recherchecapaciteit. Met een pleidooi voor nieuwe recherchetechnieken, want de criminaliteit dreigt een onaantwoordbare omvang aan te nemen.

„Formeel praten we over jaarlijks 1,1 miljoen aangiften, maar dat is alleen de geregistreerde criminaliteit. In de praktijk gaat het om zo'n 3 miljoen misdrijven. Het geweld neemt op alle fronten toe. Er is een andere samenleving met een andere bevolking ontstaan. Ik wil niemand angst aanpraten, maar we moeten constateren dat het genoeg is geweest. Er vallen te veel slachtoffers, er is te veel geweld en we gaan er te gemakkelijk mee om."

U wordt op uw wenken bediend. De Tweede Kamer debatteert maandag over het voorstel van de ministers Korthals (Justitie) en De Vries (Binnenlandse Zaken) de politiecapaciteit met 8.000 man uit te breiden, om de achterstand in de opsporing weg te werken.

(Foto politie Amsterdam-Amstelland)

„Sinds 11 september is terrorismebestrijding veel belangrijker geworden. Dat is voor een belangrijk deel normaal recherchewerk, het verzamelen van informatie. Kan de politie dat aan? Ja natuurlijk, in samenwerking met de BVD en andere inlichtingendiensten. Maar het is een kwestie van keuzes maken. Als ik vijftien man vrij maak voor terrorismebestrijding, zijn die niet beschikbaar voor andere zaken."

„De ministers stellen voor de opsporingscapaciteit met 8.000 man uit te breiden, maar daarmee ben je er nog niet. Want stel dat het publiek verleid kan worden tot meer aangiften, dan krijg je uiteindelijk toch nog lagere opsporingspercentages. Per saldo neemt de bulk niet af."

„Twee jaar geleden wilden we de trend tegengaan dat zware criminelen zich omringen met gewapende bodyguards. Op een gegeven moment controleerden we de inmiddels doodgeschoten topcrimineel Sam Klepper en zijn bodyguards in de PC Hoofdstraat op wapens. Kreeg ik een schrobbering van de Nationale Ombudsman. Ik begrijp dat binnen de kaders van de huidige wetgeving. Maar het is toch van de zotte dat mijn mensen geen criminelen mogen controleren op wapenbezit? De instructie om bodyguards aan te pakken is na de uitspraak van de Ombudsman weer ingetrokken. De politie mag automobilisten wel controleren op verkeerstechnische mankementen of alcohol, maar niet op wapenbezit. Dat is de praktijk."

„Wat u wilt vloekt met de individuele rechtsbescherming. „Het is de vraag hoe ver je daarin mag gaan. Mag je desinformatie verspreiden zodat je criminele processen en werkmethodes verstoort? Want dat hoort de nieuwe dimensie van het recherchewerk te zijn. Straatrovers aanspreken. Waarschuwen dat ze in de gaten worden gehouden. Verkeerscontroles houden op plekken waar straatrovers actief zijn. Dat is een discipline die tussen de oren van de politie moet komen. Niet alleen opsporen, ook tegenhouden."

Als meer opsporing niet werkt, wat dan wel?

„De wet verbiedt u nu op vuurwapens te controleren, ook in gebieden waar veelvuldig wapens circuleren. „De kernteams vallen onder de

„De wet verbiedt u nu op vuurwapens te controleren, ook in gebieden waar veelvuldig wapens circuleren."

„Twee jaar geleden wilden we de trend tegengaan dat zware criminelen zich omringen met gewapende bodyguards. Op een gegeven moment controleerden we de inmiddels doodgeschoten topcrimineel Sam Klepper en zijn bodyguards in de PC Hoofdstraat op wapens. Kreeg ik een schrobbering van de Nationale Ombudsman. Ik begrijp dat binnen de kaders van de huidige wetgeving. Maar het is toch van de zotte dat mijn mensen geen criminelen mogen controleren op wapenbezit? De instructie om bodyguards aan te pakken is na de uitspraak van de Ombudsman weer ingetrokken. De politie mag automobilisten wel controleren op verkeerstechnische mankementen of alcohol, maar niet op wapenbezit. Dat is de praktijk."

„De wet verbiedt u nu op vuurwapens te controleren, ook in gebieden waar veelvuldig wapens circuleren."

„Twee jaar geleden wilden we de trend tegengaan dat zware criminelen zich omringen met gewapende bodyguards. Op een gegeven moment controleerden we de inmiddels doodgeschoten topcrimineel Sam Klepper en zijn bodyguards in de PC Hoofdstraat op wapens. Kreeg ik een schrobbering van de Nationale Ombudsman. Ik begrijp dat binnen de kaders van de huidige wetgeving. Maar het is toch van de zotte dat mijn mensen geen criminelen mogen controleren op wapenbezit? De instructie om bodyguards aan te pakken is na de uitspraak van de Ombudsman weer ingetrokken. De politie mag automobilisten wel controleren op verkeerstechnische mankementen of alcohol, maar niet op wapenbezit. Dat is de praktijk."

En wie gaat die praktijk doorbreken?

„Dat 'tegenhoudbeleid' hoort ook een politieke slogan te zijn. Maar in de nota van beide ministers wordt daar met geen woord over gerept. Verder viert overal vrijblijvendheid hoogtij. Wie er verantwoordelijk is voor het veiligheidsbeleid, op nationaal niveau en in het lokaal bestuur, is vaak niet duidelijk."

„De overheid zou producenten kunnen verplichten hun producten met chips uitrusten, waardoor ze na diefstal onbruikbaar te maken zijn. Auto's bijvoorbeeld of gsm-apparatuur. In Amsterdam hebben we succesvol geëxperimenteerd met het bestoken van gestolen mobiele telefoons met sms'jes. Twee weken gelden heeft KPN haar medewerking gewoon stopgezet. Ze wilden hooguit vijf toestellen per dag zo bewerken, terwijl er tientallen per dag gestolen worden. Maar het bedrijf heeft geen economisch belang bij medewerking. En bij de overheid is er niemand die hen ertoe kan verplichten. Overal is vrijblijvendheid troef als het om veiligheid gaat."

Afgelopen weekende bepleitte het college van procureurs-generaal de oprichting van een landelijk rechercheerteam, omdat de huidige kernteams versnipperd opereren.

„Dat stelden wij ook voor in ons rapport, Want de Nederlandse recherche is inderdaad een lappendeken. Dat komt omdat die kernteams het resultaat zijn van het zogenoemde prioriteitenbeleid van justitie. Voor iedere nieuwe prioriteit wordt weer een nieuw team opgericht."

Heeft u na de terreuraanslagen in Amerika de publieke wind nu in de zeilen?

„Ik merk dat er sinds die aanslagen meer draagvlak is voor verregaande maatregelen. Mensen zeggen uit onzekerheid: 'Doe maar, ik voel me bang.' Maar angst mag geen leidraad zijn in het veiligheidsbeleid. We willen geen land waar op iedere hoek een agent met een machinegeweer staat. Maar we willen ook het huidige criminaliteitsniveau niet. In alle debatten, of het nu gaat over de controle op vuurwapens of over de invoering van een legitimatieplicht, draait het steeds om één vraag: hoe houden we de criminaliteit in een vroeg stadium tegen?"

De BVD krijgt van het kabinet meer bevoegdheden. Is dat nodig of is privacy belangrijker? Bram Peper: «We zijn een beetje een doorvoerland, een handelsland, ook een land waar af en toe wat geknutseld wordt.»

— door Peter Vermaas

afspraken in EU-verband over richtlijnen voor wat het openbaar ministerie bij een bepaald misdrijf moet eisen. Ook dan heeft de rechter de vrijheid daarvan af te wijken.

De Kamer maakte zich bezorgd over het tempo dat de ministers van binnenlandse zaken en justitie van de EU-lidstaten aan de dag leggen bij hun besprekingen. Onder invloed van de sinds de aanslagen van 11 september verhevigde strijd tegen het terrorisme hebben de regeringsleiders haast. Hoewel die formeel geen besluiten nemen, vreest de Kamer dat ze de vakministers op een gegeven moment zwaar onder druk zetten met een politieke uitspraak.

Terreurbestrijding / VS willen aanpassing van Europese regels
door Frank Kools
Trouw, 23 oktober 2001

BRUSSEL - De Amerikaanse president George Bush wil dat de Europese Unie als bijdrage in de strijd tegen het terrorisme haar privacywetten en uitleveringsprocedures versoepelt.

Bush schrijft dat in een brief die hij vorige week dinsdag stuurde aan voorzitter Romano Prodi van de Europese Commissie en de Belgische premier Guy Verhofstadt, de huidige EU-voorzitter. Die hadden Bush bij hun bezoek aan het Witte Huis eind september gevraagd: „Zeg ons, wat we kunnen doen.“ De brief bevat een wenslijst van 47 punten.

Een lastig punt is de wens uitleveringsprocedures te versoepelen. Dat kan als consequentie hebben dat EU-landen een verdachte uitleveren voor strafbare feiten waarop in de VS de doodstraf kan staan. Voorzitter België wees dat al af, omdat Brussel de doodstraf principieel afkeurt.

De VS willen dat magistraten rechtstreeks contact met elkaar kunnen opnemen, buiten ministeries of ambassades om. Verder wensen de Amerikanen 'snelle toegang' tot alle financiële data die in een rechtszaak van belang kunnen zijn. Zij willen ook vernemen welke gestolen en valse paspoorten in omloop zijn. De unie moet Malta en Cyprus, twee kandidaatlanden, dwingen scherpe exportcontroles in te voeren.

«Stel, terroristen plegen een aanslag met antrax-bacteriën. Deze laten zich relatief eenvoudig als aerosolen (in lucht zwevende deeltjes) verspreiden en kunnen bij inademing een levensbedreigende infectie veroorzaken. Hoe ernstig zullen de gevolgen zijn?»

Met deze op dat moment puur hypothetische vraag begint het in juni van dit jaar door de Gezondheidsraad gepubliceerde rapport

Verdediging tegen bioterrorisme. Het advies aan minister Borst beoogde een inventarisatie te zijn van de kwetsbaarheid van Nederland bij een biologische aanval, alsmede een poging aan te geven in hoeverre het land hier op voorbereid is. De commissie die onder leiding van Jan Terlouw rapporteerde, maande de Nederlandse gezondheidszorg tot meer alertheid en concludeerde dat artsen

«beter en veelvuldiger» geattendeerd moeten worden «op de mogelijkheid dat plotse optredende infectieziekten te maken hebben met een moedwillige verspreiding van ziekteverwekkers». Nederland is door zijn open samenleving immers behoorlijk kwetsbaar. Na- en bijscholingscursussen voor artsen zijn gewenst, schrijft de commissie, al is het natuurlijk maar de vraag wat er

De bescherming van elektronische data in de EU zit goede samenwerking in de weg, vindt Bush. Hij wil toegang tot de gegevens van het telefoon-, fax-, email- en internetgebruik. Met zulke data in de hand is snel in kaart te brengen met wie iemand communiceert. Zulke verkeersgegevens mogen volgens EU-wetten alleen worden gebruikt om de rekening op te maken. Daarna moeten ze vernietigd worden, tenzij justitie een gerichte verdenking koestert.

De brief, waaruit het Belgische dagblad La Libre Belgique citeerde, bevat naar verluidt geen vermelding dat de VS ook op hun beurt data met de EU-leden willen delen. Dat streek tegen de haren in van sommige landen. Die ergerden zich ook aan de vraag of de EU hulp aan Afghanistan wil bieden. Dat deed de EU al op grote schaal, ook voor 11 september.

Volgens premier Verhofstadt bevat de brief weinig nieuws. Vorige week besloot de EU zelf al opnieuw naar de privacy-regels voor elektronische data te kijken. Zij werkt verder aan de opheffing van de uitleveringsverdragen binnen de EU. Dat zou de weg effenen voor één Europees verdrag met de VS. Nederlandse diplomaten reageerden rustig op de brief, waarvan de lidstaten geen afschrift kregen. „Als er echt iets dringend is, weten de VS ons te vinden. Dan hadden ze de brief niet alleen naar Brussel gestuurd.“

an de nieuwe inzichten beklijft. Ook zou er snel een «draaiboek bioterrorisme» moeten komen.

Dat draaiboek wordt inmiddels in allerijl gereviseerd. En hoewel er vooralsnog geen bijscholingscursus aan te pas is gekomen, zal de Nederlandse gezondheidszorg waakzamer zijn dan ooit. Niet vanwege het rapport van Terlouw cum suis, maar door de sinds vorige week ontstane paniek na het stijgend aantal miltvuurbesmettingen in de Verenigde Staten. Van Sydney tot Zwaag en van New Jersey tot Nieuwegein stromen de verdachte pakketjes binnen. Angst alom: iedere poederachtige substantie die in of op een enveloppe wordt gevonden, activeert een legertje mannen in witte, gele of rode pakken, dat moet vaststellen of er al dan niet sprake is van daadwerkelijk antraxgevaar of dat het, in de Nederlandse situatie, voor de zoveelste keer om een mailing met verpulverde wierrookkegeltjes of het obscure maar ongevaarlijke «bamboepoeder» gaat. Het profetische advies over bioterrorisme kwam al met al precies op tijd. Minister Borst heeft sinds de angst voor miltvuurbesmettingen naar de letter van het rapport geopereerd.

Haar collega-bewindslieden hebben vanaf 11 september op wisselende wijze blij gegeven van een zekere vorm van paniek in de Trêveszaal. Wim Kok reageerde aanvankelijk bedachtzaam, maar kwam kort voor Prinsjesdag met klare oorlogstaal. «De wereld is nu anders», zei hij. Om te vervolgen: «Iedereen zal dat merken en iedereen zal zijn bijdrage moeten leveren.» Aanvankelijke rust maakte in de samenleving plaats voor een nieuw gevoel van onveiligheid. Gevreemd werd dat Koks dreigementen de voorbode zouden zijn van ruimere bevoegdheden voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Minderhedenminister Van Boxtel wist meteen wat de door Kok aangestipte bijdrage van burgers zou moeten zijn: instemmen met een identificatieplicht, een gruwel voor de premier, zo bleek later. Sinds Prinsjesdag komen Kok en de ministers van Justitie, Binnenlandse Zaken, Defensie en Buitenlandse Zaken bijeen om *en petit comité* over de veiligheid te praten. Vorige week resulteerde dat in een «Actieplan Terrorismebestrijding en Veiligheid», volgens de auteurs «een pakket maatregelen» met de niet geringe ambitie «om daden van terrorisme te voorkomen».

Het eerste van 43 actiepunten behelst, zoals verwacht, «uitbreiding van inlichtingen- en veiligheidsdiensten». Verder wordt

gepleit voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van identificatie, bijvoorbeeld de koppeling van lichaamskenmerken aan de registratie van persoonsgegevens (biometrische identificatie), alsmede verscherpte controle van de grenzen en strikter toezicht op vreemdelingen en mensensmokkelaars.

Op enkele bescheiden ingezonden stukken in dagbladen na, lijkt het of iedereen het allemaal best vindt. Uit opiniepeilingen bleek eerder dat een overweldigende meerderheid van de Nederlanders bereid was privacy in te leveren in ruil voor meer veiligheid. Het kabinet heeft uit naam van de terreurbestrijding van deze gegevens gebruikgemaakt, zo blijkt uit het Actieplan, dat deze week in de Tweede Kamer besproken wordt. Afgelopen week was staatssecretaris Monique de Vries (Verkeer en Waterstaat) daar het duidelijkst in. Ondanks een moeizaam bereikt compromis dat in juni van dit jaar in de Europese Telecomraad bereikt was, werkt zij alweer aan een nieuwe privacyrichtlijn voor het telefoon- en internetverkeer. «De vraag is nu of de balans tussen de privacy van de individuele burger en de terreurbestrijding nog steeds in evenwicht is», verklaarde de staatssecretaris dinsdag onomwonden.

Dat inperking van de privacy effectief zou kunnen zijn in de bestrijding van het terrorisme, is volgens de Twentse hoogleraar communicatiewetenschap en privacyexpert Jan van Dijk een illusie. Hij noemt de privacybeperkende maatregelen die het kabinet in het actieplan heeft gesteld «paniekvoetbal». Volgens hem moet er een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen «een algemene benadering van alle burgers» en «een gerichte benadering van terroristen en andere slechtwillenden». Van Dijk: «Terroristen en burgers worden zo over een kam geschoren. Algemene maatregelen die voor alle burgers bedoeld zijn en niet alleen de terrorist treffen, werken averechts omdat ze het angstgevoel vergroten en mensen dan verkeerde dingen gaan doen. Het is een kortzichtige manier van reageren.»

Daar komt nog bij dat er geen enkel bewijs is dat de aanslagen van 11 september voorkomen hadden kunnen worden met meer technologische spionagemogelijkheden, zoals Lodewijk Asscher, onderzoeker bij het Amsterdamse Instituut voor Informatierecht, in een ingezonden artikel in *NRC Handelsblad* liet zien. «Alle commentaren wijzen (...) in de richting van de klassieke spionage. Wellicht heeft de westerse wereld

te veel vertrouwd op elektronische opsporing», schreef hij.

Communicatiewetenschapper Jan van Dijk wijst er bovendien op dat de bevoegdheden van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) al behoorlijk ruim zijn. BVD'ers klagen zelf ook, maar zelden over hun mogelijkheden. «Het probleem ligt natuurlijk vooral in de organisatie. Men werkt langs elkaar heen, dat was in Amerika zo en hier ook. Het probleem is niet dat men te weinig informatie of mogelijkheden heeft, men heeft eerder te veel informatie en misschien zelfs wel te veel mogelijkheden. Men moet stomweg gericht gaan optreden. Ik zie nog niet bewezen dat daarvoor algemene rechten van burgers of privacyrechten aangepakt moeten worden. Vooral nog is de verdediging van de democratie en de burgerlijke vrijheden, dus ook van de privacy, het beste wapen tegen terrorisme.

Wat mij opvalt is de ongekennde gretigheid waarmee men zich op al deze maatregelen stort. Dat kan natuurlijk geen toeval zijn. Er moet bijna wel een agenda achter zitten van lui die eindelijk hun gelijk willen halen. Het viel me bijvoorbeeld heel erg tegen dat minister Van Boxtel, nota bene verantwoordelijk voor minderheden, met die identificatieplicht kwam. Een identificatieplicht helpt

Vooralsnog is de verdediging van de democratie en de burgerlijke vrijheden, dus ook van de privacy het beste wapen tegen terrorisme

nauwelijks. In kringen van politie- en veiligheidsdiensten zitten ze daar helemaal niet op te wachten. Natuurlijk willen ze altijd de mogelijkheid achter de hand houden, maar als je zegt dat dat ook betekent dat de politie vanaf nu veel meer moet controleren, dan is daar geen behoefte aan.»

En er is ook geen capaciteit voor. Nu al kampt de politie met een tekort aan personeel. Vorige week werd bekend dat jaarlijks één miljoen zaken waarvan aangifte wordt gedaan niet in behandeling worden genomen. Uitbreiding van de taken van de politie, bijvoorbeeld bij een identificatieplicht, zorgt voor een «schijnveiligheid», betoogden bestuurskundige Johri Maat en politicoloog Kees Teszelsky kort na publicatie van het actieplan van het kabinet. Het gevoel van veiligheid zal aanvankelijk toenemen, maar de

daadwerkelijke veiligheid neemt af. «De kans dat in Nederland aanslagen zullen voorkomen, is natuurlijk niet uit te sluiten, maar andere vormen van criminaliteit vormen een veel groter probleem, dat door veel burgers dagelijks ervaren wordt: inbraken, diefstal, bedreigingen, verkrachtingen, fraude.»

Los daarvan is het nog maar de vraag of een identificatieplicht daadwerkelijk een oplossing is. In de Verenigde Staten is immers al jarenlang een identificatieplicht en toch werd op Amerikaanse bodem wekenlang gewerkt aan de aanslagen die op 11 september het World Trade Center en het Pentagon verwoestten. «Die lui zijn zo goed georganiseerd — als ze érgens verstand van hebben, dan is het van valse legitimatiebewijzen», zegt Van Dijk. «Wie dit treft is volkomen duidelijk: onschuldige mensen met een Arabisch en bruin uiterlijk.»

Een oproep aan de burger om «waakzaam» te zijn, wat premier Kok heeft gedaan, is van eenzelfde bedenkelijk allooi, vindt de Twentse privacy-specialist. Want wie weet waarop hij moet letten? Nee, dan Bram Peper. De oud-minister vindt dat de burger in ongerustheid gesteld moet worden en ander aan te geven. «Dit leidt niet tot een klikmaatschappij, want valse aangifte, zo moet bekend zijn, blijft strafbaar», schreef Peper. Van Dijk: «Hij vindt dat je mensen moet aangeven, maar de burger is geen onderzoeker. De gemiddelde burger kan dit niet aan, al was het maar omdat we het hebben over een abstract gevaar. Mensen met een Arabisch uiterlijk, moslims en moskeeën — dat zijn concrete dingen. Maar dit is precies wat er niet moet gebeuren.»

Bram Peper zelf is zich van geen kwaad bewust, hij spreekt niet van klikken maar van «klokkenluiden». Tijdens het tamelijk turbulente televisiedebat waarin de zondag na 11 september intellectuelen, wetenschappers, commentatoren en oud-ministers in soundbites hun mening konden geven, veraste de gewezen bewindsman van Binnenlandse Zaken met een voorstel om het veiligheidsbeleid te laten coördineren door een speciale minister van Veiligheid. De externe veiligheid, een verantwoordelijkheid van de krijgsmacht, en de interne veiligheid (politie, rampenbestrijding) zijn door de aanslagen in Amerika zo verstrengeld geraakt, dat het beter zou zijn als de verschillende verantwoordelijkheden die nu nog onder Binnenlandse Zaken, Defensie, Buitenlandse Zaken en Justitie vallen, één verantwoordelijk minister krijgen.

«Een typisch bureaucratische ambtenarenreactie», vindt Van Dijk.

Peper, een maand later vanuit zijn huis in Wassenaar: «Als je constateert dat met de aanslagen in de Verenigde Staten de grens tussen externe en interne veiligheid verward is, wie zorgt er dan nog voor welk type veiligheid? Eén persoon, zowel in de ambtelijke structuur als in de politieke structuur, moet de eerste verantwoordelijkheid krijgen voor de informatiepositie. Het kabinetclubje dat nu druk bezig is, houdt het natuurlijk niet vol. Zo'n situatie is een uitputtingsslag.»

Het voorstel van Peper was geen lang leven beschoren. Daags na het televisiedebat maakten verscheidene columnisten zich uitgebreid vrolijk om de chaos die dankzij of ondanks het presentatietrio Van Ingen, Rotterdam en Witteman kon plaatsvinden en in een halve bijzin pikten ze slechts terzijde de suggestie van de oud-minister nog even mee. Peper zelf mocht op de opiniëpagina van het weekblad *Vrij Nederland* zijn relaas op papier zetten, maar serieuze reacties bleven uit. En dat terwijl men ervan mag uitgaan dat hij als voormalig minister, onder meer verantwoordelijk voor de BVD en de rampenbestrijding, enige kijk op de materie heeft.

«Ik zit niet als een belegerde of le heer verrijten te maken», benadrukt de oud-minister, «maar de aanleiding is nu gewoon erg goed. En het is natuurlijk bijzonder noodzakelijk om én in de verantwoordelijkheidsstructuur én in de bevelsstructuur iets te veranderen.»

Geen verwijten. Maar wordt er nu dan langs elkaar heen gewerkt, zoals ook Van Dijk suggereert?

Peper: «Och, iedereen doet zijn best.» Eén minister dus, maar ook één inlichtingen- en veiligheidsdienst. De in omvang nogal bescheiden BVD en de veel grotere MID (Militaire Inlichtingen Dienst) zouden omwille van die vervoering van interne en externe veiligheid samengevoegd kunnen worden. Overigens niks ten nadele van de BVD. Dit is een uitstekende dienst, weet Peper als voormalig verantwoordelijke. De afgelopen jaren zijn regelmatig calamiteiten voorkomen, al kan hij hierover natuurlijk niet in detail treden. Peper: «Dat zit bijvoorbeeld in de sfeer van de middelen, instrumenten die mogelijkerwijs gebruikt kunnen worden voor de aanmaak van producten die voor oorlogsvoering geschikt zijn. We zijn een beetje een doorvoerland, een handelsland, ook een land waar af en toe wat geknutseld wordt.» In zijn artikel in *Vrij Nederland* was Peper duidelijk over de westerse kwets-

baarheid, ook die van Nederland. «Ieder belangrijk object in de westerse wereld — dus ook in Nederland — is een potentieel doelwit van terrorisme», schreef hij dreigend.

Maar klopt dit wel? Is Nederland überhaupt een doelwit? Zoveel vijanden als de Verenigde Staten en Engeland heeft Nederland niet. In het verleden maakten terreurorganisaties en gewelddadige bevrijdingsbewegingen echter maar al te vaak gebruik van de mogelijkheden die een open samenleving als de Nederlandse te bieden heeft. Organisaties als Eta, Ira en Raf opereerden in het verleden veelvuldig vanuit Nederland. Verscheidene commentatoren hebben er de afgelopen weken op gewezen dat juist daarom Nederland zelf, cynisch genoeg, niet zo kwetsbaar zou zijn: een land waar terroristen zich onge-

stoord kunnen ophouden hoeft zich weinig zorgen te maken, een slimme dief breekt immers ook niet in bij zijn buurman.

Clingendael-professor Rob de Wijk vindt dat onzin. «Dit is een domme vergelijking. Je moet een onderscheid maken tussen terreur als tactisch probleem, zogeheten *law enforcement*, en als strategisch probleem. Als je mee gaat doen met militaire operaties, dan zijn terreuracties van de tegenstander tegen Nederland hét middel om publiek en politiek draagvlak voor die militaire deelname te verminderen. Dit zijn dan, cru gezegd, uitgelokte aanslagen die rechtstreeks een gevolg zijn van het gevoerde buitenlands en veiligheidsbeleid. Dat Nederland een vrijplaats was voor terroristen van Eta en Raf, heeft er helemaal niets mee te maken. Zodra we fregatten of speciale eenheden sturen, zijn we betrokken en kunnen we tegenvallen verwachten.»

Natuurlijk, in Nederland huizen «allemaal elementen die hier niet thuis horen», weet ook Peper, maar dat betekent niet dat we geen doelwit zijn. «Nederland heeft een aantal targets die in omvang het karakter van onze vriendelijke kleine natie overschrijden.»

Nieuwe wet VS in strijd tegen terrorisme

WASHINGTON, 13 OKT. Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden heeft gisteren ingestemd met een wet die de overheid meer bevoegdheden geeft in de strijd tegen het terrorisme. Een dag eerder nam de Senaat een soortgelijke wet aan, waarin ook maatregelen tegen sommige financiële transacties.

De nieuwe wet moet onder meer de mogelijkheden van de autoriteiten verruimen om verdachten af te luisteren en om hun internetactiviteiten na te gaan. Ook wordt de samenwerking tussen inlichtin-

gendiensten versoepeld.

Critici vrezen dat de wet misbruikt kan worden en daarom een bedreiging kan vormen voor burgerrechten. Maar volgens voorstanders biedt de wet juist een goede balans tussen wethandhaving en individuele rechten. «Een goede regering zorgt dat haar burgers zich veilig voelen terwijl zij hun vrijheden beschermt. Dat is precies wat deze wet doet», aldus een Republikeinse afgevaardigde.

De Amerikaanse regering heeft gisteren de financiële goe-

den en organisaties bevroren. De Amerikanen hebben gisteren op de heilige dag van de moslims hun bombardementsacties gestaakt — afgezien van enkele bombardementen in de buurt van Kabul, vroeg in de ochtend.

Vandaag vierten de moslims Miraj Un Nabi, de hemelvaart van de profeet Mohammed. Maar vanochtend in alle vroegte werden er toch verschillende zware explosies gehoord in Kabul. Getuigen zeiden ook vliegtuigen te hebben gehoord. (Reuters, AP, AFP)

Kamer hekelt Korthals over enorme berg aangiftes

Van onze verslaggever

DEN HAAG Vrij 30/10

De Tweede Kamer vindt het onaanvaardbaar dat van de 1,1 miljoen aangiften van misdrijven die burgers jaarlijks doen, er door de politie slechts 250 duizend onderzocht worden. Minister Korthals van Justitie kwam maandag tijdens een debat met de Kamer zwaar onder vuur te liggen. Hij moet op korte termijn duidelijk maken waarom zo veel zaken blijven liggen, en om wat voor misdrijven het gaat.

De Kamer behandelde maandag de nota *Criminaliteitsbeheersing* van Korthals en zijn collega De Vries van Binnenlandse Zaken. Daarin stippen ze het beleid uit voor de komende jaren. Met name PvdA en CDA hadden kritiek op het late tijdstip waarop de beleidsnota kwam, waardoor alle mooie voornemens die erin staan in feite aan het volgende kabinet worden overgelaten.

De Kamer verweet Korthals dat in Nederland maar 15 procent van alle misdrijven wordt opgelost. Dat is minder dan in andere Europese landen, al spelen daarbij de grote aantallen fietsdiefstallen in Nederland mee. Ook heeft Nederland naar omvang van de bevolking het kleinste aantal politieagenten.

Korthals antwoordde dat van de 1,1 miljoen aangiften er 770 duizend niet onderzocht kunnen worden, omdat er geen enkele indicatie van de dader is. Van de 330 duizend zaken die wel onderzocht dienen te worden, vallen er tachtigduizend af wegens gebrek aan capaciteit bij de politie.

De bewindsman reageerde getergd op de kritiek, omdat hij de cijfers juist zelf naar buiten heeft gebracht om de ernst van het probleem te schetsen. «Het heeft lang geduurd voor er politiek draagvlak was voor een hardere misdaadbestrijding», zei hij tegen zijn critici.

«Ik denk niet dat die cijfers onder vorige kabinetten zo veel anders waren. Dat moet u mij niet ineen verwijten dat ik niet genoeg doe.»

Volgens Korthals en De Vries heeft geen kabinet zo veel in veiligheid geïnvesteerd als het huidige. Er kwamen drieduizend agenten bij en er komt volgend jaar nog eens 350 miljoen gulden (bijna 160 miljoen euro) extra voor misdaadbestrijding.

Zaak-Nulde blijft een groot raadsel

Maarten Huygen

Niemand mist het meisje van Strand Nulde. Vijfenhalve week nadat haar romp en hoofd aanspoelden, is de politie nog geen stap verder. Het jongetje uit de Theems bood te weinig vergelijking. 'Ze is wellicht een niet-begeleide vluchteling'

Van onze verslaggeefster
Annieke Kranenberg
AMSTERDAM

Bij gebrek aan een naam wordt ze het 'meisje van strand Nulde' genoemd. Naar de plek waar haar romp op maandagmiddag 27 augustus werd aangetroffen. Drie dagen later vond een visser bij Hoek van Holland haar hoofd. Nu, vijfenhalve week later, zoeken vijftien rechters nog steeds naar haar naam, maar het meisje wordt kennelijk niet gemist. De zaak-Nulde is volgens de politie niet alleen uniek in Europa, maar ook een groot raadsel. Forensisch onderzoek op de lichaamsdelen leverde weinig in-

formatie op die kan leiden tot haar identificatie. Het gaat om een blank meisje van tussen de 5 en 7 jaar oud. Het hoofd - ledematen zijn nog niet gevonden - is vrijwel onherkenbaar.

Onderzoekers van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) hebben een DNA-profiel gemaakt, maar kunnen daaruit niet afleiden wat haar etnische komaf, de kleur van haren of ogen is. Het gebit - een beproefd identificatiemiddel - levert evenmin informatie op omdat het gaat om een melkgebit in ontwikkeling.

Het NFI zoekt nu naar experts die het hoofd van het meisje kunnen reconstrueren, zegt B. Top van de politie Noord- en Oost-Gelderland. In Engeland werd deze techniek toegepast bij een ongeïdentificeerde volwassen man. Zijn gelaat werd met klei nagemaakt, gefotografeerd en op posters verspreid. De vraag is wel, zegt Top, hoe betrouwbaar zo'n reconstructie is.

Even leek er een aanknopingspunt te zijn. Ongeveer een maand na de vondst in Nulde werd de romp van een jongetje in de rivier de Theems in Londen aangetrof-

fen. Ook hier ging het om een jong kind - circa vijfenhalf jaar -, is het lichaam van hoofd en ledematen ontdaan, wordt het jongetje niet vermist en is er vermoedelijk geen sprake van een seksueel misdrijf. De onderzoeksleider in Engeland verklaarde dat het donkere jongetje - Afro-Carribisch - zeer ge-

Straatkinderen duiken soms als rozenverkoper op

welddadig om het leven is gebracht door letsel aan de nek.

Drie Nederlandse onderzoekers reisden af naar Engeland, maar ontdekten ook technische verschillen. De politie gaat er niet vanuit dat het zonder meer om dezelfde dader gaat. De onderzoekers hebben wel nauw contact.

Onderwijl werkt het rechte team gestaag lijsten van vermissingen in binnen- en buitenland door. Van de circa zeventienhonderd tips die binnenkwamen, zijn er enkele honderden serieus onderzocht. Vorige week zijn naar alle

basisscholen brieven verzonden: wordt er sinds de zomervakantie een meisje vermist, zijn er meisjes ziek gemeld of verhuisd?

De politie houdt er ook rekening mee dat het meisje helemaal niet wordt vermist. Of dat het gaat om een kind van wie de familie illegaal in Nederland verblijft en die zich daarom niet durft te melden bij de politie. 'Dan wordt het vreselijk moeilijk', zegt Top.

I. Maneffe van Child Focus, het Europees Centrum voor Vermiste en Seksueel Uitgebuide kinderen in Brussel, heeft wel een idee waar de politie kan speuren. In het 'circuit van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen'. Alleen al in België zijn tweehonderd niet-begeleide minderjarigen als vermist opgegeven, veelal door hulpinstaties.

'De meeste kinderen uit dit circuit worden nooit bij ons gemeld. Het zijn kinderen naar wie niemand omkijkt, om wie niemand iets geeft.' Zulke straatkinderen zijn niet zo zichtbaar in West-Europa, weet ze. 'Maar ze zijn hier wel.' Soms duiken ze op als rozenverkoper of ramenwasser, 'of erger, in de prostitutie.'

Mogelijk doorbraak in onderzoek naar twee kindermoorden

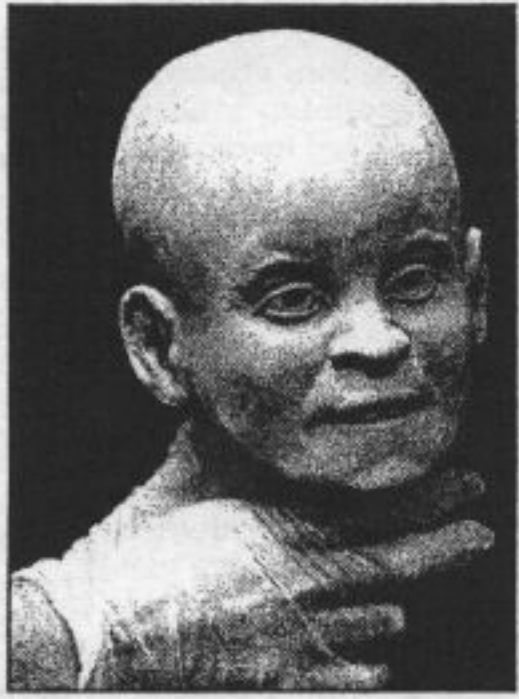
door Jolande Westdorp
ROTTERDAM, dinsdag

Er is mogelijk een cruciale doorbraak in het onderzoek naar de gruwelmoorden op de twee kleuters die in delen langs de oevers van Strand Nulde en de Theems zijn aan-gepoeld.

Volgens de Britse onderzoeksleider detective-inspector Will O'Reilly is het rode sportbroekje dat in september in Londen werd aangetroffen op het aangespoelde rompje van een vijfjarig jongetje mogelijk van doorslaggevend belang in de kloppijp op de moordenaar(s) van de kinderen en in de speurtocht naar de identiteit van de slachtoffer-tjes.

Scotland Yard heeft zojuist ontdekt dat het rode kinderbroekje is ingevoerd via de Rotterdamse haven en per vrachtwagen naar Duitsland is vervoerd. De informatie werd gisteren via Interpol onmiddellijk doorgesluisd naar het Nederlandse onderzoeksteam.

'Het is opnieuw een verband tussen de Nederlandse en de Britse zaak', verklaarde

de Engelse onderzoeksleider gisteren tegenover De Telegraaf. 'Wij hebben onze Nederlandse collega's verzocht om te onderzoeken welk Rotterdamse bedrijf bij de import betrokken is geweest en welke trucker de container met broekjes heeft vervoerd.'

Het broekje van het merk Kids Company wordt via het Duitse bedrijf Woolworths in Frankfurt in ruim 300 winkels door heel Duitsland verkocht. 'Opvallend is dat deze broekjes alleen als meisjeskleding

over de toonbank zijn gegaan', vervolgt O'Reilly. Sinds maart dit jaar zijn er 820 stuks verkocht. De partij moet dus begin dit jaar of eind vorig jaar zijn geïmporteerd. Volgens Woolworths is de kleding in één scheepscontainer de haven van Rotterdam binnengekomen.

Uit het feit dat het jongetje een rood broekje droeg, trekken de Britse speurders nog een conclusie. Eerder maakte Scotland Yard bekend dat gedacht wordt aan een kindermoord in de zwarte magie door zogenaamde Zuid-Afrikaanse medicijnen die 'krachten' onlenen aan het vermoorden en verminken van kinderen. 'Afrikaanse deskundigen meldden ons dat de kleur rood een betekenis heeft: in de moordrituelen brengt deze kleur volgens de moordenaars geluk. Het versterkt het idee van onze patholoog-anatoom dat hier sprake is van rituele kindermoorden', aldus de politiemanager.

Opvallend is volgens de Britten verder dat Rotterdam opnieuw opduikt in de twee moordzaken. Kort nadat in

augustus het rompje van het meisje aanspoelde op Strand Nulde, trof een visser haar hoofdje aan langs de Nieuwe

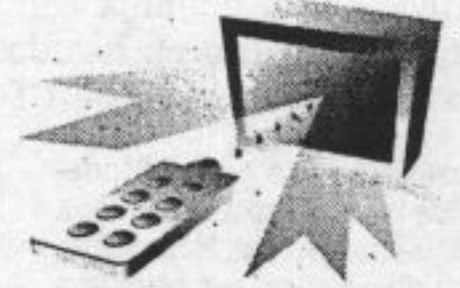
• Het rode broekje aan de romp van het jongetje dat werd gevonden in de Theems in Londen, is mogelijk van cruciaal belang in het onderzoek naar de twee kindermoorden. Ook de reconstructie die werd gemaakt van het meisjeshoofd dat werd aangetroffen op Strand Nulde, moet snel voor meer duidelijkheid zorgen.

Waterweg bij Hoek van Holland. De vindplaats is pal naast de oprit voor vrachtwagens naar veerboten van Stena Line.

Nadat de poederwolven waren opgetrokken, had de politie een verrassing in petto. Zomaar uit het nieuws-niets verscheen het hoofdje van Nulde, stijgend en dalend, draaiend in de tv-lichten, veraf en close-up.

Eerst vulde zich de zaal met aanbidders. Het zwarte altaar was nog leeg. Daarnaast lag, wat slordig op de grond, in belletjesplastic het reliëf dat niemand nog mocht zien. Het was geen officiële ont-hulling waarbij een dignitaris een laken wegtrekt, maar op het afgesproken moment tilde een functionaris het op, trok de verpakking eraf en plaatste het op een zwart altaarlaken. Meteen flitste het kleien hoofdje honderden malen op, felle lichten begonnen te stralen.

Als archeologen over duizend

BEELD

jaar 2 Vandaag zouden opgraven, dan zouden ze een nieuwe religie hebben ontdekt. De camera ging het hoofdje rond en liet het begeleiden door een mensenkoor uit de ruimte. 'Hááááá', klonk het golvend als in 2001, A Space Odyssey. 'Het zou met zwarte magie te maken kunnen hebben', bevestigde de politievoorlichter in Opsporing Verzocht. 'Maar er zijn geen aanwijzingen in die richting.'

Naar een gevonden kinderlijkje speuren miljoenen kijkers mee. Iedereen kan zich identificeren met een dood kindje zonder ouders die het missen. Per definitie onschuldig en dan wordt alles uit de kast getrokken. Een gevonden lijk van een onbekende vrouw of man krijgt minder aandacht, want die kan ook slachtoffer zijn van een afrekening.

De agent-voorlichter had zich voor de kabbelende golfjes van het inmiddels lege Veluwemeer geposteerd, Nulde, een strandje aan de snelweg. Dat is de nieuwslocatie, bij het politiehoofdkantoor Gelderland-Midden, 'hoevel' daar alleen het rompje en het hoofdje waren gevonden. Het hoofdje dook elders op.

Maar 2 Vandaag heeft ook een ongelovige spelbreker in dienst. Die bezocht een wetenschappelijk anatoom, midden tussen zijn oude schedels en wervels. De anatoom had het hoofdje vergeleken met een tekening uit de VS van het gevonden kinderlijkje. 'Als je beide schedels naast elkaar ziet, weet je hoeveel vrijheid aan interpretatie de makers hadden', zei hij.

De Britse schepster van het hoofdje, in *Network*, heeft de titel van medisch kunstenaar en dat doet denken aan vrije expressie, niet aan politiewerk. In haar atelier stonden andere kleien hoofden die completer waren en wel haar hadden, gekruld of sluk. Van het hoofdje van Nulde was het haar weggelaten, want het kon lang zijn of kort. Er kon een knik zitten in de neus of niet, de oren konden groot zijn of klein.

Zo in zijn kaalheid leek het een uit het veen opgegraven mummie of een bejaarde met wallen onder de ogen. In het tv-beeld kan de kijker de afmetingen niet schatten, alleen de onderlinge verhoudingen. 'Een smal gezicht', zegt de commentaarstem, maar ik zag juist een stevige, brede kaak.

Het was ook de eerste keer dat ik voor het ras de Amerikaanse aanduiding 'kaukasisch' hoorde, in plaats van 'blank' of 'wit'. Toch is een negroïde ouder niet uitgesloten en dan is ze nog maar half-kaukasisch. Maar, troostte de politie-ambtenaar in *Opsporing Verzocht*, degene die het kind in het echt had gezien, zou het wel herkennen. Dat moeten we maar hopen, 150 tips.

Kinderen vinden kinderhand in het Veluwemeer

is maar wel een getinte huidskleur kan hebben. Opsporingsdiensten in heel Europa en in Noord-Afrika is om medewerking verzocht. Overal worden lijsten van vermiste personen nagegaan. Omdat het hoofd in ontbinding was, is het inmiddels gereconstrueerd door specialisten van de universiteit van Manchester. Top verwacht dat volgende week een foto van deze reconstructie openbaar zal worden gemaakt.

De Nederlandse politie werkt sinds eind september in nauw contact met het Britse Scotland Yard. Toen werd in de Theems in Londen de romp van een jongetje van circa vijfenhalf jaar gevonden. Van dit, negroïde, jongetje is de identiteit evenmin bekend. Maar verdere overeenkomsten zijn tot op heden niet gevonden, aldus Top. De Britse kranten *The Times* en *The Guardian* meldden dat het jongetje rompje een broek droeg waarin een Duits wasvoorschrift was gemaaid, en dat daarom ook extra onderzoek in Duitsland is verricht. Volgens Top heeft dit tot op heden geen enkele aanwijzing opgeleverd.

Het Europees centrum voor vermiste kinderen 'Child Focus' in Brussel vermoedt dat de kinderen uit het circuit van alleenstaande minderjarige asielzoekers (Ama's) afkomstig zijn. Politiewoordvoerder Top sluit dat niet uit maar heeft er evenmin aanwijzingen voor. Leden van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst maken deel uit van het rechte team. Vermisten in opvangcentra zijn onderzocht maar hebben niets opgeleverd.

Op 27 augustus werd een rompje bij strand Nulde gevonden van een meisje dat tussen de vijf en zeven jaar oud geweest moet zijn. Op 30 augustus volgde het hoofd, gevonden door een visser bij Hoek van Holland.

Over de identiteit van het meisje is niets bekend. DNA-onderzoek op het NFI heeft uitgewezen dat hoofd en romp bij elkaar horen en dat het gaat om een meisje van het 'kaukasisch ras', hetgeen betekent dat zij in ieder geval niet negroïde

Kinderen vinden kinderhand in het Veluwemeer

NFI

Vijftig kinderen zijn nog zoek in onderzoek-Nulde

Vermoedelijk verhuisd naar buitenland

REP 25/10

Den Haag — In het grote landelijke politie-onderzoek naar de moord op het meisje in Nulde is de politie gestuit op vijftig kinderen die officieel verdwenen zijn. „Denk niet direct aan misdrijven. Waarschijnlijk zijn ze met hun ouders naar het buitenland verhuisd en daardoor uit het zicht verdwenen,” zegt politiewoordvoerder Bert Top.

De vermissing van vijftig kinderen rolde uit een groot onderzoek bij basisscholen in Nederland. 7800 scholen kregen een brief van de politie met het verzoek om informatie over alle leerlingen tussen vijf en zeven jaar oud die sinds augustus niet meer op school verschenen zijn. Gisteren waren er 5500 formulieren retour gestuurd. 500 scholen meldden dat er kinderen niet meer op school komen. De meesten zijn verhuisd of langdurig ziek.

De politie heeft 450 meldingen nagetrokken en de bewuste kinderen getraceerd. Bert Top: „Als de school meldde dat een gezin is verhuisd, hebben wij nagetrokken of dat gezin zich ook in de nieuwe gemeente met kinderen heeft ingeschreven. Ook de ziekmeldingen die de scholen zelf niet nagetrokken hebben, zijn door ons gecontroleerd. Over blijven dan die vijftig vermiste kinderen, maar als een gezin bijvoorbeeld naar Irak verhuisd, verliezen wij natuurlijk elk spoor.”

De politie sluit echter niet uit dat sommige van die vijftig leerlingen toch in Nederland zijn gebleven, maar ontsnapt zijn aan de wettelijk voorgeschreven controle van bijvoorbeeld de leerplichtambtenaren. Bert Top: „Dan gaat het om gezinnen die niet aan de school hebben gemeld waar ze naar toe gaan. Zulke gevallen hebben wij dus ook niet kunnen natrekken. Wie controleert dan na de verhuizing of zo'n gezin in de nieuwe gemeente het kind wel heeft laten registreren? Dat kan een grijs gebied zijn.”

Navraag bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen leert dat er doorgaans een goede controle bestaat op der-

gelijke mutaties. Vrijwel alle gezinnen schrijven zich in bij hun nieuwe gemeente, tenzij dat gezin de illegaliteit induikt. Na de inschrijving controleert de ambte-

Veel reacties op nagemaakte hoofdje meisje

Het rechercheteam dat onderzoek doet naar het „meisje van Nulde” trekt 25 reacties na die binnenkwamen na het openbaar maken van de reconstructie van het hoofdje.

De politie kreeg in totaal ruim 230 telefoontjes na het vertonen van de reconstructie maandagmiddag. De politie verwacht echter dat ze niet heel snel achter de identiteit van het vermoorde meisje komt. De reconstructie werd getoond aan de media. Het nagemaakte hoofdje was te zien in diverse nieuwsuitzendingen en in het programma *Opsporing Verzocht*. Ogen en haar ontbreken, omdat deskundigen de kenmerken daarvan niet kunnen achterhalen. Door de reconstructie hoopt de politie achter de identiteit te komen van het meisje, van wie het hoofdje werd gevonden in de Nieuwe Waterweg. Het rompje was drie dagen eerder aangetroffen op Strand Nulde. Op 13 oktober vonden twee meisjes een handje. (ANP)

reid om over hun ervaringen met Michel S. te vertellen. „We wilden in zijn kop kijken om zo inzicht te krijgen in de beweegredenen van dit soort criminelen”, zei een van hen. „Michel S.

liet ons zien hoe makkelijk het is om kinderen mee te lokken en ze in z'n macht te houden.” En: „Toen we de moordenaar van Sybine eindelijk te pakken hadden, stuurde S. ons een gelukwens.” Een reportage over een unieke episode uit het Sybine-onderzoek.

Bij het Utrechtse rechercheteam hadden ze al gauw een naam bedacht voor het project waarin Michel S. in maart 1999 een hoofdrol moest gaan spelen: het 'Silence of the lambs'-scenario'. Het plan om S. om hulp te vragen bij de jacht op de moordenaar van Sybine Jansons vertoonde immers opvallende overeenkomsten met de film en het boek waarin de ijzingwekkende dr. Hannibal Lecter domineert. In de thriller is de seriemoordenaar Hannibal de politie óók van dienst bij een verbeterd speurtocht naar een andere moordenaar. * door CEES KORING

naar van de burgerlijke stand van de nieuwe gemeente bij zijn collega in de oude gemeente onder meer met hoeveel kinderen het bewuste gezin daar stond ingeschreven. De inschrijving in de nieuwe gemeente wordt vervolgens gebruikt door de gemeentelijke leerplichtambtenaar die aan de hand van de lijst nagaat of leerplichtige kinderen van het gezin ook daadwerkelijk naar school gaan.

Politie trekt 85 tips na over Nulde-meisje

PUTTEN — Na het openbaar maken van de reconstructie van het hoofdje van het meisje van Nulde, zijn bij de politie tot donderdagmorgen 420 tips binnengekomen. Hiervan worden er 85 nagetrokken. De politie wil nog niet ingaan op speculaties over een 5-jarig meisje uit de Limburgse plaats Wijlre dat veel overeenkomsten zou vertonen met de reconstructie. (ANP)

Maar verder hield hier elke vergelijking op, zo ontdekte rechercheur Bart Harskamp bij de eerste ontmoeting met Michel S. in de Scheveningse gevangenis. In de kleine kale kamer van Unit 4 trof Harskamp bepaald geen angstaanjagend Hannibal Lecter-type, maar een gezette, middelgrote man, die door anderen al eens was omschreven als een 'goedmoedige opa'. Was dat nou de figuur, die verantwoordelijk was voor de moord op het meisje Jessica Laven en twee Duitse jongetjes? Harskamp: „Toen, in dat kamertje van de gevangenis, was de eerste gedachte die bij me opkwam: 'Wat een goedmoedelijk mannetje. Die zou ik zo mijn portemonnee meegeven.'”

Verhoortechnieken

„Ik had, samen met een collega die is gespecialiseerd in verhoortechnieken, in totaal drie ontmoetingen met Michel S. Wij waren ervoor gewaarschuwd dat hij lastig en drammerig kon zijn. Maar hij stelde zich positief op en kwam steeds met nieuwe ideeën. Hij zei zelfs dat hij met zijn hulp wilde voorkomen dat er nog meer moorden zouden worden gepleegd. De gesprekken met S. hebben ons bewust gemaakt van het doen en laten van dit type delinquent. In Amerika zijn daar veel studies over gedaan, maar dat zijn platte bladzijden. Dit soort gesprek-

ken verrijken je en geven je werk als rechercheur een nieuwe dimensie.”

Marcel Tiehuis, die leider was van het Sybine-onderzoek: „Wij konden het onderzoek naar de moordenaar van Sybine Jansons dankzij de gesprekken met Michel S. op sommige punten bijstellen. Wij dachten bijvoorbeeld dat zo'n meisje zich verweert. Misschien heeft Sybine dat op een moment ook wel gedaan. Maar we weten het niet zeker. Martin C., die in diè zaak is veroordeeld, heeft altijd gezwegen. Maar Michel S. maakte ons duidelijk dat kinderen in de leeftijd van Sybine in het algemeen heel makkelijk mee zijn te lokken en met praten onder controle zijn te houden. Hij zei ook te hebben ervaren dat kinderen in zo'n situatie berusten in hun lot en afhankelijk worden.”

Bart Harskamp: „Als rechercheur in zedenzaken ben ik best wel wat gewend. Het gekke was dat ik me tijdens de gesprekken met Michel S. nergens over verbaasde. Maar als ik 's avonds mijn rapport voor de teamleiding terug las, dan dacht ik: verrek, hoe is het toch allemaal mogelijk. Ik blijf me verbazen hoe mensen zich gedragen.”

Tiehuis: „Je moet het kunnen opbrengen, gesprekken met mensen als S. Je moet daarna zeker stoom afblazen. Gezien de resultaten vind ik dat er op dit gebied in ons land veel meer research moet komen. In Amerika en Engeland lopen wetenschappers tbs-klinieken plat voor gesprekken met delinquenten. Ik pleit voor een combinatie, waarbij ook mensen uit de praktijk worden ingeschakeld.”

Sybine Jansons, tweede klas gymnasium, verdween op 19 januari 1999 op weg van school in Doorn naar haar ouderlijk huis in Maarn. Haar lichaam werd ruim een maand later, op 24 februari, teruggevonden in een vaart bij Breukelen. Er was sprake van een zedendelict gevolgd door moord. De ontdekking van het dode meisje veroorzaakte grote maatschappelijke onrust. Totdat, in september 1999, de buschauffeur Martin C. werd gearresteerd, was bij het 50 man sterke rechercheteam van Marcel Tiehuis elk idee welkom om de zaak Jansons tot een oplossing te brengen.

Het was Bart Harskamp, een oude rot bij de zeden- en jeugdpolitie in Utrecht, die bij één van de teambijeenkomsten opperde om te gaan praten met een delinquent die een soortgelijk misdrijf had begaan. „Ik gooide het er zo tussendoor, eigenlijk”, zegt Harskamp.

Marcel Tiehuis: „Er was door gedragsdeskundigen van de Centrale Recherche Informatiedienst al een daderprofiel gemaakt, dat achteraf gezien ook goed bleek te kloppen. Maar op dat moment, zo kort na het aantreffen van het lichaam van Sybine, was er bij het team kennelijk behoefte aan nog meer informatie. Hoe doet zo'n vent dat nou?

Hoe krijgt-ie het voor elkaar om zo'n meisje mee te krijgen en hoe houdt hij zo'n kind in zijn macht? Het idee van Bart Harskamp was dus iemand aan het praten te krijgen die daarover uit eigen ervaring kon vertellen. Gelukkig zijn er in Nederland niet zoveel soortgelijke daders. Daardoor kwamen we al snel terecht op de naam van Michel S.”

Mesdagkliniek

De uit België afkomstige ex-vrachtwagenchauffeur Michel S. werd als zedendelinquent ooit verpleegd in de Mesdagkliniek. Ten tijde van de verdwijning van Sybine zat hij al bijna acht jaar vast in Scheveningen wegens het plegen van ontucht met en moord op Jessica Laven (11) uit Blokker en de Duitse jongetjes Salim Thattil (10) en Marco Weisser (13). Voor die misdrijven kreeg S. 20 jaar en tbs. De vrachtrijder werd ook verdacht van het laten verdwijnen en doden van twee andere meisjes, maar dat is nooit bewezen. Michel S. overleed vorige week in het Brandwondencentrum in Beverwijk nadat hij in de Scheveningse gevangenis bij een verflusje ernstige brandwonden had opgelopen. Volgens de politie is er sprake van een ongeluk. De veelbesproken S., die 59 jaar werd, is dinsdag jl. op een geheim gehouden plek en in alle stilte begraven.

Terugkijkend op de rol van Michel S. als 'ervaringsdeskundige' in de zaak Sybine Jansons zeggen de rechercheurs Marcel Tiehuis en Bart Harskamp desgevraagd: „Voordat het tot een ontmoeting kwam, was het zaak om een aantal voorwaarden en zekerheden in te bouwen. We bekeken eerst of S. zelf niets te maken had met de verdwijning van Sybine en of hij nog wel vastzat. Dat bleek dus inderdaad het geval. Verder zou S. duidelijk worden gemaakt dat hij aan zijn medewerking geen enkel voordeel kon ontlenen. We kwamen bij hem om hulp. Als hij niet zou willen, hield alles op. De gevangenisdirectie lichtte hem in dat er twee rechercheurs zouden komen, maar hij wist niet waarvoor.”

Bart Harskamp over die eerste ontmoeting: „Michel S. nam in dat kale kamertje van Unit 4 plaats aan het hoofd van een tafel, mijn collega en

ik zaten aan weerszijden daarvan. De sfeer was relaxed. Toen wij ons voorstelden als rechercheurs uit Utrecht zei S.: 'Nou, jullie had ik niet verwacht.' Hij dacht dat we kwamen voor de zaak Nympe Poolman. S. bleek de ouders van dat verdwenen en vermoorde meisje uit Groningen 'als deskundige' een brief te hebben geschreven, maar hij had daarna niets gehoord. Wij vielen daarop meteen met de deur in huis. We benadrukten dat we het niet wilden hebben over zijn eigen daden, maar dat we zijn visie wilden in de zaak Sybine Jansons. S. antwoordde daarop dat hij die zaak kende en via de media volgde. Hij wilde wel praten, maar vroeg eerst tijd voor overleg met zijn advocaat mr. Hans Anker.”

Oogcontact

Marcel Tiehuis: „In de vervolgesprekken gaf Michel S. uitgebreid antwoord op onze vragen. Afgaand op zijn eigen

HET IS EEN VAN DE BEST BEWAARDE geheimen uit het onderzoek naar de moord op de Maarnse scholiere Sybine Jansons (13). Leden van een Utrechts rechercheteam vroegen, op jacht naar Sybine's moordenaar, begin 1999 in de gevangenis om hulp van één van de zwaarste en meest gehate misdadigers van ons land. Het ging om de vorige week in gevangenschap gestorven drievoudige kindermoordenaar Michel S. Onze speciale verslaggever vond leden van het rechercheteam be-

TEL 6/10

ervaringen zei hij dat de dader in de zaak Sybine eerder in de fout moest zijn gegaan. Eerst kleine zedendelicten en gaandeweg ernstiger daden. Achteraf gezien had hij daar gelijk in, maar daar hielden we zelf ook al vanaf het begin rekening mee. Aan de andere kant stond ik er soms versteld van wat Michel S. aanbracht. Hij vertelde dus hoe makkelijk het was om kinderen mee te krijgen, soms al bij het eerste oogcontact. Toen hij nog wegens ontucht met kinderen werd verpleegd in de Mesdagkliniek, was hij eens uitgenodigd voor een lezing op een school in Raalte. Onder doodse stilte beschreef S. wat hij met kinderen had uitgehaald. Daarna konden er vragen aan hem worden gesteld. In de pauze benaderde hij een meisje en vroeg haar om even mee te komen naar de uitgang van de school. Tijdens het vragen-

uurte vertelde S. dit voorval. Hij wilde duidelijk maken hoe makkelijk het is om kinderen mee te krijgen. Wij waren ook heel verrast te horen dat de kinderen die hij later in werkelijkheid meelokte, na een tijdje afhankelijk van hem werden. De Duitse jongen Marco Weisser, die hij in zijn vrachtwagen meenam en later doodde, was bijvoorbeeld bij een tankstation alleen naar het toilet gegaan en daarna weer gewoon bij hem teruggekomen." Harskamp: „Michel S. vertelde ook dingen die delen van het Sybine-onderzoek op losse schroeven zette. Wij veronderstelden dat de dader die Sybine meenam, zich totaal in de war tot hulpverleners kon hebben gewend. Daarom benaderden we bijvoorbeeld huisartsen in Doorn en Maarn om naar dat aspect te kijken. Maar Michel S. vertelde juist dat hij na de

moord op een kind een douche nam en uitging, naar een kroeg of zo. Hij wilde 'gewoon' worden beschouwd, terwijl hij zichzelf verafschuwde. Als je dit als politiemans direct van een dader te horen krijgt, gaat het je denkrichting bepalen. Je wordt ook alerter op bepaalde dingen." Het bleef niet bij de drie gesprekken met Michel S. Tussendoor en ook daarna hield hij telefonisch en schriftelijk contact met de rechercheurs uit Utrecht. Na de arrestatie van Martin C., die mei dit jaar zou worden veroordeeld tot achttien jaar en tbs voor doodslag op Sybine, schreef S. aan het team van Marcel Tiehuis het volgende: „Nu ik dit briefje schrijf, denk ik: er is geen overwinnaar. Er zijn alleen maar verliezers: de ouders en familie, de man in kwestie en zijn familie. Er zijn wéér meer huisgezinnen ontworcht. Is de recherche dan toch overwinnaar? Nee (...) Toch zeg ik: mensen gefeliciteerd. U heeft uw werk goed gedaan. En wie weet heeft u door deze aanhouding erger voorkomen. Oprechte groeten. Michel S."

Nadat hij zijn jonge slachtoffers had gedood, nam hij een douche en ging naar een café

Toename zwerfvende meisjes

Het aantal zwerfvende jonge meisjes neemt toe. Onder hen zijn tienermoeders, maar ook meisjes die in een crimineel circuit terecht zijn gekomen, onder andere via zogenaamde loverboys. MEIR 9/10

Het is dringend nodig gericht onderzoek te doen naar deze nog vrij onbekende groep kinderen, zo blijkt uit een onderzoek van de bureaus Beke en Van Montfoort dat in opdracht van de provincie Gelderland is gehouden. De onderzoekers schatten dat er in die

provincie ruim 400 zwerfvongere zijn. Slechts 176 van hen zijn bekend bij de reguliere hulpverlening. De rest is verdwenen in een 'grijs circuit'; zij zijn vaak voor lange periodes onvindbaar en onbereikbaar voor hulpverleners. De onderzoekers constateren dat er meer jonge kinderen gaan zwerfen. Ook zien zij een toename van zwerfvongere met een psychiatrische problematiek en licht verstandelijk gehandicapten. Ondanks alle maatregelen neemt het aantal zwerfvende alleenstaan-

de minderjarige asielzoekers ook nog steeds toe. Veel van hen verdwijnen in de illegaliteit zodra zij uitgezet dreigen te worden. Volgens de onderzoekers is zwerfgedrag te voorkomen of weer in goede banen te leiden als de juiste hulp voorhanden is. De meeste jongeren hebben voordat zij werkelijk gingen zwerfen duidelijke signalen afgegeven. Omdat de zwerfvongere steeds jonger worden moeten vooral de basisscholen de problematiek beter leren kennen. (ANP)

'Studie naar prostitutie kind nodig'

AMSTERDAM - Kinderrechtenorganisatie ChildRight heeft de Kamercommissie voor Justitie gevraagd om een onderzoek naar de ernst en omvang van kinderprostitutie in Nederland. Het gaat ChildRight onder meer om prostitutie van zwerfvongere en gehandicapte kinderen. (ANP)

De stichting ChildRight vraagt om het onderzoek naar aanleiding van een Amerikaans onderzoek naar kinderprostitutie, waaruit is gebleken dat jaarlijks één op de honderd kinderen in de Verenigde Staten slachtoffer is van 'commercieel seksueel misbruik'. Volgens de organisatie is in Nederland naar sommige vormen van dit misbruik nog nooit onderzoek gedaan.

ChildRight schrijft in zijn brief aan de Kamercommissie dat het Amerikaanse onderzoek 'Nederland een spiegel voorhoudt er ons dwingt naar onszelf te kijken'.

ChildRight vraagt de Kamer aandacht voor onder meer prostitutie onder zwerfvongere, onder alleenstaande minderjarige asielzoekers en onder gehandicapte kinderen. Ook gelegenhedenprostitutie door kinderen, sekstoerisme naar Nederland en relatieprostitutie (voortkomend uit een bestaande niet-seksuele relatie) moeten volgens de stichting onder de loep worden genomen. (ANP)

Duizend jongens in prostitutie

(Van een verslaggever) AMSTERDAM - In Amsterdam zijn duizend jongens en jonge mannen actief in de mannelijke prostitutie. Het gaat vaak om Oost-Europeanen, zoals Tsjechen en in toenemende mate Hongaren. Dit blijkt uit het jaarverslag 2000 van hulpverlenersinstelling Amoc. (ANP)

Amoc is bang dat de hulpverleners de jongensprostitutie niet bereiken. "De afgelopen jaren is het aantal jongens dat via escortbureaus of zelfstandig via advertenties en mobiele telefoons werkt, gestaag toegenomen. Er blijkt een verdere ontwikkeling op het gebied van nieuwe media. Steeds meer jongens werken eveneens via internet en kunnen daardoor relatief anoniem hun klanten werven."

Amoc krijgt steeds meer Italiaanse drugsverslaafden over de vloer. Zij wonen vaak in gezelschap van grote groepen honden in kraakpanden. Amoc bespeurt onder drugsgebruikers een comeback van de 'oude' lsd. Verder gebruiken de Italianen naast ghh of vloeibare xtc (een kleur- en geurloze vloeistof die ze drinken of roken en die spierontspanning en ongeremd gedrag tot gevolg heeft) ook cobret, een van cocaïne afgeleid bruin poeder. (ANP)

Meer dakloze jonge meisjes

ARNHEM - Het aantal zwerfvende jonge meisjes neemt toe. Onder hen zijn tienermoeders, maar ook meisjes die in een crimineel circuit terecht zijn gekomen, onder meer via zogenaamde loverboys. (ANP)

Het is dringend nodig gericht onderzoek te doen naar deze nog vrij onbekende groep kinderen. (ANP)

derd zwerfvongere zijn. Slechts 176 van hen zijn bekend bij de reguliere hulpverlening. De rest is verdwenen in een 'grijs circuit'; zij duiken af en toe op, maar zijn ook lange periodes onvindbaar en onbereikbaar voor hulpverleners. De provincie Gelderland heeft de komende jaren ruim een miljoen gulden aan de jeugdhulpverlening. (ANP)

De provincie Gelderland heeft de komende jaren ruim een miljoen gulden aan de jeugdhulpverlening. (ANP)

Ondanks alle maatregelen neemt het aantal zwerfvende alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) ook nog steeds toe. Veel van hen verdwijnen in de illegaliteit zodra zij uitgezet dreigen te worden. Uit het onderzoek blijkt dat er in Gelderland ruim twintig instellingen zijn die zich bezighouden met de opvang van zwerfvongere. Systematische kennisoverdracht ontbreekt echter, zodat probleemjongeren telkens hetzelfde verhaal moeten vertellen. Omdat de kinderen daar geen zin in hebben, glippen ze weg. Het zou, aldus de onderzoekers, veel tijd besparen en effectiever zijn als er regionale meldpunten waren waar alle gegevens van zwerfvongere zouden zijn opgeslagen. Gelderland besteedt het komende jaar ruim een miljoen gulden aan de jeugdhulpverlening. De provincie wil een kennisplatform oprichten en ook moet er goede nazorg komen voor kinderen die met jeugdhulpverlening te maken hebben gehad. (ANP)

ARNHEM - Het aantal zwerfvende jonge meisjes neemt toe. Onder hen zijn tienermoeders, maar ook meisjes die in een crimineel circuit terecht zijn gekomen, onder andere via zogenaamde 'loverboys'. Het is dringend nodig gericht onderzoek te doen naar deze nog vrij onbekende groep kinderen. (ANP)

Dat blijkt uit een onderzoek van de bureaus Beke en Van Montfoort dat in opdracht van de provincie Gelderland is gehouden. De onderzoekers schatten dat er in die provincie ruim 400 zwerfvongere zijn. Slechts 176 van hen zijn bekend bij de reguliere hulpverlening. De rest is verdwenen in een 'grijs circuit'; zij duiken af en toe op maar zijn ook lange periodes onvindbaar en onbereikbaar voor hulpverleners. De onderzoekers constateren dat er meer jonge kinderen gaan zwerfen. Ook zien zij een toename van zwerfvongere met een psychiatrische problematiek en licht verstandelijk gehandicap-

'Het gaat vaker om jongens dan om meisjes bij prostitutie'

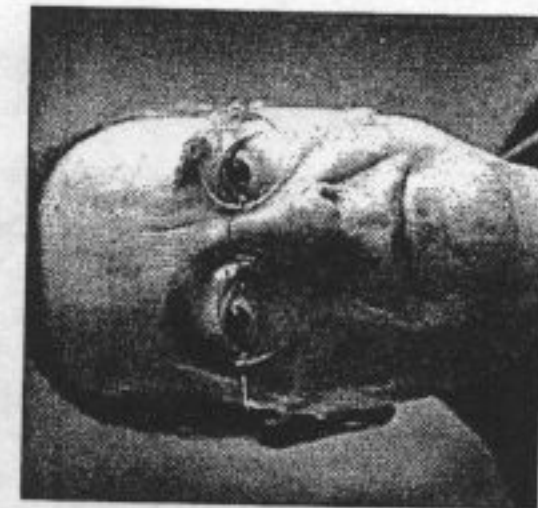
Een groot landelijk onderzoek moet volgens ChildRight-directeur Theo Knippenberg commercieel misbruik van kinderen gedetailleerd in kaart te brengen.

dat er veel mis is. Maar onze kennis is te fragmentarisch en deskundigheid ontbreekt. In de Verenigde Staten is net een groot multidisciplinair onderzoek gedaan waaruit blijkt dat een op de honderd kinderen slachtoffer is van prostitutie. Ook wij moeten de aard en omvang in kaart brengen. - Om welke kinderen gaat het? De grootste risicogroepen zijn zwerfkinderen. Maar ook verstandelijk gehandicapte kinderen staan zwak, en minderjarige asielzoekers (ama's). De laatste groep loopt niet alleen het risico via de straat in de prostitutie te belanden, extra schrijvend is dat zij waarschijnlijk binnen de asielcentra niet veilig zijn. Het is onvoor-

Van onze verslaggever Mirjam Schötteleinder AMSTERDAM De kinderrechtenorganisatie ChildRight heeft de vaste Kamercommissie voor Justitie gevraagd landelijk onderzoek te doen naar kinderprostitutie. Circa tienduizend kinderen zijn jaarlijks slachtoffer van diverse vormen van commercieel seksueel misbruik. Volgens ChildRight-directeur Theo Knippenberg groeit die groep gestaag. - Waarom is een landelijk onderzoek nodig? Knippenberg: "We krijgen uit de hulpverlening, van schoolbegeleiders, vertrouwensartsen en van jeugd- en zedenpolitie signalen

derzoek of een Verklaring ontrent gedrag. Cijfers hebben we niet, maar de indruk bestaat dat jeugdigen onder druk staan, soms om seksuele diensten te verlenen. Dat moet uitgezocht worden en veranderen. - In uw open brief heeft u het ook over andere groepen. 'In het beleid domineert het beeld van allochtone en buitenlandse kinderen als slachtoffer, maar dat is te beperkt. Er is meer 'loverboys' meisjes inpalmen en vervolgins aan het werk zetten. Ook kinderen uit gezinnen uit de blanke middenklasse zijn de dupe. Uit gewone scholen horen we over tieners die bijverdiene bij

derzoek of een Verklaring ontrent gedrag. Cijfers hebben we niet, maar de indruk bestaat dat jeugdigen onder druk staan, soms om seksuele diensten te verlenen. Dat moet uitgezocht worden en veranderen. - In uw open brief heeft u het ook over andere groepen. 'In het beleid domineert het beeld van allochtone en buitenlandse kinderen als slachtoffer, maar dat is te beperkt. Er is meer 'loverboys' meisjes inpalmen en vervolgins aan het werk zetten. Ook kinderen uit gezinnen uit de blanke middenklasse zijn de dupe. Uit gewone scholen horen we over tieners die bijverdiene bij

Theo Knippenberg FOTO THOMAS SCHIJPER stelbaar dat het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) van medewerkers en vrijwilligers niet vraagt om een antecedenent-

dient bijgesteld. En de daders zijn lang niet altijd pedofielen, maar hetero's die het eens met jongere prostituties proberen. Jong is begerlijk, de scheidslijn tussen oud en jong vervaagt, het lijkt bij een levensstijl te horen, zoals geld en merken. - U schrijft dat de pakkans van daders nihil is. 'Er is een lage aangiftebereidheid en daarbij heeft kinderprostitutie geen hoge prioriteit in het opsporingsbeleid. Liever kilo's dan kinderen is een bekende uitspraak bij de politie. Nederland moet niet alleen letten op kindersekstoerisme in het buitenland, maar naar zichzelf kijken en onderzoeken wat hier gebeurt.'

06-sekslijnen, en via gsm, sms- en internetwerken klanten hebben. Het begin is spannend, er wordt veel geld verdiend, maar daarna is het niet leuk meer en weten jongeren niet meer hoe ze uit het web komen. Het zijn indicaties, we moeten uitzoeken hoe het zit. - Het beeld van arme meisjes achter het station klopt niet? 'Nee, de slachtoffers en daders komen uit alle lagen van de bevolking. Het gaat ook om meisjes uit normale gezinnen met een betalende, getrouwde vriend op hotelkamer of kantoor. 'Bovendien gaat het in de kinderprostitutie vaker om jongens dan om meisjes, ook dat beeld

derzoek of een Verklaring ontrent gedrag. Cijfers hebben we niet, maar de indruk bestaat dat jeugdigen onder druk staan, soms om seksuele diensten te verlenen. Dat moet uitgezocht worden en veranderen. - In uw open brief heeft u het ook over andere groepen. 'In het beleid domineert het beeld van allochtone en buitenlandse kinderen als slachtoffer, maar dat is te beperkt. Er is meer 'loverboys' meisjes inpalmen en vervolgins aan het werk zetten. Ook kinderen uit gezinnen uit de blanke middenklasse zijn de dupe. Uit gewone scholen horen we over tieners die bijverdiene bij

Omstreden Balthus geëerd in Venetië

Een knop waarmee u een videoclip kunt activeren. Als ik u die aan kon bieden, kon ik u laten zien wat ik nu in ontoreikende woorden probeer te beschrijven. Is het al bijna onmogelijk om in tekst de essentie van muziek uit te drukken, als het om dans gaat maakt het de schrijver het zichzelf en de lezer wel erg moeilijk. Hoe breng je dans onder woorden? Als een serie van al of niet ingestudeerde bewegingen die samen een geheel vormen? Als lichamelijke expressie door muziek teweeg gebracht? Als een geslaagd verbond van exhibitionisme en voyeurisme? Als een kunstvorm die tegelijkertijd de meest lijfelijke en de minst stoffelijke is? Als de ultieme controle over spieren, zenuwen, armen, benen, hoofd en romp die onvermijdelijk eindigt in veel zweten en hevige higen?

'Geen virtuositeit noch gestroomlijnde vormen, maar dans die af en toe de pedalen verliest, struikelt, stottert, stil valt en dan weer in overdrive gaat.' De omschrijving die choreograaf Ives Thuwis zelf geeft van zijn dansvoorstelling *Mannen* is in ieder geval een rake typering van wat zijn dansers beweegt en hoe ze bewegen. Hij bracht vijf Vlaamse jongens bij elkaar, in leeftijd variërend van 14 tot 20 jaar, geen van allen getrainde dansers, alle vijf bereid de grenzen van hun lichaam en hun mannelijkheid te verkennen en publiekelijk te tonen. Wat twee jaar geleden nog een stuk van twintig minuten was, is inmiddels uitgegroeid tot een voorstelling van een uur.

0/25 OKT

Plaats van handeling: een ruimte met drie metalen kasten en een bankje, de kleedkamer van een sportzaal, symbool voor het eigen territorium van een groep rondhangende vrienden. De jongens dansen wat mannelijke pubers en adolescenten zoal doen. Hun blik zo cool mogelijk, hun pose stoer en quasi onverschillig. Ze draaien om elkaar heen, maken schijnbewegingen en delen plaagstootjes uit. 'Laat maar zien dat je durft wat ik durf'. 'Bewijs maar dat je een man bent', zijn de boodschappen die geen woorden behoeven. Aan een half gebaar hebben zij genoeg. Als er één op de stalen kast klimt, is dat een uitnodiging voor de anderen om dat ook te doen of een ander sterk staaltje te tonen. Je conformeren aan de groep is het makkelijkst en het veiligst. Je vrienden verleiden tot een andere activiteit vraagt lef en zelfbewustzijn. Je eigen gang gaan is voorbehouden aan degene wiens reputatie niet meer op het spel staat.

Op muziek van *gender benders* Lou Reed en David Bowie - bepaald niet eigentijds, maar nog altijd ijzersterk - geven de jongens de voortrazende hormonen vrij baan. Maar het zijn niet alleen hitsigheid en agressie die hun gedrag bepalen. Wie zich letterlijk en figuurlijk blootgeeft maakt ruimte voor vriendschap, tederheid en liefde. En in het geval van jongens op zoek naar hun mannelijkheid voor de veronderstelde tegenpool: hun vrouwelijkheid. Het aantrekken van tubu's is misschien een cliché, de parelketinkjes zijn een vondst: slechts één stap verwijderd van de kralenketting die tegenwoordig menig jongenshals omlijst. Emancipatie of slechts een nieuwe vorm van ijdelheid?

Er was meer jongensdans die avond half september in

Het Palazzo Grassi in Venetië toont een retrospectief van de Franse schilder Balthus, 'de schilder over wie niets bekend is', zoals hij zelf zei.

Door onze correspondent **MARC LEIJENDEKKER**
 VENETIË, 13 OKT. Geen enkele mogedgril heeft hem kunnen afbrengen van de lijn die hij had uitgezet. De Franse schilder Balthus heeft altijd alleen maar naar zichzelf geluisterd, en geschilderd zoals hij zelf vond dat het moest. Begin dit jaar is hij overleden, vlak voor zijn 93ste verjaardag. Wie de necrologieën naleest, proeft de verwarring. Wat moet je met een man die, ondanks alle beeldenstormen in de kunst, op een ambachtelijke manier figuratieve schilderijen is blijven maken? Wat moet je met een kunstenaar die graag jonge meisjes met omhoogkruipende rokjes schildert?

Balthus hield wel van dat soort vragen. Hij speelde graag de aristocraat met een vleug mysterie om zich heen. Hij haatte interviews. En zijn meest geciteerde uitspraak is: "Balthus is een schilder over wie niets bekend is." Nu is er een unieke kans om beter zicht te krijgen op deze eigenzinnige kunstenaar, die in geen enkel vakje past en die op zijn eigen manier de picturale traditie van grote voorgangers als Piero Della Francesca, Nicolas Poussin en Gustave Courbet heeft voortgezet. Palazzo Grassi in Venetië biedt een retrospectief dat wordt gepresenteerd als de belangrijkste en meest complete tentoonstelling ooit over Balthus. Zijn productie lag niet hoog. Aan sommige schilderijen werkte hij jarenlang. Tentoonstellingsmaker Jean Clair, die Balthus een van de grootste schilders van de 20ste eeuw noemt, schat dat de ongeveer tweehonderd schilderijen en tekeningen in Palazzo Grassi een derde van zijn oeuvre vormen.

De tentoonstelling opent met de tekeningen bij het verhaal over de zwerfkat Mitsou die Balthus maakte toen hij twaalf jaar was. Ze werden gebundeld en van een voorwoord voorzien door de dichtster Raincr Maria Rilke, de minnaar van zijn moeder. Ook zijn laatste schilderij is hier te zien, voor het eerst: *Jong meisje met de mandoline*. Als je door de zalen loopt, valt op hoe constant Balthus is gebleven. De essentie van zijn persoonlijke stijl vind je al terug in de serie tekeningen die hij midden jaren dertig maakte als illustraties voor Bronnë's roman *Wuthering Heights*. Figuren waarvan de natuurlijke vorm ondergeschikt is gemaakt aan de compositie en die allerleest voluemes van kleuren en vormen zijn.

Een belangrijk onderdeel van de

Balthus: De gitaarles

expositie zijn de schetsen die hij in de zomer van 1926 maakte van de fresco's van Piero Della Francesca in Arezzo, de 14de-eeuwse schilder die in de klassieke zin van het woord een van zijn belangrijkste

leermeesters was. Balthus was niet op zoek naar het nieuwe, maar naar het oude. "Balthus koos er voor zich te meten aan de oude meesters, tegenover de angsten van een neurotische avantgarde,

geobsedeerd door de noodzaak van voortdurende verandering," schrijft de Engelse beeldhouwer Raymond Mason in de catalogus. In Venetië is voor het eerst de kleine expositie in de Parijse gale-

rie Pierre gerestitueerd waar mee Balthus in 1934 een schandaal veroorzaakte. Zes van de zeven schilderijen zijn tijdelijk naast elkaar te zien. Het zevende werk kon niet meer worden getra-

ceerd. Het meest opvallende is *De gitaarles*, een doek dat zo veel opwinding teweegbracht dat Balthus veertig jaar lang tentoonstelling en reproductie ervan heeft verboden. Het stelt een klassieke piëta voor: een jong meisje ligt, op haar rug, over de knieën van een vrouw, die hard aan haar trekt. Het onderlichaam van het meisje is bloot en het heeft de jurk van de vrouw opengetrokken. De gitaar waarop ze les heeft gehad, ligt op de grond, alsof ze zelf het instrument is dat bespeeld wordt. In een noot uitgegeven brief aan zijn eerste vrouw, schrijft Balthus dat hij uitdrukking wilde geven aan "de tragedie en de emotie van een drama van het vlees, (ik wil) met luide stem de onverwoestbare wetten van het instinct afkondigen."

Ook in veel andere werken sluiert de erotiek. Jonge meisjes die loom op een bank liggen, met daarbij spiegels en katten als symbolen van ontluikende seksualiteit. "Ik begrijp echt niet waarom mensen dit als schilderijen van Lolita's zien," aldus Balthus in 1996 tegen *The New York Times*. "Mijn kleine model is voor mij absoluut onaanstootbaar. Een Amerikaanse journalist zei dat hij mijn werk pornografisch vond. Wat betekent dat? Alles is nu pornografisch. Advertenties zijn pornografisch. Je ziet een jonge vrouw die een schoonheidsproduct gebruikt die eruit ziet alsof ze een orgasme krijgt. Ik heb nooit iets pornografisch gemaakt. Behalve dan misschien *De gitaarles*." In een ander interview zei hij: "Het probleem zit hem in de verlangens en interesses van de kijker, en dat zijn niet de mijne." Voor hem waren de jonge meisjes symbool van puurheid en tijdeloosheid.

Balthus groeide op in een kosmopolitisch milieu vol kunstenaars, woonde in de jaren vijftig in een kasteel in Midden-Frankrijk, leefde van 1961 tot 1976 als directeur van de Franse Academie in Rotterdam en eindigde zijn leven in een gigantisch 18de-eeuws chalet in Rossinière, in de Zwitserse Alpen. Een Filippijnse butler in liruiste dan zijn Japanse vrouw Setzuku in kimono de kamer binnen.

Heel zijn leven speelde Balthus de eigenzinnige aristocraat. Maar was hij het ook echt? Hij is geboren als Balthasar Klossowski, zoon van twee schilders van Poolse afkomst. Maar op een gegeven moment voert hij ook de naam Graaf van Rola. Een verzinzel, zeggen de meeste critici. Op de prachtige tentoonstelling in Palazzo Grassi wordt deze vraag niet aan de orde gesteld. Een beetje mysterie moet er blijven.

Palazzo Grassi, halte San Samuele, Venetië. T/m 6 jan. Dageelijks 10-19u. Inl.: 0039-199.139139. Catalogus € 46,50.

Borst houdt de Rutgershuizen niet overeind

Van onze verslaggeefster
DEN HAAG - De zeven Rutgershuizen gaan dicht. Minister Borst (volksgezondheid) kan en wil er niets aan veranderen, omdat het om een private instelling gaat.

Het bestuur van de Rutgers Stichting heeft bepaald dat de stichting zich per 1 januari 2002 omvormt tot kenniscentrum op het gebied van seksualiteit.

In de Kamer benadrukte Borst gisteren wel dat mensen anoniem medische en seksuologische hulp moeten kunnen krijgen. Deze laagdrempelige hulpverlening van de Rutgershuizen moet daarom worden overgedragen aan abortusklinieken en GGD's. De subsidie van 4 miljoen per jaar wordt voor dit doel voortgezet.

GroenLinks en de SP willen de Rutgershuizen behouden, maar de panden zijn al verkocht. De Kamer vindt dat de hulpverlening op zich behouden moet blijven. Volgens Borst heeft de stichting haar sporen verdiend, maar zichzelf overleefd. „Sinds 1978 is de vraag naar consulten teruggelopen.” In 1994 was het aantal Rutgershuizen al teruggebracht naar zeven. Ooit waren het er 61.

Moeder moet boeten voor incest stiefvader

Van onze verslaggeefster
Ellen de Visser
AMSTERDAM

Een moeder die onvoldoende voorzorgsmaatregelen neemt om haar kind te beschermen tegen incest veroorzaakt meer leed dan de misbruiker zelf. Tot die opmerkelijke conclusie komt de rechtbank van Middelburg in de zaak van een vrouw die jarenlang werd misbruikt door haar stiefvader, terwijl haar moeder ervan wist. De moeder moet van de rechter meer schadevergoeding betalen dan de stiefvader omdat zij nalatig is geweest in haar ouderlijke zorgplicht.

Het is de eerste keer dat in Nederland een moeder is veroordeeld tot het betalen van smartengeld aan haar eigen kind, zegt M. Decoz, de advocaat van het slachtoffer. Decoz, gespecialiseerd in zedenzaken, verwacht dat de uitspraak, die dateert van november vorig jaar, een precedentwerking zal hebben.

Er zijn volgens haar meer incestslachtoffers van wie de moeder op de hoogte is geweest van het misbruik. Zij kunnen met de uitspraak van de Zeeuwse rechtbank in de hand haar daarvoor aansprakelijk proberen te stellen.

Probleem daarbij, erkent ze, is dat lastig valt aan te tonen dat de moeder van het misbruik wist: 'Het weten zit alleen in haar hoofd.' Soms blijkt uit feiten of omstandigheden dat de moeder

op de hoogte was of durven familieleden of vriendinnen te getuigen. Dan pas bestaat kans op een veroordeling.

In de zaak van de Zeeuwse vrouw legden twee broers van het slachtoffer belastende verklaringen af over hun moeder. Zij heeft volgens hen voldoende gehoord en gezien van het jarenlange misbruik. Hun stiefvader werd daarvoor eind 1999 veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf.

Volgens de moeder kwam zij er

Dochter krijgt smartengeld voor nalatigheid

pas na drie jaar achter dat haar dochter werd misbruikt en heeft ze maatregelen genomen om herhaling te voorkomen. Zo zou ze haar dochter en haar partner in de gaten hebben gehouden en haar hebben verboden op de ouderlijke slaapkamer te komen.

Desondanks ging het misbruik nog drie jaar door. Daarna werd de dochter in een pleeggezin geplaatst. De moeder verwijt haar dat ze het misbruik aan haar eigen houding te danken heeft en bagatelliseert de gevolgen.

Toen de moeder ervoor koos te blijven samenwonen met haar partner, had haar toezicht zo strikt moeten zijn dat misbruik niet meer mogelijk was, meent de rechtbank. De rechter oordeelt

dat de moeder de belangen van haar kind onvoldoende heeft behartigd en daarmee de psychische schade die door het misbruik is aangebracht 'aanzienlijk heeft vergroot'. Daarom moet zij vijftienduizend gulden betalen en de stiefvader tienduizend.

Advocate Decoz is bezig met een tweede claim voor de materiële schade. Zo heeft het slachtoffer vanwege psychische problemen een veel lagere schoolopleiding gevolgd dan ze had aangekond. Ook dat, zegt Decoz, zal de moeder grotendeels moeten betalen.

Jurist K. Lünemann van het Verwey-Jonker Instituut noemt het 'zorgelijk' dat de moeder volgens de rechtbank een groter aandeel heeft gehad in de schade. De bron van het kwaad, zegt ze, ligt immers bij de stiefvader. Lünemann vraagt zich af of je van een moeder mag eisen dat ze bij haar partner weggaat als dat de enige manier is om het misbruik te stoppen. 'Wat zijn dan de gevolgen? Onstaan daardoor financiële problemen die hun weerslag hebben op de dochter? Gaat de moeder haar verwijten maken? Moet de moeder haar eigen belang geheel opzij zetten voor dat van haar kind? Een heel lastig dilemma.'

Advocaat Decoz vindt dat de moeder onomwonden voor haar kind had moeten kiezen: 'Ze had ook kunnen gaan latten met haar partner.' Dat haar moeder die keuze niet heeft gemaakt, zegt ze, veroorzaakt bij de dochter de meeste pijn.

In juni kende nog vrijwel niemand de fractievoorzitter van de SPD. Met twee moedige en sluwe manoeuvres bracht hij zijn carrière tot ontbranding. Wovereit gebruikte een affaire met steekpenningen annex bankschandaal om de zogenoemde 'grote coalitie' van CDU en SPD op te blazen. Eberhard Diepgen, 14 jaar burgemeester voor de CDU, ruimde het veld. Toen wist heel Berlijn wie hij was.

Vlak daarna besloot hij een toespraak voor partijleden met de woorden: „Ik ben homo, en dat is goed zo.” Toen kende ook de rest van Duitsland Klaus Wovereit.

Wovereit is de eerste openlijk homoseksuele leider van een deelstaat. Maar dat speelde in de campagne geen rol, omdat hij meteen aan het begin stelde: 'Ik ben homo en dat is ook goed zo.' Het maakte hem in één klap bekend en bemind. 'Wowi!' scanderden de fans liefkozend bij zijn toespraken. 'En dat is goed zo' werd een gevleugelde campagnefrase.

Maar waar Steffel de kiezers tot vervelens toe zijn blonde vrouw Katja toont, heeft nog niemand de vriend van Wovereit gezien. Dat mag pas weer na de verkiezingen. De tolerantie van de Berlijners moet ook weer niet te veel op de proef worden gesteld.

Van onze correspondent
Philippe Remarque

BERLIJN

De Duitse christen-democraten hebben zondag in Berlijn de grootste nederlaag uit hun geschiedenis geleden. De CDU zakte bij de deelstaatverkiezingen van 40,8 naar 23,7 procent. Klaus Wovereit (SPD) werd tot burgemeester gekozen. De eens onverslaanbare CDU regeerde de stad tot mei.

De afgelopen jaren was Theo Sandfort van de capaciteitsgroep Klinische Psychologie van de Universiteit Utrecht en het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek de meest vooraanstaande onderzoeker van Nederland op het gebied van de gezondheid en het welzijn van lesbo's en homo's.

Per oktober 2001 vertrekt hij naar het HIV Center van Columbia University in New York. Een groot verlies, zeker ook voor vele mensen voor wie hij de vraagbaak was op het gebied van welzijn en gezondheid van lesbo's en homo's.

SCHEFFER NL

Met het vertrek van Sandfort verdwijnt ook het laatste restant van de ooit zo roemruchte Homostudies Utrecht. De 48-jarige sociaal-psycholoog was de laatste voorzitter van deze enkele jaren geleden opgeheven taakgroep. De specifieke aandacht voor homoseksualiteit wordt nu op de Nederlandse universiteiten wel heel mager. Al vele jaren streeft een werkgroep naar het oprichten van een leerstoel lesbische en homostudies. Dankzij zo'n speciale hoogleraar is het veel gemakkelijker mede te bepalen welke onderzoeken hoog op de agenda komen. Sandfort zou natuurlijk een van de belangrijkste kandidaten zijn. Die positie loopt hij met zijn vertrek mis, beaamt hij. Gezien zijn nieuwe functie bij een van de meest gerenommeerde universiteiten in de wereld zal hij daar echter niet lang over treuren. Sandfort: "Er werken daar veel interessante mensen. Bijvoorbeeld een psychiater die een grote rol heeft gespeeld bij het schrappen van homoseksualiteit van de lijst met *mental disorders*. Diezelfde man heeft nu een onderzoek gedaan onder mannen die van hun homoseksualiteit 'genezen' zijn, dus hij is

in de homogemeenschap weer heel omstrede."

Concrete dingen | Met Sandfort haalt Columbia University iemand binnen met een uitgesproken liberale kijk op homoseksualiteit. Gaat hij de Amerikanen op dat gebied wat bijbrengen? "Ik ben bescheiden over wat je als individu zou kunnen veranderen. Wel leuk was mijn eerste bezoek aan de VS nadat ik mijn *greencard* had verkregen. De vrouwelijke douanebeambte zag in mijn papieren dat ik doctor was. Waarin dan wel? Oh, in de psychologie? Dan was het maar goed dat ik kwam, vond ze: 'Want het is heel erg hier.' Als het gaat om seksualiteit is de VS een achterlijk land. Ik heb niet de illusie daar verandering in te kunnen brengen. Maar ik breng wel een Europese blik mee en dat wordt daar als heel verfrissend ervaren."

Het scala aan onderwerpen waar Sandfort zich mee bezig hield was breed. Niet alleen gold hij als deskundige op het gebied van homoseksualiteit, hij publiceerde ook veel over seksualiteit bij kinderen en pedofilie. Is die brede belangstelling geen belemmering geweest? Sandfort: "Ik kan niet werken op de vierkante centimeter. Het moet gaan over concrete dingen in het leven van mensen en dan wordt het vanzelf al breder. Een academisch onderwerp als bijvoorbeeld besluitvormingsprocessen in groepen ligt me niet, waarmee ik niet wil zeggen dat dergelijk onderzoek niet belangrijk is. Overigens is de mate waarin je als onderzoeker keuzes kunt maken in de onderwerpen waar je je mee bezig houdt maar beperkt."

Veel wordt namelijk bepaald door de subsidieverstrekkers. Lange tijd was Homostudies Utrecht toonaangevend op het gebied van het sociaal wetenschappelijk onderzoek naar homo hiv-preventie. Geld voor dergelijk onderzoek wist Sandfort de afgelopen vijf jaren echter slechts mondjesmaat in de wacht te slepen.

Geniepig | Sandfort kreeg vorig jaar veel aandacht met een onderzoek waaruit bleek dat homo's en lesbo's meer psychische stoornissen hebben. Sandfort: "Een zo ingrijpend verschil tussen homo's/lesbo's en hetero's had ik niet verwacht. Dat heeft ook de kijk op mijn eigen homoseksualiteit beïnvloed. Ik werd me bewuster van de geniepige onderdrukking van homoseksuelen die er ook in Nederland nog

is." Of inderdaad die slechtere maatschappelijke situatie verantwoordelijk is voor de psychische problemen staat nog niet vast. Dat wil Sandfort nu uit gaan zoeken. Zijn vertrek naar de VS kan voor dit onderzoek gunstig uitpakken. Zou het gebrek aan acceptatie van homoseksualiteit de bepalende factor zijn, dan mag je verwachten dat dergelijke problemen in een relatief homotolerant land als Nederland kleiner zijn dan in de vaak homofobe VS. Een vergelijkend onderzoek kan dat aan het licht brengen. Het belangrijkste onderzoek voor de komende jaren in Nederland vindt Sandfort de studie naar factoren die het welzijn van homo's en lesbo's beïnvloeden.

Als weinig andere wetenschappers toont Sandfort betrokkenheid bij wat er in de dagelijkse praktijk met zijn onderzoeksresultaten wordt gedaan. De Schorerstichting is daarbij een van de belangrijkste afnemers. Hoe denkt hij over het werk van de Schorerstichting? Sandfort: "De klus waar de Schorer voor staat is niet makkelijk. Hoe langer de epidemie duurt en hoe meer de schrik bij de doelgroep verdwenen is, hoe moeilijker het is om met creatieve campagnes te komen. Soms grijpt men er misschien te snel naar een folder. In het algemeen vind ik dat de Schorer zijn werk goed doet. Aan het project dat de gehele organisatie leerde oog te hebben voor multiculturaliteit kunnen veel organisaties een voorbeeld nemen. Soms zou het misschien wat professioneler kunnen. Van de basisprincipes van gedragsverandering heeft men soms te weinig kaas gegeten."

MATTHIEU KLEINTANK

Tien jaar voor dubbele moord

De straf is conform de eis van de officier van justitie. De rechtbank nam in het vonnis de conclusies van het Pieter Baacentrum over dat Marjan S. kampt met een post-traumatische stress-stoornis en een borderline-syndroom. De oorzaak hiervan ligt in het seksueel misbruik door vader S. Door de symbiotische verhouding tussen S. en Van E. nam de laatste uiteindelijk de rol van wreker op zich.

De rechtbank in Utrecht heeft vrijdag Marjan S. (28) en haar man Ed van E. (27) veroordeeld tot tien jaar cel voor de moord op een Veenendaals paar. Zij werden schuldig bevonden aan gezamenlijke doodslag op Marjans vader Hennie S. en diens vriendin op 3 februari.

Amsterdam tijdens het festival *Breakin' Walls*. De dertien jongens en meisjes die zelf een aantal theater-, muziek- en dansvoorstellingen uit binnen- en buitenland selecteerden kozen ook voor *Drop It!*, in tegenstelling tot *Mannen* juist wel virtuos en wel gestroomlijnd. Hip-hop geïntegreerd in een uitstekende choreografie, breakdance opgenomen in het repertoire van moderne dansvormen. De mechanische robot- en vloeiende sidearabebewegingen van Michael Jackson in een verhaal van intergalactische ridders die zich ontpoppen als mannen van vlees en bloed. Hoe zes Franse jongens van alle kleur het jeugdige publiek tot staande ovaties brachten. Dansen, bijna alle jongeren doen het. Om zich te uiten, te vermaken, te vergeten, te verliezen. En, zo bleek tijdens *Breakin' Walls*, om hun verhaal te vertellen. Niet in woorden, maar in beelden die je moet zien, horen en voelen.

Maurice van Lieshout

MANNEN IS NOG TE ZIEN OP 26 OKTOBER IN DE WERF IN BRUGGE, OP 1 NOVEMBER IN HET KORZO THEATER, DEN HAAG EN OP 17 NOVEMBER IN DE VORST, TILBURG.
INFORMATIE EN BOEKINGEN: WWW.DEROPPERCIETERY.BE

Veel seks, weinig schade

Seksualisering heeft beschaving niet ondermijnd, maar juist versterkt: je kunt zaken niet afwijzen, alleen omdat ze je tegen de borst stuiten

In augustus van dit jaar publiceerde het protestants-christelijke dagblad *Trouw* naar aanleiding van het toneelstuk *De Vagina Monologen* een gekantelde mond die het vrouwelijk geslachtsdeel moest verbeelden. *Trouw*-columnist J.A.A. van Doorn verbaasde zich over deze brutaliteit. Wat moeten we, zo vroeg hij zich af, met de ellenlange en dooierstige artikelen over alle grote deugden indien de krant vergeet de kleine deugd van het burgerlijk fatsoen te beoefenen? Veel mensen, schreef Van Doorn, hebben langzamerhand genoeg van de platheden en vuzigheden die de media over hen uitstorten.

GERRY VAN DER LIST

Daarmee is Nederland meteen een interessant cultuursociologisch experiment. Eeuwenlang hebben geestelijke leiders immers gewaarschuwd voor de gevaren van (een overdaad aan) seks. Een betoegeling van de seksuele drijven vormt een essentieel onderdeel van bijna alle religies. Leidt ons niet in bekoring (of, voor de protestanten: verzoeking), dat was de boodschap. En nu? Nu worden we de hele dag verleid. Kan de mens al die erotische prikkels wel aan? Of gaat de seksuele vrijheid onvermijdelijk gepaard met morele verloedering?

Bij de beoordeling van de seksuele (r)evolutie die eind jaren zestig van de afgelopen eeuw een aanvang nam, springen natuurlijk

scherming van intimiteit inderdaad niet alleen. Hij heeft vanzelfsprekend de christen-democraten en orthodoxe christelijke groeperingen aan zijn zijde. Maar ook bijvoorbeeld VVD-leider Hans Dijkstal wuiste zijn zorg over de enorme hoeveelheid seks op de televisie. En invloedrijke Nederlanders als Kees van Kooten, Youp van 't Hek en Paul Witteman hebben in interviews uiting gegeven aan hun afkeer van publiek vertoon van intimiteiten. Het lijkt dat vooral de democratisering en commercialisering van de seksuele revolutie de progressieve intelligentia tegen de borst stuiten. De blote boezem van Phil Bloom bij de VPRO, dat vond zij een bevrijding, maar het kloofjesvolk in *Sex voor de Buch* op een commerciële zender ervoer zij als een angstaanjagende aanslag op de goede smaak.

Erotiek en naaktheid, dat zal iedereen duidelijk zijn, rukken op in het publieke domein. Steeds meer lijkt de samenleving de schaamte voorbij en accepteert zij een expliciet beroep op de seksuele verbeelding als normaal. Je ziet het aan de softporno op de commerciële zenders en de harde porno op Canal+. Maar je merkt het ook aan de eindeloze stroom sexy videoclips met schaars geklede dames en heren op tienerzender TMF. Dé zomerhit was *Moi, Lolita* met het Franse tienermeisje Alizée als varpp. Wanneer de populaire veejee's zich in het programma *TMFive.com* tot de jeugd van Nederland richten, gaat het niet zelden om de vraag: hoe vaak doe je het? of om het verzoek om de vraag: hoe vaak doe je het? of om het verzoek om de vraag: hoe vaak doe je het? of om het verzoek om de vraag: hoe vaak doe je het?

Zonder overdrijven kun je zeggen dat Nederland inmiddels – in alle lagen van de bevolking – de meest geseksualiseerde samenleving in de geschiedenis van de westerse beschaving is. Nog nooit zijn er zo veel mogelijkheden geweest om over seks te praten, om seks in beeld te brengen, om de eigen seksuele voorkeuren te praktiseren; nog nooit is de seksuele fantasie zo geprikkeld.

Erotiek en naaktheid rukken op in het publieke domein

Maar het is allemaal veel te ver doorgeschoten, zo luidt een klacht, de openheid betekent tegelijkertijd een opmars van smakeloosheid. Inderdaad is het begrijpelijk dat een kijker door enige gene bevangen wordt als hij de aflevering ziet van *Sex Bytes* waarin, na een reportage over mannen en

eerst de positieve kanten in het oog. De lossere zeden betekenden een veel grotere keuzevrijheid. De norm dat seks een op de voortplanting gerichte activiteit binnen een levenslang huwelijk met één persoon van het andere geslacht is, verloor aan kracht. Hierdoor ontstond een aanzienlijk grotere ruimte om op verschillende manieren plezier te beleven aan seks. De oudere Nederlander die zich nog herinnert hoe geslachtelijk verkeer in katholieke en calvinistische kringen met zonde en ellende werd geassocieerd, kan alleen maar jaloers zijn op de jeugd van tegenwoordig die grotendeels bevrijd is van dergelijke benauwende conventies.

vrouwen in zwart leer die elkaar met zweepen en kaarsen bewerken, een liefdespaar met scheermesjes in actie te bewonderen valt. Het consumeren van het bloed van de geliefde, legt de naakte man in het SBS6-programma uit, is de krachtigste vorm van intimiteit.

Zo'n scène is wellicht niet het toppunt van goede smaak. Maar kan het kwaad? John Stuart Mill heeft voor ethische kwesties ooit het gebruik van het *harm principle*, het schadebeginsel, aanbevolen. Volgens de negentiende-eeuwse Britse filosoof zijn gedragingen alleen dan moreel afkeurenswaardig als ze schade berokkenen. Dit is een waardevol criterium. Je kunt niet volstaan met het afwijzen van bepaalde zaken, omdat ze je toevallig tegen de borst stuiten. Je hebt de plicht om aanneemelijk te maken dat ze schadelijk zijn.

Dit is in het geval van de seksualisering niet zo eenvoudig. Er wordt wel gezegd dat libertijnen die zinnelijk genot najagen, 'in wezen' eenzaam en ongelukkig zijn, maar zo'n uitspraak weerspiegelt alleen een persoonlijke preferentie en mist elke bewijsvoe-

Hoe meer sekshoppers zijn, des te aangenamer het land is

ren bij het burgerlijk huwelijk met monogamie als norm. Het is een norm waartegen, alleen al geleid op de omvangrijke prostitutiesector, ongetwijfeld vaak gezondigd wordt, maar toch heeft ze een blijvende invloed. Uit opiniepeilingen blijkt nu dat 67 procent van de jongeren vreemd gaan onacceptabel noemt.

En hoe zit het dan met seksueel geweld? Is dat geen voorbeeld van schade ten gevolge van de seksualisering? Niet per se. Seksueel geweld is een eeuwenoud verschijnsel. Tegenwoordig bestaat er meer aandacht voor, maar dat wil niet zeggen dat bijvoorbeeld incest vaker voorkomt. Daar komt bij dat incest zich vooral voordoet in milieus waar seksuele repressie nog hoogtij viert. Er is geen feitelijke basis om verkrachters en incestplegers af te schilderen als de natuurlijke kinderen van de seksuele revolutie.

Dat de toegenomen seksuele vrijheid niet gepaard is gegaan met een aanzienlijk misbruik van die vrijheid, is te danken aan zelfregulering. In zijn interessante studie *Van minnen en sterven* beschrijft de socioloog Cas Wouters, voortbouwend op de civilisatietheorie van Norbert Elias, hoe een hoger niveau van beheersing van hartstochten de mogelijk schadelijke gevolgen van de 'erotisering' van het sociaal verkeer heeft beperkt. Erotische toespelingen zijn inderdaad frequenter en openhartiger geworden, maar tegelijkertijd zijn er striktere formele en informele gedragsregels ontstaan inzake ongewenste intimiteiten. Zo wordt jongeren ingeprent dat een kort rokje geen invitatie voor seks betekent. Het probleem met de allochtone jongeren die in zwembaden meisjes lastig vallen, is dat zij die, in Nederland vanzelfsprekende, zelfbeheersing nog niet hebben geleerd.

Hoe zelfregulering de lasten van de lust kan terugdringen, blijkt ook uit de veranderende houding ten opzichte van pedofilie. In de jaren zeventig kon de beruchte Joop Wilhelmus nog ongestoord in het pornoblad *Chick* betogen dat seks met (je eigen) kinderen een normaal onderdeel van de seksuele bevrijding vormt. Ook de NVSH brak een lans voor pedofilie. Nu is seks met kinderen taboe, omdat het besef is gegroeid dat zo iets kinderen schaadt. Dit is een fraai voorbeeld van een spontane toepassing van *Mills harm principle*.

Mede door de vrouwenemancipatie, uitgebreide seksuele voorlichting en zelfregulering is de morele verloedering uiterst beperkt gebleven. Het is niet toevallig dat het aantal tienerzwangerschappen in het liberijnse Nederland relatief klein is. De seksualisering heeft de beschaving niet ondermijnd. Zij heeft haar, door een vergroting van de keuzevrijheid en door het veraangamen van het leven van velen, eerder versterkt. Grosso modo geldt: hoe meer sekshoppers een land telt, des te aangenamer, vrijer en beschaafter het is.

Wel is waar dat de seksualisering van de samenleving soms te hoge verwachtingen creëert. Alle erotica en seksuele toespelingen in films, op televisie, in tijdschriften en in popsongs wekken de indruk dat een tamelijk banale lichamelijke activiteit het heerlijkste is wat een mens kan beleven. En al die heisa vormt de voedingsbodem voor het welhaast onvermijdelijke gevoel van teleurstelling en frustratie dat Peggy Lee ooit onder woorden bracht in het perfecte postcoitum liedje: *Is that all there is?*

ILLUSTRATIE: FRANK HENSTRA